

Szenti Tíbor

ÍME, AZ EMBER!

Tóbiás Csilla felvétele Lourdesből

Ajánlás:
Embertársaimnak

2013

Az e-kötet szövegét **Szenti Csilla** gondozta

E-könyvként szóközökkel együtt megjelent 12.23 ív szövegterjedelemben és 197 fotóval.

2013

TARTALOMJEGYZÉK

A könyv borítólapja	1
Ajánlás	2
Tartalomjegyzék	4
Előszó	7
Bevezető (2010. december 19.)	10
HOZZÁD KÖZELEBB	12
Madaras Szent Ferenc (2010. december 29.)	13
Az istenhívó fohásza (2011. január 1.)	14
A vallomástévő (2011. március 27.)	16
Nepomuki Szent János (2011. április 2.)	17
Vajkból Szent István (2011. április 9.)	19
Fény és sötétség (2011. április 17.)	20
Hamvaim (2011. június 13.)	22
Törékeny úrhajón száguldunk (2011. augusztus 22.)	23
Felfedezések (2011. szeptember 19.)	25
A pátriárka vallomása (2011. október 21.)	26
A pusztai Pléhkrisztus (2011. november 17.)	28
Bűnbocsánatkérés (2011. november 27.)	29
Éjféli mise (2012. február 27.)	31
Értékeim (Cumming, Georgia. 2012. július 23.)	33
ELESETTEK	35
A kis királylány (2010. november 16.)	36
A paraszt (2010. december 10.)	37
Nyomorult az ember (2010. december 11.)	38
A pásztor (2010. december 18.)	40
Marcinka (2010. december 19.)	41
Ilmarinen utódja (2010. december 20.)	43
A portás (2011. Január 9.)	44
A néptanító (2011. február 6.)	46
A szegények (2011. február 16.)	48
A haladás (2011. március 3.)	49
A mozgóárus (2011. március 7.)	51
Egy szál napraforgó (2011. április 21.)	53
Az élet megy tovább (2011. szeptember 26.)	55
Próbatétel (2011. december 2.)	56
A táltos és a fia (2011. december 10.)	58
Flamingók (2011. december 22.)	60
Tüntetések (2012. február 10.)	61
Visszajössz...? (2012. április 24.)	63
Földanya figyelj palántáját (Cumming, Georgia. 2012. június 4.)	65
A farm (Gatlinburg, Tennessee. 2012. június 20.)	66
Öregség (Cumming, Georgia. 2012. június 27.)	68

ELŐTTÜNK JÁRÓK	70
A népdalénekes (2011. január 12.)	71
A táncosnő (2011. február 20.)	72
Szikrák (2011. március 6.)	74
Búcsú (2011. március 7.)	76
Az író- és költőnő (2011. március 20.)	77
Dávid, a pásztor (2011. április. 12.)	79
A komédiás (2011. május 17.)	80
A koncert (2011. május 21.)	82
Aratás (2011. július 20.)	83
Johnny Cash egy jerikói rózsa (Cumming, Georgia. 2012. június 30.)	85
Hemingway hasonmás kívántam lenni (Cumming, Georgia. 2012. július 4.)	87
Aki nyitott a világra (Cumming, Georgia. 2012. augusztus 7.)	89
TÁRGYAK BESZÉDE	91
A lábbeli (2010. december. 4.)	92
A lélekvesztő (2010. december 5.)	93
A belépőjegy (2010. december 9.)	94
A köpönyeg panasza (2011. március. 10.)	96
A gyufa bánata (2011. április 18.)	98
Az órák gondolatai (2011. október 24.)	99
Földfia Holdlánya (2012. június 1. Cumming, Georgia.)	101
ÉLETUTAINK ÉS TERMÉSZETÜNK	103
Az álom (2010. december. 20.)	104
Az anya keze (2010. december 21.)	105
Az ember arca (2010. december 22.)	107
Az árny (2010. december 25.)	108
A sóvárgó (2010. december 27.)	109
Asszonyom melege (2011. január 23.)	110
A hóhér (2011. január 24.)	112
A várakozó (2011. február 19.)	113
Születésünk (2011. február 24.)	115
A besúgó (2011. március 8.)	117
Elbocsátás (2011. április 14.)	118
A tükörterem (2011. április 16.)	120
A mélység fölött (2011. május 5.)	121
A létrán (2011. május 31.)	123
A lélekmadár (2011. július 19.)	124
Párbeszéd (2011. július 23.)	126
Az alagút vége (2011. augusztus 12.)	128
Csak egy követ hozzá! (2011. augusztus 18.)	129
Ne nézzetek vissza! (2011. szeptember 5.)	130
Távlatok (2011. október 4.)	132
Elhidegülés (2011. október 10.)	133
A fehér ló (2011. november 17.)	135
A csók (2011. december 21.)	136
Bezárva (2012. január 20.)	138
Álomutazás (2012. február 15.)	140

Elröpültem (2012. február 24.)	141
A fénykép (Cumming, Georgia. 2012. május 29.)	142
Szentjánosbogarak (Cumming, Georgia. 2012. június 11.)	144
Olvasztótégely (Sarasota, Florida, 2012. július 8.)	146
Örület! (Cumming, Georgia. 2012. aug. 1.)	147
Vihar után (Cumming, Georgia. 2012. augusztus 9.)	148
SZATÍRÁK	151
A falu bolondja (2010. dec. 31.)	152
A szerelő (2011. január 22.)	153
A lóalkusz (2011. február 2.)	154
Szerelem (2011. február 26.)	156
Kutya ez, nem disznó! (2011. március 1.)	157
A túlzó féltékenység (2011. április 5.)	160
Utazás bonyodalmakkal (2011. április 7.)	161
Levélváltás (2011. április 19.)	163
Az ecetfa (2011. április 20.)	165
Mónus sógor ebédje (2011. július 3.)	166
Vegyesboltban (2011. augusztus 13.)	168
A kapirgálós csirke (2011. augusztus 28.)	169
Fejlődésünk (2011. szeptember 29.)	171
Múmiává változtam (2011. december 1.)	173
Táncolni tanulok (Cumming, Georgia. 2012. június 7.)	176
Közlegény voltam (Cumming, Georgia. 2012. június. 19.)	178
FILOZOFIKUS MONDATOK	180
NYILATKOZAT: Fotók szerzők szerinti megosztása és közzéi engedélyük	184

Bogoly József Ágoston:
Az irodalmi Füves-könyvek rokona
 Előszó Szentí Tibor: *Íme, az Ember!* című kötetéhez

Milyen az ember hétköznapiokba merülő arca? Szentí Tibor: *Íme, az Ember!* című könyvét a kérdésre adható válaszként olvassuk. A könyv rövid történeteinek megnevezésére, a szerző javaslata alapján a „szentiáda” kifejezést használjuk. A „szentiáda” nem más, mint fontos, rövid üzenet. Múltat jelennel összekötő, jövőfürkésző gonddal telített töredék. Abból a „sűrű” mítoszból származik, amiből az ember szellemi táplálékot nyerhet. Szentí Tibor irodalmi kommunikációja több határterületre is átvél. Helyi értékekben képes felmutatni az egyetemeset. A lokális egyszerűségben rátalál a globálisan érvényes érték nagyszerűségére. A kicsi szituációban tömören, példázatos módon érzékelteti az érzés és értés összemberi távlatát, a mindenkit mindenkivel összekapcsoló szeretet életvonalát. Saját élmény- és tapasztalatvilágába közérthető módon vonja be olvasóját. Szentí Tibor egyszerű történetei érintkezést teremtenek a ritkán feltáruuló szellemi univerzummal. Történetmondása a metafizikát az emberi természet hajlamaként és adottságaként értelmezi.

Hogyan rétegződnek az *Íme, az Ember!* című kötet történetei? Szentí Tibor történetei karakterközpontúak. A *Hozzád közelebb* című fejezetben A *vallomástévő* című írás magára maradt öreg emberre mondja a már évek óta halott feleségéről: „Életen át nem beszélgettünk annyit, mint amióta elment a párom. (...) Most, hogy vége a tavasznak, az én kedvesem várja a nyári virágok nyílását. Sokat dolgozik a kertben, de nem érez fáradtságot. Nevet rajta, hogy mennyit emelgettük a szerszámokat. Odaát semmire sincs szükség. Ki kell gondolni, és minden megvalósul. Tudakolom tőle, látta-e már a jó Istent? Nevet és magyarázza, hogy a sorok között Ő jár elöl a teremtésben. Kicsi a világ idelent, ott meg körülötte vannak, akik előtte mentek el.”

A „szentiáda” valójában földi arculattal rendelkező, égre néző rövid elbeszélés. Rejtett prédikáció? Olyan beszéd, amelyet a széleskörű befogadást lehetővé tevő retorikai felépítés jellemez. A műfajhatárokat átlépő Szentí-féle hanghordozás áttűnéseket mutat az irodalmi publicisztika és az esszé felé. A szerző a játékos adomázó és a csevegő tárcaíró maszkját is magára ölti. Mindig megmarad a történetmondás ősi típusainál. Mesélő és elbeszélő képességével a történelmi helyzetet, a természetet, a karaktert példázatszerűen eleveníti meg. Síkváltást és nézőpontváltást tartalmazó történetzáró gondolatai különösen érdekesek. A „szentiáda” gyógyhatású készítmény. Szentí Tibor az emberi szenvedés fájdalmát gyógyító szövegeket alkot. Törekvése az irodalmi Füves-könyvekkel mutat rokonságot.

A *Fény és sötétség* című történet a prédikáció-szerű szövegtípusba tartozik. Két részletét idézzük: „Nézzétek meg a lombos fákat! Ahogy jár a nap, az ágakat és leveleket derűsen megvilágítja. Amint továbbhalad, fonákjukra árnyék settenkedik. Megül a levélgyepek mögött, ott lapul a másik oldalon, végigkapaszkodik a fa derekán, ahol moha és zuzmó között bujkál. Hirdeti, bármilyen erős a fény, akármennyire jól esik kifeküdni, hogy mezítelen testeteket átjárja és fölmelegítse, ott van veletek. (...) Figyeljetez tágra nyílt szemmel! Akármilyen a mély sötét, amely körülvesz benneteket, valahol föl villanásszerűen mindig áttetszik egy parányi fény, az eljövendő pirkadás reménysége. Talán szentjánosbogár volt, amely párját keresve átzúgott az éjszakában, vagy az ölni induló fenevad tág pupillájából pattant ki egy szikra, de a sötét nem lett teljesen úrrá a világon. (...)” Az *éjfél mise* című történet nyitóképe a mai lehangoló realitást az igéző múlt maradványával köti össze. A harangozó éjfél előtt kitarja a templom kapuját, felmegy a lépcsőn a toronyba, mint korábban minden éjfélkor a harang kötelét jól meghúzza, de néma csönd fogadja, mert a harangot ellopták.

Az *Elesettek* című fejezet *Marcinka* című, bibliai mintázatú igaz története megrendítő. „Április végén már az egész osztály ingujjban járt, csak Marcinka viselte hűségesen a nagykabátját. A tanítónő hiába kérlelte, hogy akassza ki a fogásra, a szelíd gyerek nem engedelmeskedett. (...) A felöltőn kívül

nem volt rajta más ruha. A gyermek csupasz mellén széthúzta a kabátot. Sovány testén, a folyamatos éhezéstől viaszsárga bőr alatt, pillanatra láthatóvá váltak bordái, és a szégyentől, meg a félelemtől hevesen dobogó szíve. A tanítónő könnyeit nyelve ennyit mondott:

– Íme, az ember!”

Az *Előttünk járók* című fejezetben *A komédiás* című írás a Hódmezővásárhelyen született színész, Bessenyei Ferenc művészi sorsképletét mutatja be: „Neki a színészet komédia volt, amiben az életét játszotta el, a nagy kezdőbetűs Életet; ezt a hosszadalmas bohózatot, amely megismételhetetlen. Aki létét nem hömpölygő komédiának fogja föl, hanem tragédiának, az belehal, mielőtt nevét megtanulták volna.” Ugyanebben a fejezetben a *Johnny Cash egy jerikói rózsá* című történet párhuzamalkotó kezdése érdekes: „Dédanyám a tanyai ruhásszekrényének polcán, a mángorolt, összehajtogatott fehér lepedők és párnahajak közé rejtve, mindig őrzött egy sivatagi jerikói rózsát. (...) Néha éveket is elfelejtkezett róla, de ha rátalált, egy kis lapos tálba az ablakpárkányra helyezte, ahová besütött a nap, és kevéske vizet öntött alá. A baseball labda nagyságú, kerekre összezsugorodott, sötét, kiszáradt növény csodálatos átalakuláson ment keresztül. Fölszívta a nedvességet, levelei szétnyíltak és kiterülve elfödtek a tányért. Magukba vonzották a nap sugarait és kizöldültek. Újra életre kelt, akár az utolsó ítéletkor megnyíló sírokból föltámadt holtak, és télen is tavaszt varázsolt a mindig lefüggönyözött, félhomályos, szomorú tisztaszobában. Ilyen csodás számomra Johnny Cash, aki egy „jerikói rózsá” volt, mert magát a pusztulás széléről többször is megújította.”

„Az emberek nagyobb helyet foglalnak el az Időben, mint amely oly szűkmarkúan adatott meg nekik a Térben.” Marcel Proust eme kijelentéséhez kapcsolható közvetett megnyilvánulást és reflexiót Szentí Tibor történetei között is találhatunk. Milyen idő- és tér keretek idéződnek fel Szentí történeteiben? Ember és teremtett világa, az ember természete, a táj és a természet embere milyen viszonyba kerül az idővel? A *Tárgyak beszéde* című fejezet *Az órák gondolatai* című történetében az időről szóló értelmező beszédmód bontakozik ki: „Észre kellene már végre venni, hogy nincs idő, ezt csak az ember találta ki. Az idő egyetlen dimenzió, amely ember nélkül semmit ér. Isten azért halhatatlan, mert idő nélkül létezik. Csupán a végtelen forog körbe, ahogy az órák számlapján is tizenkettő után ismét nulla következik, és a számsor állandó egyhangúsággal kezd növekedni, majd fogyni, amíg átalakul végtelen nyugalommá. Hová rohannak a számokat mutató tárgyak és az azokat figyelő emberek? (...)” Az *Életutaink és természetünk* című fejezetben, *A fehér ló* című rövid írásban a misztikussá növekvő jelentések áramlása feltűnő. A földhöz kötött sors sejtelmesen könnyűvé válásának szellemi átalakulási folyamatát ragadja meg ez az írásmű. Az „én” és a „nem én” közötti azonosulás és jelképkérés szürrealisztikus prózaművészetéből kapunk ízelítőt. A legenda-szerű írásban az őskor visszamutató életérzés és lelki jelenlét jelképe a fehér ló. Az elbeszélés fonala, mintha homályba vesző „kerékvágásokba” csúszna, de közben mégis újra földereng az ősi lélek képzeletvilága. A visszahozhatatlanul elmerülőből, a kihalása előtti pillanatban, egy „most”-ban élő-megújuló szemlélet keletkezik. A *Szatírák* című fejezetben *Fejlődésünk* című írást Aldous Huxley *Szép új világ* című művére utaló ajánlás kíséri. Ez a történet ott végződik, ahol az emberiség történetének egyszer csak vége lesz. „– Minden kezdődik előlről? – Csak ott folytatódik, ahol megszakadt a kapcsolat a természettel és önmagunkkal, az emberekkel.”

Kötete végén Szentí Tibor filozofikus gondolatokat közöl. A végső kérdésekre utaló kijelentések hangzanak el. „Az élet ott kezdődik, ahol a halál nem válhat többé úrrá.” „A nagy utazás ott érkezik el, amikor beleszületünk egy másik világba.” „Az álom saját egyéniségünk nappal elnyomott mása. Aki nappal álmodik, nagy ívű alkotó.” „A göröngyös Út roppant keskeny, körülötte széles az illatos mező, és ha ide letérsz, elveszel benne.” „Ha a legmagasabb csúcson állsz, nem a világ fölött vagy, hanem Isten ítélőszékéhez jutottál közelebb.”

A kötet értékvilágát reprezentáló írások közül néhányat kiemeltünk. A történeteket meghatározott referencialitás jellemzi. Ehhez a szerző élményei biztosítják a hátteret. Szentí Tibor nem törekszik az esztétikai értelemben vett önelvű fikcióalkotásra. Történeteit etikai üzeneteivel együtt vonja be az irodalmi kommunikációba. Az emberi tapasztalatok megosztására összpontosít. Történeteiben a mitológikus és metaforikus jelentésrétegek is szerepet kapnak. Szentí Tibor történetei a népmesék, a mondák, a legendák, a mesélő-történetmondó rítusok, a népi adomák és az anekdoták irányában nyitottak. A *Földfia Holdlány*a című történet az újabb legendaképzés és mesélőkedv Szentire jellemző példája.

Az etikai-antropológiai kérdésfeltevés és a filozofikus hangnem alapján hogyan nyilvánul meg a belső és a külső történet igénye? Szent Tibor a külső történet igénye szerint az embert a sokféleség körülményei közepette, változatos helyzetekben mutatja be. Az olvasó saját belső történetének antropológiai értékszemontjai szerint a rövid történetek újraíródnak, a befogadás során ismét megújulnak.

Makó, 2013. október 9.

BEVEZETŐ

Nézem az embereket. Milyen elesettek, és fohászkodom értük. Az egyik azért szenved, mert a sors semmivel sem áldotta meg. A másikat az gyötri, hogy öregségében jobbra vágyva, élete során sokat dolgozott, mégis nélkülöznie kell. A harmadik mindent elért: hatalmat, vagyont, megbecsülést, népes családot és mégsem elégedett. Rá kell jönnünk, hogy az ember nagyon kiszolgáltatott és bűneitől roskadozik. Nincs közöttünk igazán és tartósan boldog. Legtöbb az Utat sem látja, amelyen végre el kellene indulnia, mert tétova, és nem tudja, hová vezet. Aki fölkerekedett, rájön, hogy nem igaz ösvényen jár. Van, aki azért siránkozik, mert letért a jónak vélt csapásról és eltévelyedve bolyong.

A földi életet sokan még mindig a siralom völgyének tekintik. Nem sikerül elégedetté válnunk a természet által nyújtott csodálatos világgal. Képtelenek vagyunk a teremtés és a hit, a valóság és a metafizika harmóniáját összeegyeztetni. Nem tudunk Istenhez közelíteni, pedig az összes jelentős világvallás lényege az, hogy a lélek továbbél és beleolvad a természet Teremtőjének kozmikus rendjébe. A szeretet és a szerelem tűnő lidérc bennünk. Irigykedés, keserűség, gyűlölködés emészt civilizációkat és nemzedékeket. A kapott értékeknek sem tudunk örülni. Gyakran lehetetlen átélnünk az ajándékozás és a másokért való munkálkodás örömét. Ritkán van bennünk béke, és áldozatvállalás.

Az emberekben valamennyi érték megtalálható, de többnyire olyan kis mértékben, amely elvész a hétköznapi küzdelmében, vagy nem tudják egyenlő módon alkalmazni, és áldozataivá válnak mérsékletes cselekedeteiknek. Nem sorolom, kik vagyunk. Sokfélék. Az bizonyos, hogy a legtöbb kiegyensúlyozott embert azok között találjuk, akik nem háborognak sorsuk miatt, és létük javait megosztják társaikkal. A boldogság olykor bekopog azokhoz, akik gyakran homályos, vagy parttalan útjuk végén is fényt és biztos kikötőt remélnek.

Íme, ilyen sokféle az ember, és közülük kevesen jutnak célba.

Írásaim nem kitalált történetek. Egyes részleteit az életemből vettem, a többit másokéiból. Változatok az ember néhány típusára, állapotára és magatartásformájára, kultúrájára, befogadására és eltasztására. Valamennyinek átélt, vagy mások által elbeszél, valós alapja van. Egyes embert nem mintáztam meg, ezért bármelyik írásom ábrázolását senki se próbálja magára venni, vagy benne másokat felismerni. Sok hasonló emberi érzés, gondolat és történés összegyűjtéséből alakítottam ki a legáltalánosabban előforduló mintát, ezért mégis sokan magukra ismerhetnek. Különösen akkor, ha közvetlen családtagot veszítünk el. Ilyenkor fölerősödik bennünk a lelkiismeret furdalása, hogy mennyit vétkeztünk ellene és hányszor maradt el a segítségünk. Néhány esetben tárgyakat emberszabásúvá változtattam, és gondolatokat, érzelmeket kölcsönöztem nekik. Leginkább két égitest általam szőtt legendája mutatja kozmikus összetartozásunkat.

Ezek az írások nem hagyományos elbeszélések, novellák, tárcák, vagy esszék, hanem mindez egyszerre. Amolyan „szentiádák”. Gyakran magyarázkodom, akár egy tanár, és történeteimet igyekszem tudományos érvekkel elhíttetni; máskor egzisztencialista, szürrealista, expresszív, szimbolikus és transzcendens világban mozgok, ahová olykor nehéz követni. A kötet végére hagytam és függeléknek szántam filozofikus mondataimat. Példák ezek, amelyek jelzik, írásaimat olykor ilyen és hasonló gondolatokból építettem föl. Mégis van, ami összefogja ezt a sokféle látásmódot: egy belső, pszichoanalitikus kamera, amelyen keresztül az élet zajlik, és filmként pereg vagy pillanatfelvételnéppen tűnik föl előttem. Indítéka pedig az emberközpontúság. Társaim elméjébe, lelkébe, érzelmeibe kellett belemköltözni, hogy megismerjem és visszaadjam a bennük végrehajtott utazásaim tapasztalatait.

Mindez hogyan alakult ki bennem? Negyvenhárom évet töltöttem az orvostudomány perifériáján – utóbb huszonkét évet kórházi betegek között –, ugyancsak fél évszázadot néprajzi, szociográfiai, évtizedeket levéltári kutatásokkal, közben kilenc évet szakközépiskolai előadóként. Tizenkétezer kötetes könyvtáram, sok ezernyi fotómmal megörökített élményeim, világotázásaim segítettek. Más népek, fölfogások és kultúrák, a természet és a lélek közelébe kerülése, valamint kiváló tanító mesterek tágitották szemléletemet. Szellemi termékeim az egyre sokasodó emberismeret lenyomataivá váltak, így eleve nem szoronghattak egyetlen műfaj, tudomány vagy művészet határain belül. Kötetemnek ezért adhattam az „Íme, az Ember!” címet, mert mindez csak együtt jellemezheti fajunkat.

A csiszolt kőkortól a mítoszokon és a középkoron át a jelenbe visz, majd a nem is nagyon távoli jövőbe ível az emberiségnek azon útja, amelyet írásaimban bejártam. Hogyan merészeltem ezt megtenni? Azért, mert az emberi lélek állandóbb. Lassabban fejlődik, mint a fizikai test és a szellem növekedése.

Az írások között tallózva, engem is megfogott az egyik. Számomra a legnyomorultabb sorsú Marcinka József osztálytársam volt, akin Cseh András kanonok úr és Gabányi Zoltánné Cseh Franciska tanítónőnk segített. A kisgyermek gyakran eszembe jut, és mindig elszorul a szívem. Két tanévet töltöttem vele, majd az iskolát államosították és az élet szétsodort bennünket. Azóta is keresem. Ha él még, jó lenne látni, mi vált belőle? Csakhogy e sorok írásakor hetvenegy éves lenne ő is, miközben sokan végleg elmentek közülünk, és többé nem találkoztunk. Máig szorongok, miért nem én könyörültem rajta, hiszen adósa maradtam egy kisinggel.

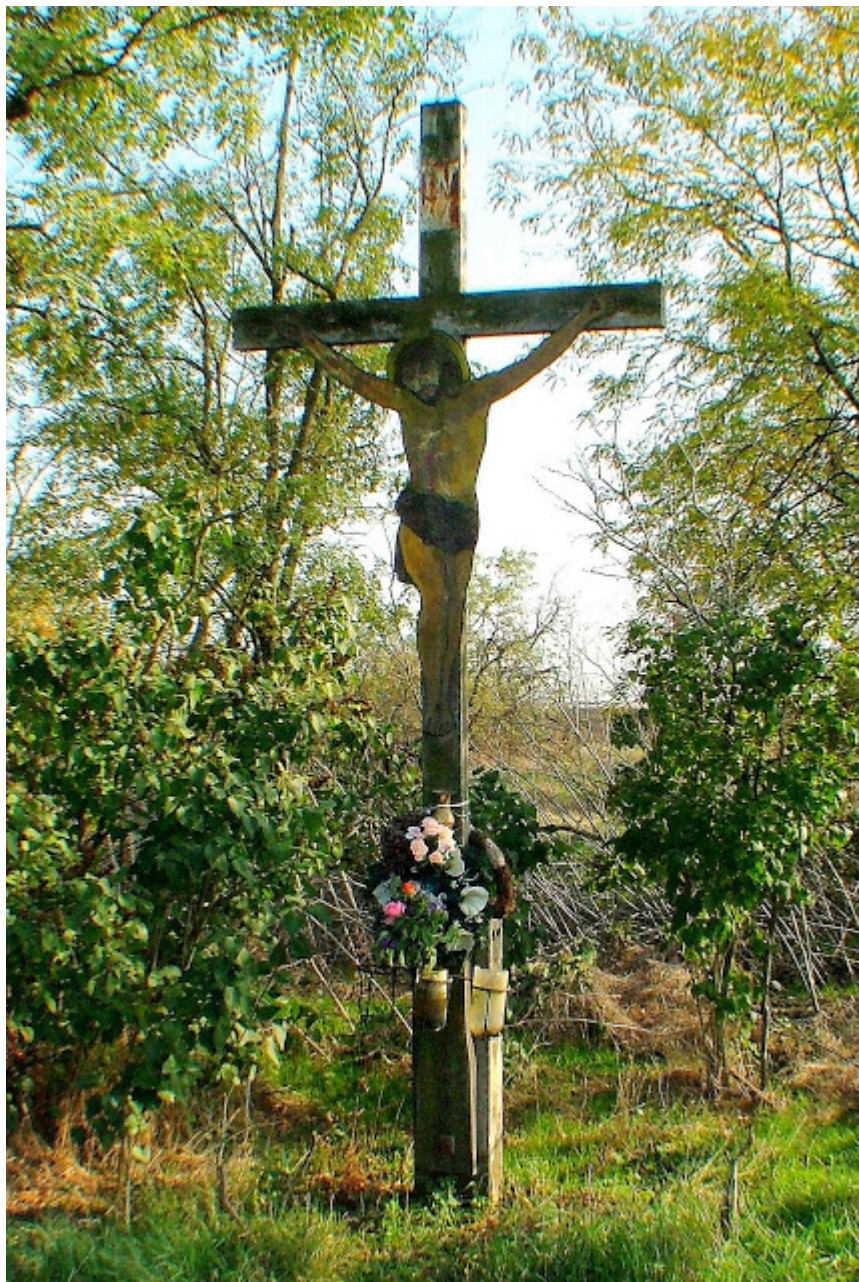
Ebben a történetben sem csupán egy emberi tragédiát formáltam írásba. Próbáljunk elvonatkoztatni és magunkra ismerhetünk. Hányszor voltunk elesettek, gondokkal küzdők, segítségre szorulóak a közömbös környezetben. Életünk egyes részeiben mi is „Marcinkák” voltunk vagy leszünk. Írásaimban a háttérben kibontakozó és figyelmeztető mondanivalók sorakoznak.

Hódmezővásárhely, 2010. december 19.

Szenti Tibor

HOZZÁD KÖZELEBB

A gazban hagyott csajági Pléhkrisztus a vásárhelyi Pusztán (Sz. T.)
Karasz Péter, a „vásárhelyi Puszta szervezője” állította

MADARAS SZENT FERENC

Templomok előtti Szent Ferenc szobrok
Georgiából és Floridából (SZ. T.)

A mikor a folyó partján szétnézett és látta, hogy barátai közül senki sem jött el meghallgatni, beszélni kezdett a halaknak és a madaraknak. Az állatok figyelmesen követték. Utóbb már a kolostor kertjében is ételmorzsákkal csalogatta énekes társait és szólt hozzájuk:

– Ti Isten követeiként jöttetek el hozzám, oly szépen daloltok. Hangotok betölti a fák lombját és kerteken át száll hozzám. Hírt hoztok abból a világból, ahová mindannyian távozni fogunk. Lélekmadarak, mily kicsinyek vagytok. Akkor majd szárnyatok megnő, és tollatokba kapaszkodva visztek, át a kerítésen, a felhők fölé. Ott szárnyalunk majd Földanyától egyre messzebb távolodva, a Hold és Nap mellett. Nem látjuk már a szép folyócskát, eltűnnek a síkságok és a hegyek. Röpülünk a csillagok között.

Ferenc testvér széttárta karját és kinyitotta tenyerét. Jöttek a madarak. Ujjait ülőfának használva, rátelepedtek és lakmároztak. Amikor kis begyük megtelt, tovaröppentek. A szerzetes szeme a mécsvilágnál rótt betűk ezrei miatt már gyöngye volt és nem tudta követni őket, csak a csicsergésüket hallotta körülötte.

Hangjuk előbb vékony sípként csörgedezett, majd erősödött. Egyre több csőr és szólam kapcsolódott be. Fölcsendült a soha nem hallott dallam. Mintha Assisiben orgonaszó töltötte volna be az általa följújtott öreg templomot, majd kiáradt, akár az ablakokon az ezernyi gyertya sugározta fény, amely derűs volt és már nem bántotta hunyorgó szemét.

A barátok nézték, amint ott állt előttük nem messze, a kert fái között, a kis tisztáson és beszélt a madaraival. Vékony teste szinte fölmagasodott, széttárt karja megnyúlt, feje az égbe ért és fölemelkedett. Úgy függött súlytalan súlyosan figyelmeztetve, mint Dalí Krisztusa az úrből, a bűnös világ fölött.

Múltak a napok és vele rendre megjöttek a hideg éjszakák. A lomb lehullt, a kis vizek a fagytól bebőrödtek és mezőn, réten elfogyott a táplálék. Mind több madár jött és kereste Ferenc testvért. Ő minden ebéd után kijött hozzájuk és hozta ételmaradékát. Csakhogy a tél a kolostorban is éreztetni kezdte hatását. A nyár gyöngye termést érlelt. Egyre szűkebbé vált a koszt és a barátok még a morzsát is összeszedték.

Ferenc testvér kámzsája alá rejtette kosztját, és amikor a társak a hidegtől nyirkos falak között délutáni sziesztájukban elszenderültek, madaraihoz kiosont a kertbe. Didergett a világ. A csivitelők nem énekeltek, csak gyorsan fölcsipegették a széttördelt kenyeret és tovaröppentek.

Január közepére Ferencnek nem volt mit széosztani. Az ebédlőben magára maradt, a többiek pedig korgó gyomorral visszatértek celláikba imádkozni. Kinézett az udvarra. A kis madarak a közeli fákon ültek. Várták, hogy jőtevőjük megérkezik és enni ad nekik. „Nem hagyhatom őket magukra.” – szomorkodott magában.

Kicsoszogott hozzájuk. Teste már oly könnyű volt a sok koplalástól, hogy a kámzsában szinte lebegett és léptei nem hagytak nyomot a puha hóban. Föltúrta csuhája ujját, széttárta kezét, majd az ég felé fordította tenyerét.

– Istenem, Atyám! – kérte Teremtőjét. – Ne engem tekints, hanem ezeket az ártatlan kis szárnyasokat. Most, amikor a föld vizei befagytak, itasd meg őket a tenyeremből.

Ekkor a stigmái, mint a föld alól buzgó forrásvíz, megnyíltak és rózsaszín testnedvei a szent sebekből előcsurogtak. A barátok a csupasz testét befogadásra hamarosan a földre fektették, ahol elhaló sóhajával befejezte életét.

Jöttek a madarak és a szerzetes még meleg tenyeréből utoljára ittak. Új erőre kaptak. Szárnyuk megnövekedett. Körbefogták Ferenc testvért és lelkét fölemelték. Vitték magukkal Hold, Nap közelében és a csillagösvényen. A szerzetes hallotta a madarak dalát, amint torkuk orgonasíppá változva hatalmas himnuszát énekeltek:

*...Áldott légy Uram, s minden alkotásod,
Lefőképpen urunk-bátyánk, a Nap,
Aki a nappalt adja, és aki reánk deríti a te világosságod...*

(Sík Sándor fordítása)

Hódmezővásárhely, 2010. december 29.

*

AZ ISTENHÍVŐ FOHÁSZA

Tóbiás Csilla felvétele

Akár Szent János megkezdett térítése előtt, az istenhívő is kint élt a pusztában. Egy volt, a több milliárdnyi népesség közül. Életének utolsó szakaszában járt, és fölkészült a földi lét elhagyására. Felhőtlen éjeken, amikor teljesen egyedül volt a sötétben, fölnezett az égre és félhangosan fohászzkodott.

– Régen történt, hogy e világra jöttem. Utamat végigjártam. Sok tévedésem és mulasztásom volt. Kisebb-nagyobb bűnöket elkövettem, de nem öltem, nem raboltam, másokat nem tettem tönkre, és az ég királyait mindig tiszteltem. Idejét érzem, hogy elhagyjam e világi nyomorúságomat. Köszönöm, hogy a kegyelmetek eddig éltetett, és testem a föld befogadja.

Letérdelt, kezét imára kulcsolta és így beszélt tovább:

– Csak a napot nem látom, de itt van a hold, a bolygók és megszámlálhatatlanul sok csillag. Ilyenkor érzem, milyen semmi vagyok. Ha földünk másik felén lennék, ott is hasonló látvány fogadna, csupán az égitestek másként helyezkednének el. Tudom, hogy gyorsan változó és pusztuló égitestünk is milyen parányi Isten alkotásai között. Amikor az Ige Emberré lett, hirdette, hogy Atyánk háza nagy és abban sokan elférnek. Vajon e helyről melyik irányba indulunk el, hogy odajussunk? Köztük leszek-e, vagy az utolsó megmérettetésen könnyűnek találtatom? Szívesen vezeklek, hogy lelkem megtisztuljon, csak ne várjon rám kárhozat.

Széttárta karját és a csillagok mozgását figyelve, így folytatta:

– Ez a mindenség végtelen. Ahogy tágulva fut, körülötte újabb teret alkot, ahol előbb-utóbb találkozunk. Ha az egész anyagi rendszer egyszer összeroskad, akkor is marad számunkra hely, de vajon Krisztus köztünk marad-e? Úgy nyilatkozott, hogy veletek vagyok a világ végezetéig, de utána magunkra hagy, vagy a kiválasztottakat átadja Teremtőnknek?

Meggörnyedt és hajlott teste közelebb került a földhöz.

– Anyánk, fogadj be, de szabadítsd ki lelkünket börtönéből. Látod, Jézusom, fáradt, öreg vagyok már, szeretnék minél hamarabb nálatok pihenni. A hozzád vezető hosszú úton bűnbánatot végzek. Egész életemben egyszerű, szorgos ember voltam. Kis hajlékom olyan esendő itt, mint a madár fészke, amelyet az erős szél is leráz a védelmező lombok közül. Nálad sem kérek palotát és pompát. Nem kívánok magamnak kényelmes lakhelyet, díszes kertet és kiszolgálást. Nem irigylem a szentek és vértanúk szeretetjutalmát. Segíts hozzá, hogy végtelen birodalmad szélén, félreeső helyen legyen egy kis odúm, ahol meghúzhatom magam. Találkozzam azokkal, akiket szerettem. Legyenek körülöttem kedves állataim. Ha fölnézek a tetejetlen fára, lássam a madarakat és halljam őket csicseregni.

Homlokával megérintette a rögöt, majd fohászát így fejezte be:

– Engedd meg, hogy szolgálhassalak. Fényed napjából legalább annyi pír láthassak, mint amennyi hajnalban kel, mielőtt a tüzes korong a látóhatár alján megjelenik. Éltesd a mennyei virágokat és legyenek felhők, amelyek néha árnyékot vetnek. Tudom, hogy Teremtőnk arcát nem láthatjuk, de jósága áradjon felém is, és Krisztus, továbbra is Te légy a pásztorunk...

Rábukott és elfeküdt a föltört ugaron. A szája még mozdult, talán valamit mondani akart, de csak az utolsó sóhajtás szállt föl belőle. A csillagok egyre fakóbban égtek, és jelezték a hajnal eljövételét.

Hódmezővásárhely, 2011. január 1.

*

Ajánlás:

Deák György kedves orosházi barátomnak

A VALLOMÁSTÉVŐ

Pusstai lakos Tanyalakó
(Sz. T.)

Hosszú út vezetett a pusztai tanyára. Amikor befordultam a bejárón, éles fogú kutyák kezdték támadni a kerékpáromat és félttem, hogy kiharapják a gumikat. Végre kijött egy idős parasztember, aki bizalmatlanul megkérdezte:

– Mit akar?
– Megengedné, hogy lefényképezem a tanyáját?
– Ki maga, összeíró, végrehajtó, rekviráló? Innen már nincs mit elvinni.
– Félreértett, én nem vagyok hatóság – próbáltam magam tisztázni. – Csak idő kérdése, és tanya se lesz, de ha megörökíthetem, legalább néhány kép marad utána.

– Minek az magának?
– Nekem? – kérdeztem meghökkenve. – Azoknak próbálom menteni az emléket, akik utánunk jönnek, és már nem látnak tanyát. Talán könyv is lehet belőle...

Csönd. Az öreg gondolkodik, tesz felém egy bizonytalan lépést, majd így szól:

– Fotózzon.

Elindul a munka. Közben igyekszem az embert is megörökíteni. Beszélgetni kezdünk. Kérdez: ki fia borja vagyok, mi műves, van-e családom? A gazdában oldódik a bizalmatlanság. Lesem a gépet, már kifogyott belőle a film, de még maradnék.

– Szép a tanya, sok munka van benne. Jó lenne rajzban is megörökíteni. Leírni, mikor készült, ki építette, mióta lakják...

– Ha nincs jobb dolga – veti oda.

Pár perc múlva ő húzta a mérőszalagot a faltöve mellett, és a vázlatához diktálta az adatokat. Közben a nap delelőre fordult. Egyre lassabban haladtunk. Ahogy papíron újra-készült a tanya, megannyi élmény bukkant elő, amely kikíváncozott az öregből.

– Kerüljön beljebb. Igyunk egy kortyot.

Ültünk az eresz alatt. A terítő nélküli asztalon két csorbult pohár és kancsó langyos kút-víz állt. Öntött és kortyoltunk. Csalódás ért. Reméltem, hogy egy korty pálinkánál kötünk ki.

– Nem tudom mással kínálni. Ennyi maradt – magyarázza. – Az asszonyt két éve temettem, a gyerekek, ahány annyifelé. Néha levelet írnak, valamelyik meglátogat.

A gondolat elakadt. Érzem, hogy várni kell, mert gyűlnek benne az emlékek, de még nem fogalmazódtak mondatokká.

– Nem fáj a magány? – kérdem.

Amikor nyomás alatt lévő csapot megnyitunk és ömleni kezd a víz, az emberből úgy áradtak a szavak:

– Nem fáj – mondta. – Életen át nem beszélgettünk annyit, mint amióta elment a párom. Azelőtt nem volt rá időnk. A munka, a család gondja ránk nehezedett és fölfalta az időt. De most, hogy már semmi sem köt, egész nap ülök a lócán. A két kutyán kívül nincs, akire gondot viseljek, én meg nem számítok. Így egész nap együtt vagyunk. Nekem elég pár órai bóbiskolás, neki meg már nem kell az alvás. Élvezem az együttléteket, mert olyasmit is elmerem neki mondani, amit életében nem beszéltem. Támaszkodik a kemence oldalánál. Az arcát nem látom, hogy pironkodik, csak az alakját érzem és a hangját hallom. Már nem korhol. Jót nevetünk a butaságainkon. Gyakran hív, hogy menjek már, nagyon hiányzom. Azelőtt sohasem követelt, mindig én bújtam a takarója alá. A kemence nem volt olyan forró, mikor levettem szája elől az előtét, hogy a hamvadó parázsra újabb nyaláb szalmát vessek, mint amilyen a lehelete, amelyet a nyakamban éreztem. Most, hogy vége a tavasznak, az én kedvesem várja a nyári virágok nyílását. Sokat dolgozik a kertben, de nem érez fáradtságot. Nevet rajta, hogy mennyit emelgettük a szerszámokat. Odaát semmire sincs szükség. Ki kell gondolni, és minden megvalósul. Tudakolom tőle, látta-e már a jó Istent? Nevet és magyarázza, hogy a sorok között Ő jár elől a teremtésben. Kicsi a világ idelent, ott meg körülötte vannak, akik előtte mentek el. Kedvesek, szólítgatják. Nem éhesek és nem fáznak. Ilyenkor visszarévedek, és eszembe jut, hogy a fogolytáborban azt lestük, marad-e még a csalánlevesből, és mikor múlik el a fagy, amely kékre festette izületeimet. Ma is ropog minden porcikám, ha mozdulni kell. Az asszony biztat, hogy ne féljek!

Arra emlékszem, hogy ez az ember adatközlőből akkor alakult vallomástevő barátom-má, amikor betessékelt egy pohár vízre. Sokat mesélt még, igaz történeteket, különös adomákat és hallomásait elevenítette meg. Évekig jártam, mert hozzá hazamentem. Egyszer azután nem leltem. De egymás kezét nem engedték el!

Vár a feleségével, akit nem is ismertem.

Hódmezővásárhely, 2011. március 27.

*

NEPOMUKI SZENT JÁNOS

Hódmezővásárhely, 1890. A bécsi Salm műintézet öntöttvas szobra
(Sz. T.)

Kezét összekulcsolva, leborulva imádkozott az oltár előtt.
– Atyám, kérlek, szabadíts meg a keserű pohártól, amelyet naponta kínál Vencel királyunk. Indulatai már az egész udvart lázba hozták, és palotájában rettegés uralkodott el ...

A kápolna ajtaja durván fölszakadt és fegyveres lépett be.

– Prelátus, hívat a király!
 – Látod, beszélgetek az Úrral.
 – A te urad Vencel, akinek engedelmességgel tartozol.
 – Én csak Istennek tartozom...
 – János, ha nem jössz, kényszerítelek –, és megragadta a karját, fölrántotta majd húzni kezdte kifelé.

A járókelők megdöbbenve nézték, hogy papjukat a király katonája az udvaron át vonszolja. Amikor a palotába értek, Vencel már magas karszékén ülve várta őket, és a martalóc úgy vetette lába elé a papot, mint egy ronggyal bélelt zsákot.

– Hozzatok neki széket – parancsolta a király.
 Egy sámlit nyomtak alá, hogy ura térdénél ne érjen följebb. Vencel rákiáltott:
 – Sújjad!
 – Mit kívánsz hallani uram?
 – Amit az egész vár suttog!
 – Én csak Isten szavát lesem.
 – Halld meg az enyémet is. Mit gyónt a feleségem?
 – De uram-királyom, az csak Istenre tartozik.
 – És a férjére. Az asszony fiatal és szép. Nem tudod, mit fecsegnek róla?
 – Nem, királyom.
 – Te süket és vak vagy. Még az ágyú is azt dörgi, hogy megcsal.
 – Ármánykodás.
 – Nézd meg a fejem – és Vencel lekapta a koronáját. – A homlokomon szarvam dudorodik. Ezt a királynéd növeszti. Ha valóban istenfélő, akkor neked elmondja. Az hírlik, hogy fél délelőtt is az oldaladnál térdepel és olyan halkán beszéltek, amit az egerek sem hallanak. Te pap, akit én emeltelek trónom közelébe, utoljára kérdem, mondd meg, kivel csalt meg és hányszor a feleségem?

– Királyom, a gyónás szent titok, amelyet szívemen át Istenhez közvetítek, és tőle várom a jelt, hogy az őszinte megbánót a büntől fölloldozhassam.

– Lándzsás! Vidd a papot a hóhérnak.
 A fegyveres kihurcolta Jánost a teremből és a börtön mélyére taszította.
 – Várjatok! – ordította a király, és három lépcsőt egybevéve ugrált lefelé. – Hóhér, bilincselj a falhoz! Majd megoldom én a nyelved. Olyan nyájasan felelsz mindenre, hogy még azt is elmondod, amit nem tudtál. Húzzátok le a csuháját!

A cellában egy keskeny, lőrészzerű, rácsos ablakon át gyér fény derengett. A kínzóeszközök az oszlop melletti polcon sorakoztak.

– Miért nem ég mindig a tűz? – kérdezte Vencel. – A hóhért azért tartjuk, hogy készen álljon a munkára. Ide egy fáklyát!

A tűzszerszám sercent, és a szikrától egy szurkos bot lángot fogott. A király Jánoshoz fordult:

– A szíveden át közvetíted asszonyom sötét titkait? Lássuk, hogyan tárulkozol ki nekem is – mondta a király, és a fáklyát a pap oldalához közelítette.

János nehéz bilincset megemelve, jobb kezét a szája felé közelítette, és mutatóujjával ajkát keresztbe lezárta vele.

– Nem akarsz beszélni, te parancstagadó! – rikácsolta a király magából kikelve, és a fáklya lángjával a szerencsétlen ember szívét sütögette.

– Üvölts és mesélj, különben halálra égetlek.
 A test vonaglott. A bőr hólyagokat vetett, majd szénné égve szétporladt és csöpögött a zsír alá, de János nem szólalt meg. Kék szemében a mennybolt tükröződött és hangot hallott, amely fájdalomában megerősítette, hogy néma maradjon. Vencel látta, hogy kísérlete nem használ és eszeveszett dühében ráripakodott a hóhérra.

– Ha a tűz nem használt, a víz örökre némítsa el. Vigyétek a Moldva hídjára. Kötözzétek karikába és tegyetek fapecket a szájába, hadd igya teli magát, mielőtt a folyó végleg befogadja.

A papot a hídról a habokba vetették. Szája, bár a pecektől nyitva maradt, nem adott hangot. Megkínzott teste lassan süllyedt. Oldala már nem égett és csönd volt körülötte. A víz sem sötétült el. Láta, hogy fölötte megrakott hajók, bárkák, csónakok úsznak, matrózok, kormányosok, rakodó munkások és vízimolnárok serénykednek. A kis folyó rohant vele messze, folyammá vált, és tengerré szélesedett. Ha a vízen járókat vihar háborgatta, vagy haladásukat szélcsönd korlátozta, imádkozni kezdtek, és János égett szívéen keresztül a fohászt Istenhez közvetítette.

Hódmezővásárhely, 2011. április 2.

*

VAJBÓL SZENT ISTVÁN

Szent István lovasszobra Hódmezővásárhelyen. Máté István alkotása
(Szei Tiior Péter fotója)

– **H**ová lettek a boldog órák, mondd, Szent Anyám! Amikor gyermekként ott szalagáltam apám harcosai között és megtanítottak a szablya forogására? Midőn anyám esténként, elalvás előtt összetette a kezem és együtt mondtuk az Adalbert püspöktől tanult hálaadást? Mivé foszlott a keresztésem boldogító ünnepe, miután Vajkból Istvánná, pogányból keresztényé váltam? Miért nem látom tisztán magam előtt Gizellát, amint menyasszonynak fölékesítve ott térdelt mellettem a bencés apátság oltáránál és örök hűséget fogadtunk egymásnak? Azt az „igent”, amit akkor kimondott, még most is hallom. A templomi zenével ékesen csengett a hangja, akár berekben a kismadáré.

Nézz rám, Mária, vesd szemed a mennyből megtört testemre. Kérlek, adj jelt, hogy meghallgatsz. Bennem az idő már összekeveredik. Nehezen válik szét a nappal és az éjszaka, mert világosban alszom és sötétben tágra nyílt szemmel figyelem az ablakon behunyorgó csillagok járását.

Tudom, bűneimnek súlya nagy, hiszen öltem és gyilkoltattam, de nem önös hatalomvágyból, hanem népem megmaradása miatt. A széthúzó királyságom alatt a magyar törzsszövetségből fejedelemséggé váltak, majd egységes magyar királysággá formálódtak, és ez az új rendszer hamarosan az egész Kárpátok által átölelt drága földre kiterjedt. A lázadókat levertem, az ellenszegülő klánokat meghátrálásra kényszerítettem. Gyakran saját atyámfiat kellett megtipornom. Amikor apám meghalt, Koppány úgy akarta elnyerni a fejedelmi trónt, hogy megöz-

vegyült anyámat kívánta feleségül venni. Őt is legyőztem. Testét fölnégyeltettem és a nagy városainkba szétküldtem. Jól tudom, Isten és ember törvénye szerint méltatlanul, nagy bűnt követem el, mert a holtat nem hagytam eltemetni. Meg kellett mutatnom, hogy nemcsak a turulmadár jóslata szerint vagyok népem királya. Most látszatbéke honol, és az én szívem keserű.

Mondd, Szűz Mária, kire hagyjam az országot? Tudod, hogy két törvénytáram Európának is példát mutat. Mi nem keletre, hanem nyugatra tekintettünk. Minket hiába kívánnak a Teremtőnk által adományozott birtokból idegenek elűzni, e földrész közepén szilárdan állunk. Államunk és koronám az egyház alapjain nyugszik. Szerzeteseket hívtam és nem táltosokat. Mi szent Fiad testét és véréát fogadjuk be, nem áldozunk fehér lovat. Egyházmegyék hirdeti a hitet, amelybe kapaszkodunk.

Velencéből meghívtam Gellért püspököt, hogy Imre fiamat tanítsa. Őt kívántam örökösömnek a haza trónjára ültetni. Intelmeimben mindent összefoglaltam, ami szükséges a becsületes hatalom gyakorlására, de ezt a jámbor férfiút elvettétek tőlem! Jaj, Istenem, miket hordok itt össze, hogyan merészelek szemrehányást tenni, de halála beteggé tett és nem tudom kiheverni. Érzem, megyek elhalt gyermekeim után. Rokonaim közül senkit sem látok arra alkalmasnak, hogy utánam királlyá válasszák.

Boldog Asszony, Anyám, neked ajánlom föl a koronát. Kérlek, fogadd el és maradj velünk, magyarokkal. Bármilyen ellenség tépi is hazánkat, légy a nagy Patrónánk. Ma van mennybe meneteled napja. Nyisd meg előttem az égi utat, hogy ezer évvel utánad én is követhesselek és hozzád találjak.

Magyarok Nagy Asszonya, irgalmazz nekünk... – sóhajtotta.

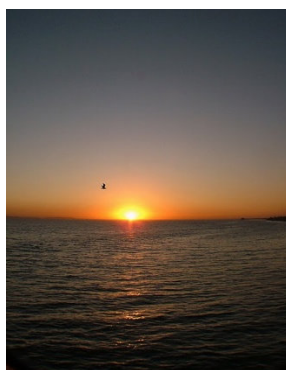
István fején megbillent a korona, amely a fényben csillogni kezdett. Jobbjával felé nyúlt. Leemelte és a tündöklő világosság felé nyújtotta. Lelke vele szállt, karja lehanyatlott. Ez a kéz mutatta meg Európának Mária tiszteletét, hogy utána a hold sarlóján álló, sarkával a kígyó fejét eltaposó Miasszonyunk az ég királynőjének kultuszává növekedjen, és hódítson a világon.

Mária a koronát följajló jobbot nem hagyta elporladni. Ezt a szent ereklyét hagyta nekünk, hogy higgyünk és bízva bízunk!

Hódmezővásárhely, 2011. április 9.

*

FÉNY ÉS SÖTÉTSÉG

Napnyugta Balboa szigetén, Kaliforniában, a Csendes-óceánnál
(Sz. T.)

— **T**ekintetetekkel kövessétek a napot. Figyeljétek meg, amikor hajnalodik és még nem jelent meg, de már kezdi pírba borítani útját, miként emelkedik a látóhatárhoz és a sötétség, akár horpaszán nyílvesszővel átlőtt farkas, nyüsztve menekül előle, kiszürkülve, eltűnve. Micsoda káprázatot szór a fenséges csillag, amikor fölemelkedik az égboltra. Ne

próbálatok belenézni, mert megvakít. Saját fényében fürödve, mint óceán a hullámai között úszik egyre följebb, de mindig marad árnyék, amely lapulva kúszik utána és megbúvik mögötte.

Nézzétek meg a lombos fákat. Ahogy jár a nap, az ágakat és leveleket derűsen megvilágítja. Amint továbbhalad, fonákjukra árnyék settenkedik. Megül a levélgyekek mögött, ott lapul a másik oldalon, végigkapaszkodik a fa derekán, ahol moha és zuzmó között bujkál. Hirdeti, bármilyen erős a fény, akármennyire jól esik kifeküdni, hogy mezítelen testeteket átjárja és fölmelegítse, ott van veletek. Midőn hanyatt feküsztek, a hasatokat, ha fordítva, szürke árnyával a hátatokat takarja be.

A nap is elfárad. Az égi trónját elhagyva, a másik oldalt halad ismét lefelé, hogy elbújjon a föld mögé és kipihenje magát. Amint távolodik, koronája növekedik, miközben egyre fakóbbá válik. Kivörösödik az erőlködéstől, hogy még egyszer visszapillantson, de utána már csak lila árnyak vetülnek, és arany ragyogása elhal. A sötét már tátja ocsmány száját. Habzsolja és elnyeli a fényt. Foszlányai – mint a zabáló fenevad bajszán a véres cafatok – lecsurognak és elillannak a fák között, a dús füvek alján. A vaksötétben eltűnik az erdő, a levegő nehéz lesz és bakacsimba öltözik. Le kell ülnötök és pihenni, hogy szemetek megszokja az éjt.

Figyeljétek tágra nyílt szemmel. Akármilyen mély a sötét, amely körülvesz benneteket, valahol föl villanásszerűen mindig áttetszik egy parányi fény, az eljövendő pirkadás reménysége. Talán szentjánosbogár volt, amely párját keresve átzúgott az éjszakában, vagy az ölni induló fenevad tág pupillájából pattant ki egy szikra, de a sötét nem lett teljesen úrrá a világon. Mindkét jelenség csírát hordoz magában és hol a fény, hol a sötét szökken szárba, hogy lombot hajtson, majd elhervadjon és avarként lehulljon.

Ilyen szüntelen változó a mi társadalmunk is. Ahol a hatalom uralkodik, legyen az állami, katonai vagy egyházi, folyamatosan hadakozik egymással és azokkal, akik alatt vannak, szüntelen a változásra várva. Reménykednek, hogy egyszer majd ők kerülnek fölülré, rájuk süt a nap és trónusát bitorolva elterpeszkednek a fény központjában, miközben a karszék lábánál már kígyóként kúszik feléjük az árnyék, de hamarosan kiborítja őket és sötétségbe zuhannak.

Mindezt azért írtam le nektek, hogy nézzétek magatokba! Látjátok-e szívetekben a fényt, vagy az árnyékot, és várjátok-e a változást? Vagy rest nyugalomban dermedtek tovább, mint türelmes Jób a szemétdomb tetején, és sebeiteket cserépdarabbal vakargatjátok, ahelyett hogy küzdenétek? Nyissátok ki a lelketeket. Hagyjátok, hogy beáramoljon a friss levegő, kavargassa föl a pállott életet, amely megült az éj és nappal határán. Mert most még olyanok vagytok, akár a szürkeség, amelyből elfogyott a fény, de még nem vette hatalmába a sötétség.

Hamarosan döntenet kell, hogy ki lesz bennetek az úr. Mert életünk nem fregoli kabát, hogy állandóan ki- és befordítva színét, formáját változtatva zavarban éljünk. A fény mindig valamilyen forrásból fakad, nem magától keletkezik, vagyis táplálni kell, és az összes színt magában hordozza. A sötétség nem fekete, hanem a fény teljes hiánya. Ezt már nem táplálja semmi. Itt már nincs harc, a háború eldőlt és a fény kialudt.

Mindig úgy kell készülnötök, hogy bár a sötétség szívetekben sok csatát nyert, eggyel több esélyt tudjatok őrizni a világosságnak. Ne feledjétek, hogy földünkön jóval több a homály és idő kérdése, hogy győz a sötétség. De az nem mindegy, hogy a ti lelketekben is tanyát ver-e? Az is biztos, ha eljön a végső óra, szemetekre örök homály borul. Belekerültök egy nagy húsdarálóba, amely minden lágyrészt lekopaszt rólatok, majd a természet a maradék szilárd anyaggal is végez. Ekkor már nem marad semmi, csak a sötétség. De lelketekben ott rejtőzik parányi, nem látható, de létező ellenlábasa, a fénycsíra mustármagja. Ha úgy éltetek, hogy rá mindig gondoltatok és legrejtettebb bugyraitokban féltve átmentettétek, akkor a nagy daráló fogai közül kisiklik. Föléled és szárba szökken. Hagyjátok növekedni és terebélyes fát nevel, amelyhez nem kell delej, mert maga az önfenntartó őenergia. Ha csak egyetlen ilyen

fa is megszületik, egész világ keletkezik, amelynek csúcsán virággént kihajt a pusztíthatatlan, fényt sugárzó öröklét.

Hódmezővásárhely, 2011. április 17. Virágvasárnap.

*

HAMVAIM

(Sz. T.)

Gyermekkorom óta váraoztam a halálomra és a temetésemre. Megdöbentő? Hogyan készülhet valaki éretlenül az elmúlására? A vágy velem született. Valójában tele voltam reményekkel és tervekkel. Sohasem kívántam a pusztulásomat, mégis fölvetődött bennem. Íme, eljött. Odalent látom a kis urnát, benne a hamvaimat. Holnap helyezik el a temető kolumbáriumában. Tétováztam, mitévő legyek, végül elloptam. Most itt van szellemkaromban, és mint hulló csillag száguldok vele a téren át, sötét ösvényeken.

Fölsejlenek bennem régen átélt, kedves emlékeim. Mindegyikből a feledhetetlen élmények. Amikor apám kivitt a Tiszára, és csöppnyi emberként álltam a hatalmas, zúgó folyó partján. Ijedten kapaszkodtam a kabátjába, hogy az ár el ne sodorjon. Ettől kezdve egyre többet jártam a hajlongó fűzfákkal borított homokpartra. Ezen a helyen úgy éreztem magam, akár a tenger hullámai előtt, és a szemközti oldal valahol a távolban eltűnt a szemem elől. Meztelenül fürödtünk, hogy a víz és a napsugár simogassa testünk, és átéljük a természet szabadságát. Itt váltunk párommal is elválaszthatatlanokká. Amíg erőnkől futotta, továbbra is kijártunk a főnyre, amely annyi szép, boldog órát és örömet szerzett, amelyből feltöltekeztünk az öregség napjaira, de a múltat már csak képzeletünkben őriztük.

Meg kell osztanom magamat. Szeretnék mindenütt jelen lenni, ahol életem a világ mámorában részesített, hogy odalent, a halandók között is továbbéljek. Belenyúltam a kehelybe és poromból kimarkoltam egy keveset. Ujjaim között szítálva belemostam a Tiszába, hogy továbbvigye a Dunába, majd a folyam belegörgesse a tengerbe, ahol a hullámokkal lebegve árad szét.

Innen pillanat volt átröppenni a tanyaföldek fölé. Bennem a szántás után föltört barázdák gőzölgése, a zöldülő vetések, és az aranyos kalászok között fürgén járó szél cirógatása maradt meg. Most messze kiterjedt és elvesztek a maradék tanyák, a barnára cserzett parasztemberekkel, akik integettek felém és hívogattak, hogy maradjak még. Belemerítettem tenyerem az urnába, és mint a molnár a lisztet méricskéli a zsákból, poromból fölmarkoltam. Megvártam a meleg áramlatot, rábízta a szélre, hadd vigye mindenfelé, ahol családom évszázadokon keresztül küzdött az elemekkel, és ez a föld szent volt nekik. Termékenyítsen meg minden rögöt és éltese a gabonaszálakat, amelyek kenyeret adnak annak a népnek,

amelyből magam is sarjadtam, és most hamvaimban közük visszatérek. Utód és ő is ismét eggyé válunk.

Tovább lebegve, csak egy villanásnak tetszett a pusztá, ahol számtalan emberöltőn keresztül állataikat terelték a pásztorok, és faragták botjaikat, költötték, énekelték dalaikat. Olyan e végtelen nekem, mint az űr, ahová hamarosan távozom. Csak mező és égbolt. A látóhatár régen eltűnt. Tavasszal minden zöld, azután jön a nap és kifakítja a legelőt. Előbb megbarnul, majd szürke foltokat vetve még a tavak is kiszáradnak, és feneküket kiveri a fehér só. Olyanná válik a táj, akár urnában maradt hamvaim. Összekapárom, ami még az edény alján megmaradt. Megvárom a forgószelet, amelybe beleszórom, és örvényként kavarva viszi, teríti szét a beláthatatlan pusztá fölött.

Szerettem volna még eljutni az óceánig, vagy a kéklő hegyekig, meg az ázsiai sztyeppékre, de holtában oly semmi az ember, hogy minden helyre nem jut belőle. Itt küldetésem végleg befejeződött, de nem akarok csalódást kelteni, ezért az urnát visszahelyezem a ravatalra, és tetejét lezárom. Higgyék, hogy benne eltemetnek, és örökre megszabadultak tőlem.

Titokban megtartottam egyetlen porszememet. Ebben minden elemi rész benne van, amely valaha testemet építette. Nem adom senkinek, mert ez a Teremtőé. Csillagösvényen röpdülök, mérhetetlen űrön keresztül, ahol megszűnik az idő és a lét. Viszem neki a porszemem, annak reményében, hogy talán valahol találkozunk és visszaadhatom. Nekem lélekként jó beleépülni a világokon túli léttelenségbe, de amikor kedve tartja, ebből a kis hamuból, talán egy szebb világba, még újjá teremthet engem is.

Hódmezővásárhely, 2011. június 13.

*

TÖRÉKENY ŪRHAJÓN SZÁGULDUNK

Vihar a Karib-tenger fölött. (Tóbiás Csilla–D. Kis Ernő felvétele)
Key West, Florida (Sz. T*)

Világegyetemünk tágul. A mindenséghez mérve Földünk jelentéktelen kis égitest. Számunkra mégis az isteni teremtés csúcsa, hiszen rajta maga az Atya fejlődés eredményeként létre hozta az embert, hogy e kis bolygónak értelmes élete legyen.

Égitestünk egy nagy motorhoz hasonló. Törékeny felszíne a tömegéhez képest vékony, akár a tojáshéja, alatta mégis iszonyatos erők működnek. A Föld belső melege olyan nekünk, mint Siva tánca. Amikor nincsenek világot pusztító vulkánkitörések, földrengések, szökőárak, akkor teremt és életben tart. Midőn átlép a tűzkörön, pusztít és gyilkol. Jönnek a földrészek egymás felé. Közeledésükből a kéregfelgyűrődések, a mágneses sarkok eltolódása, az újabb

fölmelegedés és jégkorszak, az ózonréteg ritkulása, a vulkáni hamufelhők, az ár- és belvizek, tengeri viharok, hurrikánok és a tornádók adódnak. Aszályok, járványok, gazdasági válságok, bel- és világháborúk rombolnak.

Kék és zöld bolygónkat magunk is pusztítjuk. Mára már összeszámálhatatlan a természet károsításából eredő beavatkozásunk és hiányunk. Érzékelhetjük, hogy az emberi kapzsiság és hatalomvágy nem jó irányba terelte az emberiség, valamint a Földünk jövőjét. A túlszaporodás és az ellátatlan tömegek kínok közötti halála a kipusztulás rémét vetíti elénk.

Sivának ez csak a földünkre gyakorolt egyik megtorlása. A másik már kozmikus jellegű. Minél többet ismerünk meg az univerzumból, annál nagyobb talányok merülnek föl, amelyekre nincs válasz. Az, hogy meteorfelhőben rójuk elnyújtott köreinket, és hatvan millió évenként egy nagy égítést-becsapódás érkezik, amelyik kipusztítja a nagytestű lényeket, majd az evolúció innen fejlődik újra, már ismert. Mivel túlléptük ezt a korhatárt, a végzet ismét bármikor bekövetkezhet.

Hová tágul velünk az űr, amely körülvesz bennünket? Mikor jön el a kritikus idő, amikor szétszakad és többé nem lesz más, csak az anyag fagyhalála? Milyen veszélyt hordozhat a sötét anyag és energia, a környezetüket mohón elnyelő és a téridőt megváltoztató fekete lyukak, a kvazárok, pulzárok, antianyag és a megannyi, még ismeretlen titokzatosság: atomokból és energiából változó formációjának Földünkre gyakorolható hatása; életadó Napunk fölrobbanó csillaggá válása, végül teljes kihűlése vagy eltűnése? Talán céltalanul kóválygunk a fölmérhetetlen távolságok kilátástalanságában, ahová bennünket Siva taszított, hogy megszakítsa az örök körforgást, és a tűzkör küszöbén való fárasztó táncát, majd végre megpihenhet. Ez egy ősidők óta kialakuló materiális szemlélet, amelyből a leglényegesebb, a gondoskodó Isten kimaradt.

Keresgélünk a Földünkön kívül élő más civilizációk, és a naprendszerünkben esetleg meglévő, egyszerű élőlények fölbukkanása után. Ezeket eddig nem találtuk. Lehet, hogy mindkettőből akad majd bőven, ha kutató technikánk fejlődik. A keresztény hívő szerint mégis Földünk az egyetlen égítést, ahol a mindenséget Teremtő a saját arcására alkotta meg az embert, ezért semmilyen más űrlényhez sem hasonlítható. Mi nem Siva, hanem Ő utána igazodunk.

Ezzel szemléletünk egyszeriben megváltozik. A kilátástalanságtól és az ismeretlenségtől való rettegetésünk csillapodik. Élvezni fogjuk a kikeletet, a visszatérő költöző madarak énekét; vagy azt, amikor a gazda magot vet és kenyérgabonát arat. Erdők, mezők vadvirágai, tavak, folyók, tengerek állatai vesznek körül bennünket. Örüljünk annak, amit kaptunk, mert csoda ez, amely a végtelenben nincs máshol, csak itt.

Mindannyian tudjuk, hogy egyszer az anyagi világunk elpusztul, és egyéni életünk éppen úgy megszűnik, ahogy az életközösségünk is eltűnik. Addig viszont Isten kormányozza kis égítéstünk száguldását a mérhetetlen űrben, miközben tenyerén tartja Földünket. Amikor eljön a világ vége, átment bennünket egy másik Világba, ahol az eddig ismert erőknek nincs hatása. Jézus harmadnapra föltámadt teste is megdicsőültté vált. Ha Isten az emberrel teszi ezt, örökre kivonja a természet törvényei alól, és a Földön viselt életének megfelelő környezetbe helyezi.

Lesz-e ott lét, szükséglet, egyéniség, vagy a Szeretetnek egy belül kellemesen meleg, kifelé haladva egyre hűlő, elszakíthatatlan és véget nem érő halmazába kerülünk? Titok. Teremtőnk nem ereszt ki bennünket kezéből.

Hódmezővásárhely, 2011. augusztus 22.

FELFEDEZÉSEK

Végtelen és parány. (Szentí Tibor Péter fotói a Bahamákon)

Gyönyörű, csillagfényes éjszaka volt, nem jött álom a szememre, és bementem a megfigyelő központba. Szerencsére egyedül voltam. Bekapcsoltam az ürteleszkópot. Ráírányítottam az égboltra, és ahol a legtöbb égitest ragyogott, minden különösebb kutatási elképzelés nélkül keresgélni kezdtem. Az egész napos megfeszített munka után a látvány, mint kikapcsolódás érdekelt.

Az első képek ismerősek voltak. A fölvételek a Tejút csillagösvényén vittek tova. Telhetetlen voltam. „Tovább!”, adtam ki a parancsot, és a távcső fölvételeivel rohanni kezdett az űrben új, ismeretlen égitestek, éjfékete foltok, világító ködök, fölrobbanó napok és halvány csillaghalmazok között.

Észrevétlenül telt az idő. A hatalmas kutató műszert unottan unszoltam újabb távolságok felé. Mélni már nem tudtam, ésszel fölfogni sem lehetett, hogy mekkora utat tettem meg, és szememmel a mindenség melyik részében járok. A készüléket ki akartam kapcsolni, amikor a távcső teljesítménye szinte végső szakaszába ért és megállt egy égitesten. Kékeszöld volt, mint a Föld az űrállomásról nézve. Hirtelen olyan érzésem támadt, mintha magát a bolygónkat figyelném, de úgy véltem, hogy ez egy hatalmas égitest holdja.

A távcsövet utolsó erőlködésére késztettem és lassan megmozdult. Akadozva kezdte felnagyítani a képet. Láttam kifomálódni hegyeket, mintha köztük folyók kanyarogtak volna. Talán mezők és erdők zöld foltja után egyszerre csak alakok mozogtak előttem. Próbáltam őket azonosítani, de semmilyen eddig ismert lényhez sem hasonlítottak. Csápjaikkal integettek felém, mintha láttak volna. Nem éreztem fenyegetést, inkább hívást, és szájhoz hasonló rések nyíltak meg rajtuk. Talán kiáltottak és üzentek.

Rögtön futottam a rádiójel-fogóhoz, és az optikai képszerkesztést rákapcsoltam. A recsegés és zöreij után lassan kivehető, tagolt hangokat hallottam, amelyek távoli hullámverés, elhaló szélzúgás és folyamatos, különös zenehangok egyvelegeként érkeztek fülembe. Szólni akartam, hogy küldjenek kódot, de rájöttem, hogy bármilyen, értelmezhető matematikai jeleket küldök vissza, az én életemben el sem jut hozzájuk, mert amit fogtam, az is talán évmilliókkal ezelőtt keletkezett és most ért ide.

Visszahuppantam a székembe, és mély szomorúságba estem. Kikapcsoltam minden készüléket és eloltottam a lámpákat. A sötétben darvadoztam, amikor ismét hangokat véltem hallani, de ezek nem távolról érkeztek, hanem belőlem jöttek. Nem szólt zene, a tenger sem morajlott, hanem halk, elhaló gyermekhangon értelmes szavakkal szóltak hozzám:

– Miért a múlt mérhetetlen téridejében keresed a barátokat, amikor születésed óta itt vagyunk veled. Benned élünk, és azon dolgozunk, hogy atomjaid minél tovább együtt rezegjenek, mert a mi életünk is addig terjed. Fedezz föl végre minket is és segítsük egymást.

Hajnalodott. Amikor a kutató intézet kinyitott, már ott voltam és beültem az elektron-mikroszkóphoz. Parányi szövetmintát vettem magamból és elkezdtem nagyítani. Láttam a sejteket, hogyan szaporodnak, határhártyáikon keresztül miként cserélik az életnedveket és a gázokat, majd tovább nagyítva az egyes sejtelemek tevékenységét és szerkezetét szemlélhettem. A műszer jelezte, hogy közeleg a végső nagyítás, de parancsom szerint tovább kellett működnie. Hamarosan megpillantottam az atommagot, láttam összetevőit, amint fürödnek az őket körülölelő elektronfelhőben, de nem találtam azokat, akik beszéltek hozzám. A műszert összekapcsoltam a részecskegyorsítóval és fölvételeket készítettem. Pillanatra megszülető és már föl is bomló anyagrészek cikáztak előttem, de nem találtam köztük azokat, akiket kerestem. „Tébolyult örült vagyok!” – állapítottam meg magamban. – „Olyan álmodat kutatok, amelyet bizonyosan valamelyik fantasztikus filmből agyam raktározott el, és innen hallhattam az atomok morgását.”

Ekkor tágra nyitottam szemem, mert láttam, amint a fölvételeken az anyaghalmozba kapaszkodva apró lények integetnek felém. Figyelni kezdtem és ismét hallottam beszédüket:

– Mérd magad a mindenséghez, mert te is része vagy, de ne kalandozz tudásod és testtömeged határain túl. Ebben a nagy világóceánban minden viszonylagos. Ha kifelé keresgélsz, eljutsz néhány bolygóra, holdra, de fölismeréseid nem vezetnek a keletkezés és pusztulás misztériumán túl. Porszem vagy csupán, maradj hát önmagadon belül, hiszen látod, mi is itt vagyunk, egy másik téridőben, amelyet teljességében sohasem fogsz megismerni. – így beszélt az egyik.

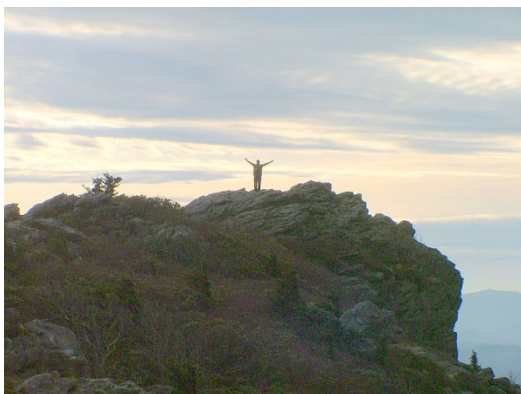
– Gondolj bele, hogy mi szintén kutatunk – folytatta egy másik. – Rájöttünk, hogy bennünk is létezik egy újabb mindenség, amelynek sem határait, sem lakóit nem ismerjük. Hozzánk képest is parányok lehetnek. Ők szintén továbbszemlélődnek magukban, és mind kisebbekkel láncra fűzve újabb világba látnak. Ne hidd, hogy keresgélésünk valaha is véget ér. Mindaz, amit megismertünk, ami létrejött, teli korszaként majd összetörik, és tartalma szétcsorogva megsemmisül, de...

– Ne gondold, hogy nem teremődik újjá – kiáltotta a harmadik –, csakhogy ez már nem a te dolgod. Pillanatlétedben élj hittel, gondozd tested, lelked és szellemed, hogy akik benned lakunk, minél tovább megmaradjunk és segítsük egymást. A többi a Teremtő dolga, aki egész alkotását a tenyerén hordozza.

Hódmezővásárhely, 2011. szeptember 19.

*

A PÁTRIÁRKA VALLOMÁSA

Az Appalache hegység egyik csúcsán, Észak-Karolinában
(Sz. T.)

Fiatal koromban mindig arra törekedtem, hogy följussak a csúcsra. Elindultam a hegyre, hogy fölmásszak oda, ahol már csak a hideg szél uralkodik, és föltekintsek az égre. Jókora távcsövet cipeltem magammal, hogy amit fürkésző szemem nem lát, azt az üveglencse megmutassa.

Őszintén meg kell vallanom, nehéz volt az út. Számítottam rá, de mégsem gondoltam, hogy ennyire töredelmes lesz. Küzdelem folyt a természettel, az elemekkel és önmagammal. Legkevésbé a családommal törődtem. Láttam síró gyermekeimet, könnyét törülgető feleségemet és boldogtalan anyámat, aki akkor már öreg és beteg volt. Az ormok felé közeledve, a fürgeteg hozta felém elhaló hangját, amint könyörgött:

– Ne hagyj el bennünket, gyere vissza! Látod, már kiszáradtam és olyan vagyok, akár a lombja vesztett fa. Ha jön egy nagyobb vihar, kidönt, mert a földbe már a gyökereim sem kapaszkodnak. Mire visszatérnél közénk, engem szétvágna és tűzre vetnek. Csak a pörnyém sodorja majd feléd az esti fuvallat. Nem lesz, amibe fogózkodj, és nekem sincs többé támaszom.

Pillanatra megálltam és visszaneéztem. Láttam, hogy még nagyon közel van hozzám a hely, amelyet elhagytam, és távoli a csúcs, amely felé törekedtem, ezért mit sem törődve a jajsavakkal, kitartóan tovább folytattam utam. Észrevettem, hogy lassanként egy másik időszámításba jutok, ahol lelassulnak az órák, miközben lent, az elhagyott völgyben változatlanul folyik, a megszokott rendje szerint. Hamarosan úgy tetszett, mintha úrkabinban utaznék, és csak a térnek van jelentősége, de ezt szeretném legyőzni, majd följutni abba a magasságba, ahová kíváncsoztam.

Láttam, amint elfogytak körülöttem a madarak és elhalványultak a színek. A hatalmas fák kis cserjékké törpültek, majd szúrós füvek és zuzmók lepték el a sziklákat. A levegő mind hidegbbé vált, köd ereszkedett, deresedett, majd havassá változott a táj. Minden pihenő előtt mellemre gazdagon tűzték az elismerő jeleket, miközben kísérőim elmaradtak és egyedül álltam a csúcson. „Már senki sem követ, és az sincs, aki elismerne!?” – döböntem rá.

Az alkonyi ég, akár az elhagyott táborút megszzenesedett fahasábjá, gyorsan feketébe öltözött, és mint a hamu alól itt-ott fölcsillogó szikrák, kigyúltak rajta a csillagok. Elővettem a teleszkópot és néztem a vége sincs teret. Kihívón és kevélyen a mérhetetlent akartam belátni, ahol Isten az Úr, és az ember sohasem ér el alkotásának befejezéséhez.

Ekkor, amibe eddig kapaszkodtam, Krisztus töviskoszorúja szétnyílt, és a széles fonaton át minden gondolatom kiesett, csak távoli égitestek fényzsivaja kergetett a fekete örvénybe, mikor elért hozzám a hír, hogy egy naplóban valaki ezt írta: „Az élet tévedés, amelyet a halál sem hoz helyre.” Széttártam karomat, mint akit győzelmi mámorában szívlövés ér, és azonnal megfordultam. Teleszkópomat a szakadékba dobtam és elindultam hazafelé.

A kopár sziklákról lassan eltűnedezett a hó és jég. Találkoztam a zuzmókkal és mohákkal, a gyér füvekkel és szúrós bozótokkal. Ahogy haladtam lefelé, kezdett kiszínesedni a táj. A megdermedt világot madárcsicsergés töltötte be. A fatörzsekből a mézszínű, csurdogáló gyantából fenyő illata áradt, majd lombos fák virágai között harsogott ismét a tavasz. A kiesett fiókat visszahelyeztem fészkébe és megpillantottam a csőrében eleséget hozó anyját. Melegség öntött el, hogy az élet növekedik és elindul kiteljesedése felé.

Hamarosan szemembe tűntek a szépen megművelt földek, a kelő vetések, a karókra kapaszkodó szőlővenyigék, és arra gondoltam, hogy mindegyik halad a végkifejlett felé, majd itt hagyják ezt a leírhatatlan, csodálatos világot; de megfogant bennem, hogy halálukat a belőlük fakadó újabb életek hozzák helyre!

Anyámat már nem találtam, de halovány ősz feleségem integetett felém. Unokák és dédunokák szaladtak hozzám. Körbefordultam, és ahogy leértem, táncomat a városka terén ismeretlen fiatalok tamburadalra kezdték továbbjární. Ilyen boldogságot csak az érez, aki le száll a csúcsról, és a mélységből kiált társai felé. Fölöttem keringett a világ, tele megújuló

élettel, és ekkor megláttam, amint idelent Krisztus töviskoszorúja ismét szoros fonadékká zárult. Újfent belé kapaszkodtam, és a kintől sem rettenve a fejemre szorítottam.

Hódmezővásárhely, 2011. október 21.

*

Ajánlás: az Orosházi Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolának

A PUSZTAI PLÉHKRISZTUS

Kajári Gyula: „Este a kutasi pusztán” (1985) c. grafikája
(Sz. T.)

Napok óta vándoroltam az őszi pusztában. A levelek már sárgulni kezdtek, és leszóródva a hajnali, dércsípte fűvet szaggatott szőnyegként borították. Elérkeztem egy akácos facsoportba, ahol derékig érő gatzengerben utat vágtam magamnak. Elfáradtam és letelepedtem.

Néztem a tájat, amelyet ifjú korom óta jól ismertem, de az elmúlt évtizedekben sokat változott. Eltűntek a régi emberek, akik megélhetésükért hajnaltól késő estig a szikes, szittyós földeiken inuk szakadtig dolgoztak. Velük együtt pusztultak a tanyák. Nincsenek égisz jelfák, amelyek kilométerekről vezették a vándort, hogy célját elérje. Nem bólogatnak a kútágások, nem hallom a jószágok hangját.

Ahol leültem, valaha tanyai iskola állt. Fél száz gyerek jött közelebbi, távolabbi lakhelyéről. Átvágtak a réteken, és ahogy közeledtek, találkoztak. Mire megérkeztek, csapatokba verődve köszöntötték egymást. A tanító nem időre járt ki tanítani, hanem egy épületben ott lakott a családjával. Amikor véget ért a tanítás és elült a megszokott gyermekzsivaj, levetette öltönyét. Munkaruhában nekilátott vetni, kapálni, disznót etetni, permetezni, gyümölcsöt szedni. Mindazt a munkát végezte, amivel a tanyalakók szorgoskodtak. Egy volt a föld emberei közül. Egész életében mégis lámpásként világított, és az idős gazdák is előre köszöntek neki.

A dűlőút másik oldalán egy olvasókör hívogatott, amelyet emberöltővel ezelőtt a helyi földművesek maguk építettek. Hamarosan a pusztaszentélyévé vált, hiszen hol a pap, hol a lelkész jött el híveinek Istent dicsérni. Itt tartották a lakodalmat, keresztelőt, névnapokat. Jeles évfordulókon nemzeti örömeinkre és bánatainkra emlékeztek. A jókora terem minden hónapban többször megtelt. Átjött a tanító és a gyerekekkel, fiatal tagokkal előadták a műsort. A Himnusz alatt senki sem hallgatott és nem tátogott. Mindenki énekelt. Megtanultak viselkedni és szerepelni. Kinyílt előttük a világ és meglátták, hogy túl a pusztán is élnek emberek, akik közösségükért serénykednek.

A gatzengerben hirtelen fölálltam és elnéztem arra. Emlékeimben visszhangzott a harmónium, amelynek még akkor is kihallatszott a hangja, amikor az emberek kifelé igyekeztek. Az olvasó egylet bezárása után fölkerült a padlásra, ahol galambok fészkeltek benne és szétrúgták a billentyűket. A kör az iskola sorsára jutott. Az épületekből egy vályogdarab sem maradt. A természet jótékony hatása mindent elfödött. Néha marhacsorda jár itt a rezerváltumból, de a szűrés gatz még a tehének is elkerülik.

Fölnézek. A tájból magányos emlék magasodik ki, egy itt felejtett Pléhkrisztus. Valamikor a környék legtehetősebb gazdája saját költségén állíttatta, pedig a faragott képet nem tűrő, reformált hitű ember volt. Amikor a történelmi forgószél elvitte mellőle az iskolát, az erőgépet vezető munkás kikerülte. Már csak az idő dolgozott ellene. Előbb letörte fél karját, majd a téli fagy, a nyári zápor, valamint a pusztán mindig járó, szélhordta por fölismerhetlenségig lehorzsolta róla a festéket, és csak a rideg, csonka bádóg maradt.

Valaki rátalált és fölújította a keresztfát, majd a fémtestet. Másvalaki újra megfestette. Ismeretlen időnként virágot hozott rá, pedig minden lakott településtől messze esik, és csak azért jött ide, hogy fejét hajtson.

Most én állok a kereszt tövében és nézem a bánatos arcot, ahogy ismét kopik. Lábánál a virágot is régen cserélték. Üzenet ez, hogy már nincs, aki gondozza. Virágokról körülötte most a rét gondoskodik. Szednék egy csokrot belőle, de a Pléhkrisztust belülről hallom, szelíden szól, hogy ne tegyem. Hagyjam a sziki virágokat élni, hiszen ezen a mezőn úgysis nehéz nekik megkapaszkodni. Ahogy a szántó-vetők, Ő is a Föld Fiává változott.

Eszembe jut az Olajfák-hegye és az utolsó éjjel, amikor Jézust elfogták. Vért verítékzett. Látom, a Pléhkrisztus arcán is a közelítő tél megolvadt dere könnyezik. Fölsejlik bennem, hogy előbb-utóbb ennek a világnak is múltnia kell.

Közelebb lépek hozzá és átkarolom. Érzem a tartóban lévő hervadt virág illatát, és úgy távozok, hogy az Ő szavaira emlékezem: „Én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig!”

Hódmezővásárhely, 2011. november 17.

*

BŰNBOCSÁNATKÉRÉS

Hódmezővásárhely, a Szent István király római katolikus templomban
Jézus oltárának márványszobra (Sz. T.)

Advent első vasárnapja van. Beköszöntött a reménykedés időszaka. Várakozás a bűnbocsánat elnyerésére, hogy tiszta lélekkel álljunk a kis jászol előtt, amikor sok-sok sötét éj után megszületik a Fény. Ilyenkor szembe kell néznünk önmagunkkal és önvizsgálatba kezdeni. Hányszor és milyen bűnökkel bántottuk meg azt, Aki még meg sem született?

Gondolatban álljunk a keresztfá alá, a katona mellé, aki lándzsát tart kezében. Utazzunk vissza a múltba, és forgassuk föl lelkünk eltakart szemétdombját. Táruljon föl előttünk, mennyi mocsok terhel bennünket, amelyet eltitkoltunk. Igyekeztünk azt minél mélyebbre ásni, hogy ne zavarjon, és látszatboldogsággal csaphassuk be magunkat.

Rögtön a katona fölé kerekedünk. A kezéből a lándzsát kiragadjuk. Látjuk, hogy a kereszten függő test nem mozdul. Ajka többé nem nyílik sóhajra. Nincs, aki vérbeborult, kínoztól remegő testét megmozdítsa és nekünk, latroknak megbocsátást suttogjon. Mert ezen a napon nem leszünk vele a Mennyek országában, mivel a fegyvert magunkhoz ragadtuk és szárát erősen szorítjuk. Meg kívánunk győződni, hogy a test valóban élettelen, akkor föllelegezhetünk. Megszabadultunk attól, Aki majd eljön és számon kéri egész életünket, minden cselekedetünket. Ha pedig nincs, aki felelősségre vonjon, a bűnök is elévülnek, és vele együtt elenyésznek.

Meglendítjük a karunkat és a lándzsát oldalába döfjük. A befejezett életet újabb bűnnel növeljük. Megnyugszunk, mert a szívet ért döfés nyomán vér és víz csorog a sebből. Naponta hányszor döfjük fegyverünk az eleven testbe, hogy fájdalmat okozzunk! Amennyi gyilkos merénylet érte, a dárda hegyének már régen át kellett volna hatolni az egész testen, sőt a keresztfán is, hogy még jobban odaszögezzük. Csakhogy bármilyen méregbe mártott és éles a fegyver hegye, egyszer elkopik, úrrá sohasem lehet rajta.

Átszakítjuk létünk láthatatlan vékony hártályját. A fém behatol a rétekbe és mezőkbe, fölperzseli a virágokat, kiúrtja a füveket, megemészti a föltört ugart és megsemmisíti kenyérünket. A dühünk fokozódik. Még többet akarunk, mert mohók, kapzsis vagyunk, és egyre többet vágyunk. A dárdát mélyebbre lökjük. Látjuk, hogy dőlnek a fák, és a gépek megcsokolják ágaikat. Zúgnak az erdők a fűrészek zajától és a lombok robajától.

A hatalmas hegyek mélyéről kiszedünk minden értéket, majd a legnagyobb köveket is széttörjük. Utakat és épületeket készítünk belőlük. Hatalmas, embertelen világot emelünk. A földnek minden kincsét tönkretesszük, fölléljük, mint egy fenevad, aki azért van, hogy feneketlen gyomrát teletömve zabáljon.

De még több kell! A ház mellé villa, azután kastély, majd palota. A fegyvert ismét mélyebbre taszítjuk a magatehetetlenül kiszolgáltatott szívben. Ahogy csorogni kezdenek nedvei, kiömlenek a folyók, vihar támad a tengereken és sohasem látott, mindent letaroló, óriás hullámok öntik el a partokat; majd kiapadnak a források, a kút már nem ad több vizet, és fenekükön csak az iszap meg sár szárad. A halász kis bárkája papírszeletként hanykolódik a tajték fölött, odaveszik a luxus jacht és elsüllyednek az óceánjáró óriás hajók.

Ha már kezünkben a lándzsa, használjuk ki! Mindegy, hogy mi lesz az öldöklés vége. Forgatjuk a hegyét, tágítjuk vele a mélységes mély sebet, hogy a földön, vízben és levegőben élők mind pusztuljanak. Amikor már belejöttünk a halálosztásba, az utolsó, nagy rohamra készülve, két marokkal szorítjuk a fegyver nyelét. Erőnket összeszedve, nagy lendületet véve, még mélyebbre döfjük a hegyét, hogy mind a kereszt alatt állók, mind a távolból sunyin figyelők, és a messze világokban élők is vesszenek.

Bűneink súlyától roskadozva, végül a kietlen föld beszakad alattunk. Süllyedünk egy szörnyű világba, ahol a még létező anyag is olvadt szurokként fortyog, és végleg elnyel bennünket.

Teremtőnk! Kérünk, találjunk vissza a kereszt alá. Csavarjuk ki a katona kezéből a lándzsát, de ne fordítsuk Krisztus ellen, hanem orcánkkal takarjuk be a fölbuzgó szívsebet. Ekkor valahonnan, nagyon távolról fölhangzik egy ének, amely egyre erősödik és így szól hozzánk:

„Mint forró sóhaj,
Elhaló bús jaj
Kél halk énekünk.
Sötétben járunk,
Hajnalra várunk:
Jöjj el, Istenünk!

Választott néped
Így sírt föl Érted,
Nyögve bús igát.
Őszülők lelke
Várta, epedve
Isten egy Fiát.”

A barlangistálló fölött hamarosan megjelenik a csillag és utat mutat. Annyit kell tennünk, hogy engedjük magunkat vezetni, mert ott bent már születőben a Fény. Rajtunk múlik, hogy követjük-e? Mire advent véget ér, áradni fog és beragyog mindent.
Ne hagyjuk, hogy ismét kialudjon.

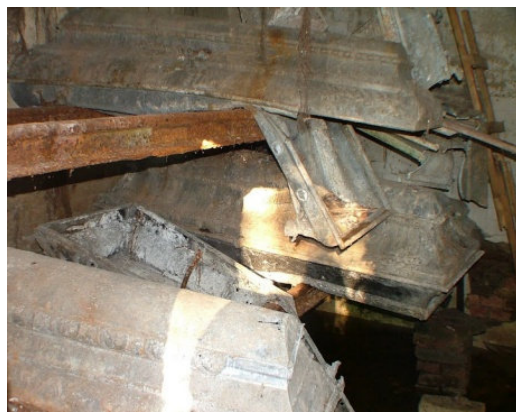
Hódmezővásárhely. 2011. november 27.

*

ÉJFÉLI MISE

Pusztavámosi Árpád-kori
templomrom

Feltör kriptában szétvert koporsók
a vásárhelyi bezárt Arany temetőben

(Sz. T.)

Negyedóra múlva éjfél. A harangozó kinyitja a templom kapuját és kitérve hagyja. A szentélyben meggyújtja az egyetlen, csonkig égett gyertyát. Sercegve ég, éppen, hogy pislákol. Fölmászik a toronyba és meghúzza a harang kötelét. Csak ő hallja a megszokott kondulást, hiszen a falu éneklő lelkét a fémtolvajok régen ellopták. Visszamászik és hátul csöndben leül megszokott helyére. Várja a híveket. Az előénekes nem jön, hogy elindítsa a szép zsoltárt:

„Csordapásztorok midőn Betlehemben
Csordát őriznek éjjel a mezőben...”

A harangozó a bejárat felé tekint. Érkeznie kellene a papnak, de a kis falusi templomnak már régen nincs plébánosa. Üres a paplak, a megbontott tetőn besütő hold csak a négy falát látja. A püspök úr éveken keresztül küldözte a leveleket, hogy a szeminárium várja a lélekben fölkészült fiatalokat. Senki sem jelentkezett.

Ifjak alig vannak. A legtöbb régen elszökdösött, és valahol nyugaton egy-egy kifözde alagsorában mosogatnak, vagy bájaikat árulják a pultnál. Akik maradtak, azok e szent éjszakán is lent mulatnak az ivóban. A csersavas vörösbortban oldott fehér portól erőt nyernek és előkerül a kés. Valamikor a betyárvilágban is hasonlóan működött a versengés, csak akkor az volt a legény, aki a háromcolos vastag asztallapjába a legmélyebbre tudta eresztetni a bicskáját. Most egymás húsába mélyesztik. Az istenhegyi kisfalut a környékben Naturlandnak nevezik – így „magyarosan”, mert most ez a módi járja –, mert itt minden durvaság előfordul, amit a bűnügyi krónikákban följegyeztek.

A harangozó nem vár tovább. Ha sem a pap, sem a sekrestyés nem közeleg, legalább az utóbbi szerepét átveszi. Odamegy a tabernákulumhoz. Az ajtaját leszakították, a fürkében fölváltva kuvik és galamb fészkel. Utóbbi jelképesen sem pótolja a Szent Lelket, mert olyan harcias, hogy a halálmadarát is gyakran kiveri. Az oltáron nincs kereszt, a falakat nem díszítik a stáció képei. Visszamegy a helyére. A pad tetejéről hiányzik a szoltára. Helyette egy átlótt szívet karcolt bele az ismeretlen, és azt írta bele: „Szeretlek, Maca”. Nem lehet tudni, hogy Isten Anyját kívánta-e a maga módján így „becézni”, vagy saját földi szerelmének üzent.

Eddig nem jött senki. A félméteres hóban nem is lapátoltak utat a templom kapujáig. A faluból fölhallatszik a lárma. Rohannak a szirénás autók. Viszik a sérülteket és a megbízott rendőr ordítózik. Innen lehet tudni, hogy a füstösben éjfél kongattak, hiszen ez minden éjszaka ismétlődik, amikor záróra van. Véres a kis jászol, ahová a kisedd királynak érkezett.

„A Kis a Jézus megszületett, örvendjünk!
Elküldötte Ő Szent Fiát Istenünk!
Betlehemben fekszik rongyos jászolban...”

Ekkor a múlt századokból belép az első hívő, az uraság intézője. Ruháján látszik az ódivat és a viseltesség, ahogy a szövet foszlik, mállik róla. Sorra következnek a többiek. A falu szabadságharcos hőse, aki valaha Kossuth népfölkelője volt. Érkezik a kántortanító. Ő nemzedékeket nevelt Isten és ember tiszteletére, szeretetére. Jönnek egymás után csöndben, sorban az orvos, a jegyző, a boltos, a szűrszabó, a kovács, majd fehér ruhában, fejükön mirtusz-koszorúval az ártatlan kislányok... Még a falu bolondja is helyet kap a sorban, és lassan megtöltik a padokat.

Próbálnak énekelni, de álluk leesik és nincs nyelvük. Némán lebegnek ég és föld között. Ahogy közeledtek, szomorúan távoznak. Ide nem is kívánkoznak többé, hiszen a cinteremben, ahol laknak, hajléktalanok fészkeltek be magukat. Feltörik a koporsókat és kincseket keresnek, majd a zord tél elől itt találnak menedéket. A hideg ellen úgy védekeznek, hogy elégetik a maradványokat.

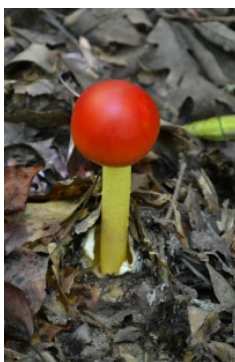
Már csak ők az éjféle mise utolsó látogatói. Valahol keleten, ahol testvéreik földi nyughelyét templomostól, falustól vízzel árasztották el, legalább az emléküket a mesterséges tó tükre jótékonyan őrzi. Itt, fönt, a templomdomb körül, a veremkripták lakóikkal együtt végleg és visszahozhatatlanul eltűnnek. Ezen a földön még a holtak sem boldogok, bár lelküket Teremtőjük egy másik kaput kitárva várja. Templomuk már romokban hever, de szerte a világon fölkelnek, csatlakoznak, özönlenek és átlépik a megváltó küszöböt.

„...Kicsi fehér templom-padokba
A holtak is mellétek ülnek.
A nagyapáink, nagyanyáink,
Szemükben biztatás vagy vád:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!”

Hódmezővásárhely, 2012. február 27.

*

ÉRTÉKEIM

(Sz. T.)

Nehéz körülmények között kezdődött az emberek élete a második világháború után, különösen azokban az országokban, amelyek idegen fegyveres nagyhatalom megszállása alatt próbáltak talpra állni. Hatalmas küzdelem indult a lét fönntartásáért. Naponta óránként küszködtünk a betevő falatokért, majd a lerongyolódott ruhák pótlásáért és a munkáért.

Ahogy teltek az évtizedek, csökkentek a terhek, de az ember részben kapzsi, részben pedig mindig előrébb kíván jutni, ezért a megmaradásért való harc a fejlődés és gazdagodás irányába terelődött. Legyen saját lakás, majd ház, kis kert, autó, korszerűsödő háztartás. Megjelentek a luxustárgyak, majd elindult az a társadalmi elkülönülés, amely minden emberi közösségben végbemegy, mert ez fajtánk alapvető biológiai tulajdonsága, akár kerítünk neki ideológiát és tagadjuk, akár nem.

Én sem voltam kivétel. Amire igényem volt, addig küzdöttem, amíg elértem. Észre sem vettem a csapdát. Odáig jutottam, hogy a fölhalmozott értékek másoknak is kellek volna, ezért kezdtem magunkat elzárni a világtól. Rácsok az ablakra, különleges, kombinált zárok az ajtókra, kapucsengő, riasztó berendezés, hivatalos védelemkérés, és ki tudja, hogy ez a folyamat hová vezetett volna, ha az ésszerűtlen terjeszkedés ellen nem következik be a fölvilágosodás.

Ahogy öregszem, elég reggel korán kelnem. Előveszem a locsolómat és a gondozott növényeimet öntözöm. Örömmel látom, hogy a sarkantyúvirág bimbót nevel. Amott a muskátli már virágzik, és védekeznem kell a levéltetvek ellen.

Piaci nap van. A tavasz rengeteg embert kicsalt a vásártérre. A korosztályomhoz tartozók sokan nem is vásárolnak. Megállnak egy-két kofa előtt. Az árak iránt érdeklődnek, majd tovább állnak. Esetleg a sarki restiben megisznak egy pohár bort, azután nézelődnek. Várják a találkozást.

A piac olyan, akár egy nagy gyülekező- és ismerkedő hely. Van, aki régen nem látott munkatársával, egy-egy ismerőssel, rokonával találkozik. Itt azok is beszédbe elegyednek egymással, akik máskor az utcán, barátokkal találkozáskor, a köszönés után sietősen tovább mennek. A tengernyi forgatagban öröm, ha ismerős arcot látnak. Percek alatt megtudják, hogy amióta nem találkoztak, a lakó fia megnősült, a szomszédnak új élettársa van, a sarki, szegény kovácsmestert eltemették. Hazafelé ballagva, a legtöbben kielégültséget éreznek. Kapcsolatba kerültek az emberekkel.

Esik az eső. Korábban nem szerettem. Mindig valamilyen akadályt éreztem benne. Kútba esett a szabadtéri programom, kapkodhatok esőkabát után, a nyakamba folyik az égi áldás. Most nézem a fák levelét. A szárazság miatt hamarabb sárgulnak, mint máskor. Lesem az eget, növekednek-e rajta a felhők? Két nap múlva végre esik. Nem is ömlik, hanem szakad, mintha a természet most akarná behozni többhetes lemaradását.

Olyan vagyok, akár a vén fa, amelynek sárgulhat, akár le is szóródhat a levele, de mélyek a gyökerei. Tudom, hogy nekem már nem árthat az eső. Amint csöndesedik, kiállok az udvar közepére. Látom, hogy a kis tóban a halak elevenen fürdenek, a verebek gyűlnek az alkalmi pocsolyában, és kitárt szárnyal, örömteli csiviteléssel csapkodják a vizet. A magról keltetett, dédelgetett akácfámról egy csöpp a kezemre hull. Benne a felhők közül előcsillanó nap tükörképe mosolyog rám. A giliszták visszamásznak földalatti járataikba. Amott egy olyan piros fejű gomba növekedik, mint amilyent a mesekönyvekben ábrázolnak, pedig úgy véltem, hogy ilyen nem létezik.

Az egész természet megújult. Minden, ami körülvesz az enyém. Nem kellett érte verítékezni, mert Istentől kaptam. Mindezt a csodát Ő teremtette, csak föl kellett fedeznem és megértenem.

Én vagyok a világ egyik leggazdagabb és legboldogabb embere. Ha meghalok, majd velem jönnek az állatok seregei, a zöldülő legelők, az aranykalászos búzamezők, a gyarapodó erdők, a magas hegyek, a végtelen óceánok, és a fényes csillagösvényeken araszolok Teremtőm felé. Tőlem mindezt már senki sem tudja elvenni.

Cumming, Georgia. 2012. július 23.

*

ELESETTEK

(Sz. T.)

Ajánlás:

A Hódmezővásárhelyi Kertvárosi
Katolikus Általános Iskolának

A KIS KIRÁLYLÁNY

(D. Kis Ernő fotója)

November utolsó csütörtökén, este láttam meg a kis királylányt. Egész nap kellemes, késő őszi idő volt. A múltfélben lévő telihold fodrozódó felhők közül világította meg a lombtalan, adventre várakozó tájat.

A régi bálterem zsúfolásig megtelt szülőkkel, hozzátartozókkal. A folyosókon és a különtermekben iskolások készülődtek életük addigi legnagyobb szerepét eljátszani. Négyszáz gyerek szorongása jelezte, hogy mindenkinek jutott az énekből, táncból, bemutatkozási lehetőségekből.

A Katolikus Általános Iskola lelkes nevelői hetek óta tartó betanítással, remek rendezéssel, koreográfiával, a nincstelenségben is kiválóan megoldott jelmezekkel, nagyszerűen megválasztott szereplőkkel, zenei betétekkel, a záró jelenetben hatalmas erejű karénekekkel, a diákokkal együtt megérdemelt, óriási sikert arattak. Ehhez pótolhatatlan segítséget nyújtott a helyi katonazenekar és a lelkes közönség, amely visszaálmodta ifjúságát, amikor szüleik előtt még ők bizonyíthatták tehetségüket.

Kodály Zoltán népdalfeldolgozása és maga a történet, amely egy szegény parasztfiú katonai sikerét, nagyotmondását és szerelmét vitte színpadra, magával ragadta a hatalmas teremben zsúfolódó sok száz embert. Még a záró jelenet ismétlése után sem akartak mozdulni. Lassan ocsúdtak álmukból. Egy közösség régen volt együtt ilyen összhangban, amely csiszolatlan gyémántból néhány év alatt csillogó briliánst faragott a gyerekekből.

Föltűnt egy részlet, amelyben a legkisebbek fejükön aranypapírból formált koronát viseltek. Amikor a zárójelenetben az egész iskola színpadra állt, szorongott köztük egy szőke kislány. Ő volt a legkisebb. Nem is jutott föl a színpadra, a lépcső legalsó fokára ült. Két jóval természetesebb társa között szinte elveszett, csak néha apró kezeckéje villant, amikor a koronája megbillent és igyekezett visszahelyezni.

Első szereplése lehetett. Feszültsége, szótlansága, riadt öziketekintete néha elővillant koronája alól. Halovány arca sápadtan derengett a színpad alján, ahol a fényoszlopok sziporkázása szertefoszlott.

Bizonyosan szeretett volna följebb kerülni. Örült volna egyedül a középben – amikor minden szem rászégeződik – egy gyönyörű dalt elénekelni. Megmutatni, hogy a lámpák világánál hosszú hajával a legszebb lehetne. Bár a nővérei, a sok-sok királykisasszony magasabbak, erősebbek, a csillogás őket jobban megvilágítja, de nem láthatják, hogy az ő szíve is tele van fénnel, amelyet jó lenne kisugározni azok felé, akik fölkészítették, ide hozták, esélyt és reményt adtak neki ezen a csodálatos estén.

Amikor a jelenet véget ért, és elindultak kifelé, a nagyobbak hamarabb kiértek. Ő volt közöttük a leggyámoltalanabb és utoljára maradt. Kis kezével még mindig erősen tartotta a koronát, hogy el ne veszítse. Mindenki láthatta: nem a fényszórók csillogtatják, egy parányi lélek ragyog rajta. Talán pillanatra láthatott valakit előtte járni, aki szólt a tömeghez: „Engedjétek hozzám a kisdedeket közelebb...”

Ő volt az est főszereplője, hiszen életében egyszer mesebeli kis királylány lehetett.

Hódmezővásárhely, 2010. november 26.

*

A PARASZT

(Sz. T.)

Ült a föld szélén és nézte a megakadt ekét. Kiemelte a barázdából, és a két lovat kifogta előle. Ezen a napon harmadszor járt így. Vizsgálta az ekevasakat. Az első berepedt és elgömbült, ez akasztotta meg a szántást. Képtelenség volt kikalapálni. A munka eredményeként mindössze három és fél sor hepehupás barázda maradt. Levette kalapját, és az eke szarvára akasztotta. Fölvett egy göröngyöt. Morzsolni akarta, de nem bírta. Olyan kemény volt, akár a kő. Elhajította. „Góliátot ezzel is megölhette volna Dávid” – háborgott magában.

Május óta nem esett eső. A kukorica ritkaszemű csövet hozott, a gabona szalmája térdig sem ért, és kalásza üresen meredtek fölfelé. A tanyából éhes kutya vánszorgott elő és leült a gazdája elé. Szomorú, kérő szemét a parasztra szegezte, majd elnyúlt a lába előtt. Az ember fölneézett a fellegtelen égre, hol a nap még mindig lángolt és arcát égette.

Előző években ilyenkor, szeptember végére már fölszántotta a földjét és bevetette. A vénasszonyok nyara langyos meleggel árasztotta el a tájat, és a gőzölgő szántásban fürge varjak szemeltek. A férfi arra gondolt, hogy ezen a télen a lovai, tehenei nem kapnak szénát, és az ólban visító disznó sem hízik meg karácsonyra. Az ekét betolta a fészerbe, a lovak pedig búsan utána ballagtak. A rét kiszáradt, nem volt mit legelni.

Akadnak napok, amikor tehetetlenül téblábolt a telken. Összekotorta a csörgőre száradt, hirtelen lehullt leveleket, vagy levette kalapját és azzal csapkodta lábán a legyeket. Az asszonyt messze elkerülte, aki villámló szemmel figyelte tétlenségét, de egyelőre nem szólt, csak magában pufogott.

November közepére viharral érkezett az eső. Fölkavarta a port, látni is alig lehetett, fákat csavart, és félig elvitte a ház tetejét. Az égi csatorna eleinte jókora csöppekkel indult, majd

függönyszerűen hullámzott, ahogy a szél özönvízként öntözni kezdte a földet. A paraszt mélyen fejébe húzta a kalapot, és kisietett a szántóra. Boldogan markolta a puha tésztaként szétomló sarat, amely ujjai közül visszafolyt a vízzel telő barázdába.

Ettől kezdve advent utolsó vasárnapjáig ült a konyha ablaka előtt. Leste, hogy a felhő meddig siratja még a termés nélkül hagyott földet, és mikor tudja végre a szántást befejezni? A várva várt szent este megjött. A nehéz, sötét felhők eltakarodtak, és a holdfényes éjszakában fenéki fagytak a tóvá dagadt vadzizek. Fölszántani továbbra sem lehetett. Az elszóródott magokból itt-ott kikelt hitvány vetésnek a töve is jégpáncélt kapott.

„Két kár már volt” – gondolta – „de három a magyar igazság.” Ahogy a barázdában sarkával törte a jeget, csípőre tett kézzel, éktelen lármával megjelent a felesége. Szidta a lusta embert, aki csak napszámra üldögélt, ahelyett, hogy az ünnepre levágta volna a kutya formára soványodott malacot.

A paraszt egy darabig hallgatta. Tudta, hogy ez ellen nem tud semmit sem tenni. „Megjött a harmadik csapás” – jutott eszébe. Behúzódott az istállóba és pipára gyújtott. Mélyeket szippantott és ez egész dohánytöltet átparázslott. Maga fölött széthúzta a nádtetőt, majd beleeresztette a tüzet. Ropogott és szikrákat szórt az égre.

„Vigyétek hírül, lángok, boldog karácsonyt a világnak!”

Hódmezővásárhely, 2010. december 10.

*

Ajánlás:

Eifert János fotóművész barátomnak,
akinek ma temettük özvegy édesanyját.

NYOMORULT AZ EMBER!

(Sz. T.)

Akápolnából kitolták a koporsót. Mögötte egy vénséges öregasszony botra támaszkodva igyekezett a halottas emberekkel lépést tartani. Két gyermeküket eltemették, a rokonok is kihaltak, vagy már nem tartották velük a kapcsolatot, így maradt magára. Fekete kendőjét mélyen a homlokára húzta. Szemének tüze üregéből régen ellobbant. A fejét sem mozgatta. Mereven ment a ravatalhoz, ahol férje feküdt.

Ilyenkor ősszel kiszámíthatatlan az időjárás. Délelőtt még bujkált a nap, de délután már megeredt az eső. Ez volt az utolsó temetés. Alkonyodott és a tócsák tükre megvakult, akár a régi üvegre kent foncsor. A pap nem beszélt sokat, nem volt kitől búcsúztatni. A holtat és feleségét nem ismerte, új volt a faluban.

Ebben a hideg, esti órában néhány kíváncsi szomszéd előkerült, és jókora távolságban megálltak, nehogy részvételni kelljen. A vén csúfság lezáratta a koporsót, így elmaradt az ingyen kíváncsiság: férjét mennyire viselte meg a halál, az asszony mibe öltöztette, megborotválta-e, fog-e a kezében bibliát, vagy pálinkával teli üveget visz magával odaátra? A pap elkezdte a kántálást, és megindult a szekérre föltett koporsó előtt. Mögötte botorkált az özvegy, tisztos távolságból a kíváncsiskodók lopakodtak. A hepehupákon nagyokat zörrent a koporsó és hol előre, hol hátra csúszott a nedves deszkaaljon.

– Hamarosan kiborul – kezdte az egyik ismerős.
 – Legalább meglátjuk, mi van a feje alatt, párna, vagy szeméttel tömött zacskó – így a másik.

– Fösvény volt ez mind a kettő! – tromfolt a harmadik. – Azt sem csudálnám, ha mezítelen feküdne egy csóva szalmán.

– Nekem még mindig tartozik egy kupicával. – szólt a következő. – Én fizettem az első kört, de nem kínálta vissza.

– Talán kellett a pénz a szajhára!

Vihogni kezdtek, mintha bálban lennének, ahol a pomádézó faluszépéről a tánc hevében leesett a rokolya. Pillanatra elhallgattak, mert a pap szigorú tekintettel feléjük nézett. Az özvegy oda sem figyelt, pedig mindent hallott. Leeresztett fejjel csoszogott a gyászkocsi után. A kátyúkat sem kerülgette, és a vízzel telt, hideg pocsolyákban időnként bokáig merült a cipője. Ment előre, dacosan, lehorgasztott fejjel, mintha ez az utolsó út nem is a férjéé, hanem az övé lenne. Kis, száradt csokrot szorongatott a kezében, amely felére töredezett reszkető ujjai között.

A temető széléig, az utolsó sírsorig, ahol a gödröt kiásták, hosszú volt az út. Többen elmaradtak, csak a legvérmesebbek tartottak ki, akik valami szenzációra vártak. Úgy vélték, hogy ez a nap sem mehet el botrány nélkül, amelyről még hónapokig lehet beszélni.

Amikor a koporsót leeresztették a sírba, a pap elsőként dobott rá egy marék ázott földet és annyit mondott: „Porból vétettél, porrá leszel”. Ezután az özvegy következett. Megmegcsúsza a sáros csapáson, a gödör szélénél megállt. Mintha imádkozott volna. A szája mozgott, de nem jött ki hang belőle. A szeméből sem folyt a könny, régen kiapadt, amikor urát évekig forgatta az ágyban, és fájó testét simogatta. A mélybe dobta a száraz virágot, féltve őrzött, legdrágább emlékét, amely emberöltővel ezelőtt a menyasszonyi csokra volt.

– Sajnálta a pénzt egy koszorúra – hallotta távolabbról.

A sírásók behányták a koporsót. Nem volt több látványosság. A temetést csoda, vagy botrány sem fűszerezte. Mire a temetőcsősz a végén a földbe ütötte a keresztet, az atyafiak már elináltak. A sírásók vigasztalták az asszonyt, hogy a férjét mélyre ásták, ezért „lesz itt még hely magának is!”

A köddel mérhetetlen csönd ereszkedett alá. Az özvegy utoljára maradt. Fáradtan leült a kereszt tövébe és átölelte. Úgy látta, mintha vele együtt borostyán lepné el, amelyből itt-ott csak Krisztus alakja bukkan elő. A felhők közül előviláglott a hold. A pára csillogó kaleidoszkópjában az elszőkött napfény helyett pár percig ékeskedett. Az asszony fölnegett, és lelkében mintha hangot hallott volna:

– Ecce Homo!

Hódmezővásárhely, 2010. december 11.

A PÁSZTOR

(Sz. T.)

Botjára támaszkodva, úgy magasodott ki a pusztából, mint a csorda dörgölődő oszlopa, és elmerengett a régmúlton. Dédapja még betyár volt. Három vármegye üldözte és fejére ezer forintos vérdíjat tűztek ki. Megúsztta az akasztófát, mert valamelyik pusztán a pásztortársai mindig befogadták. Nappal legeltetett a többiekkel, éjszaka meg lopott, rabolt.

A nagyapja foggal herélte a kosokat, és a nagyvérű nők megyeszerte ismerték a bőszárú gatyájáról. A környező falvakban nem egy gyermeke orozva költ. Szépen énekelt és cifrára faragta gamós botja szarát.

Az apja tekintélyes számadó juhász volt, akit több gazda a megbízhatósága és szakértelme miatt évről-évre megfogadott. Szolgálatáért csak annyi pénzt tett zsebre, amennyiből szükösen megélt, de a szaporulatból tisztességesen kivette a részét. Ennek köszönhető, hogy öreg korára az övé volt a legszebb és a legnagyobb nyáj kerek e világon.

Boldizsár fia a keze alatt nőtt fel, és hűséges bojtárként kezdte terelgetni birkáikat. Apját nyolcvankét éves korában szél érte és elődei sírjába temették. A legény pöndörített a bajszán, és feleségül vette évek óta használt szeretőjét.

Úgy látszott, hogy a pásztorcsalád végre megállapodott, tehetős és boldog életet élt. A gyerekek és a nyáj szaporodott, a pásztorokalyibát fehérre meszelt tanyaház váltotta föl, ahol a hodályok mellett a lovaknak és a szamaraknak istálló, a disznóknak és a baromfinak jókora ólak épültek.

Karácsony éjjel Boldizsár, a puszták királya, kiállt az udvarra üstököst lesni. Figyelte, merre menjen ajándékával, hogy találkozzon a másik két királlyal, Gáspárral, a csordapásztorral és Menyhérttel, a ménesgazdával. Szerette volna, ha kétezer év után ismét elindulnak, és a kis Jézus előtt hódolnak. Kereste a Tejutat, hogy gondolatban a csillagösvényen száguldjon Betlehembe.

A vágyakozása pár évig tartott. Különös világ kezdett járni a pusztán. Egy részét föl-szántották, másikon rizsföldeket építettek. Hatalmas épületek sora tarkította a határt, és egyre inkább elmaradt a darvak krúgatása, csak néhány gém halászott még a pocsolyában. A legelőjéből hol itt, hol ott törtek föl egy darabot. Hamarosan föl-szóltatták, hogy tilosban legel a nyája, ha nem akar börtönbe kerülni, terelje a birkát a közösbe, és a pásztoraik őt is befogadják.

Boldizsár nem engedett. Azzal érvelt, hogy a puszták ősidők óta közös legelő, a birkák a saját szaporulatai, nem vár támaszra, eltartja magát. A kutyáit meg kellett kötni, nehogy kárt okozzanak. Éjszakánként, amikor kínjukban a láncon vonyítottak, alakokat látott a hodály körül, és reggelként néhány birkával kevesebbet számlált. „Betyárvilág ez” – gondolta.

Megvált a számártól, a lovakat eladta. Jöttek az idegen tehének, és ahogy gyarapodtak, a villanypásztor egyre közelebb került a tanyájához. Hamarosan arra ébredt, hogy bekerítették és a nyájnak nincs több legelője. Az asszony ki sem mozdult a tanyából, a gyerekek elmentek az iskola kollégiumába.

A pásztor azon a szent estén is várta az üstököst, de nem jelent meg. A puszta szélén állt még egy megcsonkított pléhkrisztus, arra vette útját. A derengő csillagfényben letérdelt előtte és hangosan beszélt hozzá.

– Az istállóból, ahová megérkezted e világba, és a barmok meleget leheltek rád, hová jutottál?

Közelebb lépett hozzá és csupasz, deres lábát dörzsölgette.

– Csak egy ágyékkötőt hagytak neked is. Látod, nekem sincs már se birkám, se legelőm. Végre átadhatom a pusztai királyősök megkésett ajándékát, hiszen ezután minek nekem a szűr? Pásztornak való az, te meg mezítelen itt dideregsz a mezőn, szétszéledt nyájad keresve.

Levetette és betakarta vele Krisztusát. Lekuporodott a kereszt tövében és fölnézett. A tövisszörű beárnyékolta a megkínzott arcát. A fagy az ember csontjáig hatolt. Darabig még hallotta a távoli kutyaugatást, majd elszenderült.

Hódmezővásárhely, 2010. december 18.

*

MARCINKA

(Tóbiás Csilla fotója)

Nehezen vészelték át a háborút. Alig akadt család, aki ne siratta volna elvesztett szeretteit, megszokott életformáját, becsülettel gyarapított vagyonát. A veszteség jól érzékelhető volt abban a katolikus elemi iskolában is, amelynek 1946-ban, az első osztályában a kisdíákok megkezdték tanulmányaikat.

A jókora teremben, ahol korábban negyven tanuló is figyelte a tanító szavát, húsznál kevesebben ültek. Minden rendű és rangú családból írtak be gyerekeket. Akadt köztük színes rokolyában járó, dús fekete fonattal ékeskedő, túlkoros cigánylány, bekecset viselő, kiscsizmás parasztfiú, fehéringes, gondosan fésült polgárgyermek, akit minden reggel az anyja kísért el, és a kapuban bölcs tanácsokkal engedett útjára.

Viseletükben egyetlen közös tulajdonságot lehetett észlelni: egyikén sem volt rászabott, vagy boltban újonnan vásárolt ruha. Szeptemberben, amíg jó idő volt, a kisvárosban a legtöbb gyerek mezítláb járt, hogy takarékoskodjon a lábbelivel. Leginkább egy fekete klott gatyát és kivágott trikót viseltek, amely zömében a hálóinget is szolgálta.

A gond október közepétől jelentkezett, amikor a reggelek már didergősre fordultak. Előkerültek a felemás, kinőtt, lyukas cipők, a kopott, foszladozó, többször kifordított, szűk, vagy bő kabátkák. Egyetlen kivétel volt, Marcinka Józsi, aki egy bokáig érő, ócska télikabátot cipelt magán és állig begombolta. Tornaórán is ebben ugrált a padok tetején és hamarosan ki-

melegedett, mintha lázas volna. A tanító néni is úgy vélekedett, hogy bizonyosan fázós, mert hiába kérte, vegye le a felöltőt, hiszen mit vesz majd magára, ha csakugyan beköszönt a tél?

Az évszakok akkor még pontosan váltogatták egymást és nagy különbségek voltak köztük. December elején már csak néhány edzett fiú, virtusból csúszkált mezítláb a befagyott udvari tócsa jegén és a kanonok úr kiadta a téli szénzünetet. A gyerekek minden délelőtt eljártak a tanító nénihez. A saját lakásán, egy valaha jobb napokat látott, elegáns ebédlőben, hosszú asztal köré ültette nebulóit, és az ősszel sebtében elsajátított ábécé betűit írásban gyakoroltatta velük, hogy a hosszú kényszerpihenő miatt el ne felejtsek.

Így telt a január is, de február közepén újra megnyílt az iskola. Az egyház arra kérte a szülőket, hogy aki tud, naponta hozzon egy darab fát, lapátnyi szenet, ölnyi forgácsot, rőzsét, hogy a sarokban álló, jókora vaskályhát fűteni lehessen. A kerttel rendelkezők a száraz ágakat is le-tördelték a fákról, hogy a gyerekek meg ne fázzanak. Tíz óráig tartott a meleg, és a tanulók pulóverre vetkőztek. Egyedül Marcinkán maradt fenn a télikabát, de a látványát már megszokták.

Ez a tél sokáig tartotta magát. Márciusban jött még egy fagyhullám, de azután egyik napról a másikra megérkezett a tavasz, és a nyitott ablakokon át áradt az újjáéledő természet szín-, fény- és hangjátéka. A diákok nekivetkőztek és a szünetekben, virtusból birkózó versenyeket rendeztek. A nyitott folyosó könyöklőjére kirakták a töredező kukoricamálét, a napraforgó pogácsa darabjait, ritkábban a cukros, vagy zsíros kenyeret. A győztes a többi uzsonnájából falatozhatott. Egyszer, amikor észrevették, hogy Józsika a birkózás és a közös díjazás elől is visszahúzódik, a győztes megkérdezte:

- Te miért nem teszed ki a tízóraidat?
- Nekem sohasem készít édesanyám.

A gyerekek nagyot néztek, de beérték a magyarázattal és többet nem faggatták. Április végén már az egész osztály ingujjban járt, csak Marcinka viselte hűségese a nagykabátját. A tanítónő hiába kérlelte, hogy akassza ki a fogásra, a szelíd gyerek nem engedelmeskedett. Odament hozzá és gombolgatta a felöltőt, de Józsika megfogta a kezét. Dulakodni kezdtek. A felső gomb leszakadt és a kabát alatt pillanatra fölsejlett valami. Az éltés, gyermekeit már fölnevelt asszony hátralépett és ennyit mondott:

- Te, jó Isten!

Másnap reggel korán bejött a tanító néni. Szigorú volt és szomorú. A gyerekek érezték, hogy valami rendkívüli esemény történik. Pisszenni sem mertek. Nyílt az ajtó, és belépett a tekintélyes kanonok úr. Egy emberként fölálltak és „Dicsértessék a Jézus Krisztus” köszön-téssel fogadták. „Mindörökké!”, válaszolta az idős pap, és az eleje siető tanítónőtől azonnal megkérdezte:

- Hol van az a gyerek?
- Ott, leghátul – és odamentek. – Ne félj, Józsikám, nem bántunk, ti meg üljtek le, és kezdjétek írni a fogalmazást – szólt az osztálynak.
- Ez a gyerek valóban mindig így járt ős óta?
- Igen.

A tanítónő gombolni kezdte a kabátot. Marcinka most nem védekezett, megadóan tűrte sorsát. Tudta, hogy a két felnőttel szemben nincs esélye, de érezte, hogy az asszony puha, meleg keze hozzáér. A felöltőn kívül nem volt rajta más ruha. A gyermek csupasz mellén széthúzta a kabátot. Sovány testén, a folyamatos éhezéstől viaszszárga bőr alatt, pillanatra láthatóvá voltak bordái, és a szégyentől, meg a félelemtől hevesen dobogó szíve. A tanítónő könnyeit nyelve ennyit mondott:

- Íme, az ember!

Hódmezővásárhely, 2010. december 19.

ILMARINEN UTÓDJA

(Sz. T.)

A pepita zakós nem állította le a kocsit motorját. Cigaretta nyelvével a szája egyik szögletébe kotorta, majd köszönés nélkül így faggatódzott:

- Ismerte Héfaisztoszt?
- Sosem láttam, nem is hallottam róla.
- No, és Ilmarinent?
- Ilmari, Ilmari... A szomszédban volt egy Mari nevű szolgáló, őt keresi?
- Ne zagyváljon, én a kovácsok isteneinek utódját keresem.
- Az nem én vagyok. A szüleim tisztességes szántóvetők voltak. Ők vették nekem ezt a műhelyt, amikor megházasodtam. Kitanultam a mesterséget és azóta itt dolgozom.
- Mit kovácsol?
- Én, kérem szépen, lópatkót készítek.
- Zárát, kulcsot, kocsit vasalást, kovácsolt díszkaput, lámpatartót nem gyárt?
- Csak a patkoláshoz értek.
- Nálunk az ilyesmit méretre megrendeljük, a számítógép pontosan kirajzolja, a másik gép megmunkálja, és az istállófiú másnap a ló patájára csavarozza.
- Akkor kegyelmed rossz helyre tévedt. Aki itt patkoltatni akar, ideköti a lovát ehhez az oszlophoz. Azután hozom a lábtartót, leszedem a kopott patkót, megnyesem a megvastagodott patát...
- El ne mesélje már, hogyan barkácsol! Megkeresem az istenek igazi kovácsát. Jó napot!!

Az autó ajtaja becsapódott és elporzott a száraz földes úton. A kovács visszaült a lócára és elgondolkodott. „Kovácsolt díszkapu, lámpatartó, meg mifene. Ez a nadrágos a holdról jött. Kinek van itt szüksége ilyesmire, amikor már ló is alig akad.”

Húzott néhányat a fujtatón, és a kohó két félgömbje között szikrákat szórva föllángolt a parázs. Belebámult és a szemet egy piszkafával megtúrta. Közben hazajött az iskolából a gimnazista unokája és benézett az atyjához.

- Te művelt gyerek, tudod-e, hogy kik voltak a kovácsok istenei?
- Héfaisztos és Ilmarinen. Az egyik a görög, a másik a finn mitológiából.
- Engem ez a Mari... kicsoda érdekel.
- Egyik nagy tette, hogy olyan malmot épített, a szampót, amely egyaránt gabonát őrölt és pénzt gyártott. Így hozta létre a jólétet.

– A lisztcsinálást megértem, de a pénzverést? Milyen isten volt az, aki hamisította a tallért?

A fiú jót nevetett és otthagyta az öreget. A kovács befelé fordult. Nem rakott több szenet a kohóba és nem fújtatta tovább a tüzet. Igaz, hogy már nem is volt több szén. A lovakból régen virslit gyártottak, és évek óta senki sem állt meg a műhely ajtaja előtt patkoltatni. A kovács azért nem adta föl és reménykedett. Mindennap hajnalban kelt, kinyitotta a műhely ajtaját és megrakta a tüzet, mert a kocsí, mikor megérkezik, nem várhat, annak haladnia kell.

Emlékezetében fölémlettek azok az évek, midőn még segédet tartott és inast nevelt. A lovakat három oszlop mellett patkolták. Folyamatosan szúró lánggal égett a kohó, és az izzó vasról messze pattogtak a szikrák. Az üllön úgy csilingeltek az ütések, mintha harangjáték zenélne.

Hirtelen fölugrott és kiállt az ajtó elé.

– Gyertek, emberek, ne hagyjátok kialudni a tüzet! Nézzétek, már alig parázslik!! – kiabálta, de a lakatlan tájban még a visszhang is elhalt.

Várt egy darabig, de lélek sem járt, madár se szállt erre. Akkor visszaténfergett.

– Én nem leszek sem molnár, sem pénzverő... – szakadt ki belőle az utolsó mondat.

Fogta a hatalmas pörölyt és szétverte a műhelyt. Egy egész világ tűnt el végleg.

Hódmezővásárhely, 2010. december 20.

*

A PORTÁS

A hajléktalan hajlék (Sz. T.)

Még alig pelyhedzett a szakálla, amikor az apja így szólt hozzá:

– Portást keresnek a gyárban. Reggel gyere velem, hogy első légy. Ha nem akarsz egész életedben fagyban, kánikulában anyagot mozgatni az udvaron, mint apád, meg kell ragadnod az alkalmat.

Így lett Fecóból portás. A gyárudvar hátsó kapuját őrizte. Ott állt egy bodega, amelyben meghúzódhatott, de ez ritkán adódott, mert a jókora teherautók hordták, vitték a nyersanyagot és a készárut. Amikor megálltak a kapu előtt a mázsán, Fecó megvizsgálta a belépési engedélyüket, lemérte a kocsit, majd tekerni kezdte és fölemelte a sorompót. A főnökétől kapott egy cégjelzett sapkát, és amikor a kocsí távozott, a sofőrnek mutatoujját a simlijéhez emelve elköszönt.

Évekig három műszakban váltották egymást. A fejlődés azonban itt is haladt és a szolgálatot átrendezték. Az öreg portás nyugdíjba vonult. Nem vettek föl helyette másikat, hanem a két maradó között tizenkét órás beosztásban rendelték el a munkaidőt. Mindketten kaptak egy kevés béremelést, amelyet a következő évi infláció el is vitt.

A teherautók kicserélődtek. Hatalmas kamionok álltak sorba a kapu előtt. A gyár átalakította a portásfülkét. Fecónak nem kellett többé a sorompót emelgetni. Bent ült egy jókora

ablak előtt. Amikor a kamion ráállt a hídmérlegre, egy elektromos szerkezet kijelezte és rögzítette a súlyát. A sofőr kinyújtotta kártyáját, és az érzékelő megmutatta, hogy érvényes-e a belépője? Elfogadás esetén a portás megnyomott egy gombot, és az áthaladó jármű előtt a sorompó automatikusan fölnyílt, majd lezárult.

Közben Fecónak meghaltak a szülei. Hiába mondták, szerezzen élettársat, hogy legyen, aki-nél öregségére meghúzódhat, a portásslolgálat lekötötte. Néhányszor azért nőhöz is jutott. Kiderült, hogy némi ellenszolgáltatás fejében, a kamionban jófajta lányokat loptak be a gyár területére, és az egyik raktárban, az áru csomagolására használt papírrekeszekből válaszfalat és fekvőhelyet rögtönöztek. Amíg a rakodás folyt, a sofőr átvette a dugipénzt, és a melósok röpké időre sorban, igénybe vették a szerelmi szolgáltatást. Néhányszor Fecó is beszállt egy-egy fordulóra.

A technikai fejlődés azonban csakhamar gátat vetett a portás élvezkedésének. Fiatalabb munkatársát elküldték rakodni, és Fecó maga maradt a teherportán. Ismerték, hogy nincs hová mennie, ezért képes lesz az egész napos szolgáltatást elvállalni. Az automatika mindent maga végzett, már gombot sem kellett nyomogatni. Huszonnégy órában csak azt kellett figyelni, hogy a műszerek jól működnek-e? Hátral vékony deszkafallal elkülönítettek neki egy kis mosdót vécékagylóval, és összecusukható fekvőhelyet kapott, ahonnan éjszaka is láthatta az elektromos kijelzőket.

A simlis sapka értékét veszítette, nemcsak azért, mert zsíros volt és elrongyolódott a hosszú használatban. Értelmetlenné vált szalutálni. Az ablaküveget füstszínűre cserélték, hogy a sofőrök ne lássanak be, de ő a forgalmat ellenőrizhesse. A vezető fülkében ülők karjukkal, ujjukkal és nyelvükkel mindenféle goromba, nemzetközi disznóságot mutogattak neki, de Fecó megszokta és oda se figyelt.

Elmélázott a maga lelki csöndességében. Néha pajzán dalokat énekelt, ha rájött a kángörcs magához nyúlt, estefelé pedig kicsit elbóbiskolt, és amikor besötétedett, leste a villogó, színes műszereket, amelyek tűzijátékot vetítettek a mennyezetre. Így teltek-múltak az évek.

Eljött az idő, amikor észrevette, hogy előbb a kamionok utánfutói lemaradtak, majd ritkultak a kocsik, és a csarnokok között egyre kevesebb ember cipekedett a nyersanyaggal, meg az áruval. Előbb a kapu tetején a táblák föliratai cserélődtek. Olyan nyelveken és olyan cégfeliratok jelentek meg, amelyeket sem elolvasni, sem kiejteni nem tudott. Látott a bezárt kapu előtt transzparenszeket tartó és fenyegetve ordító munkásokat, de ők is elmaradoztak.

Fecóhoz az irodából lejött egy nadrágos és ráordított, hogy mit keres még itt? Takarodjon, megszűnt a termelés. Az öreg portárs mondta neki, hogy se pénze, se lakása, ő az egész életét a gyár szolgáltatában töltötte. Erre az ember megenyhült.

– Nem vitték még el a konténereket – mondta, – de siessen, mert útban van értük a hulladék szállító. Válogasson. Talál ott néhány összetört bútorlemezt, deszka ládatetőt, drótdarabokat. Szedjen össze belőlük annyit, amennyi kell, és vigye a kerítésen túlra, ahol a gyár szennyvizét a közcsatornába vezették. Az amolyan senki területe. Építsen magának egy kényelmes szállást, ott nem kell sem lakbért, sem közüzemi díjakat fizetni.

Fecó örömeiben a főnök nyakába ugrott. Estére már állt az új lakhelye. Megszánták és elvihette a portáról az összecusukható fekvőhelyet. Úgyis kidobták volna.

– Főúri szállás! – kiáltotta hírül a világnak!

Éjszakánként egy darabig hiányoztak neki a surrogó-burrogó lámpák fényei, de megszokta a jótékony sötétséget. Az ételmaradéktól is elesett. Táplálékát úgy kellett a környékbeli kukákból összekotorni.

– Istenem, mindenki nehezen él! – magyarázta magának.

Így jön el hozzánk a boldogság mostanában!

Hódmezővásárhely, 2011. jan. 9.

A NÉPTANÍTÓ

Orosháza-Cinkus tanyavilágában, az egykori népiskola előkertjében, Sütő István erdélyi fafaragó művész alkotását 2012. június 23-án avatták: „A néptanítók tiszteletére” (Deák György fotója*)

Az állomáson már türelmetlenül toporzékoltak a lovak. Végre megállt a vonat, és egy tőrökény, szemüveges, pantallós úrféle szállt le róla. Egyenesen a paraszt felé tartott, aki illendően megemelte a kucsmáját és köszöntötte:

- Hozta Isten, tanító úr!
- Magát is, gazduram!
- Hol a csomagja?
- Ez a tarisznya, a vállamon.
- Üljön föl a kocsira és induljunk.

A lovak nógatás nélkül nekilódultak. Alig várták, hogy a városvégi kocsmához érjenek, itt ösztönösen megálltak.

- Meghívom egy kupicára – mondta az öreg.

Lekászálódtak. A harmadik pohár után a paraszt kitessekelte a vendégét és folytatták útjukat. A lovak csöndesen poroszkáltak a hepehupás földúton, és a kocsi a jókora kátyúkba dőcvenve, minden eresztékében nyikorgott. A tanító messziről jöhetett, mert elbóbiskolt. Az atyafinak pedig most oldódott meg a nyelve a pálinkától, és az utasával nem törődve, mondta a magáét:

– Már nagyon vártuk. Az elődje kihalt a nyáron és kezdődik az iskola. Vagy félszáz gyerek igényli és a tanyák népe. Üres az olvasóköri, elmaradt az aratóünnep és készülni kellene a szüreti bálra.

Közben oldalra pillantott és látta, hogy utasa nem sokat hall a beszédből, ezért füttyörészni kezdett, majd a lovak közé csapott. Délre megérkeztek. A dülőút mellett, szépen meszelt, takaros iskola állt, szemben húzós csengővel, színnel, óllal, árnyékszékkel és egy kerekessel kúttal. A jókora telket krisztustövissel kerítették be, amelyen egyetlen deszka lengőajtó jelezte a bejáratot. A lombos fák alá szépen megterített kecskelábú asztalt helyeztek, körülötte néhány széken a fogadásra megjelent öreggazdák pipáltak.

Az ebéd közben összeismerkedtek a tanítóval, majd elszéledtek, mert várta őket a gazdaságuk. Egy hét múlva, az iskolakezdésre a tágas udvaron szorongott az egész határ népe. A gyerekek tiszta ruhában, legtöbben mezítláb, a szülők ünneplőbe öltözve jelentek meg. Fölhangzott a Himnusz, majd a beszédek következtek. Estére megtelt a szemközti olvasóköri, és minden felnőtt igyekezett a tanító úrhoz néhány jó szót szólni.

Észre sem vették, hogyan peregnek az évek, és életük minden percét a szorgos munka határozta meg. Egy nap vészjelet sugárzott a rádió: kitört a háború. A tanítót az elsők között vitték a frontra. A gyerekeket ettől kezdve az öreg lelkes és néhány olvasott gazda okította. Minden rossznak egyszer vége szakad, és a megmaradt katonák kezdtek visszazárlingózni, csak a puszta tanítója nem akart megérkezni. A határ gyászolni kívánta, és emléktáblára gyűjtöttek, amikor késő délután beállított egy torzonborz csavargó, akit a csöndes időnek köszönhetően, nem döntött el a szél. A hangja után ismerték föl, hogy ez a tanítójuk. Forralták a vizet, kifőzték a tetvektől a rongyait, és tanyáról tanyára adták, hogy föltáplálják.

Az iskolába újra visszatért az élet, de rohamosan változni kezdett. A falon az ország nagyjainak képeit kicserélték. A megnyitó ünnepségen elmaradt a Himnusz, és helyette új dal szárnyalt: „Ez a harc lesz a végső...” A tanító fülében ennyi maradt meg, de úgy belé ivódott, hogy éjszaka, nyugtalan álmában is ezt hallotta.

Az igás állatokat elvitték és helyettük traktorok zúgtak. Egyik nap a jó lovú Marton kopogott be hozzá, hogy kitelepítették, és el kell hagynia a tanyáját, másik nap Semmi Kis János búcsúzott tőle. Ez így ment néhány évig. Ki más határba költözött, ki pedig segéd munkásnak szegődött a városban alakuló gyárak valamelyikébe, és ahogy az ősi tájból kihúzták lábukat, a tanyájukat elütötték.

A tanító biztos öre maradt a pusztának. A naplóból mind gyakrabban törölte egy-egy gyerek nevét, és az utolsó iskolaszünet előtt rájött, hogy nem maradt tanulója. Pusztító nyár volt. A tavaszi belvíz után jöttek az aszályos hónapok. Augusztus elején csak az évszázados fák lombja alatt talált enyhülést, vagy amikor a nap eltűnt a végtelenné vált látóhatár mögött. Mélységes csönd ült a határra. Nem hallatszott már a lovak nyerítése, és nem volt tanya, ahonnan a tejet hozza.

Reggel brigád érkezett a szövetkezetből, és az iskolából kezdték kihordani a bútorokat, a padokat kihányták az udvarra. A tanító kezdte sorba rakni. Ekkor egy vezetőféle fölvilágosította:

– Holnap másik brigád jön és lebontja az iskolát. A bútort elviszik a kultúrterembe. Szedje össze tanító úr a holmiját és húzzon el innét! Már két éve nyugdíjas, mit akar itt még?

– Amióta kikerültem a képzőből itt tanítottam. Ez az én örzetóm. Semmi mást nem akarok, csak az új nemzedékeket oktatni, hogy a nép ne felejtse el a saját himnusát.

– Hányszor mondtuk, hogy nősüljön meg! A Kovácsék Juliskája úgy járt maga után, mint legény szokott a lányhoz, de rá sem nézett. Miért nem alapított családot? Most alhat az árokparton, vagy bemehet az öregotthonba.

A földgyalu másnap összelökte az öreg épületet, a lánctalpas gyökerestől kirángatta a fákat. Jött a traktor és beszántotta. A tanító fölakasztotta vállára a tarisznyáját. Sok évtizedes munkája után most sem volt tömöttebb, mint amikor ideérkezett. Elindult az úton. A határban dolgozók levették a kalapjukat és néhány pillanatra megálltak, mert tanítójuk énekelt:

– „Isten, áldd meg a magyart...”

Hódmezővásárhely, 2011. február 6.

A SZEGÉNYEK

Keresztútkép a Szent István király Római Katolikus templomban,
Hódmezővásárhelyen (Sz. T.)

Az emberek kijöttek a templomból és rövid búcsúzkodás után hazafelé siettek. Az apa és fia darabig még a lépcsőn üldögélt. Nézték az üres, foltozott sapkát, majd a gyerek megszólalt:

– Éhes vagyok!
– Látod, kenyérre valót sem adakoztak.
– Amíg anya élt, legalább volt mit enni.
– Akkor hárman éheztünk, most csak ketten, vagyis most jobban élünk, mert anyád részét is mi esszük meg.

– Ettől nem laktam jól.
– Gondolj arra, hogy az emberek hazasiettek, és otthonukban már várja őket a finom ebéd. Az asztalon gőzölög a tyúkhúsleves, hosszúra vágott tésztával és sok aprólékkal. Kétszer is szedhetsz. Szimatolj csak bele a levegőbe, már érezni lehet a sült hús illatát. A tálaló asztalon kis tányérokba kiszedték az édes kompótot, és a vörös borból teleöntötték a kristály poharakat. Mire elfogyasztod, megérkezik a sütemény és szépen fölszeletelik.

Az öreg nagyokat nyelt, majd így folytatta.

– Mára már jól is laktam. Nem akarok vacsorázni, nehogy kihízzam a ruhámat, hiszen honnan szerzek bővebbet?

– Én viszont éhes maradtam! – ismételte a gyerek egyre indulatosabban.
– Talán rossz helyen koldultunk. Ezek a hívek mind gazdagok voltak, drága ruhákban. Rajtunk csak egy másik szegény segít. Gyere fiam, menjük be a templomba. Szeretnék neked megmutatni egy képsort a falon, az ablakok között. Úgy hívják, hogy Kálvária. Jézus szenvedéstörténete tizennyhárom üvegfestményben elbeszélve. Tavaszodik és húsvét közeledik. Ismerd meg, mi történt az Emberfiával, kétezer évvel ezelőtt.

A súlyos ajtó lassan mozdult, az öregnek a vállával is kellett segíteni, hogy a csöndben résnyire nyílván beosonjanak. A hatalmas térben még ott lengett a tömjén illata. Az apa maga elé tolta a fiát és odamentek az első képhez. Ahogy sorrendben haladtak előre, magyarázni kezdte:

– Megvesszőzése és kicsúfolása után Jézus a római helytartó előtt áll az ítéletre várva. Pészach ünnepére eleresztenek egy foglyot. Választhatnak. Kérdés, ki legyen az? A tömeg Krisztusra a „feszítsd meg” szavakat kiabálja. Pilátus nem érti, de neki nem számít, hogy ma ki szenved a kereszten. Mossa kezét és átadja a megkínzottat a katonáknak.

Tovább lépnek és az öreg rámutat a következő képre:

– Vállára kötik a patibulumot és elindul a menet a Koponyák-hegyére. Jézus háromszor elesik a súlyos teher alatt, fölsegítik, egy asszony kendővel törli le vérverítékes arcát. A kivégzőhelyen már két kereszten fájdalmukban vonaglanak a latrok, amikor megérkezik a menet. Krisztus ruháit lerángatják és maguk között szétosztják. Csattog a kalapács, a hatalmas szög átfúrja a csuklókat és a bokacsontokat.

– Apám, elég! – kiáltotta a gyerek és próbálta eltakarni az arcát.

– Szörnyű órák következnek – folytatta a koldus. – Gúnyolják, ecetbe és epébe mártott szivacsot nyomnak ajkához. Jézus néhány biztató és kérdő szót rebeg még, majd Atyjának visszaadja lelkét. Az egyik katona még szívébe döfi a lándzsát. A mennybolt elsötétedik, villámok jelzik az Úr haragját, és a templomban a fali kárpit megszakad. A három holtat leveszik a keresztről. Krisztus testét egy jámbor öreg a közeli, üres sírbarlangjába viszi, és az üreg szájára hatalmas követ görgetnek. Mondd, fiam, volt ekkor a világon nála szegényebb?...

A képsor itt befejeződik, az öreg elhallgat. A gyerek kérdően néz apjára.

– Mi történt ezután? – kérdi a fiú.

– Harmadnapra föltámadt és megdicsőült teste kiszabadult.

– Miért kellett meghalnia, ha ártatlan volt?

– A nép miért ölt húsvétra védtelen bárányt? Azért, hogy Istent kiengeszteljék bűneik miatt. Az Atya saját fiát áldozta föl, hogy minden embernek megbocsássa ősbűnét, és az üdvösség lehetőségét mind azoknak megadja, akik parancsolatai szerint élnek. Ez egyszer és utoljára Jézus volt a húsvéti Bárány, a Megváltó.

Az öreg elfáradt és leült a hátsó padban. A gyerek visszament az első képhez és a stációt kezdte újra végigjárni. Ahogy a nap haladt, és a színes ablakokon beragyogtak utolsó sugarai, a fiú szívében világítottak tovább. Együtt érzett a kivégzettel, és a világon mindazokkal, akik hasonló sorsra jutottak, mint ők. Megfogta apja kezét és elindultak kifelé. Az esti misére készülve megszólalt az orgona. Búgott, szállt az addig ismeretlen dallam, és a képek tovább szóltak a fiúhoz. Mielőtt kiértek, az öreg így szólt:

– Ezen a napon te lettél a leggazdagabb, mert a legnagyobb ajándékot kaptad.

A gyerek a lépcsőn lefelé lépdelve szorította a koldus kezét. Előre nézett. Egy másik világot látott maga előtt, és nem érezte többé az éhséget.

Hódmezővásárhely, 2011. február 16.

*

A HALADÁS

(Sz. T.)

Tárgyaláson a vizsgálónó kérdez:

- Kódja?
 - 672 094 558.
 - Látom, férfiként tartják számon és a fémműben dolgozik. Miért van fogva?
 - Az egyik munkadarabot a robot nem megfelelően gyártotta le és nem vettem észre.
 - Felügyelő, mennyi kárt okozott a vádlott?
 - Jelentem, a rontott tárgyat újra kell gyártani.
 - Vádlott, mivel védekezik?
 - Nem tudom mi történhetett, pillanatnyi figyelemkihagyás vagy...
 - Mutassa csuklóján a táplálékvezeték csatlakozóját.
 - Rendben van, tegnap is megkaptam az adagot.
 - Akkor miért vásárolt túl a Plázában?
 - Elnézhettem a számokat.
 - Analfabéta?
 - A dolgozók esti tanfolyamára jártam.
 - Felügyelő, mióta dolgozik nálunk?
 - Hároméves koráig a közös gondozóban volt, utána hatéves koráig a munkára szoktatóban. Ekkor tanult meg néhány alapléveletet, amely bőven elég neki. A kódszáma szerint negyvenkét éve teljesít nálunk. Híve a globalizációnak.
 - Kap elég vitamint?
 - Benne van a kötelező kalória-folyadékadagjában.
 - Próbálta már csuklójából kiszakítani a csatlakozót?
 - Nem volt rá példa. Jól bírja a szkafterét. Csöndes, nyugodt alkalmazott. A számítógép rendszeresen figyel az idegműködését, és a munkaidő tizenhatodik órájában, a korára való tekintettel, néha adunk neki egy kis serkentőt.
 - Így pazarolják a fémmű vagyont? Felügyelő, ezt rájegyzem a kódlapjára.
- A számítógépébe jelzéseket helyez, majd tovább kérdez:
- 672 094 558-as, maga ellen a legfőbb vád az, hogy túlköltekezett. Élete végéig sem tudja ledolgozni. Minek vett például a sapkájára kitűzőt?
 - Azért, hogy meg tudjanak különböztetni a szomszédomtól, akitől csak egyetlen számmal tér el a kódunk és gyakran összetévesztenek.
 - Micsoda pimaszság! Még kételkedni mer az ellenőrző rendszerünkben? Ez tovább súlyosbítja a helyzetét.
 - De kérem, erről szó sincs, hiszen...
 - Várjon, ne pofázzon mindig!
- A vizsgáló jelzést kap. Benyomja a gombot. A férje jelentkezik:
- Szívem, hová megyünk a dekád végén? Holnap le kell adni a jelentkezést, hogy helyet kapjunk az utazó kabinban.
 - Miért kérded? Tudod, hogy az én kedves üdülőhelyem a Titán hold belső tengere, ahol a kopoltyús nők élnek. Velük tudok legjobban szeretkezni.
 - Én meg unom a szárnyas férfiakat. Már semmi örömet sem tudnak nyújtani. Mit szólnál hozzá, ha itthon maradnánk, és a birodalom egyik szállodájában gyönyörködne ki magunkat?
 - Melyikre gondolsz?
 - Nem mindegy? Valamennyi ugyanazokkal a szolgáltatásokkal rendelkezik, a nagyfőnökök területére pedig úgy sem tudunk belépni.
 - Akkor maradjon a világóceánban a mi kis szigetünk. Puszi!

Rendezgeti tincseit. Kicsit eljátszogat a gondolattal, hogy hamarosan mezítelenre vetkőzik, és odadobja magát az első szabad fekvőhelyre, majd testére köti a nagy kielégüléshez vezető csatlakozókat. Bekapcsolja a finom impulzusokat. Zsigereiben kezd remegni. Ösztönkésztetése a bőringerekkel elindul a belső erotikus tájak felé. Pulzusa fölgyorsul, melle kipirul, bimbói megkeményednek. Lélegzete akadozik, miközben halk sikolyai felerősödnek. Táguló testnyílásaiba vérrel telt, izmos testek hatolnak. Végül még az alkohol és a narkó által sem nyújtható, önkívületi mámorban elmerül...

Elkalandozott fantáziája hirtelen visszatér a tárgyalóba és megkérdezi:

– Hol is tartottunk? Igen, a 672 094 558-nál; nos, vádlott, hallotta a döntésemet. Büszke lehet rá, hogy a Birodalomért életfogytiglan dolgozhat! Kiváltság ez, hiszen addig nem vesszük ki a csuklójából a csatlakozót, és a gyár a saját költségén táplálja. Semmi másra nem kell ügyelni, csak arra, hogy a szalagról ép munkadarabok kerüljenek ki. Vétkeiért büntetésül viszont nem kap több jegyet a Plázába, és a sapkájáról adja át a jelvényét. Igyekezzen jó fiú maradni.

Az elítélt könnyeivel küszködve nyújtja legkedvesebb kincsét, a pléhjelvényt, de távozóban a felügyelővel együtt már fölszabadultan köszönnek:

– Életünk a Birodalomért!

Hódmezővásárhely, 2011. március 3.

*

A MOZGÓÁRUS

Mai piaci mozgóárus. (Tóbiás Csilla felvétele.)

„Történetem kezdetekor már egyre nehezebben küszködtünk. Apám kis szatócsboltja ellátta a családot és máról holnapra éltünk. Szomorúan láttam, hogy mind kevesebb az áru és fogy a vevő. Aki vásárol, keveset vesz, nincs pénze...”

– Cipőfüzőt, bugyigumit, gatyamadzagot tessék!

„Hamarosan azt hallottuk, hogy megszüntetik a magánkereskedést. Apám azt mondta, hogy lehetetlen, mert akkor azok is nélkülöznek, akik ezt elrendelték. Az öreg előrelátó volt. Közben én is kinőttem az iskolából, és asztalos barátjával készítettett egy gurnival nyakba akasztható fatálcát, majd megrakta mindenféle apró-cseprő áruval...”

– Pattogatott kukoricát, sült gesztenyét, tökmagot tessék!

„Így szólt hozzám: »Eredj, fiam a piactérre, és a sorok között járkálva hangosan kiabáld a portéka hasznát. Ha látod a helypénzszedőt, siess át a másik sorba, hogy utol ne érjen. Egyik kezdeddel szorosan fogd a tálcádat, hogy ki ne borítsák, a másikkal egy-egy árut emelj a magasba, hogy láthassák«...”

– Táragygyökeret, kamillát, bodzavirágot vegyenek!

„A heti vásárokat szabályozták. Elmaradtak a nagy sokadalmak, ahol az egész város megfordult. A helyét elkerítették és gépállomást létesítettek rajta. A piac nem működhetett naphosszat, délben össze kellett pakolni. Hamarosan kihirdették, hogy a kirakodást hetente csak kétszer engedélyezik, szerdán és vasárnap délelőtt. Választhat a nép, templomba megy, vagy enni akar és vásárol...”

– Borotvapengét, timsó-rudat, sziksót, lúgkővet asszonyok!

„Mozgóárusként egyre kevesebb helyre mehettem és mind ritkábban. Előbb apámnak igyekeztem a boltban segíteni. Öreg volt már, munka nélkül is gyakran leült a pult mögé zihálni, alig kapott levegőt. Egész életében emelgette a krumpliszákokat, nyáron a jókora dinnyéket. Ládákban hozták a fűszert és a cukrot. Ezeket naponta hányszor kellett rakosgatni, míg elfogyott. Nem csoda, ha hetven éven túl már elhagyta az ereje. Gyakran mondogatta: »kár, hogy késői gyerek lettél, hamarabb is elkelt volna a segítség«...”

– Cseréppipát, vágott dohányt, cigarettatöltőt, piros fejű gyufát, tűzkövet tessék!

„Hamarosan nem volt rám szükség. Apám csöndben üldögélt, és ölébe horgasztotta fejét. Már csak ritkán szólt, akkor is csak köszönt, de vevő alig tévedt az üzletbe. Én meg, amikor nem házaltam, nyakamban a csökkenő áruféleséget kínálva, az üres kirakatnál kifelé bámultam. Ez sem tartott sokáig...”

– Disznónak orrkarikát, ravatalhoz koporsószőget, háziasszonynak lámpabelet!

„Hétfőn reggel nyitás előtt megjelent két férfi egy rendőr kíséretében. Lezárta a boltot és a raktárt. Leragasztották majd lepecsételték a zárat. Kijelentették, hogy ez a bolt minden benne valóval a Földműves Szövetkezeté. Az öreg már nem munkaképes, de a fia holnap bejöhet az irodába, talán jó lesz segédmunkásnak. »Annyit engedjenek meg, hogy magamhoz vegyem a nyakbavaló árus tálcát – kérleltem őket –, bizonyosan hasznát veszik a szövetkezetben.« A két fickó összenézett, és az egyik bólintott. Így kaptam meg ezt, a ma is hűséges társamat...”

– Gombot, gépselymet, varrotűt, kapcsot nézzenek!

„Másnap nem tudtam bemenni az irodába, hogy munkát keressek. Az apám akkor éjszaka meghalt agyvérzésben. A temetésén néhányan ballagtak a kocsni után, amely a város túlsó szélén lévő temető felé tartott, ahol már rajtam kívül az egész család nyugodott. Akik velem jöttek, az első útszéli fészületnél – amelyet éppen bontottak, hogy eltüntessék –, keresztet vetettek vagy kalapot emeltek, és elfoglaltságukra hivatkozva elmaradtak. Nagyon kikészültem, és a temetés után nem volt kedvem fölvetélire menni. Teltek-múltak a napok, a hetek, és elfelejtkeztem a fölajánlott munka után nézni.

– Körömrészelt, hajlakkot, szájrúzszt, szemöldökcsipeszt tessék!

„Vettem az árus tálcát és kiabálva elindultam, mint régen a drótos-, vagy az üveges tót. Mind különcebb figurává változtam, aki bujkált a hatóság elől. Az utcagyerekek kiröhögtek, vagy megdobáltak, akár egy bolondot. Valamivel jobban ment az üzletelés, amikor megépültek a behemót bérházak, és lépcsőházzal lépcsőházra, emeletről emeletre jártam az árut kínálni. Egy volt cselédlány csatlakozott hozzám, aki nem bírta a kolhozban megmaradni, és hiába lökdöstem, hogy ne kövessen, magamat is alig tudom eltartani. Szaladt előttem, akár vadlövés után a kutya, és mire odaértem, már becsöngetett a lakásba. Úgy pörgött a nyelve, hogy a repedt bögrét is rábeszélte a lakóra. Csakhogy kezdettől fogva láttam, naponta domborodik a hasa. Eljött az idő, amikor nem bírta kutyagolni és végleg elmaradt...”

– Rágógumit, gumióvszert, tampont árulok, segítsenek, vegyék emberek!

„Vége ennek is. Itt ülök a multik áruházláncá közelében, és amikor jönnek a vevők, a parkolóban odasántikálok hozzájuk – mert a múltkor, amikor kiraboltak, még össze is rugdostak –, és mutatom a tálcát, hogy mi a kínálatom. Van, aki csodálkozva néz rám, mintha egy ősebert látna a kőkorból, de nem szól, csak ajkát biggyeszti. Mások beleturkálnak az

áruba és jót nevetnek, majd faképnél hagynak. Most is közeledik felém két sötét alak. »Pénzem nincs, urak, de ne üssenek. Vigyék az árum, már csak ez maradt«:

– Szotyolát tessék!

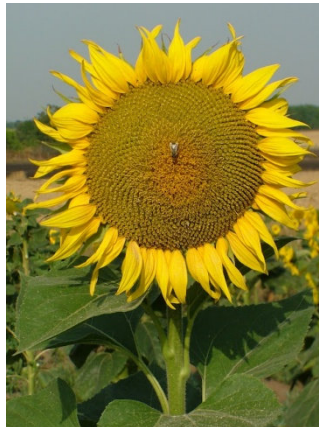
Hódmezővásárhely, 2011. március 7.

*

EGY SZÁL NAPRAFORGÓ

Boldizsár Gábor festménye

(Sz. T.)

— **A** háború elérte a falut – mesélte anyám a történetet. – A nép rettegett, és ami értéket csak lehetett elrejtett. A környékbeli lányokat a pap a templom padlásán bujtatta. Már hallatszott az ágyúk döngése és néhány lövés a házak közé csapódott. Szaniszló atya azzal vigasztalt bennünket, hogy ezer év alatt járt már itt sok náció, de a megmaradt Árpád-kori kistemplomunk a bizonyíték, hogy túléltek. Akik jönnek: európaiak, mint mi, és ugyanazt az Istent imádjuk. A hadszíntér gyorsan átrobogott rajtunk, de úgy éreztük, hogy nem menekültünk meg. Egy századnyi katona a nyakunkon maradt. Fiatal őrnagy volt a parancsnok, aki rögtön a paplak elé hajtatott.

– Atyám, van-e jókora ház, amelybe a kórházat telepíthetem? – kérdezte a katona. – Az ezred orvosa vagyok.

– Ház nincs. Itt jóformán kunyhókban csupa szegény földművesek laknak, de akié a föld, a családjával elmenekült és mindent magukkal vittek. Ott áll a kastélya a dombon, ide látszik a teteje.

– Maradt a faluban orvos és asszisztens?

– Az orvos valahol frontszolgálaton van, de a nővér nálam lelt helyet. Kérem, ne bántsa, ártatlan fiatal még.

– De ápolni, kötözni, halottat rendbe tenni tud, ha nem, majd én megtanítom. Hozza ide, ígérem, nem lesz bántódása.

– Szaniszló atya elővezetett – folytatta anyám. – A lábam úgy remegett, hogy alig bírtam a tiszt úr előtt megállni.

– Szállj az autóba és vezess a kastélyhoz – parancsolta.

Végignézt rajtam, de egy szót sem szólt hozzám, csak a táskájában kotorászott, jegyzetelt és figyelte az utat. Mire beesteledett, a frontkórház zsúfolásig megtelt jajgató, haldokló sebesültekkel. Az egymás után érkező autókról a szanitészek folyamatosan hordták őket befelé, néhány kiskatona pedig a halottakat vitte kifelé, és a temető mellet új táblát nyitottak.

Napokig folyt a szörnyű őrület. Kezdetben tépést csináltam, kifőztem a műszereket, lemostam a mütőágyat, etettem a csonkolt sebesülteket. Az orvos ekkor így szólt hozzám:

– Itt lesz a szállásod, a szobám mellett. A fürdőszobánk sajnos közös lesz, de nincs több belőle. Most menj, pihenj egy kicsit.

– Arra emlékszem, hogy gyorsan elaludtam, de előtte bejött az őrnagy. Megsimította a karomat és betakart.

– Örültél a közeledésének? – kérdeztem anyámat.

– Amikor hozzámért, olyan volt, mintha levegőbe emelkednék és a nap felé szállnék.

– Szerelmes lettél?

– Kimondhatatlanul. Ez a mély érzélem talán azért is tört rám ilyen hirtelen, mert tudtuk, hogy a háború a vége felé jár, és hamarosan el kell válnunk. Másnap éppen a fürdőszobában voltam, öltözködtem, amikor váratlanul rám nyitott. Elnézést kért és visszalépett, de rászóltam, hogy maradjon. A blúz még nyitott volt rajtam. Kitártam és hozzásimultam. Érezni akartam minden porcikáját. Karjába ragadott és vitt, ölelt, csókolt, játszott velem. A csoda megtörtént.

Anyám elmerengett és nem mertem megzavarni. Amikor gondolatai visszatértek, így folytatta:

– A gond ott kezdődött, hogy pár nap múlva elfogyott minden kötszer és vegyszer, majd ezt követte az utolsó konzerv fölbontása. Visszavonuló csapataink fölrobbantották a hidakat, utakat, lebombázták a vasutat és elakadt az utánpótlás. Már a falu népe is hetek óta éhezett, és a sebesültek között az járt jól, aki meghalt, mert tovább nem szenvedett. Ekkor eszembe jutott, hogy a majorban van egy olajütő, ahol a jószágtelep részére napraforgó-pogácsát préseltek. Kerékpárra ültem és odasiettem. Egy téglával levertem az ajtóról a lakatot és benéztem. Az egyik sarokban fölhalmozva száradtak a préselt pogácsák. Az olajt elvitték, de találtam még egy fél zsák épen maradt szemes napraforgót. Föltettem a kerékpárra és eltoltam. A katonákat és a falut pedig rászabadítottam az olajütőre. Pár óra alatt kifosztották és az éhhalál elkerülése miatt rágták a félszáraz pogácsát.

– Hiszen az az állatoknak való – szörnyülködtem.

– Sok embert az olajtartalma mentett meg. A zsákmányolt napraforgót beosztottam. Az orvosnak és nekem kis tálkákba szétraktam. Jót mulattunk, amikor rágcsáltuk, de végül mi is hajastól fogyasztottuk, hogy teljen a hasunk. Végül már csak két napra való maradt. Kivettem a legkövérebb magot és bedugtam egy cserép földbe. Elkövetkezett a koplalás, amikor semmi sem maradt. Az első fellobogózott autó is megérkezett az őrnagyért, tele gitározó és énekelő katonákkal.

– Vége a háborúnak! – kiáltotta az orvos boldogan.

– Én meg sápadtan, könnyes szemmel markoltam a köpönyege ujját. Tudtam, hogy többé nem találkozunk. Ő boldog volt. Egy győztes, hazavonuló sereg hőseként távozott, akit otthon vár a családja. Amikor a városba megérkezik a leszerelt katonák hada, a gyerekei már bizonyosan kint állnak az állomáson és keresik köztük az apjukat, akit alig ismernek. A felesége virággal és konyakkal várja, majd a nyakába ugrik. Ajkuk összeforr és megszűnik körülöttük a világ.

– Nem irigyellek – mondtam anyámnak és megsimogattam az arcát. – Kár, hogy mindezt ilyen soká mesélted el, amikor megöszült a hajad és az életedet társ nélkül élted le.

– Miután elment, két magot neveltem. Egy a cserépben csírázott, a másik a méhembem növekedett. Sohasem mertem elmondani, hogy ki volt az apád, hiába volt mélységesen ember-séges, mert hazaárulóként számkivetetté váltam volna. Csak a papunknak gyóntam meg, aki levelezett az ottani atyával. Így tudtam meg, hogy néhány éve meghalt.

Anyám sírni kezdett. Siratta elrabolt ifjúságát, népének elvesztett szabadságát, egész szomorú, magányos életét, majd történetét így fejezte be:

– Látod, a két mag életre kelt. Benned mindketten tovább éltünk. A másiktól, amikor virágot érlelt, mindig a legnagyobbat továbbültettem. Így maradt meg neked az utolsó napra-

forgó. Itt áll most is abban a cserépben, amelyben elődei sorra keltek. Vigyázz rá, fiatal és törekeny. Kérlek, férjeddal menj el abba a távoli temetőbe. A helyi pap majd megmutatja az őrnagy sírját. Ültesd el rajta, hogy még sokáig virágozzon és teremjen.

Hódmezővásárhely, 2011. április 21.

*

AZ ÉLET MEGY TOVÁBB

Juhodály (Sz. T.)

Hajdú János alig töltötte be a tizennyolcadik évét, amikor kitört a második világháború és elvitték katonának. Rá két évre hadifogságba esett, és a Ladoga-tó melletti munkatáborba került. Emberpusztító teleket éltek át a fűtetlen fabarakkokban, amikor mínusz negyven fok volt heteken keresztül. Az égen csak a sarki fény villódzott, de nem adott meleget és utat sem mutatott. Eleinte még a napokat is számlálták, majd a hónapokat, végül már az éveket sem. Valaki hozta a hírt, hogy talán vége a háborúnak, de senki sem hitte, mert nem engedték őket haza. Néha még gondolt a házra, ahol felnövekedett, emlékezett apja zongorajátékára, de szülei arca kezdett elmosódni.

Halász Kati az ország másik végében lakott férjével. A boldog mézesheteket éltek, amikor kitört a háború. Az embert behívták és frontra vitték. Kezdetben még jöttek a levelek, majd 1942 után megszakadt a híradás. A fiatalasszony kerestette urát, de nem jött válasz. Hamarosan eltűntnek, majd holtnak nyilvánították. Sok ideje nem maradt szomorkodni. Az egész családot teherautóra rakták, és elvitték az otthonuktól távol, a nagy pusztá közepére, ahol egy elhagyott juhodálynál kirakták őket. Kijelölték a munkahelyüket. Minden hajnalban lapátokkal, ásókkal elindultak csatornát ásni és tisztítani. Kezdetben kérdezték az öröktől, hogy mit vétettek, és miért kerültek ide, de gúnyolódáson kívül nem kaptak feleletet.

A messzi északon a fogolytáborból felszámolták, és ahogy ideérkeztek, marhavagonokban visszahozták őket hazájukba. Gyanús volt, hogy amikor átlépték a határt, nem tartottak hazafelé, hanem fegyveres őrzést kaptak. Valamennyi leromlott embert munkaképességük szerint szétválogatták és kiterelték a pusztára. Hajdú János és Halász Kati itt kerültek egy munkacsapatba. Hetekig szót sem váltottak. Mindenkit elfoglalt a kegyetlen munka, és az emésztő gondolatok, hogy ebben a helyzetben mit tartogathat számukra a sors.

Az őszi sárban Jánosról hamarosan levedlett a rossz bakancs, amelyben hazaérkezett, és a csatorna alján egy üvegdarab mélyen belevágott a talpába. A lába megdagadt és magas láz gyötörte. Nem tudott fölkelni, csak a gennyet nyomogatta a tágra nyílt sebből. Kati már gyógyított hasonló esetet és kezelésbe vette. A lábra figyelt, és észre sem vette, hogy a férfi rajta felejteti a szemét. Jánost a nőkhöz még semmiféle élmény sem kötötte. Amikor virágkorába ért, ifjúságát elvitte a háború és a fogság. A túlélésre gondolt, és a párkapcsolat még ábrándként sem merült föl benne. Kati éjszakánként elveszett férje után sírt. Sajnálta fiatalságát, a kerti összejöveteleket, a tóban hagyott aranyhalakat és kedves könyveit.

A juhodály beszakadt nádfedelét gacsomókkal dugdosták be. Az állatok által vastagon fölrakott és körmükkel kőkeményre taposott trágya tetejére száraz fűvet raktak. Éjszakánként úgy zsúfolódtak, mint halak a szardíniás dobozban. Pár hét alatt valamennyien birka-

szagúakká váltak és összeszedték a vérszívókat. Télen, midőn vastag hó lepte a pusztát, és az embereket beszorította a fagy, a hideg szél elől az ajtókat is behúzták. Napokon keresztül a sötétben éltek, akár a vakondok a föld alatt. Néha jajszó szállt, olykor hörgés és szitok keveredett, de csakhamar elhalt, mert minden háborgás értelmetlen volt.

János nyitott szemmel álmodott. Már nem gondolt apjára, csak egy-egy Liszt vagy Chopin dallam töredékét vélte hallani, melyeket hosszú, vékony ujjaival játszott, és szerette volna, ha fia is követi. A zenében Kati arca körvonalazódott. Amikor behunyta szemét, akkor is ezt a képet látta és szíve hevesebben dobogott.

A fiatalasszony a szemben lévő soron, övéi mellett, a hasára fordulva órákig feküdt. Fejét belefúrta az összetört réti szénába, hogy ne lássák, amint könnyei áradnak, majd végleg elapadva, lelke üres sebhelyé változott. Már éhséget sem érzett. Anyja egy lécből faragott kanálfélével a hitvány kosztot próbálta beletömni és kétségbeesve könnyörgött neki:

– Ne add föl! Gondolj a tavaszra, amely hamarosan eljön és szebb lesz a világ.

– Az én kikeletem oda és nem gondolok semmire. Jó lenne átaludni az életet és föl-
ébredni egy erdőben, ahol fává növekedve árnyékot adhatnék azoknak, akiket elvesztettem,
vagy talán madárrá változnék és elrepülnék boldogabb tájakra.

Néhány nap múlva meglátta Jánost, amint szemben ült vele és nézte. Ekkor eszébe jutott, hogy az ősszel ő gyógyította meg a sebét és ez az idegen milyen kedves volt vele.

– Jól van a lába? – kérdezte.

– Begyógyult, de még fáj.

– Mutassa!

A férfi odabicegett, és kibontotta rongyait.

– Istenem, hiszen már hús sincs rajta és átlátszik a csont!

– Talán, ha jön a tavasz, majd rendbe jön...

Pár hét múlva egy hajnalban két ór berúgta a hodály ajtaját.

– Kifelé, semmirekellők! – ordított az egyik. – Döglöttetek már eleget!

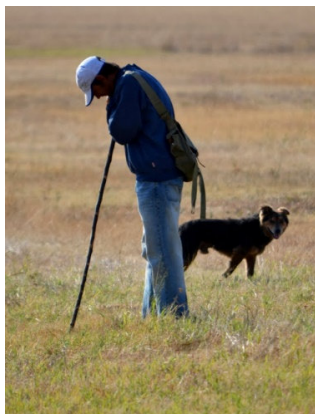
Az emberek ijedten tódultak kifelé. Hajdú János és Halász Kati egymás mellé sodródott. Ösztönösen megfogták egymás kezét. Egyszerre léptek ki a pusztára, ahol langyos szél fújdogált, és újra zöldülni kezdett a rét.

Hódmezővásárhely, 2011. szeptember 26.

*

PRÓBATÉTEL

20. századi népmese

A legkisebb fiú, a középső, kinek szűrét máig hordják, a legidősebb, akiből tisztségviselő vált, és az öreg király
(Sz. T.) (Plohn József) (Veress Gyula)

Elgondolkodtam. Ereimben érzem a vér keringését, frissek gondolataim, de készülődöm kell a korona átadására. Országunk határát tengerek mossák. Képzett sereg vigyázza a békét és a rendet. Három fiam felnőtt, de még nem választottak maguknak szakmát. Elhatároztam, hogy próbára teszem őket, és annak adom át a birodalmat, aki legjobban megállja a helyét. Összehívtam a gyerekeket és így szóltam hozzájuk:

– Menjetek világgá és próbáljátok ki magatokat. Rátok bízom, hogy milyen föladatot kívántok megoldani. Öltözzetek egyszerű ruhába, ahogy az emberek élnek, de kerüljétek a rongyokat. Legyetek tisztességesek és segítőkészek. Aki boldogul, három év után visszatér a kastélyunkba és beszámol pályafutásáról.

A három fiú letérdelt apja elé, aki megáldotta és elengedte őket. Édesanyjuk könnyeit nyelte és megsimogatta fejüket. Másnap reggel a három királyfi pórias viseletben, három irányban elhagyták az otthonukat, amely eddig minden jóval ellátta őket, és elindultak szerencsét próbálni.

A legidősebb sokat tanult, nyelveket beszélt és kiváló szónoki tehetséget örökölt. Eljutott egy távoli kisvárosba, ahol a királyt még nem látták soha. Elszegődött írnoknak. Hamarosan fölfedezték a tehetségét. Polgári ruhába öltöztették, és az öreg városatya székét kínálták neki. Az ország választásra készült, és a vármegyei előljáró hivataláért versenybe küldték...

A középső királyfi faluról falura járt, míg végül egy szűrszabó befogadta. Látták, hogy szépen rajzolja a cifra mintákat, tele van lendülettel és fantáziájával gazdagon ontja a szebbnél szebb virágokat. Nem sok időbe telt, amikor a vén mesterek tanácsa összeült, és a legényt vizsgáztatni kezdték. Egy hely volt a mesterek között, de tizenhárman pályáztak rá. A második királyfi olyan remekdarabot készített, amelyen rajta volt az ország összes kedvelt virágja és gyümölcse. Amikor kiterítették a szűrt, olyanná vált, mint egy hatalmas kert a mennyek országában. Elámultak, mert a leghíresebb szűcsök sem láttak még ilyet. Kétség sem volt, hogy ez a legény lett a győztes...

A legkisebb gyermek a birodalom széléig futott. Dús földeket és legelőket látott, ahol a parasztok énekelve szántottak, vetettek és gazdag termést takarítottak be. Itt megállt a fiú és elszegődött az egyik gazdához. Jött a vihar, már messziről dörgött, villámlott, de a királyfi nem hagyta ott az aratást. Megsokszorozta erejét, és mire az ég pokla leszakadt, színben pihent a jövő évi kenyérnek való gabona. A gazda megveregette a vállát és befogadta állandó cselédjének...

Eltelt három év. A király leeresztette a palota hídját, mert a falak alá megérkeztek fiai. Nyílt a trónterem ajtaja és belépett rajta a legidősebb legény. Pályafutásáról foltos ruhája és vállára vetett üres tarisznyája árulkodott. Sorsát így beszélte:

– Már ott álltam az emelvényen, amelyre fölsegítettek, és úgy véltem, hogy király atyám hamarosan elégedetten hall rólam, hiszen bekerülök az ország jelesei közé. Beszédemben ígértem, hogy csökkentem az adókat, megszüntetem a léhűtő firkászok seregét, segélyekkel látom el a szegényeket, amikor kitört a gyalázkodás, hogy ezeket rég óta halljuk, de semmi sem történik, és záptojásokkal, meg kövekkel addig dobáltak, míg elmenekültem. Előljáróim bukott emberként fogadtak és az utcára löktek.

Ekkor ismét nyílt az ajtó és belépett a középső királyfi. Lötyögött rajta a könyörületből kapott nadrág, és a vászoning, mint tépett zászló lengett utána. Illedelmesen királyapja elé térdre ereszkedett és megszólalt:

– Én voltam a legjobb szűrszabó széles e világon. Már a mives mestereket irányítottam, amikor kitört a háború. Atyám-uram serege elvitte a legényeket, a pénzkölcsönzők kamataikkal kifosztották az embereket, a betörő ellenség kirabolta, fölégette a házakat, a nőket megszeplősítették, és aki még valamire használható volt, elvitték. Soha többé nem láttuk őket. Semmi sem maradt a régi gazdagságból. Éjszaka bujkálva tudtam hazáig menekülni.

A legkisebb fiún csupán egy foltos nadrág volt, amikor a trón elé bicegett és távollétét így foglalta össze:

– Ott, ahol atyám birtokán az erdő a mezővel találkozik, és a föld úgy terem, hogy fél országot ellát kenyérrrel, gyümölcsessel, vaddal, és a jószág gyakorta ellik, munkába álltam. Élveztem a föltört ugar illatát, ahogy az ekéről gőzölögve lefordultak a zsíros, fekete göröngyök. Látták szorgalmamat és a gazda hozzám adta Piroska lányát. Boldogok voltunk és fiam született. Ezután keserves évek következtek. Feleségem fölborult a szekérrel és nyakát törte. Fiamat elvitte a pokolvar. Jött az aszály és minden kiszáradt. Ami maradt, azt a tűzvész falta föl és földönfutókká váltunk. Tavaszra megjött a szünni nem akaró eső, és az elhullajtott mag megfulladt az elöntött földeken. Atyám, olyan az ország, mint a tetem, amelyet kívül a keselyűk tépnek, belülről a rothadás változtat csupasz csontokká. Kérünk, fiaidat, mint méltatlanokat ne üzd el magadtól. Hagyd, hogy a városfalak zugaiban meghúzzuk magunkat, ahol nem ismernek ránk.

Az öreg király csöndben fölállt. Fejéről levette a Szent Koronát, és a trón párnájára helyezte.

– Nincs, akire hagyjam a birodalmat. Megfáradtam, és nem bitorolhatom tovább a hatalmat, titeket pedig ilyen állapotban nem fogad be az ország. Amíg távol voltatok, veletek lassan telt az idő, miközben itt évszázadok múltak. Első királyunk is hasonló helyzetbe került egykor, hiszen nem volt, aki átvegye tőle az uralkodást, és koronáját fölajánlotta az Ég Királynőjének, de jöttek tatárok, kunok, törökök, labancok, németek, oroszok... és a birodalom határait nem mossák már tengerek hullámai. Jóformán annyi maradt, amelyen a palota áll, ez is súlyos adósság terhe alatt omladozik.

Kitárta karját. Magához ölelte gyermekeit és eleresztette őket.

Hódmezővásárhely, 2011. december 2.

*

A TÁLTOS ÉS A FIA

(SZ. T.)

(Wollner Zoltán fotója)

Agyerek már egy hete vadászaton volt a törzs derék ifjaival. Közben a hó mindent befödött és a vadcsapásokat ellepte. A kevés zsákmányt könnyű szerrel le tudták hozni a hegyek közül. A völgyben álló jurták és faházak kristály fehérbe öltöztek. Lassan esteledett. Amikor a csapat átkelt a hágón, még látta a gyülekező tér közepén lobogó tüzet, és a gyerek hallotta a dob gyorsuló döbögését.

– Apám ismét a táltosfa tetejére készül – mondta a többieknek. – Ahogy öregszik, egyre többet kúszik föl rá.

Futásnak eredt és köveket átugorva, patakon átgázolva rohant hazafelé. A hold már eltűnt. A tűz még lobogott, a dobszó is elhalt, és hiába nézett fölfelé, a táltosfa ágai között csak a csillagokat látta sziporkázni. Tenyeréből kürtöt formált és fölkiáltott:

– Jöjjön vissza, apám, megérkezett a fia!

A csönd a fülében döbögött tovább, de válasz nem érkezett. Az öreg táltos már régen nem az alvilágba járt, hogy legyőzze a rossz szellemeket, hanem a magas felvilágban kereste a segítő, jó lelkeket.

– Itt minden fénytelen fényben ragyog, mert a világosság belülről érkezik – beszélte az öreg. – A teremtett világ fölé a természet rakott vége hossza nincs áldozó helyet, ahol megdicsőült elődeink élnek tovább. Beszélgetek velük és minden válaszuk maga a szeretet. Ide kíváncszom már, hiszen harcaim megharcoltam és elfáradtam. Tűnő birtokunkból végre e tüneménybe szeretnék költözni. Vágtatni a puha rétek fölött, és lovamat virágos mezőkön legeltetni, zúgó friss forrásból itatni. Ezért a látványért és elpusztíthatatlan birodalomért érdemes volt megszületnem, majd küzdelmes úton fölmásznom.

– Atyám! – szólt ismét az ifjú. – Vegye észre, hogy én is vagyok, és a vadászatból visszaérkeztem. Nem hoztam gazdag zsákmányt, de a rám eső részből ketten is el leszünk egy ideig.

– Nem vagyok papírsárkány, akit a felhők mögül zsinóron vissza lehet húzni – válaszolta az apa. – Engem nem azért választott táltosává a falu, és elődömtől nem úgy kaptam meg a tudományt, hogy a magam boldogulására fordítsam. Most sem a miatt vagyok itt, mert elfelejtkeztem társaimról. Nem vetheti senki a szememre, hogy a fiamnak hátat fordítottam, csak hogy nekem jobb dolgom legyen. De, ha leereszkedem ismét a hajlékok közé, vajon hová térek vissza? Felvilág-e az, mert ott a nap süt, vagy hideg, sáros földre esem? Melyik élet a fontosabb, odalent vagy idefönt? Van-e egyáltalán különbség, és választási lehetőség, vagy beérhetjük a fölöttünk eleve elrendelt sodródással és a szerint rójuk életköreinket? Ki tud arról, hogy mi van az alvilágban, és az abban örökké szenvedőkkel?

A fiú leült a hamvadó parázs mellett és arcát tenyerébe temette. Nézte a kiürült teret, a kunyhókat; hallotta a didergő emberek morgolódását a falakon kiszűrődni, de nem értette. Fejét ismét a táltosfa lombtalan lombja felé fordította és megszólalt:

– Föl kell, hogy neveljen, atyám!

Mélységes mély volt a csönd, amely válaszolt neki. Úgy érezte, hogy mellkasát fölszakítják, dobogó szívét kitépik, parázsra vetik és elégetik.

– Áldozattá váltam! – kiáltotta. – Lelkem egykor ott bolyong ég és föld között. Végül csak az alvilág fogad be, hol kígyók, varangyok, csúszó mászó férgek, és gonoszok között, véletlenül tengethetem örökké tartó siralmas lételemet.

A táltos meghallotta fia sirárait és így szólt hozzá:

– Fölnevellek, és átadom a tudományt.

Lefelé könnyebb volt neki a fa kéreg nélküli, csupasz derekán csúszni, és alant már a fia karja fogta föl a zuhanását.

Hódmezővásárhely, 2011. december 10.

FLAMINGÓK

(SZ. T.)

Nemzetek és emberek büszkék az őseikként tisztelt, vagy választott címerállatukra. Legtöbben madarat fogadnak jelképüké. Bizonyosan van ennek a történelem mélységében elvesző hagyománya, amikor az elhalt szellemét lélekmadár röpítette a felvilágba, hiszen medve, oroszlán vagy farkas kevésbé alkalmas erre a föladatra. Gyakori a sas, az őrt álló daru. Van gólya és holló. A katolikusoknál a Szent Lelket megtestesítő fehér galamb látható, a reformátusok szószékének hangvetőjén koronaként a fiókáit saját vérével tápláló pelikánt faragják ki. A magyarok a közép-ázsiai vadász, vagy kerecsensólymot ábrázolják turulmadárként.

Az én választott madaram az a flamingó, amely Észak-Tanzánia Nátron-tavában él és költ. Itt az élet a legkönnyörtelenebb. Táplálékuk az apró sóféregnek tetsző rákocska, amelytől vöröses színben tündököl a tolluk. Fölül kissé behorpasztott, kucsma alakú sárfészszeiket árnyék híján a tűző nap alatt ülik, ahol olyan nagy a hőmérséklet, hogy messziről a levegő rezgése, mint vörös lángnyelvek jelennek meg, és úgy látszik, mintha egyetlen fiókájuk a tűzből kelne ki.

Ahogy a nap kiszárítja a tavakat, és bennük elpusztulnak a rákok, az apró, még szállni képtelen tűzmadarak hosszú sorban megindulnak szüleik után jobb táplálékszerző helyeket keresni. A felnőttek hamarosan elfáradnak és föladják a vezetést. Szárnyra kapnak. Az izzó légbe emelkednek és elmenekülnek. Magukra hagyják a jövődő nemzedéket, hogy saját életüket mentseék.

Alant a száradó tóban, a fiókák menete változatlanul halad tovább. Tapasztalat nélkül maguk sem tudják – csupán ösztönük hajtja –, hogy útjuk hová vezet és meddig tart? Közben a tó vize apad, sűrűsödik benne a só, és az egész táj kifehéredik. Ebben a hólepelként elterülő világban lassan belevesznek a színtelen kismadarak.

A rókák, sakálok és hiénák a száraz parton gyülekeznek. Ahogy a sűrűsödő víz egyre beljebb szorul, úgy követik, és mind közelebb kerülnek a védtelenül maradt fiókákhoz. Néhány fönt szárnyaló szülő még vissza-visszatekint és látja, hogy a ragadozók egyre több áldozatot szednek utódjaik közül. De nincs megállás, mert, ha leszállnak és hatalmas, horgas csőrükkel harcolnak értük, ők is áldozatukká válnak.

A fő ellenség azonban a só, amely gyorsan kristályosodik. Annak a fiókának, amelyik erejét veszítve megáll pihenni, lába köré az alattomos posványban gyűrűként rakodik a lefejt-hetetlen, csillogó fehérkristály. Ahol egyszer tért nyert, egyre növekedik. Súlyosodó bilincsként fogja vissza a gyöngülő madarat.

A végtelen menet halad tovább. Változatlanul nincs irgalom. Amelyik lelassul, vagy megáll, többé nem képes talpra állni. Ha leül, hosszú lábát nem tudja hová nyújtani és, hogy fejletlen testét egyensúlyba tartsa, pihéktől is gyöngén borított szárnyait kiterjeszti. Így ténfereg, miközben a só a szárnyvégekre is golyóként lerakódik, és a tófenékre húzza.

Talán jön az enyhülés, ha a nap leáldozik és a levegő mozgásba lendül. Bizonyosan pihennek annyit, hogy a hosszú menetelésben újra csatlakozzanak társaikhoz. A mozgolódást látva, fölélnkülnek a síkság ragadozói. A sziporkázó csillagfényben szemük villan és észreveszik a tóban vergődő fiókákat. Megindul a kapzsi zsákmányszerzés. Egy idő után már nyelni sem képesek, úgy telezabálták gyomrukat, de hajtja őket a ragadozás és az öls ősi vadászvágya. Erős álkapcsaik között ropognak a fejletlen, vékony csontok és elhalnak az utolsó, kétségbeesett rikoltások.

Hajnalodik. A menet a túlélőkkel továbbhalad. Nem néznek sem jobbra, sem balra, csak vánszorognak előre. Fáradtak, de a lankadó élet még hajtja őket. Némelyik lábán az ujjak fölött kezd a békó vastagodni. Csőrükkel olykor idegesen odakapnak és sikerül belőle letörni, de néhány mérföld után újra képződik.

Ahogy a nap fölkel és a levegő gyorsan melegszik, a kiszáradt tóból a sókristályokat sivatagi porként fölkavarja. A vándorok szeme lázban ég. Néha szárnyukat verdesik, hogy testüket előbbre taszítsák, és a gyötrelmes út folytatódik. Szüleik már valahol messze, új vízfoltra leltek, és megpihentek, de rájuk még vége-hossza nincs küzdelem vár és kevés lesz, aki célját eléri.

– Nincs segítség? Szegény hazám, ki megszültél, nem hagysz növekedni és élni? – hallatszik saját nyelvükön erről is, arról is, ahol a menet könyörgő hangokkal elvonul.

A tűzből jött kismadarak haladnak, és eltűnnek a nap keltette újabb lángnyelvek között.

Hódmezővásárhely, 2011. december 22.

*

TÜNTETÉSEK

(Ismeretlen amatőr fotós archív felvételei. (Városi Levéltár Hódmezővásárhely)

Családommal reggel kirándulni mentünk a közeli tóhoz. Szokás szerint a legközelebbi úton, a belváros felé igyekeztünk. Még el sem értük a főtérbé torkolló kis utcát, amikor élénk hangzavart hallottunk, majd kordonba ütköztünk. Egy rendőr leszállított bennünket a bicikliről. Szabadkoztunk, hogy mi tovább szeretnénk hajtani, de gumibotját nyomatékosan meglengetve ránk parancsolt, hogy a kerékpárokat zárjuk le és haladjunk tovább.

Nem volt mit tenni. Úgy gondoltuk, hogy valami majális fogad bennünket. Belenézünk és sietünk tovább. A tér elejére érve, hatalmas zajongó tömegbe keveredtünk. Zászlókat lengettek, kereplőket pörgettek, dudákat fújtak, jelszavakat ismételték, énekeltek, üvöltöztek. Mondtam a családnak, maradjunk szorosan egymás mellett, hogy el ne szakadjunk, és amint lehet, kerüljünk ki a tömegeből.

Ekkor a kezembe nyomtak egy táblát és a kigyúrt izmú rendező belökött a tüntetők közé. Ettől kezdve minden megváltozott. Többé nem láttam a feleségemet. Az egyik gyerek még sírva kiabált valamit, de a körülöttem élénkülő lárma minden érthető szót elnyomott. Amit világosan megértettem, így üvöltözték:

- Éljen a kormány!
- Te miért nem éljenzel? – lökött oldalba az egyik menetelő.
- Azt sem tudom, ki kormányoz, hol a lilák, hol a rózsaszínűek váltogatják egymást.
- Nem mindegy? A balhé a fontos! – és menetelt tovább.

Hamarosan arra lettem figyelmes, hogy körülöttem alig van valaki, miközben az ellen-tábor nőtt és közéjük ékelődtem. Kezemben kicserélték a táblát és együtt kellett velük ordítani:

- Vesszen a kormány!

Éreztem, hogy a torkom kiszárad. Próbáltam volna egy korty vizet kérni, de mindenütt csupa lázban égő szemű ember, gyűlölettől eltorzult arccal ordított. Fölborították a hulladék-gyűjtő ládákat, amott a telefonfülke égett, amikor egyenruhás emberek rohantak a térre és körbevettek. Ütöttek, vágtak, majd véressé vált a kövezet. Már csak én tartottam a táblát, mert nem tudtam hová tenni, és szüleim arra tanítottak, hogy amit kapsz, becsüld meg, mert sokak munkája van benne.

– Nézd már ezt a patkányt! – kiáltotta az egyik fogdmeg. – Van pofája a kenyéradója ellen lázadni!

Lenyomtak a földre. Összerugdostak, hátra kötötték a kezem, és betuszkoltak egy sötét autóba. Arra még emlékszem, hogy rázós úton vonszolódtunk, és a kocszi fülsiketítő szirénázását hallottam, majd eszméletemet vesztettem.

Akkor tértem magamhoz, amikor egy drótfüggöny mögött kapaszkodtam, és a másik oldalon a feleségem zokogva korholt:

- Te, szerencsétlen, miért álltál a rossz oldalra, ha már a tüntetésben meneteltél?
- Most hol vagyok? – kérdeztem tőle.
- A gyűjtőtáborban. Kaptam pár percet, hogy elbúcsúzzam tőled. Innen temetnek!

Letelt a láthatás és a hozzátartozókat kifelé lökdösték. Minket, foglyokat visszatereltek a zárkába. Bent kérdezem a rabtársaktól:

- Miért vagyunk itt?
- Karhatalmiak bántalmazásáért és nemzetárulásért.

A hónapok gyötrelmesen teltek. Az évszakok változását onnan érzékeltük, hogy a melegben hol a zsírunk akart kiszáradni, hol pedig fagyási sebeket kaptunk a hidegtől.

„Egyszer úgy is minden szenvedésnek vége lesz” – gondoltam –, „csak hamarosan bekövetkezne.”

Melegedni kezdett az idő, amikor kinyílt előttünk az ajtó. Odakint virágokkal éljenző tömeg fogadott.

- Ti vagytok a nemzet hősei, az ifjúság példaképei! – harsogták.

Bevittek bennünket egy fürdőbe, átöltöztettek, megvendégeltek és közölték, hogy a nép akaratából az eddigi kormány megbukott és szabadok vagyunk! Rohantam haza. Zörgettem a régi lakás ajtaján. Marcona fickó jött ki, aki értetlenül nézett rám. Mondtam, hogy én itt lakom és hazajöttem. Mikor megértette, közölte, hogy a feleségem régen elvált tőle is és valahová elköltözött.

- Akkor mi tévő legyek? – tudakoltam.
- Menjen a városházára és jelentkezzen ínségmunkára.
- De hiszen én a nemzet hőse vagyok!
- Mondja ezt el az irodában.

Azon az éjszakán a város peremén, egy erdő szélén aludtam. Ott voltak a társaim is. Ők beszélgettek a jövőről, én meg sírdogáltam. Másnap elindultunk a városba. Ahogy a fő tér felé közeledtünk, észrevettem, hogy egyedül baktatok.

„Én nem adom föl!” – határoztam el.

Kedvesen fogadtak, még egy csésze kihűlt, zaccos kávét is adtak, és jól esett annyi börtönév után. Jegyet kaptam, valami öt-számjegyűt. Elmagyarázták, hogy hetente nézzek be, és a folyosón a táblán figyeljem, hogy mikor kerül rám a sor. Nem igen biztattak, mivel a közmunkások létszáma betelt és a fölvétel lassan haladt előre.

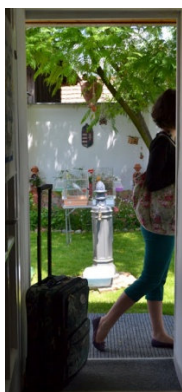
Visszatértem ismét az erdő szélére. A gyomrom korgott, de csak a szél támadt egyre erősebben. Tapasztalatot szereztem a fogságban, és idejövet fölkészültem. Egy áruház raktára előtt jókora, összehajtogatott, keménypapír dobozt szereztem magamnak. A fűvön szépen kibontogattam, fölállítottam, és amikor az eső is verdesni kezdett, belebújtam.

„De mi lesz, ha a papír elázik?” – jutott eszembe.

Hódmezővásárhely, 2012. február 10.

*

VISSZAJÖSSZ...?

(Sz. T.)

Egyetlen gyermekem volt. Amikor megszülettem, nagyon boldognak éreztem magam. Ebbe életem változása rövidesen beleszólt. Férjem elhagyott és egyedül küszködtem a kislánnyal. A teljes egymásra utaltságot csakhamar föloldotta az új társra találásom. Elutaztunk az ország másik felébe, ahol párom dolgozott. Ez a kapcsolat is felhőtlennek indult, akár az első, de néhány hónap után, ismét minden megváltozott.

Második férjem emberkerülő volt. Elfogytak a barátaink, és ha ritkán társaságba kerültünk, körülöttünk megfagyott a levegő. Sűrűsödtek azok a napok, amikor párom már ki sem mozdult az otthonunkból. Beüzent a munkahelyére, hogy rosszul érzi magát. A vállalatnál jó légkörben dolgoztak, és barátságos főnökei elnézték a lustaságát. Egész nap feküdt, a televíziót kapcsolgatta, de azon is elaludt. Talán a gépek monoton zaját hallotta és visszaálmodta apja műhelyét, ahol szinte folyamatosan forgott a szalagfűrész.

A kislányom néha bement, próbált vele beszélgetni, játszani, de hamarosan hangos sivalkodás és sírás közben kirohant. Vékony karján szaporodtak a kék foltok, amelyeket nem győztem púderozni, hogy amikor az óvodai gondozónők öltöztetik, ne vegyék észre. Ágota itthon elbújt a szekrénybe, az asztal alá mászott, hideg, esős időben is kint kucorgott a nedves homokozóban.

Eljött az idő, amikor az én kincsem már velem sem akart beszélni. Szerencsére hamarosan iskolásba adtam, és a közösségbe kerestem új társakat. A gyerekek ösztönösen elhúzódtak tőle. Bizakodtam, hogy majd a középiskolában minden megváltozik. A környéken nem volt gimnázium. Hajnalonként buszra ült és este későn érkezett. Akkor láttam újra, amikor a hazatartó munkásokat szállító járművel megérkezett.

Behúzódott a sarokba. Csak akkor jött elő, amikor megvacsoráztunk. Valamit falt a maradékból és visszament a könyvei közé. Láttam, hogy csupán lapozgatja, de nem tanul. Sohasem volt éhes, és észre sem vette, hogy a hasa üres. Nézett maga elé. Éjszakánként csendesen zokogott és kisírt szemmel indult az iskolába. Kezdetben voltak barátai a városban, de a távolság miatt ők is elmaradtak. Az osztályfőnöktől figyelmeztető levelet kaptam, hogy a lányom képtelen figyelni, pedig értelmes és könnyen tanulna, ha érdeklődést mutatna, de a nem kötelező közösségi összejöveteleken sem vesz részt.

Beláttam, változtatnom kell. Amikor a férjem ismét egész délelőtt az ágyban horkolt, egy bőröndbe gyorsan összedobáltam a kettőnk legszükségesebb holmiját és lányom elébe mentem a buszhoz. Ágota nagyot nézett, amikor elmondtam neki, hogy fél óra múlva indul a távolsági járat, és megyünk a szülővárosunkba. Ide soha többé nem jövünk vissza!

Ismét elváltam. Reméltem, hogy gyermekemmel közös életünk gyökerestől megváltozik, és közelebb kerülünk egymáshoz. Beszél majd az első szerelméről, bemutatja barátnőit, meghív az iskolai ünnepekre, járunk kirándulni... Ágota nem dobta le páncélját, amelyben magát védte a külvilágtól. Nem vette észre, hogy ez elválaszt bennünket. Amikor korholni kezdtem, töviseket növesztett, és a feléje közelítő, simogató kezem a szívemig megsebezte.

Hamarosan úgy éltünk egymás mellett, mint az albréti szobába véletlenül összekerült idegenek. A parányi lakásban mindkettőnknek kialakult a saját, láthatatlan fallal elkülönített zuga, ahová nem léptünk be. Lányom életmódja is teljesen megváltozott. Nem járt sehova. Ahogy az iskolából hazaérkezett, elővette a könyveket, bújta a neki szükséges szakirodalmat, és hamarosan sikeres nyelvizsgákat tett.

Félt az érettségitől, lesz-e elég pontja, hogy fölvételt nyerjen az egyetemre? Nyugtalanul teltek a napok, míg végre kiderült, hogy fölvették és szeptemberben mehet a fővárosba. Először láttam boldognak. Úgy vélte, végre kirepül abból a családi, lelki rabságból, amelyben magát érezte. Végre szabad lehet, kipróbálhatja, mire képes, és elindulhat a saját választotta úton.

Amikor elérkezett az ősz, és közeledett a búcsú napja, kezdtem összeszedni a holmiját. Átvizsgáltam, megvarrogattam, kimostam a ruháit, és odatettem azt a hajszárítót, amelyet mindig szeretett volna. Pénzt kértem kölcsön, hogy legyen miből fizetnie a nem várt kiadásokat, és egy borítékban a ruhái közzé csúsztattam.

Másnap hajnalban indult a hosszú útra. Az ajtó közelébe állítottam az utazó táskát, megtömve minden szükséges holmival és útravalóval. Pillanatra ránézett, de nem kapta föl. Vállára kanyarította lapos szatyrát, elköszönt és mindent hátrahagyva futott a lépcsőn lefelé.

A nap ekkor kezdett kelni, de sugarait nem árasztotta szét a világba. Sötét felhők között érkezett a virradat. Távolodó lányom után kiáltottam:

– Visszajössz...?

Hódmezővásárhely, 2012. április 24.

FÖLDANYA FIGYELI PALÁNTÁJÁT

(SZ. T.)

Földanyám, szomorú látnom téged, amikor szenvedsz. Szívesen átvinném helyetted gyötrelmedet, de nincs ember, aki ezt meg tudná cselekedni. Amikor lövészárkot ástunk arcodba, úgy véltem, hogy sohasem forradnak be sebeid, de jött a gránáteső és a szilánkok húsunkba téptek. Vérünkkel áztattunk, hogy szent írként hassanak.

Az a föld, amely nem nagy, de családomat eltartotta, a Te jóságodat bizonyította. Akkor is sajnáltalak, amikor ekébe fogtam a lovat, és barázdákat húztam arcodon, de előtte kulacsomból bort öntöttem rád, hogy áldozatos együttérzésemről biztosítsalak. Ezután magot vetettem beléd és gyorsan elboronáltam, hogy segítsem gyógyulásodat.

Az a termés, amelyet visszaadtam neked, szintén tőled származott. Érkezett az ég könnye, amely együtt sajnált bennünket és megöntözte feltört tested. Jöhetett vihar, jégeső, fagy és vadak kártétele, június végére aranykalászatokat fészült fejedre a szél. Mindig teremtel annyit, amiből kenyér került az asztalunkra. Te láttad el a felnövekvő nemzedékeket, és közöttünk hiába aratott gyakran a halál, mindig volt, aki átvegye az eke szarvát és áldott állapotba hozza termékeny tested.

Földanyám, hamarosan Te jelentetted nekem a családot, hiszen jóságos áldozatodból éltünk mindannyian. Ahol pedig laktunk, az volt, ami mozdíthatatlan birtokunk, és amikor el akarták venni, érte keltünk hadba, mert ahol az élet és a család honol, ott van a mi szent hazánk.

Ahogy a természet rendelte, a méhedből keltünk életre. Emlődből tápláltál és erősítettél bennünket. Midőn eljött az idő és az öregek már örök nyugovóra készülődtek, hogy megrövidítsék a szenvedésüket, kérték, vegyük le őket az ágyról, és rád fektették magukat, hogy karjaid között fejezzék be életüket. Befogadtál bennünket, és nyögés nélkül túrted, amikor ágyékdobban gödröt ástunk, majd hantot emeltünk. A koporsóra könnygöngyödet dobtuk, hogy a holtnak legyen könnyű a föld, és örök álmatlanságot szeretteinkre. Száz év múlva, már a sír is behorpadt, a fejfa régen kikorhadt, és porunk a poroddal egyesülve, új életek fogantatását eredményezte. A nagy járványkor sokan haltak meg, és a kert végében magunk temetkeztünk. Sírjel helyett fát ültettünk, és nemzedékek múlva, amikor már az ősök nevére sem emlékeztünk, tudtuk, hol pihennek.

Így teltek és fogytak napjaink, amikor minden vihar, háború és dögvésznél nagyobb rombolás áldozatává estünk. Mára nincs földünk. Elvették, elcserélték, eladatták. Nemzedékeink különélve, valamennyien magunkra maradtunk. A gyerekek már a lovat földváltó gépekre sem másznak föl szívesen. A föld mára nem jelent sem családot, sem hazát, csupán a vagyon része, amelyet lelketlenül adni-venni, kisajátítani lehet.

Földanyám, azóta testedbe ezernyi alagutat, árkot, mesterséges tavat és folyót vágtak, kincseidet a gyomrodból is a felszínre hozzák, de csak kevesen örülnek neki. Öregségemre meg kellett érnem, hogy a határban elfogytak a jelfák, és semmi sem mutatja többé, hogy merre éltek ősök. Az én szállásom helyén is üzem dübörög, mások földjét pedig a gaz lepi el.

Repülőre ültem és két nap, két éjjel utaztam, hogy sorsunk elől menekült fiamhoz érjek, ahol a föld nem olyan termékeny és barna, mint nálunk; ahol több és nehezebb munkával kell termőre fogni, hiszen csupa köves és még a lősz is rőt vörös, mintha mindig vér áztatná, az emberek mégis gondozzák. Itt láttam meg velünk hasonmás arcodat.

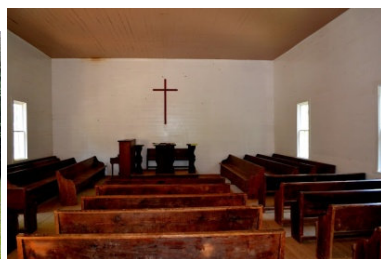
Szemeid fáradtak, és mennyi ránc ül homlokodon! Göcsörteidből érzékelem, milyen idős vagy, és még mindig figyeled, hogy az előtted elhullajtott magból kikelt kis élet, e szikár és napégette talajon, ezernyi láb tapodásának kitéve, megmarad-e? Testvérei már elhervadtak mellette, nem erősítik egymást. Az idővel versenyezve, ez az egyetlen kis élet maradt a környéken, és Te vagy az, aki védelmébe vette.

Földanyám, eljön az idő, amikor egész testeden talán csak egyetlen fűszál marad. Akkor is nyisd tágra szemed, és pillantásoddal ijesz el azt, aki szülőtedet kitépni készül.

Cumming, Georgia. 2012. június 4.

*

A FARM

Az Appalache-hegység több államában, szabadtéri bemutatóhelyeken (SZ. T.)

Hazámtól messze estem. Az USA három államában kutattam. Először Georgiában, a Fort Yargo State Park szabadtéri farmmúzeumában szemlélődtem. Hatalmas völgyben terül el, amelyet az Appalache-hegység vonulatai fognak körül. Akár a sziklaerődítmény, úgy védik a farmot. Mélységes csönd fogad és üresek az épületek. Hol van már az a szorgos család, amely telepesként még 1900-ban fölépítette ezt a jókora gazdaságot? A szülők itt öregedtek meg. Hihetetlen erővel maguk emelték föl az akkor még virágzó birtokot.

Jöttek a gyermekek, akik beleszülettek abba a világba, amely messze esett Európától, ahonnan egykor őseik vándoroltak ide, kiszorítva az őslakos indiánokat, akik kezdetben az utolsó csöpp vérükig igyekeztek megvédeni hazájukat, de a nagyobb túlerő és a jelentősebb civilizáció elűzte őket.

Az itt született nemzedékeknek nem ellenük kellett vitézkedni. Hamarosan érkeztek az unokák, és amikor kitért az első világháború, apáikat idegen földre vitték harcolni. Azt talán senki sem jegyezte föl, hogy egy Isten háta mögötti amerikai parasztcsaládból mennyien nem tértek vissza?

Európában találkozhattak az én őseimmel, akik éppen úgy nyűtték a földet, mint a telepesek a tengeren túl. Annyit sem tudtak egymásról, hogy kiket gyilkolnak halomra; hogy az eke szarvát miért kellett nekik puskatusra, szuronyra váltani, mikor békés emberek voltak és soha, senkit sem bántottak.

Nekik is elsősorban a természettel kellett küzdeni, akár a mi eleinknek. Itt a vörös színű talaj soványabb volt, mint nálunk, a Tiszán-túlon. Talán a pusztta feltörésével lehetne rokonítani a munkát, amelyet a televény itt is, ott is megkövetelt. Náluk a földet nem a szik, a mocsár és az aszály sanyargatta. Errefelé követ kellett darabonként, jó mélyről kiásni, összeszedni, elhordani, hogy az eke vasa ki ne csorbuljon. A hegyekből gyakran lezúduló víz árkokat mosott és elvitt mindent, ami útjába esett. Nálunk a belvív ülepedett meg, majd jött a nap és kiszáritott

minden életet. A házak összeeszkábálásához itt nem földet, hanem követ és fát kellett kitermelni, majd az erdélyi és más erdős falvak hasonlatosságát idéző épületeket emelni.

Mindkét földrészén a gazdaságokban szüntelen küzdelem folyt a termésért. Június vége felé jártam ezen a vidéken. Látom, hogy az azóta is évente bemutatásra újratett kukoricatáblán még alig kétarasznyi, sovány a szár és sárgás a levél. Amikor hónapja eljöttem hazulról, ez a növény nálunk már kövérebb volt. Mégis az emberi szorgalom diadalmaskodott mind a két földrészén.

Az itteni lakóépületben nincs egyetlen fölösleges bútor, vagy használati tárgy. A nyitott kéményű kandallót is kőből rakták. Valamikor az európai nemesek kastélyaiban épültek a minták, de itt minden díszítés nélkül, faragatlan, jókora szikladarabokból utánozták. Másolták volna? Szó sincs róla. Befogadták és a maguk célszerű ízlése szerint átformálták, ahogy nálunk az úri cserépkályhákból, földből formált kemencék váltak.

Az emeleten helyezték el a hálószobát. Körben, a padlás nélküli tetőzet alatt fapriccsek álltak. Már a csiszolt kőkorban ez volt a rend, csak akkor még nem építettek két szintet. Tömegszállás volt ez is a javából, csak a kicsik toliágya hiányzott az alacsony fekvőhelyek alól.

Észak Karolinában, a Mountain Farm Museum lakóházában hét személy lakott. A megtoldott, kis szobában már harmónium is állt. Tennesseeben, a Great Smoky Mountains National Parkban a hajdani gazda: Ephraim Bales 72 acre (egy acre kb. 4 ezer négyzetméter, 29 ha) területű, egykori farmján is megfordultam, ahol a hagyományos paraszti élet során egyszerre tizenegy fő szorongott a kitoldott, de még így is szűkös faházban. Eszembe jut a találó mondás: „azé az ország, aki teleszüli”.

A Fort Yargo State Park farmmúzeumához visszatérve, az ivóvizet jókora kőrákás könnyezte ki, ahogy a gyakori eső és harmat cseppfolyóssá vált és megbújta a sziklák között, majd facsövön bevezették egy kis épületbe, ahol vízgyűjtő edényekben tárolták. A fölösleg a falon túl kifolyt, vissza a természetbe, hogy a körforgás megmaradjon. Itt mindennek pótolhatatlan értéke volt, akár nálunk. A többletet vissza kellett adni a természetnek, hogy az mindig ellássa a családot.

Ahogy járok-kelek a hatalmas, bekerített gazdasági udvarban, eszembe jutott, az építmények közötti nagy távolságok miatt itt mennyivel többet kellett a köves, le- és fölemelkedő utakon naponta megtenni. Ez is fárasztó többletmunka volt. Az épületeken, a bennük lévő eszközökön, a durva megmunkálás mellett minduntalan föltűnik az ügyes kezű formálás, az az elkülönülés, amely az emberré válás óta világossá teszi, hogy politikai értelemben nem vagyunk egyenlők. A finom és a nehéz kezű, de szorgos paraszt mégis egyforma értéket képviselt a családban és a közösségben. Itt mindenki, akár nálunk, a túlélést és a gyarapodást szolgálta.

Az asszonyok részt vettek a termelő munkában, irányították a háztartást, nevelték a gyerekeket, ellátták az öregeket és a férfiakat. Méhükben, szívükben és a vállukon hordozták a családot. A lakóház közelében elkerített kert elején virágok, mögöttük konyhakerti növények éltek. A kukoricacsuhét éppen úgy földolgozták, akár a gyümölcsöt, és e földadatoknak külön épületeket emeltek. A férfiak építették és használták a húsos házat, amelyben a leölt jószág sózása, szárítása, füstölése és tárolása folyt. Az állattartásra szolgáló szálláshelyek mellett, a magas rudakon, több keresztágon lógó, üres kabakokban hasznos kismadarak fészkeltek.

Jellemző, hogy a legnagyobb építmény az óriási szén volt. Hozzá két oldalt féltetővel csatlakozott a kocsitároló, amely egyben a farm fejlődését is tükrözte. Itt állt a teherhordásra készült jókora két szekér, a könnyebb kocsi, az elegáns rugós cséza, amelyen a családfő és felesége templomba járt, vagy az előljárót süvegelni. Másik oldalt, a szén alatt a kéziszerszámok, néhány helyen a földművelés és a javításra szoruló eszközöket megmunkáló szerszámokat tárolták. Ma mókusok szaladgálnak a gerendákon. Több farmon a telepések kovácsműhelyt rendeztek be, és minden házkörüli fémmunkát elvégeztek.

Még az udvar távolabbi részén, deszkából összerótt, egyszemélyes árnyékszék is olyan jellegű, akár otthon, a mi tanyáinkon. Nem sorolom tovább a hasonlóságokat. Kiderült, hogy a paraszti életforma egyforma alapokon nyugodott, a természetben való gondolkodás és gazdál-

kodás érdekében folyt. A lengyel Reymond: „Parasztok” című családrégénye, vagy a magyar Móricz, Móra, Tömörkény, Bibó és mások paraszttárgyú művei akár itt is születhettek volna.

A sorsuk is hasonlóan végződött. Ki tudja, melyik világegés, vagy világgazdasági válság rombolta szét a családot? Vele egy életforma temetkezik itt a múzeumként őrzött üres épületek között. Olyan elhagyott farmon is jártam, amelyet nem védenek. Nem régen hagyták el, akár nálunk a tanyák egy részét, azzal a különbséggel, hogy itt nem elvi kényszerből üldözték el lakóikat, hanem elsorvadtak. Ezeket most barbár kezek rombolják. Valamennyi védett farm is magán hordozza az enyészet apró jeleit, bár naponta szorgos örök és szakemberek javítgatják, mégis, minden, amit az ember hozott létre, egyszer végleg eltűnik.

Ma a két kontinensen még nem a fegyvereké a döntő szó, az most Afrikát és Ázsiát sújtja. Azt nem lehet tudni, hogy a tűz mikor terjed tovább, hogy ismét az egész világ lángoljon. A civilizált államokban a lőszer helyett a pénz, a hadsereg helyett a banktőke ostromol. A helyzet minden gazdálkodót egyformán, súlyosan érint. Vagy nem kapott hitelt, ezét nincs miből fenntartani és fejleszteni, avagy pénzhez jutott és a törlesztésbe bukott bele; de bármiként is történt, egyre kevesebben vállalják az egyéni küzdelmet.

Ahogy haladunk a kösziklás, őserdei tájban, Steinbeck regényhősei szellemként futnak előttünk. A farmok átalakultak, a tanyák eltűnőben, és mindenütt a farmjellegű, de korszerű nagy gazdaságoknak kedveznek. Csak évek kérdése, hogy a mostani intenzív termelési rendszerű paraszti életforma is végleg eltűnjön, és vele a történelem az emberiség egyik legnemesebb orcáját végleg kitörli az idő múltó évei közül.

Gatlinburg, Tennessee. 2012. június 20.

*

ÖREGSÉG

(Szenti Tibor Péter fotója)

Dolgozószobámban mögöttem van a falóra. Mostanában azon kapom magam, hogy mind gyakrabban nézek hátra és figyelem. Hihetetlen, ahogy száguld az idő! Még alig ebédeltem meg és máris öreg este van. Számvetést készítek, mit végeztem eddig? A kijelölt föladat itt halmozódik előttem végezetlenül. Éppen csak hozzá kezdtem, pedig ujjaim folyamatosan jártak a számítógép billentyűzetén, a sorok mégsem szaporodtak olyan ütemben, ahogy gondoltam.

Újra nekilendülök és futnak a sorok. Talán rosszul látom, mintha visszafelé haladnának. Lehet, azért fogynak, mert alig érintem a jeleket, csak fölötte lebeg a kezem, akár a viharfelhőben hánykolódó törékeny madár. Hogy lehet ez?

„Bizonyosan rossz helyen van az átkozott óra, és elnéztem az időt” – gondoltam, és az egyhangúan ketyegőt végül magam elé helyezem a polcra.

Ismét nekilendülök a munkának. A csönd kikezdi idegeimet. Frissen szaporodnak a sorok, de az egész semmitmondó szöveg szavanként összefolyik, mint az elválaszthatatlan csöppekből álló zuhatag. Próbálom elkülöníteni, reménytelenül. Állj csak egyszer is a vízesés alatt! Tartsd alá a markod és próbáld szétválogatni. A kövek hamarabb megteszik, pedig nem gondolkodnak, de látom, hogy a rájuk ömlő hullámtömeg porlik és páráként lebeg a völgyben, majd lecsapódva újra egyesül a folyóval. Zúgva hömpölyög tovább. Minden részecskéje rátalál a hatalmas egészre. Én miért nem tudom követni e példát?

Így telik el az egész napom, míg ránézek az időmérőre. Elmúlt éjfél. Le kell feküdnöm és pihennem, mert hamarosan újra fölkel a nap. Halvány sugarait agyamba mélyeszi. Nem lesz menekvés, hiszen hiába eresztem le pilláimat, közéjük furakszik. Fölfeszíti, mint kagyló héját a gyöngyhalász, és képes kikotorni belőle a szemgolyómat.

„Miért futott el velem ilyen gyorsan ez a nap is, mintha ellenségek lennének?” – tépelődöm.

Leállítom magam. Gyorsan átöltözöm és lefekszem. Bámulom a sötét mennyezetet, amely fiatal koromban ilyenkor egyre magasabbra emelkedett. Az éberség és álom határán vitt magával följebb. Könnyű voltam és szálltunk. Most meg egy halom csont, hús és víztömeg vagyok. Lehúz a lét, a fekvőhelyemhez szögez és képtelen vagyok elaludni.

Egyik oldalt a tizenévesek ordíttatják a hangszóróikat, és alkohalmámoros hangon üvöltözik a legújabb, dallama sincs slágereket. Hiába fúrom a fejem a párnák közé és húzom rá a takarómat. Levegőt már nem kapok, de hallom amint egyre jobban ver a szívem. Dobol és lüktet a vér a halántékomon. Az élet kapaszkodik belül, az elmúlás elől menekülve.

A másik szomszédban bizonyosan ismét beteg valamelyik kisgyerek, mert folyamatosan üvölt. Olyan, akár a keljföljancsi. Az anyja, ha leteszi, akkor is bög, ha fölveszi még jobban sír. Már járkal vele. A vékony gipszfal nem fogja vissza a parkettán, fapapucsban ugráló hangokat. Hallom, amint lépteit szaporázza. Rohangál föl és alá, karján a szenvedővel, akinek az én szótáram szerint, ebben a nyomorult életben semmi más föladata sincs, csak az, hogy végig visítsa az éjszakát, majd amikor az anyja a székbe roskadva elájul a fáradtságtól, az ébresztőt még nagyobb hangerővel újra kezdje fújni.

Istenem, a fejem fölötti lakásban már kezd a sofőr cihelődni. Hallom, amint szidja a feleségét, hogy nem készített neki enni valót, pedig ma is kemény napja lesz, hiszen rengeteg árut szállít a szomszéd országba, és arra sem lesz ideje, hogy menet közben kiszálljon egy bolt előtt. Az asszony káromkodik, hogy még alig tért haza az éjszakai műszakból, és olyan fáradt, hogy mozdulni is képtelen. Ura közben már a ház előtt túráztatja a motort, hogy ebben a hideg időben kellő mértékben fölmelegedjen. Mire a kócos hajú nő utána fut, egyik papucsát a lépcsőn elveszítve, ő már a kanyarban dudál egy elébe kanyarodó kerékpárosra, és azt is átkozza, aki biciklit gyárt.

Mintha vadászatán Diána lőtte volna ki a nyilát, a hajnalpír belevág a szemembe, ebbe az áldozatul eső, rémülten menekülő, védtelen vadba. Ismét egész éjszaka álmatlanul forgolódtam. Pillantásom ráesik az órára.

– Ez nem lehet igaz! – ordítom magamon kívül. – Ilyen lassan nem telhet el az eseményekben gazdag éjszaka, miközben le sem hunytam a szemem, és fáradtabb vagyok, mint amikor ledőltem. Milyen vergődés lehetne, ha még a zajok sem jutnának el hozzám? Mikor jön el végre az álom, és hozza el a nyugalomból szőtt kikapcsolódást?

...és ez így megy napról napra.

Cumming, Georgia. 2012. június 27.

ELŐTTÜNK JÁRÓK

Tóbiás Csilla felvétele zarándokokról

Ajánlás:

Sebestyén Márta népdalénekesnek

(Elek András felvételei*)

A NÉPDALÉNEKES

A mikor felhőtlen éjjel, távol a városok fényeitől föltekintünk az égre, megszámlálhatatlan csillagot látunk. Ezek között mindig vannak kivételesek, amelyek meghatározzák életünket. Midőn több mint kétezer éve a betlehemi istálló fölött sziporkázott egy üstökös, odacsalta a pásztorokat, majd a három királyokat, és hírül adta, hogy megszületett a Megváltó.

Elmúlt harminc éve, hogy a magyarság egén is megjelent egy új csillag, amelynek ragyogása folyamatosan erősödik, és megismerte a világ. Mondhatnánk, sok érték fénylik a föld látóhatára fölött, de egyszer még a legnagyobbak is elhalványulnak. Kivételt képez kétféle égitest. Az egyik azért halhatatlan, mivel hitet és reményt hozott követőinek, a másik annak köszönheti maradandóságát, mert a nép lelke úgy sugárzik belőle, hogy az más nemzetek szívét is megdobogtatja.

Egy kislány elindult a saját útján. Nem tanároktól leste el a tudását, vele született az adottság, a tehetség és a szorgalom. E ritka kincsek birtokosaként, amikor énekre nyitja ajkát, „gyöngyök peregnek a torkából” – mondta egyik társa. „Úgy énekel, ahogy a tenger habja hullámszik” – fogalmazta a másik.

Az emberi torok a legszebb zeneszerszám. Az övé a hangszerek királynőjének, az orgonának szavát is fölülmúlja. Ajkával csak formázza a dallamot, de szívével szólaltatja meg, és a lelkéből fakad. A zajos nagyvárosból elindult. Átkelt hágókon, messzi hegyeken, alföldi rónák végtelenjein. Leült pásztorüzek mellé, szántóvetők tisztaszobáiban fejkendős, vagy őszfejú öregek közé, temetők csöndjében, kopjafák tövében, sirató éneket jajongó özvegyek, és Isten fölszentelt házában, kórusban éneklő falubeliek hallgatására.

Nem vitt üres kottát a dallamokat lejegyezni, sem hangszalagot, képrögzítőt. Önmagán nyitott ki egy rejtett ablakot, amelyen át nem a szerelem, a magánélet, a tudomány vagy a talmi gazdagság lépett be. A táltos táncolva dobol, mérges gomba füstjét szívja magába, hogy elbódulva őseivel találkozzon. A dalénekest egy nép őstudata ötfokú dallamokkal szállta meg. Nála nem kábulatot hozott létre, hanem szárnyait tárta ki, hogy a hallottakkal szólni sebesebben visszatérjen hozzánk.

Bekopogtasson kis közösségekbe, iskolákba, kultúrtermekbe; mindenhová, ahol élnek még e nemzetnek jobb sorsra vágyó utódai. Megszólaltatta bennünk a régen elfeledett hang- és verssorokat, hogy fölírassa múltunk erényeit, és csontunkba rezegve érezzük újra magyarságunkat.

Mérhetetlen kincs birtokában szárnyalt tovább, túl az Óperenciás-tengeren, fényes előadótermekbe, világszínházak színpadjára. Királyok palotájába jutott el, és szerepelt világ-sikert aratott filmekben. Népünk teremtett csodájának kulturális nagyköveteként láttatta meg, hogy nem aprópénz, amit az idegen hallgatóság között szétszór, hanem évezreden túl, valahol népünk őshazájában munkadalként született meg, amelyet Gellért püspök még az őrlőkövet forgató csanádi szolgálólány mormogásában érzékelt, de továbbadó ajkak millióin himnusszá csiszolódt.

Költői a kérdés, a magyar népdalénekes értékeit lehet-e még fokozni? Mi aligha lennének rá képesek, de ezt ő megtette helyettünk. Ahol megfordult, meghallgatta az idegenek dalait. Ezeket is elraktározta. Amikor hazaérkezett, jöttek az együttesek, a szöveg- és dalszerzők, akik az énekessel közösen kezdték kiformálni az új stílust, amely mai világunkban is megszólítja az embereket.

Féket rak a rohanásra és megállnak hallgatni. Dúdolni kezdik, majd ütemre tapsolják. Talán a lábuk is együttmozdul a ritmusra, és megfogják egymás kezét. Létrehozzák más népek kincseinek beépítését egy közös szellemi érték megformálásában. Kialakul a nagy körtánc és karének, amely nem szakad szét, hanem újabb résztvevőkkel bővül, majd létrejön a világzene.

A hatalmas forgatag után csönd borul ránk. Fölöttünk ismét megjelennek a csillagok. Boldogan menetelünk, mert nekünk is van már irányt mutató üstökösünk. Időben visszafelé megyünk. Elmarad a tánc, a zeneszó, ismét tisztán kitetszik a népdal, mintha távoli harangszó kondulna. Azután halljuk a virágéneket, a gregorián dallamot és a régi zsoltárokat. Megérkeztünk. Isten dicséretét megszólaltatni csak az tudja, aki hisz benne, szereti népét, és a hazáját családjának tekinti.

Hódmezővásárhely, 2011. január 12.

*

A TÁNCOSNŐ

(A táncosnő családi felvételei) (Antalóczy Tibor fotója)

Mezővárosunkban régi hagyománya van a Gazdabálnak. A Fekete Sas Vendéglő bálterme a százötödik alkalomra ismét zsúfolásig megtelt. A köszöntők után szép zsinórozott, hímzett díszmagyar ruhákban palotást táncoltak, majd alig fedett testtel modern táncok következtek, és végül a népi együttes csárdást járt. Vacsora után a tömeg megoszlott. Az emeleten volt egy különterem, ahol magyar nótára zendített a kis zenekar. Cigány már nem

muzsikált köztük. A primás hegedűje mégis nagyszerűen szólt, a klarinét és az elfogadást nyert billentyűs – a dal versezete szerint – hol bús, hol vidám hangulatot teremtett. A mulatók között egy korosodó férfi is akadt. Kellő hangerővel, tapasztalt előadókészséggel énekelte a százéves, már-már kivesző félnépi és műdalokat.

Hamarosan hely sem maradt. A régies mulatozás vonzotta a dübörgő és üvöltő muzsikások olykor már elviselhetetlen, elektronikus zajongása elől menekülőket. Amikor a hatalmas hangszórók erejétől rezegtek az ablakok üvegtáblái, és a beszélgető asztaltársaságok már nem hallották egymás szavát, a rekedt és némaságra kárhoztatott vendégek megadták magukat, vagy átsétáltak a kisterembe.

Itt a nótázásban váltás történt, amikor a primás egykori talpalávaló zenét kezdett játszani. A bejáratú ajtónál, félig a folyosóra szorulva, csöndben álldogált egy fiatal nő. Senki sem vette észre, hiszen a legtöbben háttal álltak. Egyszer szinte a semmiből előre tört és pillanatra megállt a zenekar előtt. Karját a magasba lendítette, mint aki vezényel: „húzd rá cigány!”, és forogni kezdett.

Ami ezután közel félóránál következett, azt visszaadni nem lehet. Aki járt már föld-rengéses helyen, amikor a közeli vulkán kitörni készülődik és morajlani kezd, az tudja, hogy e különös hölgyet ehhez hasonló módon, a várakozás során visszafojtott fiatalság megannyi szenvedélye fűtötte. Ahogy a csárdást járni kezdte, megmozdult alatta a parkett. Olyannak tetszett, mint amikor a forró lávát lövellő hegyóriásból rejülő erőből rázkódik a föld. Vágyainak szabad folyást engedett, és maga körül szétfeszítette az ámulatból ocsúdó nézőket.

Emberöltönyi életem során hallottam, hogy dédapám megtérése előtt, ifjú házasként hogyan söpörte le a poharakat és üvegeket az asztalról, s miként ugrott föl rá táncolni. Láttam korhely legényeket, akik bottal a kezükben asztalról asztra ugrálva, vagy azokat felborítva, jókora teret alkottak maguknak, és eljárták a csürdöngölőt. Olyanok voltak, mint a pázás előtti verekedésre készülő pusztai kormos bikák, amelyek leszegett fejjel, semmit sem kímélve rohantak a vesztükbe.

Amit ezen az éjszakán a hölgy bemutatott, az viszont maga volt az élet teremődése és mezei virágként való kinyílása. Nem láttam még, hogy fiatalasszony egyedül táncol, a saját maga által, a pillanat szülte mozdulatokkal, teljes harmóniában a zene ütemére. Márpedig Toncsi primás vonója ugrálni kezdett a húrokon. Ráérezett a táncos testéből szálló lélek erejére és derűjére. Nagyszerű volt, hogy ez a virtuóz muzsikus egyszerre tudott egyéni és nőies lenni. Senki máshoz nem hasonlítható.

A táncos testét nem borították fátylak, és az érzéki hatást nem kellett azzal fokoznia, hogy ezeket ledobja magáról. Kezdetben túsarkú körömcipőben járta, de a hegedű gyorsított, a csurákot pedig olyan hevesen kellett fűjni, hogy a hangász már alig bírta a fogával tartani. Ekkor a nő erőteljes lendülettel lerúgta a mozgásában béklyózó cipőket és harisnyában kezdett el mozogni. Amint a dallam gyorsult, akadtak pillanatok, midőn lábai nem érték a padlót, és lebegett, mint egy finom lepke, mely szárnyát-kezét széttárva úszik a fejek fölött. Egész testét áthatotta a tánc könnyed szelleme és vitte, sodorta magával, talán a kislánykorában megálmodott boldog világba, ahol virágkoszorúval a fején emelkedik a felhők fölé, egy mesebeli tündérpalotába.

A tánca közben minden porcikája rezgett. A finom szikrák, amelyek láthatatlanul pattoztak belőle, lángot vetettek. A levegő fölforrósodott, fölgújtotta egész lényét és körülötte izzott a terem, amelynek falai kitágultak és eltűntek előlünk. Ősi mozdulatok ébredtek benne, amelyeket nem lehet megtanulni, mert a természet nyújtja. Így táncolhattak a tábortűz körül azok az asszonyok, akiket a kőkori agyagistenők fiatalként testesítettek meg.

Már csak ő hajladozott közepen, merészen szökellve és az időt megállítva. Elfelejtettük hol vagyunk. Beleolvadtunk abba a forgó lebegésbe, amelyben suhanva szálltunk. Úgy éreztük, vele pörgünk, és táncoltat mindenkit, mert párjaként választott bennünket.

Amikor a hangulat a csúcra ért, hirtelen fölkapta cipőit, és ahogy jött, eltűnt a tömegben. A vonó még néhányat nyiszorgott, mielőtt megállt a húrok fölött, a klarinétból kicsuklott az utolsó hang, és a billentyűs keze befejezetlenül hagyta a dallamot. A csoda elszállt, és ráébredtünk, hogy magunkra maradtunk. Innen-onnan lassan elindult a taps, majd ütemes orkánná válva, minden szem a táncos lányt kereste, de már nem volt sehol.

Hajnal felé, amikor a kisterem népi zenekara az utolsó dalokat játszotta és oszladoztak a bálozók, még egyszer láttam. Megjelent és ismét az ajtófélfának támaszkodott. Intettem neki, hogy jöjjön a zenészek elé és táncoljon, de fejével nemet intett és végleg eltűnt. Amikor kiléptünk a hideg térre, a józanodás perceiben megértettem, hogy csoda csak egyszer adódik. Ő volt a bál igazi értéke, akit nem lehet aprópénzre váltani!

Hódmezővásárhely, 2011. február 20.

*

SZIKRÁK

(Wollner Zoltán felvételei)

Életképek a Hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum neolitikori kiállításáról. (SZ. T.)

A lángok lassan hervadtak. A megszenesedő faágakról úgy hulltak le az összecsavarodó zsarátnokok, akár a nyári nap hevében megpörkölődött levelek. Az asszony hirtelen körülnézett. Az előbb még üvöltő zsvivaj elcsöndesedett körülötte. Megijedt, hogy kialszik a tűz és kikotort belőle egy hamvadó parazsat, majd fűjni kezdte. A pernye beszítálta fekete, kócos, hosszú fűrtjeit, amelyek a zsírtól összeálltak és megvédték a hideg ellen.

Kétségbeesve látta, hogy a faluközösség népe visszahúzódott a kunyhókba és ő teljesen magára maradt. Fölkavarta az összeroskadt máglyát és próbált bele életet verni, de a leszálló éjszakai friss szellő végleg kioltotta. Félni kezdett. Még meg sem gyökerezett az új törzsben és máris hibát követ el, bár senki sem mondta neki, hogy ezen az éjszakán neki kell a tüzet táplálni.

Derekában hasogató fájdalmat érzett a sziklás hegy megmászása után, ahogy a gabona-táblától sárguló síkságról átkelt a zordon csúcsok közé. Fölrémlett benne anyja elvesztése, amikor a vadkörte érésekor a többi asszonnal elindultak gyűjteni. A szakadék szélén az ág után kapaszkodva megindult alatta a kő és a mélybe zuhant. Ezzel a félelemmel eredt útnak egy másik falut keresni, ahol befogadják. Érte senki sem emelt szót, amikor a sámán elüldöz-
te. Az apját nem ismerte, akár a legtöbb társa. Gyermekei szétszéledtek, a rokonai elfordultak tőle és alig várták, hogy eltakarodjon.

A gyűlölködést az váltotta ki, hogy amíg a többiek a sárkunyhók belsejében, a gabona-tároló hombáredények fölött tartották az agyagból formált ösanyákat, ő talán éppen az apa-hiánytól szenvedve, férfialakot helyezett a vének székére és még egy sarlót is adott a kezébe. Elképesztő pimaszság volt az anyaistent letaszítani trónusáról és férfit ültetni a helyére. Ráadásul a kis szobrocska olyan élethűre sikerült, hogy mindenki ráismert a törzs vezetőjére, akit nem szerettek. A sámán elővette a mutató csontot, és amikor az egész faluközösség együtt volt a gabonaáldás szertartásán, rábökött, hogy köztük nincs tovább helye. Elhatározá-
sát azzal toldotta meg, hogy miközben verték a farönkből kivájt üzenő dobokat, párduc-mancsos botjával kiverte.

Az fájt neki a legjobban, hogy azok a férfiak, akik éjszakánként beosontak a kunyhó-jába, földre szegezett szemmel bámultak maguk elé, és egy szót sem emeltek mellette. Magasan mászott az ormok között, amikor visszanezett. Kis települése úgy összezsugorodott, ahogy a sas látja őket a felhők alól, amikor a tóparti síkságon aratnak, és a pockok a zaj elől menekülnek. Közben ráesteledett. Már csak a közösségi ház előtti téren a tűz fénye jelezte, hol van egykori lakóhelye.

„A tűz!” – villant eszébe, és a nyakában függő kis bőrtasakból elővette a kovaköveket. Próbált száraz fűvet keresni, de az a harmattól megnedvesedett. „Meg kell kísérelnem” – biztatta magát és a jövőjére gondolt. Az összeütött kövekből jókora szikrák ugráltak elő, mint amilyenek azok a démonok, amelyek az égő gáztetőkből táncolnak elő és az ég felé szállnak. Már a körmét is levette és a tenyere megizzadt az erőlködésben, de nem bírt lángot gerjesz-
teni.

Rettegve hagyott föl a próbálkozással és visszahúzódott a kunyhójába. A falu szélén állt elhagyottan. Elődje félig a földbe vájta, a falai omladoztak, és a tetőt egy vihar megtépázta, de nem javították ki. Ezt kapta meg. Örüljön, hogy egyáltalán helyet adtak neki. Itt, a hegyekhez közel, ahol csak zúgó patakok mossák kerekre a köveket, és néha sikerül kihalászni egy-egy sebesen ficáncoló halat, vagy fenéken rejtőző rákot, jóval szegényebbek az emberek, mint odalent a síkságon. Csoda volt, hogy egyáltalán befogadtak egy újabb éhest.

A hideg vaksötétben kezdett elernyedni, és álom kerülgette sivár fekhelyén. Egyszerre csak motozást hallott a bejárat felől. A sásból font, koszlott függönyt erős kéz húzta félre. A csillagoktól halványan derengő égen torzonborz férfialak körvonala rajzolódott ki. A nő átvillant, hogy itt a vég, és bizonyosan azért jött, hogy megfojtsa, vagy erőszakot tegyen rajta. Az életöszön azt súgta neki, hogy meneküljön, vagy szálljon szembe a betolakodóval, de erőt vett magán. Elhatározta, hogy nem küzd tovább. Jobb elpusztulni, mint kivertként tovább-
vándorolni. Hamarosan jön a tél és egyedül megfagyhat. Behunyta szemét és nem mozdult.

A férfi kitapogatta és szorosan mellé feküdt. A riadt asszony reszketni kezdett. A jövevény lágyan átkarolta. Egyik kezével nyaka alatt széthúzta rajta a puha prémet, és a nő csupasz mellére szorította arcát. A csönd izzani kezdett. A betolakodó megszólalt:

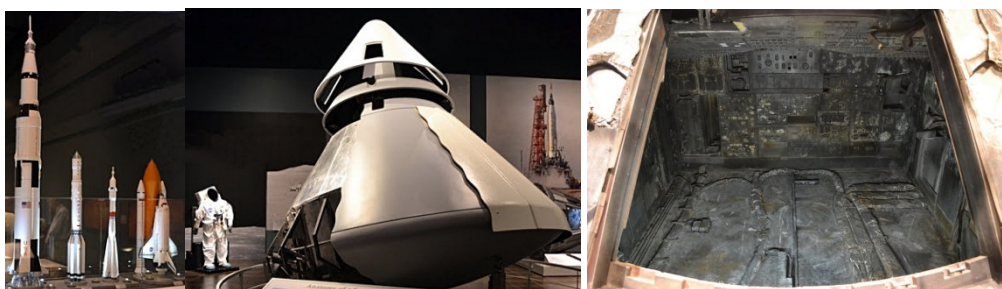
– Többet ne vedd elő a tűzszerszámodat. Az a férfi dolga, hogy a sziklából ne csak víz fakadjon, hanem láng is lobbanjon. Ezután én tartom életben. A szikrák belőled pattannak. Nézd, hogy világítanak, mintha üstökös járna e rozzant kunyhóban. Fölforrósodott az arcom és átmelegedett a testem. Nagyobb hő ez, mint amit odakint a farakás gerjeszt. Ne hagyj, hogy kihűljön benned.

Évek múltak. A férfi szorgosan ápolta a tüzet, az asszony pedig már régen nem jövevény volt, hanem együtt gondozták sorra születő gyerekeiket.

Hódmezővásárhely, 2011. március 6.

*

BÚCSÚ

Georgia: a Tellus Museum űrkutatási kiállítási tárgyai (SZ. T.*)

A tanárnő a nagy utazás előtt az utolsó napokat töltötte otthon. Meg kellett hoznia a végső döntést: mint első amatőr, elindul-e egy űrsiklón földkörüli pályán keringve, hogy tanárként az itthon maradt tanulóknak közvetítsen az űrkabin berendezéséről és munkájáról? Hatheti gyorstanfolyamon sajátította el a kozmoszban való emberi tartózkodás legelemibb követelményeit.

A mérlegelés nem volt könnyű. Választhatott, hátrahagyja-e egész eddigi életét: iskolai szerelmét – aki jó nevű ügyvédként feleségül vette –, és boldog házasságban nevelték hatéves kislányukat, valamint kilencéves fiukat. Megválna-e az osztályától – azoktól a gyerekektől, akik izgatottan lesték tanáruk készülődését –, az iskola minden tanulójától, a tanári kartól, és a szülőktől? A vélemények megoszlottak. Buzdították és féltették.

A mérleg másik serpenyőjében ott volt a jogos emberi vágy, amely régen kiemelt bennünket állatöseink közül: a felfedezés izgalma, az új szemlélet megteremtése, a bátorság, a családnak és a közösségnek többet nyújtás; megmutatni a világnak, hogy egy családnya és pedagógus minden sejtjében mély hazaszeretettel átszöve, milyen nagyszerű tettet képes véghezvinni. Ő lehet korunk egyik mintaképe, emberi hőse.

Elköszönt az iskolától, a barátoktól és a rokonoktól. Utoljára maradt a család. Az utolsó éjjel talán alig aludtak férjével. Az ágy melegét átjárta két ember mély szeretete. Férje átkarolta, ő megsimogatta a férfi arcát. Kezdetben beszélgettek és a jövőt kémelelték. Mi lesz, ha... ünnepeltként visszajön, hogyan változtatja meg az életüket és miként folytatják tovább?...

Mi lesz, ha nem tér vissza? Itt hagy egy fiatal életerős embert, aki nem élheti le maga az életét és szükséges lesz gyötrődnie emlékeivel, szerelmével. Ha úgy dönt, hozzá kell szoknia egy másik, egy idegen nő befogadásához. Ott marad a két kiskorú, még nevetlen gyermek, akiknek most, a serdülés küszöbén volna a legnagyobb szükségük az édesanyára, hogy eligazodjanak abban a felnőtt világban, amely kibontakozik előttük, és tele van kihívásokkal, veszélyekkel, ismeretlen boldogsággal.

Mielőtt beszállt a kocsiba, amely elválasztja a múlttól, az utolsó hitvesi ölelés és csók után még csimpaszkodtak rá a gyermekek. A kislány szorította a drága kezét, amely gyógyította, ha beteg volt és könnyeit nyelte. A fiú nem akart gyöngének látszani, csak kapaszkodott és belefúrta arcát a mama ruhájába, hogy pillanatig érezze még a megszokott illatot és meleget.

Azután ott szorongott az egész család az űrközpontban. Az óriás rakéta, rajta a kicsinek tetsző sikló már visszavonhatatlanul az égre irányult. A zsvaj tetőfokra hágott. A rakéta alól

kitörtek a látható gázok és a tűz. A hatalmas ember alkotta kolosszus méltóságteljesen a levegőbe emelkedett. A lelátón megindult az üdvrivalgás. Kalapok repültek a levegőbe és integettek.

Az úrjárműben ezekben a pillanatokban fokozódott legmagasabbra az izgalom. A csöndet csak a rakéta beszűrődő zaja zavarta. Az utasok szíve erősen dobogott és küszködtek a rájuk terhelődő nehézkedési erővel, amely helyükre szorította őket. A tanárnő saját kezét tördelte. Vívódott benne a haza- és az istenszeretet. Előbb a kisgyermek kora óta fülében zengő himnusz szólalt meg szívében, amely ezt a soknemzetiségű népet minden bajban egységes nemzetté kovácsolta, majd az elsőként megtanult mondatot mormogta: „Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben...”

Hirtelen egész testében forróságot érzett. Szerette volna magáról letépni az úrruhát, vagy kinyitni a kabin ablakát és friss levegőt beengedni, de forogni kezdett vele a világ és mindenfelől tűz tört felé. Pillanatra elvesztette látását és szörnyű fájdalmat érzett, ahogy ráégett a szkafoander. Átvillant benne egész élete, az eszméléstől az utolsó pillanatokig, majd behasított a földön hagyottak távolodó sorsa.

Azután ismét csönd és nyugalom árasztotta el. Egy kéz mintha kiemelte volna a szerencsétlenségéből, és vitte egyre magasabbra, távolabbra, mint ahová készült. Kivilágosodott előtte az Út, amelyre a láthatatlan erő vezérelte, és utolsó földi gondolatában az ima folytatása maradt benne: „...szenteltessék meg a Te neved!”

Az Úr ekkor Téged, hétköznapi hőst választott szerettei közé és nagyon magasra emelt. Neved örökre beírta az emberiség jelesei közé. Ott ragyogsz, olyan csúcson fölöttünk, ahová csak a Boldogok jutnak el.

Hódmezővásárhely, 2011. március 7.

*

Ajánlás:

Jókai Annának, nemzetünk Nagy Asszonyának

„(...csak csendesen, hagyd Krisztust ítélni,
végtelen időben mindenkit megtérni)”

AZ ÍRÓ- ÉS KÖLTŐNŐ

80. születésnapján köszöntjük Budán, a Gellért Szállodában (SZ. T.)

Istennek áldott gyermeke – a bolsevik diktatúra legsötétebb éveiben – elindult a számok őserdejéből, hogy rálépjen az Útra, amely a nép művelésével vezetett tovább, a tanári pályáján keresztül, a szabad gondolatok szavakba és könyvekbe tömörítéséig. Az agykutatás jelzi, hogy a matematikai, nyelvi és zenei készség központjai szorosan illeszkednek egymás mellett. A műveltség minősége akkor kiemelkedő, ha ez a hármas idegmező fejlett. Az ember valamennyivel a végtelent ostromolja. Az utolsó számjegy után is lehet újabbat írni. A természet dallamát további hangokkal gazdagítani, és a nyelvi tehetséget gondolatokkal bővíteni. Ezekkel a tulajdonságokkal válunk kultúremberré, de az alkotó ennél többre képes.

Amikor a szellem a lélekkel összefonódik és az érzelmek a gondolatokkal testbörtönünkből kilépnek, új világ születik. Egymás kezét fogva tartozunk egy közösségbe, és visszük magunkkal az elődök hagyatékát. Az író sem tudja magát kivonni a múlt és a jelen hatásai alól. Ő mégsem kíván Európába menni, marad a hazájában, mert magyar, és ez az ország Európa közepén van. Amikor az „Ima Magyarországért” az ő ajkán fölhangzik, lelkének húrjain új himnikus zenét áraszt felénk. Ahhoz, hogy alkotása kitörjön a visszahúzó bilincsekből, mondanivalójának költészetté kellett válnia. Ebben a hazai irodalom Janus Pannonius óta, a szellemiség vezető erejét a költészetünkkel nyújtotta. Aki maradandót kíván létrehozni, írjon bár esszét, regényt, vagy novellát, annak minden művében költőnek szükséges lenni.

A poéta a mi vezérünk és fároszunk, aki magát nem kímélve, mindig ki meri mondani az igazságot. Így mutat célt és vezet bennünket egy jobb társadalom felé. Ezzel mi gyarlók még mindig nem értünk oda, ahol rátalálunk a 20. század második felének, és a 21. század elejének kiváló írónjére. Mit érne az ember, ha fáklya, de füstölve ég, ha szüntelenül szárnyát tárja, de képtelen fölemelkedni?

A kiteljesedést a hit és a szeretet hozta meg számára. Táguló, végtelen világegyetemünkben Földünk szinte észrevehetetlen. Benne az ember csupán néhány molekula. Ki figyelne rá, amikor fénylő napok roskadnak össze, és fekete lyukak egész galaxisokat nyelnek el, ha nem éreznék meg a Teremtő közelségét, és nem nyújtanánk felé a kezünket. Akinek végtelen a hite, és teljes alkotó világát emberszeretetével az Istennek áldozza, annak költészetét meghallgatja, és magához közel engedi.

Akkor érezte ezt a csodát, amikor a baleset után Gergő lelke föld és ég között lebegett, és a költő könnyes szemét az ég felé fordította. Ő már akkor Isten tenyerében volt, miközben én legföljebb Jézus saruszíjába kapaszkodtam, de érzékeltem, „Jákob lajtorjáján” egyre följebb megy, hogy meghallja a biztatást: „Ne féljtek”; és a költő visszakiáltotta felénk e hitvallást. Szárnyalt egész hazánk fölött, belebújt az idősek, az elkészülődők, a rettegő boldogtalanok lelkébe, és megérintette az életéért küzdő unoka szívét, aki a nagydíj átadásán édesanyjával együtt már ott ült az ünnepelt költő mellett.

Előttünk jár. Nem harmadik, hanem egyenes, magyar és keresztény úton követhetjük. Életműve kitörülhetetlenül világokon át ível, és aki olvassa, aki belé kapaszkodik, az az élet vizéből merít, hogy kortyoljon belőle, és e kiüríthetetlen poharat odanyújtsa majd utódainak.

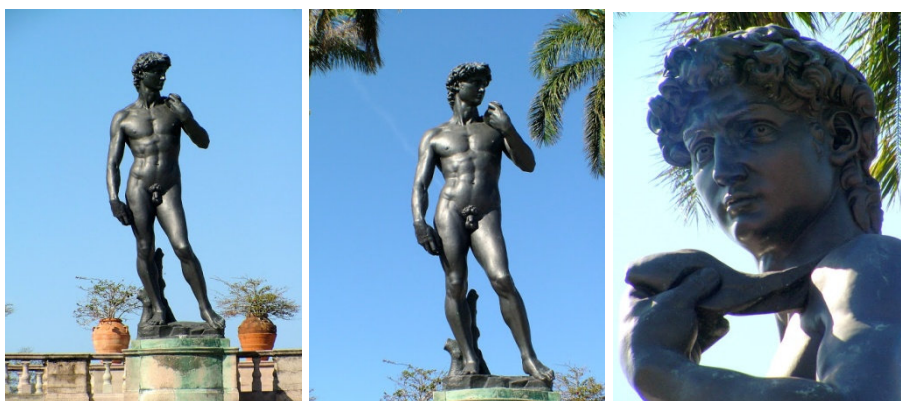
Hódmezővásárhely, 2011. március 20.

*

Ajánlás:

A kis népeknek, akik Isten segítségével
küzdenek megmaradásukért

DÁVID, A PÁSZTOR

Michelangelo: Dávid (1500–1504)

Fém szobormásolat: Florida, Sarasota, a Ringling Múzeum udvarán (Sz. T.)

Michelangelo kapott egy jókora, fehér márványtömböt. Fogta a vésőjét és a kalapácsát, majd a kőből mindazt lefaragta, ami szükségtelen volt. Így alakult ki belőle a Talmud – Ótestamentum ifjú hőse: Dávid, a kösziklán álló pásztor. A szobrász leült alkotását nézni, és az megszólalt:

– Még ifjú legény voltam és apám nyáját legeltettem a szelíd dombok között, ahol árnyas ligetekkel tarkított legelőkön álmodoztam. Azzal szórakoztattam magamat, hogy énekeltem és a tovaszálló dalomat lantommal kísértem. Bátyáim már a király szolgálatában katonáskodtak, így a pásztorkodás egyedül rám maradt. Boldog voltam. A madarak éneke, a kabócák ciripelése, a szél fuvallata a lombok között játszadozva, és a természet megannyi nesze formálták énekem. Szívem megtelt meleggel, arcom a nap fényével, és szemem a beteljesült ábrándok ragyogásával. Ilyenkor mindig Istent dicsértem.

Apám szolgálója hozta a hírt, hogy a filiszteusok megtámadták népemet és harcban állunk. Kérte, menjek testvéreim után és segítsek a királynak, mert minden bátor kézre szükség lesz. A bojtárgyerek átvette a nyáj őrését. Vettem a tarisznyámat, teleraktam kőből formált golyókkal. Fogtam a botomat és vállamra kanyarítottam a parittyámat.

Elindultam azon az úton, amelyet Jahve kijelölt. Még sohasem álltam harcban emberekkel. Gyerekkoromban a szokásos birkózást is kerültem. Senkinek sem akartam ártani. A parittyá is azért kellett, hogy éjszaka a juhokra leselkedő fenevadakat lármával és kögolyók áradatával elriasszam, de nem voltam vadász, aki megöli az állatokat.

„Uram, mit kezdek én most egy bottal és a vadat űző fegyveremmel?” – kérdeztem, és fölnéztem az égre az egyetlen, mindenható Isten szavát válaszként keresve.

Kétnapi menetelés után porfelhőt láttam, és a templomból kihozott sófárokából a *Truá* szagatott, harci rianását halottam. Megremegett a térdem. Ahogy közelebb értem, lábam már alig vitt előre. Az izgalom és a félelem kezdett hatalmába keríteni. Amikor elértem táborunkat, egy sátorba bújtam. A nap felhők között kezdett búcsúzni, és alászállva, a fáradságtól elaludtam.

Reggel pihenten ébredtem. A két tábor már talpon volt és összecsapásra készülődtek. Ekkor a filiszteusok közül kivált egy erejével hetvenkedő óriás. Hegyoromként állt a hadszíntér közepére. Mellén vértjét döngetve, népemet gyalázó, szörnyű káromlások kíséretében ordította, mert szerinte gyáva birkákként már több napja senki sem mer közülünk vele megküzdeni.

Szívemet soha nem érzett harag és erő szállta meg. Belső hang szólított: „Menj és győzd le!” Fölegyenesedtem. Úgy éreztem, hogy izmaimban tűz ég, és mintha harci kocsi kerekei lennének talpam alatt, vitt a kihívó felé. Enyéim között a féltés felhördüléseit hallottam: „Ne

menj, ifjú legény, mert Góliát, a filiszteusok zsoldosa mindenkit legyőz.” „Rád még szüksége lesz népednek, ha megférriasodsz...” – de nem hallgattam rájuk.

Láttam, ahogy az emberkolosszus röhögve közeledik felém. Ujjaival a marcangolás mozdulatait mutogatta és tábora harsányan nevetett rajtam. Vállamról leemeltem a parittyát, és beletettem a követ. Fejem fölött megforgattam. Amikor Jahve düheként zúgni kezdett, eleresztettem. A kő szállt és Góliát homlokát úgy zúzta be, ahogy duhaj pásztor botja leüti a szőlő levélvel teli cserépkorsót. Láttam, amint az óriás fejéhez kap, pillantása kimerevedik, és előre bukik a porba. Odarohantam és élete utolsó szikráját saját kardjával oltottam ki.

Pillanatnyi döbönt csönd következett. Azután, mintha az ég nyílt volna meg, seregeink özönlöttek. Lärmájuk, majd az ellenfél jajkiáltásai betöltötték a harcteret, és a filiszteusok fegyvereiket eldobálva menekültek. Népem ismét talpra állt, és visszatérve a templomba, hálát adtak Istenünknek.

Látod, szobrász! Itt állok előtted talpig fehérben, ahogy a márvány megjelenített. Oly csupasz vagyok, ahogy világra jöttem, csak a parittyát tartom a vállamon. Nézz meg jól. Alkotásod nem mutatja azt, hogy a győzelem gyakran önmegtagadásba kerül. Rám fröccsent az ellenség vére, amely a küzdelem után napokig rajtam száradt, míg el nem értem szent folyónkhoz, ahol a bűntől szabadulva megfürödhettem. Hirdesd eljövendő látogatóimnak, ne csak a szépet keressék rajtam, hanem az áldozathozót is lássák bennem, aki képes volt Jahve tíz parancsolata közül az egyik legfőbbet megszegni és gyilkossá válni, hogy népét megmentse!

Hódmezővásárhely, 2011. április 12. Húsvétra – Pészachra készülődve.

*

A KOMÉDIÁS

Schäffer László felvétele:
Bessenyei Ferenc Hemingway szerepében,
az „Egy vadász halála” c. amerikai monodráma előadásában

Bessenyei Ferenc színész ezzel a szóval jellemezte magát, mindenkinek így mutatkozott be, még a honlapján, a neve alá is ezt a szót írta: **komédiás**. Szállóigévé vált, amit egyszer szülőhelyén, Hódmezővásárhelyen, nagyszámú közönség előtt mondott, hogy „Itt csak születni érdemes, de élni nem”. Mi, akik e mezővárost élhető városnak tartjuk, hibáival együtt szeretjük, itt születünk és élünk, jól tudtuk, hogy honfitársunk e mondatával nem bántott, hanem önmagát adta: komédiázott.

Ahogy Jézus Krisztus sem gögicsélő, anyja melle után kapkodó csecsemőnek, hanem égi királynak született, Bessenyei számára is a fogantatásakor eldőlt, hogy színészóriásként lát napvilágot. Neki a színészet komédia volt, amiben az életét játszotta el, a nagy kezdőbetűs Életet; ezt a hosszadalmas bohózatot, amely megismételhetetlen. Aki létét nem hömpölygő komédiának fogja föl, hanem tragédiának, az belehal, mielőtt nevét megtanulták volna.

Akadtak-e hasonló elődei, akikről a mesterséget tanulta? Senki sem kerülheti meg a történelemben előtte járókat. Nyilvánvaló, hogy valamilyen fokon másokra is figyelt, akik kiváltották elismerését, de ő magának vált valódi tanítómesterévé. Ha angol nyelven beszél, a világnagyságok között Laurence Olivier méltó társává válhatott volna. Bessenyeit nem kellett a számlétrán fölfelé tolni. Olyan karizmatikus tehetséggel áldotta meg a Teremtő, hogy szárnyaival magát röpítette a lajtorja legmagasabb foka fölé. Oda, ahol már nincsenek kapaszkodók, csak a folyton erősödő ellenszélként támadó viharok, amelyeket képes volt meglovasítani, föléjük kerekedni és szüntelen szállni.

A színpad számára nem a „világot jelentő deszka” volt, hanem a deszkát ő változtatta világgá, amelyen mozgott, élt, komédiázott. Ebben a 20. századi „Sixtus-kápolnában” teremtette újjá azokat a hősokeket, mártírokat, akiket alkotóik írásba álmodtak, de ő volt a teremtő ujj, aki lelkét szikraként átadta nekik. A papírból általa keltek életre és beleivódtak a nézőkbe, hogy két-három órára Bánkok, Kossuthok, Széchenyik, Görgeyk, vagy az Úr hangjai és Ádámok lehessenek. Mert a komédiának ott van az igazi szerepe, amikor emberek százezreivel el tudom fogadtatni, hogy a látott előadásnak ők a hősei. Mint életmentő vért csörgedeztettem szellemét nézőibe, átadva a legnemesebbet: a gondolatot, amely azóta is velünk él, akik őt hallgattuk, mert belénk szervült minden mondata és mozdulata.

Amikor megjelent akár Dózsa középkori parasztruhájában, akár Lear király palástjában, hol tüzes, hol ékkövektől csillogó korona volt a fején, lehetett zendülő jobbágyok, vagy egy nép szeretett királya, minden szerepében színészfenség volt. Ha szétnyílt a függöny, máris betöltötte a színpadot. Kiváló társak között játszott, de a szemet úgy vonzotta, hogy őt kellett figyelni, mert kisugárzásában tőle jött a varázs, amely rabul ejtett és bennünk munkál halálunkig. Egyszerre lakta a szeretet, hit, remény. Erényeit, az Isten, Ember, Haza és Nép számára áldozta, akik éltették, és akiket melengetett.

Kérdezhetik, ilyen nagy szíve volt egy komédiásnak? Az igazi színészt elsősorban nem az előadás előtt, az öltöző tükrénél kell maszkírozni, hanem amikor színre lép, engedni kell, hogy kitárja keblét, befogadjon és befogadtasson.

A születési és az elmúlási környezet csupán állomáshelyek, ahogy azok a városok, színházak, filmek, előadások is, amelyekben átmenetileg megfordult. Bessenyeit nem lehet kisajátítani egyetlen teátrum, vagy élettörténeti emlékpont számára sem. Ő a nemzetünké. Ahol magyarul értik a szót, hallják a dalt és vannak antennák, amelyekkel fogják, majd átérzik a sugárzást – ott, akár egy szüntelenül újratapsolt darab végén –, agyunk végtelenített vetítívásznán minduntalan ő jelenik meg.

Ott mozog ma is képzeletünk határtalanra tárgult színpadán. Kemény, férfias hangján úgy tudott halkán szólni, ahogy a szerelmes turbékol választottjának, és viharként zengeni, mint amikor Vulcanus kráterszáján tüzet ontja, de mindig érthetően és meggyőzően.

Mulatni senki sem tudott úgy, ahogy Bessenyei. Ha a török időkben él, Kinizsiként markában két törököt tartva bokázott volna a gyalultatlan asztalon. Toldiként lantszarvánál fogva térdre kényszeríti a kormos bikát. Asszonyok imádták férfi erejét, amelyet a Dúvadban és sok más szerepben lobbantott lánggra. Amikor szülővárosa díszpolgárává választotta, talán utoljára élvezte a hintót és a bort, amikor cigányzenével fogadták a határban.

Társaságbeli, rajongott ember volt, aki szerette maga körül a vidámságot, de a magány szűkre korlátozta életterét. Csak a testi halál diadalmaskodhatott rajta. Amikor a pusztaság százados jelfájaként december végén kidőlt, földrengést okozott, és az ég megszakadt orcája hókönyvekkel siratta.

Embersége mérték maradt számunkra, amit közelíteni lehet, de utolérni soha.

Hódmezővásárhely, 2011. május 17.

Ajánlás:

Medveczky Ádám karmesternek, akit vártam, de nem tudott eljönni...

A KONCERT

(Tóbiás Csilla fotója)

A mikor szétnyílt a függöny, a taps után megszólalt a zene. A zongora billentyűin úgy futkároztak a finom, hosszú ujjak, ahogy az énekes madarak röpdösnek az ágakon, de nem a látványt követtem, hanem a zenére figyeltem. A hangok életre keltek. Olyan érzésem támadt, mintha repülőben ülnek. Magam előtt láttam a kifutót. A motorok felpörögtek és a súlyos, szárnyas gép egy hirtelen rántással elindult. Gyorsult és észre sem lehetett venni, hogy elhagyta a földet. Amikor az ablakon kinéztem, csak azt láttam, hogy a fák koronája már alattunk van, és egyre közelebb kerülnek a felhők, amelyek elszórt, fehér pamacsokként lepték el az eget.

Micsoda zene szólt! A hangok kiemeltek a székből. Áttörték a bezárt korlátokat, és szálltunk a mennybolt felé. Ekkor harsonák zendültek. Úgy tetszett, hogy ott állok az örökkévalóság kapujában. Angyalok üdvözlését hallom, amikor átlépek a küszöböt, hogy odaát legyek egy mindig ragyogó, fényes világban.

Időnként pergett a kisdob, az üstdob mélyeket dobbantott és a cintányér harsányan összeverődött. Olyan volt mindez, akár a tűzijáték, amelynek színes röppentyűit magas torony tetejéről engedik föl, és a színek, formák gazdagsága összekeveredik. Máskor pedig tűz-párbajra emlékeztetett. Különös érzésem támadt, mintha a két szembenálló fél előbb sorozatlövő kézfegyverekből célzott volna egymásra, majd mély hangján megszólalt az ágyú, de a küzdelem nem akart véget érni és végül bevetették a rakétát.

Hirtelen csönd támadt. A közönség, amely zsúfolásig megtöltötte a hatalmas zenetermet, itt-ott tapsolni kezdett, arra gondolva, hogy vége az első számnak, pedig csak a tétel fejeződött be, és néhány pillanatnyi szünet után szinte fölajdult a hegedű. Mély hangokon kezdte. A vonó le-föl simogatta a húrokat, és azok úgy doromboltak, akár egy idős kandúr a kényeztető meleg asszonyölben. Beletúrt a szőr közé. Finom ujjjaival a bőrét bizsergette és erre az ingerre a macska mérgesen kapott a keze felé. A vonó gyorsan fölfelé siklott. A hang elvékonyodott és mintha délibábot látnék, remegni kezdett, majd kezdte a zenészt fölemelni. Ahogy távolodott, elővettük a színházi látcsövet és figyeltük, merre veszi útját, túl a zsinórpadráson, ki a nézőtér fölötti kupolába. Üveghangok szóltak, mintha fényes menyegzőn a köszöntőhöz vékony kristálypoharak koccantak volna. A hangszer hol suttogott, hol jajongott. Egyszer álm volt, máskor a valóság visszahúzó erejével zendült, majd ismét behuppantunk a puha fotelekbe, ahol elnyelődtek a fölösleges akkordok és csak a zeneszerszámok érvényesültek.

Ekkor a hegedű sikoltani kezdett és a dallamok úgy ugráltak, ahogy fagyott patak alól a tavasz első napsugaraitól olvadásnak indult, gyors vízáramlat a köveken zuhog lefelé. Éreztem, hogy nem tudok ellenállni. Vetközni kezdtem, hogy belefürödjek, de ekkor megszólalt a cselló, majd távolabb egy tuba, és akkora sziklatömbként emelkedett ki a hangok világából, amelyet nem lehetett megkerülni. Megkapaszkodtam, és amikor a hang ereje pillanatra lassult, az akadályt megkerülve átúsztam a másik oldalra, ahol a hárfa hangjai pattogtak a természet boldog ébredésén pengve, majd a csermely kiért a mezőre, és itt a hangok szétterültek, összeolvadtak. A hangszer húrjai ontották a nyíló virágokat, amelyek tarkán keveredtek, és a pásztor elővette tilinkóját, hogy a fölhangzó ötfokú dallamot az érzékeny fülű nyáj kövesse az egyre gazdagabb mezők felé.

A koncert egyik világból a másikba sodort. Eleinte néha még vissza-visszarévedtünk egy-egy hallott motívumra, de a zene nem hagyta magát eltéríteni. Átvette a szerepet. Hol fölkarolt és röpített, hol pedig a mélybe vetett, de mindig oltalmazóan hordozott magával. Amikor úgy éreztem, hogy az utolsó hang is befejeződött, megszólalt az orgona. A katedrális mellékhajójában, egy árnyékba öltözött kis oltár előtt sodort a szentély felé és zúgott. Remegtek a stáció jeleneteivel megfestett üvegablakok. Olyan érzésem támadt, hogy ércöntőben vagyok, ahol a sípokból az olvadt arany folyamatos, finom zenelánca csorog. Úgy gondoltam, hogy e világnak itt a vége. Hamarosan megjelennek az ítélethirdetők és szétválasztják a gyomot a tiszta búzától. Az orgona nem engedte, hogy az embereket jókra és gonoszokra bontsák. A sípok csodája összekevert és megtartott bennünket. Vagy együtt, vagy sehogy! Ekkor láttam egy fénylő kezét, amely az egész koncertet vezényelte. Intett, hogy kövessük. Elindultunk...

Ekkor a zene elhallgatott. Az ember meghajolt, és fölcattant a taps. Egyedül állt. Az üres színpadon rajta kívül sem zenészek, sem hangszerek nem voltak. Ő volt a karmester, aki a zenevilágot szívünkön keresztül a lelkünkbe varázsolta.

Hódmezővásárhely, 2011. május 21.

*

ARATÁS

Érett búzátábla Sóshalmon

Melocco Miklós: „Földműves” (kalászgűjtők)
az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékparkban
(Sz. T.)

Június közepén felhő sem volt az égen, amikor a közeli falvak lakossága a búzamezőkön aratott. A sarló ekkoriban maradt az asszonyokra, a férfiak kaszára váltottak. Az aszálytól félve, hogy a szem a kalászban megszorul, gyerektől az aggastyánig mindenki a betakarításnál szorgoskodott, de még bőven volt tennivaló. Kopáncs János és Tarjáni Miklós vezette a kaszálókat. Amikor a két falu népessége összeért, megsüvegezték egymást. Az egyik boglya alól előkerültek a korszók és a fakupák. Töltöttek, ittak a jó termésre. Megtörülték gyöngyöző

homlokukat, szót váltottak, majd folytatták a munkát. Alig távolodtak egymástól, amikor Kakas Pál kezében megállt a szerszám, és szemét dörzsölve előre figyelt.

– Odanézzetek! – kiáltotta.

A két falu népe egy emberként megállt. Több férfi kezéből kiesett a kasza, és döbbenet figyelték a gyorsan közeledő lovas. Különös jelenség volt. Ebben a melegben is sötét csuhát viselt. Amikor megállt a két sereg között, hosszú kopjáját a földbe szúrta. A friss tarlóról fölszálló forró levegő kibontotta rajta a zászlót, amely véres volt, jelezve, hogy baj van. Magyarul alig tudott, lihegve mondott néhány szót:

– Johannes Hunyadi..., török jön..., Nándorfehérvár..., siessetek..., szegedi palánk vár.

Fölkapta a kopját, térdével megszorította lova derekát és elvágtatott. Nagy kavarodás kezdődött. A kaszát a sorakozó boglyák tetejébe szúrták és kiabáltak, tarisznyájukat keresték, a munka megszakadt. Kakas Pál dörgő hangon kiáltott:

– Elég! Beszéljük meg. Amott a tölgy, telepedjünk alá.

Kakas magánál tartotta a szót. Összerakták a szerzetes szavait és értelmezték. Világossá vált, hogy a haza bajban van és indulniuk kell megvédeni. Hunyadi földesuruk várja őket. Nézegették a kaszát. Kivették az élet és egyenesre fordítva visszafogatták. Hajnalban elindultak. Az asszonyok ölelték pájukat, sírtak, a gyerekek egy darabig futottak a menet után, de az öregek visszaparancsolták őket.

Az egyik falu vénje rájuk parancsolt, hogy hozzák elő a színekből a sarlókat, kalapálják ki a csorbákat, mert az aratást folytatni kell. Az egész évi kenyér a tét, és minden kézre szükség van, aki csak mozdulni képes. Ahogy a nap hanyatlani kezdett, a munkát tovább végezték. Elöl az itthon maradt öreg férfiak és a fiatal asszonyok, lányok, hátul vegyesen a legöregebbek, a bicebócák és a gyerekek igyekeztek a levágott rendet kévékbe kötni, majd a szérúre összehordani. Valamennyi kalászt fölszedték, mert jól tudták, ha a török veszít, nyár végével visszatakarodik, de győzelmével seregei előzönlik a falvakat és mindent elvisznek, amit találnak. Ki kell bontani a földalatti gabonás vermeteket, hogy a forró nyári nap kiszárítsa, és nyomtatás után a termést ezekbe rejtsék.

Múltak a napok. A falvak népe egyre csöndesebbé vált. Vasárnap délelőtt a tíz helység téglatemplomában imára gyűltek. A pap kitartásra serkentette őket és elnézte, hogy hívei közül a fáradtságtól többen szunyókáltak. Az aratás befejeződött, de még hátra volt a gabona nyomtatása és elvermelése. Csak az ágyban fekvő aggastyánok, meg a súlyos betegek maradtak otthon, mert mindenki tudta, hogy a kenyérnek való tavaszra elfogy és hosszúak lesznek még a szűkös hetek a következő termésig.

Hamarosan lovas hírnök jött, hogy Szegeden a hátra maradt emberek fülüket a Tisza partjához közelítik, mert a hangot a víz hozza, és dél felől szüntelenül hallják az ágyúdörgést. A rettegés egyre inkább eluralkodott. Július vége közeledett. A félig kiüresedett tiszántúli falvak népe állandóan figyelte a templomot. Az öreg harangozó fölköltözött a toronyba, és várták, hogy mikor húzza meg a harangot, jelezve a hadiak érkezését.

Augusztus elején, a látóhatár szélén, a várvédelemből hazatérők elcsigázva vánszoroztak. Kezüik, lábuk, fejük bekötve, másokat csonkoltan szekéren hoztak. Fele sem jött meg azoknak, akik elmentek. De a megtértek szemében örömtűz lobogott, mert győztesként kerültek haza. A falvak népe a templom előtti térre sereglett. Óriási hangzavar, örömujjongás fogadta őket. Mindenki kereste a férjét, fiát, testvérét, rokonát. Az öröm hamarosan zokogásba fulladt. Nem akadt család, aki ne gyászolt volna. A pap így imádkozott:

– Véres zászló hívására indultak el, és akik nem tértek vissza, pusztulásuk híreként véres ingüket küldték haza. Ez a nyár nemcsak életgabonát, hanem halált is aratott. Térdeljetek le és imádkozzunk lelkük üdvéért. Teremtőnk hazánk békéjéért életüket kérte. Történelmünkben népünk hőseiként írták be nevüket, és amíg országunkban lesz magyar, mindig emlékezni fogunk rájuk.

Az utolsó szó után mély csönd ereszkedett rájuk. Az idő szinte megállt és a nap delelőre érkezett. Ekkor a toronyban zúgni kezdett a harang, és bár ötszázötvenöt éve nemzedékek váltakoztak, a templom és a falvak sárba veszték, ez a hang sohasem némult el bennünk!

Hódmezővásárhely, 2011. július 20.

*

JOHNNY CASH EGY JERIKÓI RÓZSA

Jerikói rózsza száraz és kinyílt állapotban

Country Music Hall of Fame 222 5th Ave S Nashville, TN 37203. Cash emléktábla, egyik aranylemeze és két gitárja

(Sz. T.)

Dédanyám a tanyai ruhásszekrényének polcán, a mángorolt, összehajtogatott fehér lepedők és párnahajak közé rejtve, mindig őrzött egy sivatagi jerikói rózsát. Nem lehet tudni, hogy honnan szerezhette, de nagy becsben tartotta. Néha évekig is elfelejtkezett róla, de ha rátalált, egy kis lapos tálba az ablakpárkányra helyezte, ahová besütött a nap, és kevéske vizet öntött alá. A baseball labda nagyságú, kerekre összezsugorodott, szürke, kiszáradt növény csodálatos átalakuláson ment keresztül. Fölszívta a nedvességet, levelei szétnyíltak és kiterülve elfödtek a tányért. Magukba vonzották a nap sugarait és kiszáradtak. Újra életre kelt, akár az utolsó ítéletkor megnyíló sírokból föltámadt holtak, és télen is tavaszt varázsolt a mindig lefüggönyözött, félhomályos, szomorú tisztaszobában.

Ilyen csoda számomra Johnny Cash, aki egy „jerikói rózsa” volt, mert magát a pusztulás széléről többször is megújította. Vele – bár kortársa voltam – sohasem találkozhattam. Nevét is csak halála után ismertem meg, de azóta valahányszor énekelni hallom, Johnny szüntelenül föltámad bennem, és az én szívemet is megtölti zenével, étellel. Ez a mi közös, kettős metamorfózisunk.

Mindig bosszantott, amikor azt hallottam, hogy Amerikának nincs kultúrája, csak civilizációja. Kétségtelen, hogy a kultúrájuk még fiatal, hiszen egységessé is a 19. században váltak. Hazájuk ötven állama mégis a civilizációk olvasztó tégelye, amely megmutatja erejét, tudását és összetartását, amikor támadás éri őket. Ebben a „vegkonyhában” született meg Johnny Cash is. Sehol máshol nem juthatott volna a könnyűzene égboltjára, csak itt, Amerikában, mert már ő is hozott magával és fejlesztett tovább egy olyan kifejezett, és semmi más-sal össze nem téveszthető zenei kultúrát, amely mélyen amerikai, humánus és szeretetre méltó. Bármit énekelt, legyen az blues, gospel, bluegrass, country vagy egyéb, sajátos dallamszerzéseivel és versírásaival ezekből alkotott egyéni „cashiádát”.

Többször megnéztem a róla szóló, vagy általa készített filmeket, koncerteket. Álomban is visszajár a színpadra. Hatalmas léptekkel bejön. Megáll középen, kiveszi az állványból a mikrofont, csöndesen köszön, és kissé félszegen meghajol a közönség előtt. Még egy hangot sem énekelt, és nem kell neki a hallgatóit ösztönözni, de már tapsolják. Hátára fordított gitárját a mellére húzza. Ujjaival a húrokat mozgatja, és egészen halkán elkezd énekelni. Ahogy száll a dal, emelkedik a hangerő, visszahelyezi a mikrofont és eltávolodik tőle.

A kísérő zenészek is pengetnek, dobolnak. A szöveg érthető, a szavakat nem nyeli el, számolatlanul jönnek elő a torkából az érzelmmel teli dallamok. Megindul a lebegés. Látom, hogy hatalmas, délceg teste könnyűvé válik, mintha madárszárnyakat bontana. Érzem, eltűnik alólam a nyikorgó, kemény szék, és vele együtt kellemes hangok özönében fürödve, a jókora színházteremben, a mennyezet felé tartok. Kilépünk bábtestünk börtönéből és emelkedünk, ahogy a libegő tart a hegyecsúcs felé.

Ő már fönt áll. Mellén Jézus kínhalálának jelével, szívéből templomot, lelkéből katedrálist épít nekünk. Ott vár bennünket, nézőket és hallgatókat. Valahol az arctalanná vált tömegből jön felém. Amott összeverődik két tenyér. Akik itt vagyunk, vele azonos dimenziókban, átvesszük és fokozzuk. Nem szeretek tapsolni, afféle tömegőrületnek tartom, karom mégis lendül és továbbcsattogjuk az ütemet.

Johnny a színpad széléig előre lép, mint aki közénk akar jönni, hogy átkaroljon és körbefogja az egész világot, amely kibontakozik a nézőtéren. Leteszi a gitárt, szögletes mozdulattal nagyot lép hátra és oldalra int. Egy vékony, hosszúlábú nő jön be piros, kék, vagy fehér ruhában. Zúg a taps és June Carter énekelni kezd. Olyan ez, mintha a hétköznapiok lidércnyomása alól szabadulva, a szférákba érnének. A férfi finoman megfogja felesége kezét, mintha repdeső, törékeny pillangót tartana markában és lassan ajkához húzza. Megcsókolja. Eltűnik a világ; el, egy keserves, gyapotszedésben, Jack testvére körfűrész baleseti halálában, vízfordásban, katonáskodásban, meg nem értésben, autóbalesetben, az alkohol- és kábítószer mámorában átszenvedett nehéz élet minden gyötrelme.

Érzem, hogy ez a földi megváltás, amely egy reménytelen vívódás után elnyert szerelem boldogságában, és a társadalmi elismerésben teljesült be előttünk. Mindez nem volt benne a borsos belépőjegy árában, mert megfizethetetlen. Johnny nem forgolódik, ugrál, nem játssza túl magát, és nem uralja a színpadot. Mozdulatai, a belőle bűgő, érces, mély hangon feltörő bariton árad tovább, majd ismét egyedül marad, ahogy a nő észrevétlenül visszahúzódik a színpad mögé. Ettől kezdve az énekes maga a mindent betöltő, érett művészet, amelyet nem lehet megtanulni, akár ismerte a kottaolvasást, akár nem. Östehetség, aki kiszenvette azt a pózok nélküli tudást, ahogy összes szövegét és dallamát újraalkotja előttünk, valahányszor megszólal.

Korábban mindent megtett, hogy testének robosztus várbástyáját lerombolja. Még ma is köztünk lehetne, ha életmódját takaréklángra csavarja, de akkor nem Cash lenne. Máig „szellemi outlaw” maradt. Utolsó interjújában azt nyilatkozta, hogy „...nem félek a haláltól”.

Egy világ nem vezett el benne, mert velünk van és újra, meg újra föltámad, ahogy meghallom és meglátom előadni, hiszen a kiszáradt jerikói rózsza is újra nyílik, ha nedvességet kap. Benne van az élet zöld színe, amely mindig dalol.

Cumming, Georgia. 2012. június 30.

*

HEMINGWAY HASONMÁS KÍVÁNTAM LENNI

A Key Westen lévő Hemingway-villa részletei (Sz. T.)

Életem nem kezdődött fényesen. Akkor ősszel születtem, amikor a németek lerohanták Lengyelországot. Számunkra is jöttek a nehéz évek, sok nélkülözéssel, állandó feszültséggel és rettegéssel. Arra már nem emlékszem, hogy mikor találkoztam először Ernest Hemingway írásaival, de azt világosan tudom, hogy midőn az emberi küzdelem világhírű kisregénye, az „Öreg halász és a tenger” – amelynek főhősében saját portréját is megfogalmazta –, magyarul megjelent, már elkötelezett híve voltam a természetnek, és a kiváló amerikai író hamarosan az egyik példaképemmé vált. Próbáltam úgy élni, ahogy ő. Reménytelenül. Hamarosan rá kellett jönnöm, hogy utánozhatatlan, ráadásul lehetőségeim miatt legfeljebb hasonmása lehetnék, ha jelentkezném az évente megrendezésre kerülő Key West-i versenyen. Kezdtém fölmeríteni, hogy miben hasonlít életünk, és miben különbözik.

Amiben sohasem érem utol, hogy a Nobel-díj bizottság egyhangúan egyszer sem szavaz rám, ráadásul a nevem sem kerül elébük. Regényeket nem írok, mert a mai rohanó életben már hosszú történeteket kevesen olvasnak, így maradtak az elbeszélések, esszék, sőt még a japán haikuval is próbálkoztam. Újságokban is írogattam, de azok a lapok vagy megbuktak, vagy utóbb már nem közöltek tőlem.

Afrikában háromszor jártam, de szafarik helyett műemlék- és múzeumlátogatásra adtam a fejem, ezért ismét eltértem nagy elődöm hobbijától. Spanyolországban nagyon szerettem

volna részt venni egy bikaviadalon, de idegenvezetőnk, egy széplelkű és finnyás öreglány ezt kihagyta az ígért programból.

Key Westen kétszer jártam és leróttam tiszteletemet Hemingway emlékházában. Első alkalommal betértünk a híres Sloppy Joe's kocsmába, ahol rögtön „Papa coctailt” kértünk. Celsius szerint árnyékban 40 fok fölött volt. A bárpultos elővette a jókora poharakat és tele-töltötte tört jéggel. Nagyon tetszett ebben a melegben. Azután fogott egy üveget, benne valami ellenőrizhetetlen, színes lötytyel és rázúdította a jégre. Rögtön az aljára szaladt és alig tett ki egy ujjnyit. Alighanem napjainkig ihattunk volna, hogy legalább spicces állapotba kerüljünk, hacsak a víztől föl nem pukkad a hasunk. Máig sem tudom, hogy szegény Papa mit szerethetett benne, vagy mivel tért el az, amit ő fél évszázaddal korábban itt ivott? Mindketten szerettük a whiskyt, de ő rabjává vált, míg én mértéket tartottam.

Műveiben a halállal való vívódás minduntalan tetten érhető. Ez nálam is fontos motívum és téma, de sohasem gondoltam öngyilkosságra és kiegyensúlyozottnak érzem magam, akitől távol áll a depresszió. Ő szeretett részt venni háborúban, forradalomban, én csak az utóbbit vállaltam, de egyikünk sem győzött a maga választotta oldalon.

Számba vettem a hasonlóságokat is, és mindazt fölfedem, amik az én életemben mégis másként alakultak. Csak két közös és tartós tulajdonságunkat tudom megemlíteni. Mindketten mélyen emberszeretők voltunk és maradtunk. Egész életünkre jelentőssé vált a természet-szeretet, amely életszemléletünket meghatározta. Ebből is kiérződött az állatokhoz való, tartós vonzódásunk. Mindketten sokat utaztunk a világban és megannyi kultúrát láttunk élet-közelben, sok tapasztalatot gyűjtve.

Ő protestánsnak született, majd katolicizált, engem katolikusnak kereszteltek. Nem lettem hitehagyott, de anyám és feleségem révén a református valláshoz is kötődöm. Így egy kultúrával többet nyertem.

„The Old Man and the Sea”-ben azt írta, hogy „Az embert el lehet pusztítani, de nem lehet legyőzni”. Ezt én tagadom. Éppen fordított a helyzet, hiszen hányszor legyőztek már bennünket, magyarokat is, de elpusztítani még nem tudtak. Az egyén is így van, mert a földi életét elvesztheti, elvehetik tőle, de lelke, és ha maga után értéket hagyott hátra, a szelleme tovább él.

Vele szemben talán abban vagyok előnyben, hogy nekem nagyobb számú magánkönyvtáram van, mint amelyet Ernest birtokolt. Sem neki, sem nekem nem sikerült egyetemet végezni. Én negyven éves koromban kaptam főiskolai diplomát. Ő szépirodalmat, újság-cikkeket és tudósításokat írt, én az irodalmon kívül szociográfiát, történelmi-szociográfiai és egészségügyi könyveket, tanulmányokat. Neki volt egy „jó hangú”, nekem egy kis táskáíró-gépem, amelyeken sokáig dolgoztunk.

Mintaképemnek állítólag vagy tucatnyi szeretője akadt és négy felesége. No, ettől az adattól végképp megijedtem. Ifjúkori néhány szerény kalandomat leszámítva, nekem egy asszony jutott feleségnek, az is makacsul kitart mellettem, így a nagy írótt ebben sem tudom hajazni. Albérletből mosókonyhába, majd bérlakásokba költöztem, mire fiam révén végre lett egy saját kis házam, míg Hemingwaynak több is jutott. Key Westen gyönyörű úszómedencéje volt, nekem a kertí gyöpön egy fölfújható, műanyag „kacsaúsztatóm” van, amely minden szezonban kiszerved, akár az egynyári virág.

Párizsban Gertrude Stein író nő szalonjában kiváló művészek között szabadon foroghatott. Minket Hódmezővásárhelyen, Grósz Józsefné szobájában lehallgattak és följelentettek, pedig Terka néni is remek vidéki társaságnak adott otthont.

Mindketten szerettük az úszást. Voltak évek, amikor a mártélyi holtágban kedvtelésből kilométereket tettem meg. Máig szeretem az ökölvívást, mint férfias küzdelmet nézni. Ő amatőrként még ringbe is szállt. Én iskoláskoromban kihívtam az osztály legerősebb fiúját és a szünetben sikerült megvernem. Év múlva, a tizenévesek gyors fejlődése következtében, egy másik fiúval csatáztam, és olyan ütést kaptam a nyakamra, hogy egy hétig a levegőt is fájdal-

mak közepette kaptam. Ettől kezdve véget ért a hősködésem. Beálltam vívni és ezzel a sporttal főlegesen hasznos évtizedet vesztettem, mert alkatom miatt nem értem el komoly eredményt, míg a tanulásban hanyatlottam. Végül otthon súlyt emeltem és alaposan megizmósítottam.

Hemingwaynek saját jachtja volt, nekem egy használt vászonkajakom, amelyet egyetlen nyári használat után, a téli fagy tönkretett a barátom udvarában. Az író az amerikai focinak hódolt, én néha megnézem az európai futballbajnokságok döntőit, de sajnos nincs kinek szurkolnom. Neki sikerült halásznia a Golf-áramlatban és kifogta óriás halait. Én gyerekként a városból kivezető csatornába keszegre és naphalra horgásztam, de pár év alatt beleuntam, mert a kis szeméthalakat nekem kellett megpucolni. Később a Mexikói-öbölben apró kagylókat és csigákat gyűjtöttem.

Az író nagy vadász hírében állt. Életemben egyetlen cinkét lőttem le a csúzlímmal, azt is megsajnáltam, amint a markomban kiszenvedett. Ettől kezdve semmilyen fegyvert nem tartottam, még bicskám sincs, de fényképezőgéppel sok hasznos „fotótrófeát” készítettem, amiről csak lehetett.

Ha majd odaát találkozunk, nagy elődömnök beszámolok, mit tanultam tőle, és hogyan sáfarkodtam rám bízott életemmel.

Cumming, Georgia. 2012. július 4. (Az USA Függetlenség Napján)

*

Ajánlás: Dr. Lengyel Alfonz professzornak

AKI NYITOTT A VILÁGRA

Fotóim 2012. július 10-én készültek, a floridai Sarasotában

Magas, szikár alakja fölénk magasodik. Egyenes tartása jelzi, hogy a gerince sohasem meghajlott meg, pedig eddig kilencvenegy évet élt. Mint a magyar táltosfának, neki is sok társadalmi és természeti csapásban volt része, de ahogy a dereka, a lelke sem tört meg. Élete monodrámának beillő tragédia. A sors a gyermekkor védő öleléséből a pokol tornácára dobta, onnan pedig egyedül kapaszkodott föl és vált segítő sámánná, majd több nagy nemzet elismerését kivívta.

Mindig szerette a magányt, amely társául szegődött. Ez azért is csoda, mivel szerte a világból emberek sokasága vette körül. Kezdetben ő volt a tanítvány, később nemzedékeket és országok értékes fiait tanította több szakmai tárgyból, sőt emberségből. Hatvanöt éves korában egyetemi tanárként ment nyugdíjba. Ezt követően a tanításáért, valamint a régészeti és muzeológiai tanácsaiért – amelyet 1980-tól 2009-ig, 90 éves koráig, a maoizmus borzalmaiból újjáépülő Kínának nyújtott – nem kért fizetést. Mindig egyszerű életet élt, mert

sohasem a látszat, hanem a belső értékek fejlesztése, a másokkal törődés és szellemi javainak szétosztása érdekelte.

Délelőttöként még mindig a megpróbáltatások foglya, melyeket ifjúsága éveiben a Rákosi rezsimtől kapott bánásmód váltott ki. A rabbányában tüdeje gázsérülést szenvedett, ami 80 éves korára asztmává alakult. Reggelenként rohamok gyötrik, de ez sem akadályozza meg a magának kiszabott föladatak elvégzésében.

Legénykorában kellett volna, hogy kinyíljon előtte a világ; találkozzon az élet értékeivel: az odaadó szeretettel, a boldogságot nyújtó szerelemmel, a tanulás és a fölemelő ön-nemesítés megannyi fontos gazdagságával. E helyett azok közé sorolták, akiktől ellopták az ifjúságát, amikor 29 éves korában 1950–1956 között politikai börtönbe zárták. Megalázták, gyötrelmévé tették összeolvadó napjait, és a kilátástalanság szörnyetegével béklyózták megszámlálhatatlan óráit.

A szabadság sem jött tárt karokkal. Az alantas mélység bugyrából 1956 karácsonyán vízbe esve, átfagyott ruhában lépte át Ausztria határát, majd az Amerikai Egyesült Államokba menekült. Itt sírásóként és hétvégi iskolatakarítóként kereste a pénzt, hogy Párizsban, a Sorbonne Egyetemen doktoráljon. Az Államokba visszatérve, az ideológiai nézetkülönbség itt is gáncsot vetett neki, és csak menekülve tudott szabadulni. Olyanná vált, mint a mesebeli hős, aki nem külső segítségre várt, hanem saját üstökénél fogva húzta ki magát a mocsárból. Amerika után Párizs, London, Tunisz következett, majd több értékes területe a világnak, végül – az elvesztett hazát, amelyet soha, semmi sem pótolhatta és máig sem kapott vissza –, több mint két évtizedig részben Kína jelentette. Ázsiában három magyar nevét örökítették meg emléktáblán, Kínában az övé is ott ékeskedik.

Hogyan alakult volna az élete, ha Árpád apánk a honfoglalásával nem áll meg a Kárpát medencében, ebben a hétezer éve lakott és átjáróházzá vált, csodálatos földrajzi egységben, hanem továbbmegy nyugati irányba? Azt a talentumot, küzdeni bírást és szorgalmat, amelyet Isten adott Lengyel Alfonznak, vajon hogyan tudta volna gyümölcsöztetni egy olyan hazában, ahol mindezt az értéket elismerik, sőt támogatják?

Mondhatnák, nem ő volt az egyetlen, aki itt hasonló sorsra jutott. Az is igaz, más nemzetek esetében szintén ezernyi példa található arra, hogy hű és kiváló fiait nem becsülte meg, majd idegen tájakon kellett nekik érvényesülni. A valódi értéket soha nem lehet elnyomni, mert bábbörtönéből valahol, egyszer mindig kitör, hogy a fény felé röpködjön, és mint a szentjánosbogár, ő is fölvillogjon.

Nekünk viszont a saját sebeink fájnak, és a sors mindig úgy hozta, hogy ezeket gyógyulást keresve, még nyalogatni sem hagyták! Lengyel Alfonz nyitott volt egy jobb világra, az emberek értelmes része, távol a hazájától el is fogadta, mi alig tudunk róla.

Cumming, 2012. augusztus 7.

*

(A teljes és dokumentatív életrajz a www.szenti.com honlapon olvasható.)

TÁRGYAK BESZÉDE

(Sz. T.)

Ajánlás:

Hajléktalan testvéreimnek

A LÁBBELI

(Sz. T.)

Valamikor határozottan cipőnek nevezték, nem is akármilyenek – erre utal a sár alól kikandikáló finom betét – de ma már semmiképpen sem nevezhető annak. Pályafutása vége felé a láb különös alkalmaságává vált. Az egyik a talp első fele levált és, hogy hordozója ne a saját talpbőrére folytassa útját, egy drótkerítést megbontott. Darab fémszálat letört, és egyenes távolságban előbb átfúrta vele a talp szélét, majd a felsőrész alját. A vékony huzalt átfűzte a két lyukon és szarait szorosan összefonta, majd koptatónak a talpbőr alá hajlította. Ezzel a gondossággal járt el balról, a talp közepétől a lábbeli orráig, majd a másik oldalon vissza.

A pontos munka azonban nem hozta meg a gyümölcsét. Járás közben a lábnak olyan bosszantó mozgása van, hogy az ütemes támaszkodás és elernyedés során észrevétlenül tágítgatja azt a teret, amelybe bezárták. A drót kemény, ellenállt. Nem így a használt lábbeli, amely már oly sok nedvességet, sarat, havat taposott; nyáron kiszáradt, megrepedezett, és vesztett a rugalmasságából. A lyukakat a huzal tágította, igyekezett a belül helyet foglaló lábnak minél kényelmesebb teret biztosítani, végül itt-ott kiszakadt. Rajtuk keresztül a valaha zokniként eladott, mára seszínű textildarabbá foszlott mocskos anyag minden lépésnél, amikor a lábbeli fölemelkedett, a levegőben kifittyent, majd amikor visszaereszkedően kemény talajt ért, kényszerű kísérletet tett, hogy visszahúzódjon. Ilyenkor a ki- és beáramló levegő halk nyöszörgéssé szelődött, mint egy haldokló utolsó fohásza, kinek testéből most száll ki a lelke. Vele együtt láthatatlanul kipréselődött a lábbeliben összegyűlt illat is, amely felhőként terjedt tova az érzékeny orrok elkámpicsorítására.

Nem így párja, a másik lábon lévő cipőféle! Ez az emberi leleményesség és tanulmányosság újabb mintapéldája volt. Fölszerve a drótozás hátrányait, a leváló talpat jókora kócmadzaggal ésszerűen rögzítette a felsőrészhez. Kezdetben az üres füzőlyukakon folyamatosan úgy szötte át, ahogy a cipőpertlit szokás, majd egyik ágát jobbról, másikat balról áthúzta a talp alatt és a boka fölött megkötötte. A mestermű kezdetben olyan volt, akár egy fásli, amelyet gondos asszisztencia készített a beteg végtag körül.

A találmányt a mostoha gyakorlat írta fölül. A lábbeli folyamatos használata során még éjszaka sem pihenhetett, hogy a törődött holmi kicsit üresen maradván regenerálódjon, ezért a leggyöngébb láncszemnél, az alkalmi cipőfüzőnél csorbát szenvedett. A kócmadzag foszlani, rojtolózni kezdett. Naponta helyel-közzel megadta magát, és a szakadást nem lehetett összecsomózni, mert akkor a göb nem fért át a lyukakon. Az egyre rövidülő spárgával előbb egy-

egy üreg kimaradt és keresztben a másik oldalon átkötötték. Csakhogy az ide-odatekergő fonás sem sokat segített. A kócmadzag naponta kisebbedett, ahogy a láb mozgásával a lyukak koptatták és elreszelték. Egy reggel már csak akkora maradt belőle, hogy gazdája a leváló talpat a lábujjak alatt átkötötte, és a felsőrész orrán tág bogot hagyott rajta.

Az emberi logikát kiváltó agyműködésnek ismét újabb példája érvényesült. A talp alatt, a tág madzag köré papírfonadékot sodort, hogy hüvelyként védje a kopástól, akár a vágott dohányt a cigarettapapír. Ettől kezdve csak a napilap foszlányát kellett cserélgetni, de a kóc állta a sarat. A láb sem pállott be, mert az ujjak kitortek a század elején zokninak készült kelme végén. A lezáratlan, leffegő talpbőr és a cipőfelsőrész között napfényre kerültek. A szabadság érzésétől megmámorosodva, külön-külön éltek vidám életüket, ahogy járás közben a láb emelkedett és támaszt keresett. Megtanulták, hol van ma a boldogság minálunk.

Hódmezővásárhely, 2010. december 4.

*

A LÉLEKVESZTŐ

(Sz. T.)

Alkonyodott. Gazdája kihúzta a ladikot. Összeszedte a fölszerelését, de járművét elfelejtette kikötni. Éjszaka szél támadt és megcsobogtatta. Érezte, hogy könnyűvé vált, és a síkos kavicsokon lassan csúszik befelé. Ahogy alatta mélyült a víz, mind jobban elszakadt a parttól. Orra fölemelkedett, mint a kutyaé, amikor leoldják nyakörvét és megérzi a tág mező illatát. Csakhamar sodrásba került és ringatózva úszott tova. Két oldalt a szakadék hegyei komoran magasodtak a folyó fölött, és az időnként lezuhanó szikladarabok loccsanása égzengésként fölerősödve visszhangzott a kanyonban.

Élvezte a lassú csorgást, a csöndes himbálózást. Régen esett, hogy végre egyedül maradt. Semmi fölösleges nem terhelte. Önmaga volt. Gazdája egyre messzebb maradt, és a sok bűdös, halszagú halászkészség sem nyomta. Milyen régen volt, amikor újonnan, frissen kikerült az ácsműhelyből. Mindenki simogatta, csodálta és dicsérte. Nevet kapott, majd ezen a hosszú és kiismerhetetlen folyón telt az élete. Éveit nem számlálta, mert az ő időszámítása másként telt. A festék többször is lekopott róla, eresztékei meglazultak és a tömítéseket cserélni kellett. Néha megpihenhetett. Ilyenkor nem látta gazdáját, de a lánc és a parton az oszlop, végén a karika, meg a jókora lakat fogva tartotta.

Kirándulók jöttek, akik sáros lábbal beleugráltak, taszigálták, megpróbálták elkötni; mások uzsonnát bontottak rajta, vagy a fiatalok a fenekére húzódva a szerelem oltárán áldoztak. Azután megérkezett a halász, aki elűzte a hívatlan látogatókat. Beledobálta szerszámaint a ladikba és dörmögve elindult halat fogni. Megszokta a halált, amikor a kifogott áldozatok vergődtek benne és fuldokolva csapkodták magukat. Kiszenvetésük után, a férfi arrébb rúgta őket. Néha hátrament és vigyázatlanul elintézte dolgát, amely addig marta a bárka oldalát, amíg a víz le nem mosta.

Emlékezéséből erősödő moraj térítette vissza a jelenbe. Jól ismerte ezt a zajt, amely annyiszor szegődött társául és mindig megrémisztette. A zúgókhöz közeledett. A folyó egyre jobban összeszűkült és folyása fölgyorsult. A keskeny part csakhamar megszűnt. A hömpölygő víz kitöltötte a szakadékat és a sodrás tajtékat vert. Elért az első, majd sorra a többi zuhogóhoz. Közben rövid pihenőket kapott a természettől, amikor a víz nyugodtnak látszó tavakká szélesedett, hogy azután mind nagyobb kövekkel állja útját. Most, hogy üres volt és nem az ember, hanem maga irányíthatta sodródását, jobban átvészelte az akadályokat, de tudta, hogy a megpróbáltatásoknak még nincs vége. Ha a hajóács emberi hallással és kézzel ajándékozta meg, most befogta volna a fülét. Minden más zaj elveszett, csak a tajték morajlott és a víz forrt körülötte. Ormótlan sziklák kerültek elé. A folyó fenekestől fölfordult. A magával sodort köveket a bércek és ormok kemény falán homokká őrlötte.

Valaha, amikor a halász elszunyókált benne, későn vette észre, hogy már nem tud megfordulni, és a sodrással csak előre mehet, átélte a most ráváró újabb szörnyűséget. Akkor és most is a tehetetlenségét érezte. A kiszolgáltatottságát és a félelmét fokozta az elemek dühe. A természet fékezhetetlen ereje, mint tollpíhét táncoltatta, és hol a magasba dobta, hol a mélybe hajította. Egyszer elmerült és tele lett vízzel, máskor oldalára borulva kiüresedett, majd pörgött, forgott tovább. Tudta, hogy nincs menekvés. Sorsát nem foghatja a gazdára. Ezt az utat ő választotta, végig kell járnia.

Akkor több bordáját törte és odaveszett a halász minden eszköze. Most fölemelte az orrát és figyelte a fölülről beszökő fényeket. Nem tudta fölmérni, mi történt vele és meddig hanykolódott. Végül csönd támadt körülötte, a víz nem hullámozott és a sziklás folyó eltűnt. Hatalmas, sima víztükör hátán, láthatatlan áramlással, épségben úszott az óceánon. Az ég aranya áldását szórta rá. Tudta, hogy átjutott egy mérhetetlen világba, honnan nincs visszaút. Csak attól tartott, hogy a határtalanság magánya föl ne morzsolja törekenységét.

Hódmezővásárhely, 2010. december 5.

*

A BELÉPŐJEGY

(Sz. T.)

Korábban bilétának neveztek. Az ősdemokráciában bizonyosan csak egyetlen változatban készültünk: hol kőből, fából faraghattak, vagy növénylevél, virág, kagyló és csiga jelképezhetett bennünket. Az ókori amfiteátrumokban változott a helyzetünk, már eltérő külsővel születünk. A politikusok és patríciusok előkelő páholyokban ültek, míg fölöttük a lelátón a nép kiabált, füttyült vagy tombolt.

Amikor a papír föltalálása után bilétaként vezettek be, bizonyosan egységes tömbből szakítottak ki bennünket, csupán a rendezvénysegítők terelgették a kiváló polgárokat a jobb

helyekre. Ettől kezdve rohamosan megváltozott a szerepünk. Megszűntek az egységes tömbök és elindult a színjelzés. Előbb fehér, piros, kék zöld és sárga figyelmeztetett, hogy ki, milyen rangot képvisel a pénze és az ennek megfelelően kapott ülőhelye szerint. Nekünk ez a megosztás nem nagyon tetszett. A jegytömbök között is megindult a versengés és nyelvünket öltögettük egymásra.

Az emberi leleményesség túlnőtt bennünket. A szivárványnak már nem akadt annyi színárnyalata, amely elég lett volna a kétlábúak megkülönböztetésére. Bevezették az elkülönítő bélyegzést. Ezt úgy hívták, hogy stemplizés. Úsztunk a fekete festékben, és bosszúból igyekeztünk átvevő gazdáink zsebeit összemázolni.

Megszülettek az elsőtől az ötöd osztályig terjedő, majd a kiskorúak, ifjúságiak, diákok, és a katonák, a rokkantak, nyugdíjasok és sokgyermekes szülők jegyei. Tovább már nem is tudtuk követni. Majdnem kifelejtettem a legfontosabbat, a tiszteletjegyeket. Ezek név szerint nyomtatásban, gyöngybetűvel írt paksamétában kerültek kegyelmesekhez, akik díjmentesen ülhettek az első sorokban. Mi, egyszerű biléták, akiket még mindig tömbből árusítottak, irigykedve néztük előkelő társainkat.

Hamarosan megszületett a jegyellenőrzők kasztja is. Ettől kezdve egyre rosszabbul éreztük magunkat. Az emberi furfang sem hagyott nyugtot. Már a rendezvény bejáratánál elkértek, és letéptek belőlünk egy darabot, máskor félig beszakítottak, olykor egy fogóval lyukat ütöttek a hasunkra, színes ceruzával áthúzták a ránk nyomtatott dátumot, vagy éppen elektromos keresővel olvasták le a vonalkódunkat, és még ki tudja, mennyi szörnyűségen estünk át.

Kezdetben zsebbe kerültünk és úgy véltük, megnyugodhatunk. Az ember azonban kitalálta még a jegyellenőr ellenőrzését is. A legfeszültebb pillanatokban, amikor a körmüket rágták, megjelentek a karszalagosok, és elkértek bennünket felülvizsgálatra. Ekkorára már az izgalmaktól, vagy az unalomtól alig találtak meg, és összesodortak, megtépdestek, kirojtoztak bennünket. Újabb lyukat, rájegyzést, bélyegzést kaptunk.

A kínzatásuk ezzel sem ért véget. A jegytulajdonos fölfedezte, hogy a rendezvényre belépés után összecsavar, és a gomblyukába húz, a kihajtókára tűz gombostűvel, a fazonzsebbe dug, hogy félig kilátszunk, vagy amíg kalapot viseltek, annak szalagja mögé préseltek, hogy kétségbeesve onnan jajgassunk. Közben gazdáink kasztjaik szerint elkülönítve, ha sportpályán voltak előbb ordítottak, a küzdőtérre bedobáltak, majd püfölve egymásnak estek, mi pedig egyre mélyebbre húzódtunk félelmünkben. Fedett házakban társaink eleje közvetlenül a játszótér előtt, a vége a mennyezet alatt, vaksi szemekkel figyelhette, hogy emeltekkel alább mi történik a színpadon.

Amit újabban elszenvedünk, az már senkinek sem való, pedig humanizáltak bennünket. Kis táblákra írták gazdáink nevét. Hátunkra csiptetőt raktak és kitűzőként viseltek. Legújában színes papírjelképek készültek belőlünk. Hátlapunkra ragacs került, és föltapasztottak a mellükre. Kezdődött megint a színek és számok kavalkádja. Aki többet fizetett, értékesebb matricát nyomhatott magára, és többet látott a rendezvényből, a szegényebbek kevesebbet. A kispénzűek az állatkertben megnézhatték a bogarakat és a kukacokat. A vastagabb erszényűek a kolibriket és a cetcápákat is látták.

Bármiként telt a napunk, akármelyik kaszt használt el bennünket, a végeredmény ugyanaz volt. Leválasztáskor belénk ragadt néhány kihúzódott cérnadarab, pár hajszál, a hajukból lehullott korpa, no meg a poratkák hada az ápolatlan ruhákból. Amikor a rendezvényt elhagyták, megszabadultak tőlünk. Előbb a földön tapostak foszlánnyá, vagy mindjárt a szemetesben végeztük.

Vágyunk újrahaznosításunkra. Leendő szép világunkban egy értékes könyv lapjaként talán jobb sorsra juthatunk.

Hódmezővásárhely, 2010. dec. 9.

A KÖPÖNYEG PANASZA

(Tóbiás Csilla fotója)

Napok óta szakadt az eső, kimozdulni sem bírtam. Feleségem elszaladt a dúrkálós butikba, és amire tellett, vett nekem egy agyonhasznált köpenyt. Amikor fölakasztotta a fogasra, a kabát rossz akcentussal megszólalt:

– Kifordítom, befordítom, mégis bunda a bunda...
 – Nocsak, nem tudod tovább, már a magyar nyelvet is elfelejtetted? Honnan jöttél? – kérdeztem.

– Újonnan Angliában használtak, onnan kerültem Szlovákiába, majd behoztak ide.
 – Micsoda kálvária – sajnálkoztam.
 – Magam sem gondoltam, hogy nálatok mennyi gyötrelemben lesz részem. Nem tudok sem angolul, sem szlovákul, mivel náluk rövid időt töltöttem, de itt sokat forgattak, és nehéz szavaitokból néhány rám ragadt. Így tanultam meg ezt a korhely nótátokat is.

– Csakhogy, te nem vagy egy bunda. Azt, mint subát, a pásztorok használták, és az időjárásnak megfelelően forgatták magukon: hol szőrével kifelé, hol meg befelé hordták.

– Bárcsak egy pásztorhoz kerültem volna, mert akkor ritkán fordítgatott volna.
 – Ahogy jobban szemügyre veszek, nem véletlen, hogy pár forintért az asszony után dobtak – kezdtem a köpenyt gusztálni, tapogatni.

– Könyörgöm, ne piszkálj, minden tagom fáj! Látod, nincs már bennem ép varrás, a külsőmet annyiszor átszabták, varrták.

– Erre teremtettek!
 – A fenét, a gazdám eredetileg az eső ellen kellett volna védenem. Ez így volt két országon keresztül. Ezekben végig sötétkék voltam, ahogy a gyár létrehozott. A baj akkor kezdődött, amikor mint divatja múlt holmi, hozzátok kerültem. Előbb megvett egy segédmunkás. A betongerendákat hordozva, védelméül szüntelenül magán tartott. Rögtön leszakította az egyik zsebemet. Olyan ügyetlen volt, hogy a társai mindig szidták. Pár nap múlva ésszel fogni kezdte, hogy vörös a bélésem. Fordított rajtam és beült egy irodába. Feje fölött rosszarcú vezérek képei meredtek rám. Kezdtem magam kutyául érezni...

– Talán képzelődtél, és azt gondoltad, hogy valamelyik megelevenedve magára alakíttat?

– Arra nem maradt idő. Kiderült, hogy a gazdám enyves kezű és nemcsak a pénztárból kölcsönöz, de a vécéből is hazaviszi a papírt. Amikor kirúgták, egy kocsmába hurcolt, ahol bánatában alaposan az üveg fenekére nézett. A számláját ivócimborája fizette, de ezért engem kért cserébe. Föllégeztem.

– Ettől kezdve kikíméltek...
 – Te csak hiszed! Azonnal a ruhafestőbe vitt és a fűrösztő kádban zöldre meszeltek. Erdőt-mezőt, hegyet-völgyet jártunk, és a gazdám habzó szájjal ordította valami környezet-

kíméletet. Súgtam neki, hogy akkor miért szaggatsz tövisekkel, ágakkal, talán én nem vagyok a te környezeted? Rám se hederített. A duzzasztógátnál addig ugrabugrált egy táblával a kezében, míg belesett a vízbe és mindkettőnkét úgy eláztatott, hogy ő beteg lett, nekem meg elment a színem. Amikor fölépült, látta, hogy milyen szeszű lettem, és túladott rajtam.

– Végre megpihentél?

– Új tulajdonosom kifordított, kitepte belőlem a régi bélést, és szivárványszíneket varratott rám. A gallérom kétfelé állt a csodálkozástól. Eleinte nem értettem, milyen színváltozáson mentem keresztül, de egy felvonuláson, amikor gazdám másik férfivel csókolózott, rájöttem, hogy melegem. Mivel férfiköpenynek készültem, nőgazdára vágytam volna, aki jobban vigyáz rám. Szépen kifefélget, visszavarrja a leszakadt gombjaimat, eső után kivasal. Én finom testére rásimulok, és végre tisztességes életemet élhetem. No, de két férfi? Ez már nekem is sok volt...

– Miért hallgattál el?

– Erőt gyűjtök a folytatáshoz. Mert, ami ezután történt, az már nem egy köpönyegnek való! A járdán dühöngő tömeg elkezdett tojásokkal dobálni. Percek alatt szivárványból sárga lettem. A fehérje még csak gyorsan lecsurgott, de a sárgája rátapadt a gombjaimra, a galléromra, az övemre, a foltzsebekre. Minden pólusomat eltömte és nem kaptam levegőt. Már nyöszörögni sem voltam képes...

– Mégis itt vagy!

– Az autodafénak most jött el a vége. Gazdám látta, hogy belőlem nem lesz többé esőkabát, ezért, mint a használt fenéktörő papírt, egy fa tövére dobott. Itt már vártak a hajléktalanok, akik ismerték a felvonulás eme értékeit, és többen is rám rontottak. Húztak-vontak, szakítottak. Ekkor vesztettem el az egyik galléromat és az övemet. Az erősebb győzött és diadalmasan vitt a rejtekhelyére. Elhagyott kriptába kerültem. Még volt egy szétszedett koporsó, amelynek tartalmát korábban eltűzelte, most a deszkadarabokra került sor. Máglyát rakott és megszárogatott. Ágdarabbal levakarta rólam a tojásmaradékot. Láttál volna, hogy néztem ki, pecsét, pecsét hátán sorakozott, akár hiénán a folt. Nagyon szégyelltem magam.

A köpönyeg sóhajtott, majd így fejezte be:

– Két hatalmas, szőrös mancsot láttam felém nyúlni. A megmaradt gombjaim is reszkettek félelmükben. A kínzókamrában nem végeznek olyan szörnyű gyalázatot, mint amit velem tett. Elkezdett szaggatni, tépdetni és lyukakat fúrt rajtam. »Ez az – kiáltotta – most már megesik rajtad az emberek szíve!« Magára öltött. Fehér botot vett a kezébe, föltette félszárú napszemüvegét, és kiment velem a közeli sétaterre. Reggeltől estig egy fésűre fogott selyempapírt fújva cincogott, és hol áztunk, hol meg a nap égetett.

Jól öltözött fiatalember másik kabátot hozott neki, és engem elkért érte. »Most lesz a fiamnak a maszkabálja, ilyen holmit más úgysem találna« – röhögte. A bálra a felesége úgy, ahogy rendbe szedett. Utána nem kellettem és beadott a dúrkáló boltba. Ott még varrogattak, javítottak rajtam, ekkor jött a feleséged. Nem bírom tovább. Könyörgök, szánj meg, és dobj a szeméthyűjtőbe, hogy végleg befejezzem sanyarú életemet.

– Nem úgy van az, cimbora! Onnan kiszednek, megint más színűre festenek és folytatódik a kálváriád. Inkább elégetlek.

Hódmezővásárhely, 2011. március 10.

A GYUFA BÁNATA

(Sz. T.)

— Tudjátok, hány embernek szereztem már örömet? Látnátok némelyiket, amikor fölvil-
lan fejünkön a láng és pillanatra megvilágítja orcáját. A meglepedettség és a remény
szikrája lobban a szemében, hogy végre tüzet gyújthatott. Az ember egyik legnagyobb öröme
a tűz, amely minket, gyufákat elpusztít.

Van-e arról fogalmatok, mennyi erdőt vágta már ki értünk? Ha a szálfákat sorba
raknák, talán a Marsig is elérne és nem úrjárművel, hanem kideszkázott úton mehetnétek
bolygótestvérünkre.

Amikor megkínózva, fogszikkalóvá aprítva, mindenféle oldatba mártogatva végre bele-
tömnek a dobozba, egymáshoz simulunk. Próbálunk újra faaggá egyesülni és magunkat véde-
ni. Azután lépéseket hallunk. Jön felénk és egy szőrös, nagy kéz megragadja a dobozt. Az
egyik ujjal kipöcköli fekvőhelyünket és körmével kipiszkál közülünk egyet. Tudnátok, miként
rettegünk, és ha kiáltani tudnánk, mekkora hangzavar keletkezne ebben a nyomorult világban,
mivel közülünk minden pillanatban milliókat áldoznak föl. Összezárkózunk. Próbáljuk
magunkat védeni, hasztalan.

Sas a menekülő nyájból nem tudja áldozatát úgy kiragadni, ahogy bennünket megtize-
delnek. Ezt követően jön a leírhatatlan további kín. A kéz ráhelyezi fejünk a doboz dörzsolda-
lára, majd erővel végighúzza. Hány ember fejét horzsolták már göcsörtös sziklákon addig,
míg föl nem robbant? Ránk is ez vár. Tudjátok, milyen érzés, amikor pillanat alatt felizzunk
és egyik végünk tűzgolyóvá változik? A pokol minden bugyra, a kénköves eső valamennyi
kínja, ártatlan szűz lányok lampionos fölvonulása ahhoz képest, amit ilyenkor át kell érez-
nünk.

Az embert gyakran elfogja a pirománia. Nem elégedik meg azzal, hogy közülünk egyet
kivégez. Tetszik neki a pillanatra fellobbanó tűzgömb és játszadozni kezd velünk. Sorra
kirángat bennünket a dobozból. Mutató ujjával függőlegesen ráhelyez a dörzsoldalra, majd a
másik kezével kipöcköl. Szörnyű beteljesülésünk felé haladva, a levegőben forogva, egymás
után válunk élő petárdákká, és ki tudja, hová esünk?

Próbálunk bosszút állni. A forróság hatására testünk megfeszül, akár az íj, és amikor a
vadász a húrt elengedi, nyílvessző módjára, lángolva röpülünk, kiszámíthatatlanul. Azután
már nincs megállás. A tűz átveszi a hatalmat. Mi szénné égve elporladunk, de velünk ham-
vadnak fölgyújtott erdők, lakóházak, lakások, gabonamezők, gyárok, intézmények... minden,
ami korábban az embert szolgálta, és amit fáradságos úton létrehozott, a lángok martalékvá
válík. Mi csak forrásai és áldozatai voltunk az emberi mohóságnak, de a tűz nem kímélte őket,
hóhérrá változik és halállal arat. Hányan égtek már porrá és mennyi szomorú családtagot
hagytak maguk után. Nem ér semmit.

Iryni derék feltaláló volt, a gyors tűzkeltés megálmodója. Tudtad-e, hogy amikor ismét elloptad az isteni tüzet, és modern Prométheuszként embertársaidat akartad vele segíteni, mekkorát vétetél ellenük? Te csak jót akartál és a kovakő meg tapló helyett gyorsabb eljárással kívántad a népet megajándékozni, de az újításod nem úgy sikerült, ahogy szeretted volna. Már kezdetben megmutatkozott a baj. Amikor fölfedezésed még gyermekcipőben járt, és világossá vált, hogy a kémiai anyag, amit ránk kentek, olykor magától, vagy enyhe összedörzsölődésünk hatására is meggyullad, súlyos károkat okozott. Életünk önfeláldozásával inkább választottuk a közös tűzhalált, hogy bosszút álljunk. Meggyulladtunk csizmatalpon végighúzva, falhoz dörgölve, ágydeszkához sűrölve. A tűz pedig terjedt, és ha pajtásunk, a szél segített, egész városrészek hamvadtak el.

A bosszút akkor sem felejtettük el, amikor a gyártóink más műveleteket alkalmaztak velünk, és kicserélték fejünkön a mérget. Ez az, a mérget! Rájöttünk, hogy tűz nélkül is tudunk pusztítani. Hányan szabadítottak meg bennünket az egyik végünkre kent vegyszert pohár vízbe oldva és öngyilkossági szándékból fölhajtva! Mennyi könnyet és bánatot okoztunk, mindhiába.

Mára lassanként elfogyunk. Benzines öngyújtók, gáz- és elektromos szikragyártók szorítanak ki bennünket. A küzdelem lassan elfárad, és az ember kezdi fölszámolni kínzásunkat. De a lángok terjedése marad és fáradhatatlanul pusztít tovább, fölrobbant lőszerraktárak, atommáglyák és világégést teremtő háborúk formájában. Mi figyelmeztessünk, nyomorult gyufaszálak, hogy ember, miért játszol a tűzzel?

Hódmezővásárhely, 2011. április 18.

*

AZ ÓRÁK GONDOLATAI

(Szenti Tibor Péter fotói)

Évezredek órái vitatkozni gyűltek össze. Óriási ketyegés, csilingelés, kakukkolás, bimbamozás alakult ki, amint egymást üdvözölték. A hangzavar végre lecsillapodott és a napóra megkezdte panaszát:

– Kedves sorstársaim! Mai első találkozásunkon azt a kérdést feszegetjük, hogy érdemes volt-e minket kitalálni és világra hozni? Gondoljatok bele, hogy teremtése óta az ember milyen nyugodtan élt közösségében, amíg nem kellett neki az időt méricskélni. Ma már harc folyik a század- és az ezredmásodpercekért. A korszerű gyorsító berendezések a hagyományos testvéreink által már nem mérhető időparányt is fölbontják, amely alatt egy anyagrészesecske megszületik, éli világát és kimúlik.

– Mennyivel boldogabb volt az ember, amíg időmérő nélkül élt – vette át a szót a vízi óra. – Nem is tudta, hogy van idő, hiszen csak a természet változásait érzékelte, és hol melegebben öltözött, hol leoldotta testét borító lepleit. Éjszaka megcsodálta a holdat és a csillagokat, nappal pedig a napba öltözött.

– Az ember igazán akkor veszítette el halhatatlanságát, amikor kitalálta az időt – szólt a homokóra. – Ettől kezdve kezdett átformálódni és szüntelenül az időhöz igazodni. Minden lépése szabályozott...

– A szabadságát veszítette el és rabjává vált az időnek! – vágott szavába az ingaóra.

– Rájött, hogy szüntelenül késésben van – kiabálta a digitális óra. – Megfeledkezett önmagáról, és arról, hogy benne egy emberséges „óra” működik, amelyet most „biológiai óra-nak” neveznek. Korábban ehhez igazodott. Ha éhes volt, időszabályozás nélkül is táplálkozni kényszerült, amikor pedig igaz párra talált, szerelmével hamarosan utódot nemzett.

– Most csörgünk, zörgünk, harangozunk, sípolunk, ha az embert álmából kell riasztanunk – vette át a szót az atomóra –, szirénázunk a munka kezdetén és végén, becsöngetnek az iskolásnak, a színházba, moziba látogatónak. Ha meg a mobil telefonba építenek bennünket, akkor is megszólalunk, amikor ez az alkalomhoz illetlen.

– Figyeljétek meg, gazdáink mennyire izgalomba jönnek, ha netán mi késünk, vagy sietünk – így az ingaóra. – Rögtön elkezdnek piszkálni. Szerelgetnek, állítják a súlyaimat, összevissza tekerik a mutatóimat. Bicskahegygyel nyaggatják a csavarjaimat. Egyre gorombábbak, lökdösnek, üvegajtómat csapkodják. Betuszkolnak a kocsi hátuljába és visznek a szerelőhöz...

– No, ettől óvjon meg bennünket a kitalálónk – szólt közbe az atomóra. – Tudnék egyet és mást mondani arról, hogy állítgatnak, kínoznak, pedig korán sincs annyi mozgó alkatrészem, mint nektek. Arról nem is beszélve, hogy minél aprólékosabban és pontosabban igyekeznek az időt mérni, rendszerük annál embertelenebbé válik.

– Kezdődik az órasmesterrel való alkudozás – folytatta gondolatait az ingaóra. – Nincs az a vásári bővliárus és szemtelen vevő, aki a mester és a tulajdonos közötti vitát hajazni tudná. Amikor mindketten kimerülnek, gazdám bosszankodva otthagya, meggyőződve arról, hogy új koromban sem értem annyit, amennyit ez a semmirevaló a javításomért elkér. Arra nem gondol, hogy én éjjel nappal fáradhatatlanul dolgozom, járom a magam kálváriáját olajozás vagy pihentetés nélkül, miközben ő a nap harmadrészét végig horkolja. Végül belöknek egy sarokba és ott porosodok hetekig, míg a reparálásomra sor kerül, vagy a gazdámnak lesz pénze kiváltani.

– Nekem csak attól kell félnem, hogy elfelejtenek feltölteni, vagy elkövesednek és beszűkülnek a kifolyó csöveim – mondta a vízóra. – Ha már kigondoltak és megalkottak, legalább törődnének velem. Nem egy mihaszna szolga életébe került, ha kiapadtam, de mindhiába. A lustaságot én is megszenvedtem, mert volt olyan uram, aki mérgeiben valamelyik edényembe rúgott és összetörte.

– Engem áldott állapotig töltöttek homokkal – folytatta a homokóra. – Azután derekamnál úgy összeszűkítettek, hogy szülőcsatornámon csak szemenként tudom átpréselni terhemet. Az emberek közül szült már egyetlen asszony is ilyen keserves körülmények között? Ráadásul elvesztettem térérzékelésemet, mivel hol a fejem tetejére, hol pedig a talpamra állítanak. Mire megkönnyebbülnék, a hasam újra hol megtelik, hol meg kiüresedik. Éhség és telítettség is egyszerre gyötör.

– Az emberhez én alkalmazkodtam legjobban – vette át a szót a napóra. – Éjszaka nem kellett dolgoznom, mert semmire sem mentek velem, de a gazdám is aludt. A pásztorok, ha nagy ritkán kíváncsiak voltak arra, hány óra van, csak földbe szúrták a gamójukat, mert ezzel készen voltam, és azt nézték, hogy merre vetem az árnyékomat. Nekik teljesen mindegy volt, hogy fél órával több, vagy kevesebb, amit belőlem kiolvastak. Ezek még boldog idők voltak.

Dalí festményén a szétgörbült órák eddig hallgattak, majd amikor a többiek kifogytak a panaszkodásból, megszólaltak:

– Jól nézzetek meg bennünket. Látjátok a végzetet? Ez vár rátok is, az emberekre is. Észre kellene már végre venni, hogy nincs idő, ezt csak az ember találta ki. Az idő egyetlen dimenzió, amely ember nélkül semmit sem ér. Isten azért halhatatlan, mert idő nélkül létezik.

Csupán a végtelen forog körbe, ahogy az órák számlapján is tizenkettő után ismét nulla következik, és a számsor állandó egyhangúsággal kezd növekedni, majd fogyni, amíg átalakul végtelen nyugalommá. Hová rohannak a számokat mutató tárgyak és az azokat figyelő emberek? Mondjuk ki, az időmérőkre nincs szükség, ezért mi is hamarosan megállhatunk, és megpihenhetünk. Az emlékezet az idővel szétfolyik, és pusztulásával állandósággá változik, ahogy festményünkön címünk is mutatja. Ekkor tér vissza minden önmagába és békét lel. Akkor mindannyian, akik valaha is valamilyen kapcsolatban voltunk az idővel, elmondhatjuk, hogy végre Rend van, amely örökre helyreállt.

Hódmezővásárhely, 2011. október 24.

*

FÖLDFIA HOLDLÁNYA

Legújabb kori legenda.

Föld és ég összehajol

Telihold

(Sz. T.)

Félhold

Amikor Teremtőnk megálmodta a világot, hiányolt földünk körül egy Holdat, amely megmozgatja az óceánok vizét, egyensúlyban tartja a bolygót, és az embert, utolsó teremtményét ábrándokra ösztönzi. Ezért elindított egy hatalmas követ, amely kiszakított a Földből egy jókora darabot, de ez törmelékké válva sem tudott apja fogságából szabadulni, ezért ő is összegömbölyödött és keringeni kezdett körülötte.

A Föld nagyon mérges volt. Sebét nyalogatva, hamarosan szépen behegedt. Amikor már nem kellett magával foglalkoznia, szétnézett a világban. Látta, hogy ágyékából szakadt magja hűségesen követi. Először dühös volt rá és lehunyta szemét, vagy orcáját elfordította tőle, de a kíváncsiság nem hagyta nyugodni. Előbb csak leeresztett pillái mögül oda-odalesett, majd egyik-másik szemét kinyitva, titkon figyelte. Hamarosan nem tudott szabadulni a látványtól, és éjszakánként, amikor sötétre fordult az arca, tágra meredt szemmel nézegette újdonsült lányát.

A Hold észrevette apja pillantásait és nem hagyta viszonzatlan. Amikor csak tehetett, mögé bújt a sötétben, és elkezdte orcáját csinosítani. Figyelte a Földet és a körülötte lévő csillagokat. Látta, hogy tele vannak hegyekkel, völgyekkel, sziklákkal, kiszáradt medrekkel, jókora gödrökkel, kő- és homoksivataggal. „Bizonyosan ez lehet a kívánatos” – gondolta, és magát gondosan kezdte hozzájuk hasonlóvá változtatni.

Az ifjú Föld nem hagyott föl a kíváncsiskodással. Rajta kapta magát, hogy Holdlányán egyre többet felejt a szemét. Nézte, miként telik meg arca gödröcskékkel és mélyedésekkel. Amikor álomra hajtotta fejét, már akkor is maga előtt látta ezt az ezüstösen fénylő, a lég tükrében remegő képet.

Holdlány elkészült a szépítésével. „Bárcsak volna két kezem, hogy utánad nyúlnék, bizonyosan nem hagynálak egyedül” – ábrándozott apjáról.

Földfia látta, hogy egyetlen gyermeke illegeti magát. Forog, pereg előtte, talán a szoknyácskáját is a térde fölé húzná, ha volna, akár az ember lányai. Elszégyellte magát és rögtön arra gondolt, hogy mit művel már megint rajta az a pár nyavalyás, aki nem régen mászott le a fák közül, és most neki nem tetsző módon kezdi megváltoztatni szép ifjú, délceg testét. Kivagdossák lombhaját, összeturkálják mellét díszítő virágos mezőit, tűzzel égetik tenyerét, és összekavarják friss vizeit. Ezért megrázta magát, és a hegyek sziklákat görgettek rájuk, a folyók kiöntöttek, a tenger hullámai elsöpörték tákolmányait, mire úgy szétfutottak, mint pockok a sas elől.

„Micsoda erős az én apám” – büszkélkedett a Holdlány –, „és micsoda csodálatos kincsei vannak. Bárcsak közelébe gurulhatnék és megajándékozna gazdagságából.”

Ahogy teltek az évmilliók, ráébredtek, hogy egymás nélkül már nem is tudnának meglenni. Alig várták, hogy fölkeljen a Holdlány, vagy a Nap ismét süsse Földfia hátát. Az apa már nem tudta maga előtt titkolni, hogy szerelmes Holdlányába. Elkiáltotta magát:

- Szívesen felülnék a sarlód felső hegyére, és lecsúsznék rajtad az alsóra!
- Röpülj hamar! – viszonzta a boldogságban fürdő ara. – Nem utasítalak vissza.

Vőlegénye gondolkodni kezdett, miként jusson a Holdlányhoz, majd eszébe ötlött, hogy ezek az engedetlen, folyton kísérletező emberek éppen most készülnek hozzá utazni. Így tervezgetett:

„Segítenem kell őket, hiszen minden anyagot, amit az utazáshoz fölhasználtak, belőlem rabolták el. Most fizessenek érte. Úgy kivetem őket az ürbe, hogy hason csúszva érkeznek az én kedvesemhez, de küldöm velük a magomat, amelyet belé ültetek!”

Egy nap nagy sisterség, lángözön és füstölgés közben elszálltak a kérők, és vitték magukkal a szerelmi zálogot. Amikor az első maskarába öltözött kijutott a boldog Holdlányra, azt mondta, hogy „Ez kis lépés egy embernek, de hatalmas ugrás az emberiségnek.” Földfia kuncogott magában. „Ha tudátok, mekkora ölekezés ez számunkra!”

Múltak a hónapok, és Földfia egyre kevesebbet látta Holdlányát, aki mintha szégyellné magát, egyre gyakrabban elbújt mögé, vagy felhőkbe burkolódzott. Föltűnt, hogy kecses félholdja mind jobban telik. Mintha a mozgása is lassúbb lenne, de az bizonyos, hogy távolodik tőle.

Holdlány hamarosan kigömbölyödött. Nagyokat sóhajtott, testét rázta és hatalmas nyögések között kilökte kögyermekét, amely Földfia felé röpült.

– Vigyed csak, ha megcsináltad, és neveld! – ordított át hozzá. – Nem erről szólt a szerelmünk. Nem kívántam tőled teherbe esni.

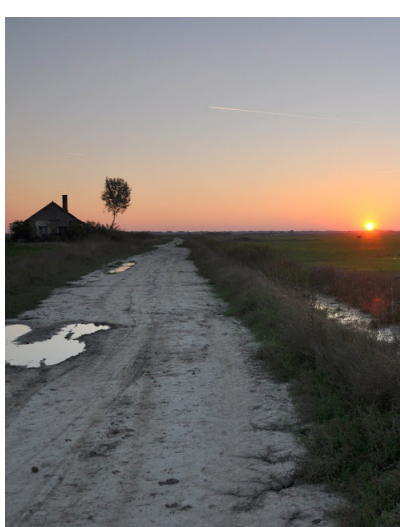
A jókora szikla gyorsulva, pörögve, hatalmas krátert vágott a csábító apa testébe. Füstbe-koromba borította a világot, és elpusztított sok millió életet.

– Micsoda erőteljes hullócsillag az én kicsikém, amelyet örökre magamba zártam! – büszkélkedett Földfia.

Az emberek évezredekken keresztül háritották a rombolást. Bár szüzességét sajnálták, Holdlányát tiszta éjszakákon még mindig áhítattal bámulják, és azóta is karcsúnak ábrázolják.

Cumming, Georgia. 2012. június 1.

ÉLETUTAINK ÉS TERMÉSZETÜNK

(Sz. T.)

AZ ÁLOM

(Eifert János fotója)

Ki emlékszik már első álmára, amelyet gyermekkorában átélt, amikor anyja mellén elszenvedtél? Talán angyalkákkal játszott, vagy mézet csorgattak szájába; húséges kutya nyalagatta arccskáját, netán apja emelte boldogan a feje fölé.

Felnőtt fejjel ki tudja már, hogy mi volt az első álom, amely a napközben ért ifjúi, valós élményekből éjszaka különös történetekké formálódott? Az bizonyos, hogy egy másik világban jártunk, amely egyszerre volt az álmok birodalma és a hétköznapok eleven nyüzsgése. Amikor fölébredtünk, a lélek visszatért, és a friss benyomások kezdtek elfödni a csalóka álmokképeket. Néhány nap múlva annyi minden rakódott rá, hogy az előző, belső látomások szertefoszlottak, akár a nagyvárosi szmog, amikor betört a légáramlás és fölfrissítette az egész települést.

Abban a korban, amikor a gyermekből felnőtt ért és kezdett leválni a szüleiről, álmában megjelent egy vágyott ember, akivel szeretett volna szoros párkapcsolatot létesíteni. Arcát még nem látta. Fölébredésünk után nem tudnánk sem leírni, sem lerajzolni, hogyan nézett ki. Mozgó, szólni képes árnyéktest volt, amely meleget árasztott. Létrejött az erotikus vonzalom. Szinte éreztük, hogy megölelt, simogatott és megcsókolt. Fürödtünk a boldogságban, amikor csörgött az óra, vagy a lakásból valaki fölrázott bennünket. Az utcán futottunk volna utána. Mindenki bennünket igyekeztünk fölismerni, de közelebb érve csalódást éreztünk.

Ettől kezdve a beteljesületlen pásztorórákat egyre többször megzavarják a nyugtalan álmok, amelyek jelzik azokat az irántunk táplált elvárásokat, amelyeket képtelenek vagyunk teljesíteni, mert vagy nincs hozzá erőnk, vagy a szorgalmunk hiányzik. Nyugtalanul alszunk, és amikor fölébredünk, nem a kellemes, hanem a kellemetlenkedő képek kerekednek fölül. Ezek rányomják bélyegüket az egész napunkra és kiéletlen vágyaink nyomulnak elő. Futnánk utánuk, de az akaratlanul ért történésekből kiélezetten csak a rossz benyomások maradnak meg. Elölük menekülve várjuk az éjt, hogy végre kialudjuk magunkat, és lelkünk ismét megérkezzen abba a puha birodalomba, ahol nem nehezedik ránk teher, mert annak a világnak nincs súlya.

Néha sikerül ide eljutni, máskor nem. Ahogy múlik rajtunk az idő, az álmok is változva hol jók, hol rosszak táncolnak előttünk, és kiegyensúlyozzák egymást. Ösztönösen egyre több kíváncsiságot éreztünk a való világban soha el nem nyert beteljesülés és megvalósulás iránt. Rohannánk feljűk, csak hogy az álmaink nem ezt igyekeznek adni.

Ahogy öregsünk, mind durvább álmok kerítenek bennünket hatalmukba. Jönnek a szörnyek, fojtogató rémalakok, a lehetetlen, sivár helyek, amelyek fogva tartanak bennünket. Menekülnénk belőlük, de a lábunk nem mozdul és éreztük, hogy egyre közelebb kerülünk hozzá. Rossz lelkiismeretünk, elhibázott korábbi cselekedeteink, a világgal, a természet rendjével, az emberekkel való megbékélésünk hiánya jelentkezik, és keveredik az elmúlástól való félelem élményével. Szenvedünk, forgunk az ágyban, kitakarózva fázunk, paplan alá bújva

kiver a veríték és elgyötörten ébredünk. Nincs hová menekülni, mert az a másik világ, ahol az álom vár ránk, rosszabb, mint amit elhagytunk.

Aki megéli, annál az álmok elmosódása jelentkezik. Minden kifakul, kifehéredik. Pillanatra életünk egy-egy jelenete be-bevillan. A nyugtalanság múlandóvá és érdektelenné válik, hiszen nappal már nincs számonkérés, nem várnak ránk megoldhatatlan föladatokat. Ha zsarnokok voltunk, akiket várunk, nem nyitnak ránk ajtót, ha pedig igények nélkül visszahúzódtunk, azért nem jönnek, mert úgy érzik, nincs rájuk szükségünk.

A nappalok és az éjszakák, a valós élmények és az álmok kezdenek összekeveredni. A tegnapi eseményekre már nem emlékezünk, de gyermek- és ifjúkorunk megannyi kellemes élményében fürdünk. Kijutunk egy magányos, sötét erdőből és virágos réten kergetőzünk. Egy-egy pillanatra föltűnnek régen elvesztett szüleink, rokonaink, szerelmeink. Már be sem kell hunyni a szemünket, mert nappal is álmodunk egy soha nem volt világról, amely körülvesz bennünket, és úgy érezzük, hogy megvalósult.

Messziről, nagyon messziről, a végtelenbe tűnő lebegésből halljuk a lélekharangot kondulni. Értünk szól, de nekünk már nem fontos.

Hódmezővásárhely, 2010. december 20.

*

Ajánlás:

Rostás János gazdának, aki fehérgárdistaként hazájáért szenvedett, és 2011. március 15-én „Székkutas Díszpolgára”, 2013. március 15-én a „Magyar Érdemrend Tisztikeresztje” kitüntetést kapott. (Sz. T.)

AZ ANYA KEZE

(Szentí Tibor Péter felvétele)

Az édesanyánk kezét sohasem lehet elfelejteni. Ha örültetek egymásnak, akkor gyermekkorokban, midőn megsimogatott, sohasem éreztetek melegebb, puhább, szeretetet sugárzóbb érintést, mint amilyen az övé volt, amint ujjai rátapadtak arcotokra és lenyomatukat örökre beleégették lelketekbe. Amikor a kenyeret megszegete fejetek fölött, áldásként rátok hullt a morzsákban is.

Azután múltak az évek és talán előtört belőletek a rakoncátlan gyermek, akit anyja többször figyelmeztetett, de csak azért is ellenkeztetek, és végső elkeseredésében elcsattant egy pofon. Ez jobban fájt, mint maga az ütleget, mert megszegyénített. Ráébresztett méltatlan csintalanságotokra, és a legszörnyűbb volt, hogy nem táplálta a szeretetet, amit megszoktatok, amit legtöbbit a keze és munkája által nyújtott.

Sok családban nincs szolgáló, szobalány, cseléd, kisegítő, házi munkás, bejárónő. Mindez egy személyben az anya, aki egész nap fáradozik, hogy mindent betereptsen és megvalósítsa, ami kedveseinek szükséges. Az ilyen közösségben az ő keze egyre érdekesebb lesz. Kezdetben még kenőcsökkel kezeli, hogy ne érezzétek egyenetlenségét, amikor megsimogat, fejeteket mossa, vagy ápol benneteket. Hamarosan elmarad a kence, különösen, ha a növekvő családdal egyre több gond hárult rá, és eljön az idő, amikor már sem pénze, sem ideje nem lesz rá, hogy magát gondozza.

A kéz, amíg sima volt, feszült rajta a bőr. A gyakori mosás, mosogatás, a hideg és meleg víz váltakozó hatása, a vegyszerek, a ráháruló fizikai munkák, és a múltó idő kérlelhetetlen következményeként még az anya kézfejen is megráncosodott a bőr. Figyeljétek meg, hogy ilyenkor eldugja a kezét és nem mutatja tenyerét. Néhány helyen kirepedt és szégyelli. Attól fél, hogy megbotránkoztat és a finnyás emberek nem fogadják el az ételét.

Láttam kovácsot, földet munkáló parasztembert, nehéz fizikai munkát végzőket, akik úgy gyújtották meg a pipájukat, hogy belenyúltak a kihunyó tűzbe, kivettek egy darab élő parazsat, és a dohányra tették. Nem kapkodtak. Nem sercegett a bőrük és nem hagyott égési nyomokat. A szaru olyan vastag és kemény volt a szerszámmá átalakult ujjuk begyén, hogy a tűz sem ártott neki.

Szegénységünk mélypontján figyeltem, amikor a vizes fa kialudni készült a tűzhelyben és nem akart a család ebédje elkészülni. Anyám piszkafával összeforgatta a már fölforrósodott darabokat, és egy kis parazsat kikapott, hogy rájuk vesse. Hólyagos lett az ujjja. Nem vette szájába, nem kente be, nem jajgatott, és nem szidta a világot, hanem dolgozott tovább. Akkor valamit elmulasztottam. Oda kellett volna szaladnom, és sajgó bőrét megcsókolni, mert a szeretettől hamarabb gyógyult volna, mint minden más beavatkozástól.

Anyám évei a kilencvenhez közeledtek. Már nem bírt értünk dolgozni, magát sem tudta ellátni. Kézfeje összezsugorodott, ujjai tömzsikké váltak, rajta a bőr elvékonyodott és az erek kilátszottak. Kezében kis fehér, monogramos zsebkendőt szorongatott. Ma sem tudom, hogy ez miért volt neki kedves, de mindig ezt morzsolgatta. Talán apámnak integetett vele a kapuban, amikor udvarlóként távozott; esetleg ez a hímezett vászondarabka mindazt a fájdalmát gyógyította, amelyet a keze egy életen át áldozatos munkája közben elszenvedett.

Azután ott feküdt előttem kiterítve. Hideg kezébe adtam a halál lucskától megszáradt keszkenőjét. Nem láttam többé. A sírnál egy kis urnát tettünk a földbe apám mellé. Búcsúzóul hiába próbálkozhattam volna a kezét megcsókolni, már nem volt teste. Íme, ez lett az Ember: porrá változott.

Gondolatok-e arra, hogy a hazátok hányszor feküdt a ravatalon? Odajárultatok-e, egyszer is hozzá – miként az idegen királyné odament Deák Ferenchez és holtában kezét ajkával illette –, hogy a trikolor, amelyet egész életén át oltalmazva tartott maga fölött, a szívére helyezték? Még életre kelthetitek. Mert anyátok mellett, megcsókolta kezekkel is ő volt és lesz a legfőbb éltető Anyátok.

Hódmezővásárhely, 2010. december 21.

AZ EMBER ARCA

(Sz. T.)

A ki nem tud arcot rajzolni, festeni, mintázni vagy leírni, felejtse el alkotókedvét. A szemmel és a kézzel együtt az arc az ember igazi tükre. Goethe szerint, harminc éves kora után az ember már felelős az arcáért. Mindaz, ami a lelkében és az eszében van, a fején látható. Pontosítok, nemcsak ott lehetséges, mert van, aki a fejénél fontosabbnak és meghatározóbbnak érzi más, nemes testrészét. Legénykoromban emlékszem egy tiszai fürdésre, ahol elszörnyülködtem a különös hölgy viselkedésén, és merész módon megkérdeztem tőle, hogy „milyen a te képed?” Erre lehúzta a fürdőnadrágját és a mezítelen ülepét felém mutatva így felelt: „ilyen!” Bizonyos póreség azóta is egyszerre vonz és taszít, mert sohasem lehet föltétel nélkül tudni, hogy alsóbb emberi formációt, vagy felsőbb kisugárzást tükröz-e?

Ma már Goethe szavai sem mérvadóak. Az ember hajlamos a keményebb munkákat kerülni és fizimiskáját íróasztal, vagy számítógép monitorja mögött rejtegetni. A könnyebb életmód társult a kozmetikumok és konzerváló beavatkozások kiterjedt használatával, amelyek a fiatal évek határait részben kitolják, részben pedig állandósítják. Ehhez társulnak a ráncatlanítások, a bőrfelvarrások, a botox-kezelések, amelyek kiváló lárvaarcot kölcsönöznek és elfödik a valóságot. A személyiség teljes titkolására az arcot „átplasztikázzák”, a színes bőrből fehéret műtenek, és nem lehet ráismerni. Nem sorolom.

Az arc elcsúfítását az ember régen elkezdte. A csonkítások: szemkitolás, orr-, füllévágás, ajaklemetszés, vagy a homlokba, arcba égetett jelek, fogkiverések közismertek voltak. Victor Hugo: *Nevető ember*-ének száját gyermekkorában mindkét végén késsel meghosszabbították, hogy a füleig érjen. Amikor sorsa végett sírógörcsök kínozták, akkor is nevetett. Bizony az ember nemcsak segítő és együttműködő, hanem aljas pusztító is tud lenni.

Az arcváltoztatás ősi módja volt a tetoválás és a maszkkal való elfedés is. Mindkettő ma is hódít. Maszkot hol szórakozásból, hol bűnelkövetés leplezése miatt, vagy éppen védekezésül öltünk. Az arcfestés, arckikészítés, sminkelés az ősi kultúrákban is jelen volt, ma óvodások, kisiskolások esetében bájos gyermekarcokra tigris-, farkas-, kutya-, majomfófát, vagy éppen halálfejet firkálnak. Ezekkel az önismeret hiányát tükrözik, vagy éppen annak kialakulását segítik elő. Ne legyen ember, jó, ha állat, vagy szörny marad. Istenem, a Te arcodra mintáztál bennünket, és mivé csúfítottunk! Az arctorzítás remek példái lehet fölfedezni a 19–20. századi művészetekben: szobrokon, rajzokon, festményeken. Vannak egyszemű, hosszú fejű, de olyan kancsal figurák is, ha sírnak, a hátukon folyik a könnyük. A valóság torzítása odáig jutott, hogy nem egy alkotáson már arctalan fejeket ábrázoltak. Ez az elembertelenítés nagy megvalósítása! A vandálok is segítségül jönnek. A szobrokról letördelnek minden kiállót: ajkat, orrt, fület, szemüveget. Aki ilyen módon először lát meg egy jeles költőt, hazafit, tudóst, azt gondolhatja, hogy torzszülött volt szegény.

Az igazság kedvéért le kell írnom, hogy nem csak az ember formátlanítja el arcát, a természet is versenyez velünk. Nem az öregedésre gondolok, hanem például a fény- és hőhatásokra, a savas esőkre, amelyek mind a fémből öntött, mind a kőből faragott arcokat és fejeket gömbölyűre faragják, vagy szivacsossá marják. Az athéni Erekhtheionon még módomban állt a kariatidákat eredeti helyükön, abban az állapotukban meglátni, ahogy a 20. század közepére megmaradtak. Néhány év múlva olvastam, hogy az ezer évekig csonkult, de viszonylag épen megmaradt nőtestű, nemes arcú oszlopokat a levegőszennyezés fölgyorsult kártétele miatt kivették, múzeumba vitték, és másolataik kerültek a helyükbe. A famunkákat is mindenféle kártevők, a nap és a nedvesség egyaránt pusztítják.

Eljutottunk tehát oda, hogy már az arcok tükrében sem lehet bízni. A sebhelyek, a torz fintorok, a nyelvnyújtogatások, a hajzuhatagok és szakállerdők mögött még az egyébként szándékos beavatkozásokat kerülő arcok is eltűnnek. Halálunkban pedig minden arc megváltozik, akár tartósítják, akár nem, torzul, elenyészik, porrá ég. Ez lenne az ember?

Marad egyetlen reményünk, amelybe az ember és a természet sem tud beavatkozni; akit még senki se látott, ezért nem képes megváltoztatni: az Isten arcát. „Arcról” és a személyiség értékének tükröződéséről csak az Ő esetében beszélhetünk.

Hódmezővásárhely, 2010. december 22.

*

AZ ÁRNY

(Szent Tibor Péter fotója)

Nézz körül. Bármerre fordulsz, végtelen sík vesz körül. Nem lehet tudni, hogy óceán felszínén, sivatag homokján, vagy a pusztaság fűvén keresgél-e szemed. Amikor föltekintesz, csak a felhőtlen kék eget látod magad körül. Nincs látóhatár, amely lezárná a tekintetet, és valahol a semmibe vész. Mégy, futsz, megállsz, kifáradva leülsz, majd ismét nekiindulsz.

Amikor már úgy érzed, hogy a téged körülvevő világból reménytelen kitörni, képzeletben megjelenik egy árny. Kezdetben nincs formálva, akár az ősrobbanás előtti világtalan világ. Fantáziád működni kezd. Olyan, mint a tésztagyúrás, amikor nekilátsz dagasztani, majd a jókora liszt és víztömegből kenyeret, vagy kalácsot formálsz.

Az árny lassan alakul ki. Nem lehet tudni, hogy fává terebélyesedik, hal, hüllő, madár, esetleg négylábú állat válik-e belőle, vagy emberformát ölt, ahogy a fajok fejlődése végbe ment. Az árny nem hagy nyugodni. Érzed, hogy társadul szegődött és nem vagy egyedül. Ha akarnál, sem tudnál többé megválni tőle.

Az már bizonyos, nem növény, nem állat, hanem emberszerű. Fejétől a lábáig köpeny burkolja. Mintha a csöndes tájon szél járna, meglebben és fodrozódik a ruhája, akár a tó vizén végigremegő lágy hullám. A lepelből kinyúlik a kéz. Alul lábfej látszik, de nincs teste. Nem

tudod, hogy valóság-e, vagy árnyék? Fölnézel az égre, hogy merről süt a nap és kit világít meg, de csalódva veszed tudomásul, hogy nincs se nap, se világító égitestek. A káprázat nem a fénytől jön, és árnyékot sem vet, de mozog, mintha élne.

Feléd jön. Annyit már látsz, hogy könnyű, akár egy lebegve hulló hópihe. A fátyol nem formázza ki az alakját, inkább védi. Fogalmad sincs róla, hogy férfi-e vagy nő? Talán nincs is neme, akár a mesebeli tündéreknek. Úgy gondolod, hogy szellemteste van, amelyen keresztül áthatol a kezed, de nem hagy rajta lyukat és nem csonkítja meg. Igyekszel a közelébe férkőzni, elérni és megtapintani. Közel enged, de képtelen vagy megsimogatni.

Fájdalmasan kitör belőled a kétség és kíváncsi, hogy fölfedezd és beazonosítsd.

– Ki vagy te, különös lény? – kiáltod felé. – Elhalt nagy elődeim? Anyám, nővérem, apám, öcsém, gyermekem, szomszédom, barátom? Elveszített szerelmem, akit máig keresek, de nem tudom hová került? Elutazott és többé nem írt levelet. Fenséges volt és gyönyörű, kedves, és szeretni való. Segítőkéz és mindentudó. Bizonyosan te vagy az, jöjj hát közelebb. Engedd meg, hogy fejedről lehúzzam a kámzsát, és megláthassam arcodat. Gyere, hogy megöleljelek és eggyé váljunk, mint ahogy forró kemencében összesül a vízből és lisztből gyúrt tészta.

Az árny lassan szertefoszlik. Hiába kéred, könyörögsz, hívogatod, parancsolod, hogy maradjon és tárja föl magát, ahogy jött, elenyészik. Még lépkedsz utána, de lábad nem visz. Integtnél, de kezed elnehezül. Szavad elhal és a világtalan világban újra egyedül maradsz.

Az árnyban nem ismerted föl tenmagadat. Azt, amilyen vagy és amilyen szeretnél lenni. Szomorú, hogy lassan megöregedtél, miközben hagytad az időt múlni, és képtelen voltál énedet megalkotni!

Hódmezővásárhely, 2010. december 25.

*

A SÓVÁRGÓ

(Szent Tibor Péter fotója)

Szomszédom volt Buga Gyula. Erőteljes, nagydarab emberré fejlődött. Középpolgári Szörkörmények között pislákoltatta élete világát. Napjait mégis az elégedetlenség töltötte ki. Mindig sóvárgott valami után, ami másnak megadatott, de neki nem. A szomszédnak teltebb volt a felesége, jobban tanult a fia, nagyobb a háza, korszerűbb az autója és zöldebb a kertje.

Gazdagabb tulajdonról álmodott, ahol a villájában a kerti medencét a házi munkás mindennap friss, langyos vízzel tölti föl. A népes család rajongva veszi körül. Krokodilbőrbe kötött naplójába arany tintával írja költeményeit, amelyek elkápráztatják olvasóit és hallgatóit. Kapuja előtt sorban állnak a város, a megye, az ország vezetői, hogy fölkérjék az alapkó

letételére, a szalag elvágására, a fontos beszéd megtartására, a jótékony hangversenyen az éneklésre, és az élsportolók díjainak átadására.

Az aprócska baj az volt, hogy álmvilágának megvalósításáért nem tett semmit. Maradt a sóvárgása, amelyhez egy idő után az irigykedés társult. Olyan volt ez, mint a méreghez hozzászoktató, növekedő adagolás. Ha egyszerre sokat fogyasztanak belőle, halálhoz vezet, de, ha kis mennyiségben kezdik, és tömegét óvatosan emelik, hozzászoknak. A foglalkozásszerűen gyakorló hegymászók a kis porcióban erősítő arzént úgy megszokják, hogy a nagy csúcs megmászása előtt már annyit nyálnak belőle, amennyit egy szakasz katonát is padlóra küldene.

Buga Gyusziban a sóvárgás elérte a kritikus mennyiséget és átcsapott irigykedésbe. A fordulatot nem érzékelt. Kezdetben csak a családja figyelt föl a változására. Irigyelte a fiát, akinek nagyobb sült comb került a tányérjára. Nem tudta elviselni, hogy a filmet mindenki élvezettel nézte, miközben majd megpukkadt a méregtől, hogy lehet ilyen gyöngye műsort készíteni, amelyből egy kukkot sem értett! Bezzeg nem őt kérdezték meg, hogy mi a világ-megváltó gondolata, hanem a szomszéd Kukuska nénit.

Odáig jutott, hogy kilépett önmagából. Egy távoli földrész szerencsétlen fekete társába búj, megtévesztve őt és önmagát, hogy ismeretlenül, más emberként mindent előlről kezdjen, és megszabaduljon sóvárgásától, de erre már képtelen volt.

Ahogy az indulatai terebélyesedtek, és mint a jókora fák elhullajtott, apró magvaiból egész erdő támad, lelkében a sóvárgás, majd irigykedés szövevényes gyűlöletdzsungellé alakult. Fékevesztetten tomboltak mind szélsőségesebb szenvedélyei. Egyre fogyott a levegője. Az értelmetlen csatában nem vette észre, hogy fuldoklik. Körülötte növekedett az üresség, amelynek mind messzebb lévő peremére kerültek az emberek.

Eleinte a családja távolodott el tőle, de olyan volt ez, akár a középkori ragály, amely ha elindul, föltartóztathatatlanul pusztít maga körül. Elenyésztek a szomszédok, barátok, munkatársak, a helység egész lakossága. Kezdetben még ficánkolt és jól érezte magát kikényszerített szabadságában. De nem talált szerelőt, aki elmenjen hozzá megjavítani, ha elromlott a vízcsap, vagy egy lámpát kellett kicserélni. Nem akadt, aki betegségében helyette bevásároljon.

Hamarosan azt vette észre, hogy a körülötte támadt jókora térben már maga is fogy. Olyanná vált, mint az univerzumban a fekete lyuk, amelyben eltűnnek az égitestek. Nyúlt egy pohár után, de mire odaért nem volt sem pohara, sem keze. Elvesztette a lábát, a törzsét, a nyakát, és olvadt a feje, mint amikor a hóemberre rásüt a nap. Már csak a szeme hunyorgott, de pillanatra még látta, hogy nincs körülötte semmi. Végül teljesen kiüresedett.

Hódmezővásárhely, 2010. december 27.

*

ASSZONYOM MELEGE

(Sz. T.)

Nehéz az összeszokás. Két ember, két világ, más családi hagyományok, több ellentétes indulat terheli a közösen elkezdett élet kapcsolatát, amelyek kezdetben rejtőzködnek. Az udvarlás, együtt járás idején mind a két fél a legjobbat mutatja. A mézeshetek elmúltával jönnek a szürke hétköznapok, amikor kiderül, hogy ez sem jó, és az sem úgy van, ahogy korábban mutatta. Elviselhetetlen a horkolása, lusta, nem segít, többet foglalkozik magával, mint kellene... és így tovább.

Az összegyűlt feszültség levezetésekor, az elkerülhetetlen első, kemény összeveszés után, valamelyik fél hazaszalad panaszkodni az anyjának. Ha az anyós még ráerősít és tetézi a szerencsétlenséget, hamarosan végleg megromlik a helyzet, majd a társak között fölbomlik a kapcsolat. Jobb esetben próbálják egymást megismerni és elviselni. Elindul a lassú összeszokás és kerülik az ütközést. Ez értékes jel, mert a két emberben reményt táplál, hogy „megtalálja zsák a foltját”. Ennek a fejlődésnek van gyors és igen lassú folyamata.

Amikor jön a gyerek, majd több utód is gondoskodást kíván, a közös vagyont már egyre nehezebb lenne megosztani. Ilyenkor a házaspárt olykor észhez téríti a sors. Amíg a küzdelmes élet forgatagában vergődnek, úgy érzik, hogy nem jó lóra tettek szert, vagy lehetne jobb is. Ha arra gondolnak, hogy mindent előlről kellene kezdeni, megint megszokni egy másik rusnyaságát, tékozlását, kilengését... elrettennek a szakítástól és kapcsolatukba végleg bele-törődnek. A fogoly is annyira hozzászokhat börtönéhez, hogy amikor szabadon engedik, visszakívánkozik.

Egyre ritkább, amikor a két ember között elfogadottá válik a közös életvitel, és nem azt erősítik, ami elválasztja, hanem összeköti őket. Előbb a napok, majd a hetek és évek úgy peregnek, ahogy a naptáron hajtogatjuk a lejárt lapokat. Egyszer, mint távoli égzengés érkezik; fölsejlik bennük, hogy végzetes vihar készül, amelyből nincs menekvés. Elmúlt a közös együttlét tavasza, nyara, ősze, és hamarosan végleg el kell válni. Nincs ügyvéd, bíróság, civakodás és gyűlölködés, legföljebb bocsánatkérés, végrendelet, majd utolsó könyörületességből orvosi beavatkozás, és egyikük örökre távozik. Az itt maradó nem kíván több kapcsolatot, hanem hűséges marad, és igyekszik társa után, hogy ne legyen sokáig egyedül.

A párommal már a tél felé haladunk. Termésünk learatva, a csűr korábban megtelt, de immár kiürülőben van, mert amióta nem tudunk betakarítani, a fölélés pusztítja.

Egy széles, közös ágyban töltjük az éjszakáinkat. Nem merem kinyilatkozni, hogy alszunk, mert inkább éberem forgolódom. Néha rémálmok gyötörnek bennünket, ha a hátralévő földi létre gondolunk. Belül, tudat alatt is továbbforog a gondolat örlökereke, és az agyunk nem hagy nyugodni. Tervezünk, számolgatunk és fölmérjük a maradék lehetőségeinket.

Miután ránk virradt, gyakran fáradtabban kelünk, mint ahogy lefeküdtünk. Amíg a feleségem odakint újragerjeszti a kihunyó családi tüzet, mosdik, öltözik, friss levegőt engedek a szobába és ágyazni kezdek. Fölrázom a párnákat és kiigazítom a takarókat. Midőn fölmelem az övét, látom a lepedőn testének árnyát, ahogy a torinói leplen a kintől kiszenvedett Jézus körvonalait véli fölfedezni a benne hívó emberiség.

A paplan még langyos. Itt maradt rejtőzve eltűnő energiájának egy része. Már nem adhatom vissza, mert kiadta magából. Nem szellőztetem ki, hanem lázas sietséggel visszahelyezem a lepedőre, hogy tartson még. Aládugom a kezem és érzem teste jóleső melegét, mintha most is itt feküdne, és megnyugszom. De az ágynemű lassanként mégis kihűl, és az éjszakai veríték láthatatlan, finom párája lecsapódik a bőrömmön. Nincs ellenérzés, hiszen az ő megszokott illatát adja vissza, amely életen át vergődő lelkem hajójának jelképes, de biztos kikötője volt; ahogy az óceán partján állva is mindig jóleső, sós légáramlatot hozott felém a hullámokról érkező szél.

Nem akarom elengedni, de áltatni sem kívánom magam. Most még reggelenként megtapasztalom ezt a különös varázst. Korábban úgy fohászkoztam, hogy jó lenne még vagy harminc évig élvezni hajnali testmelegét. Azután eljött az idő, amikor már csak húsz, majd tíz

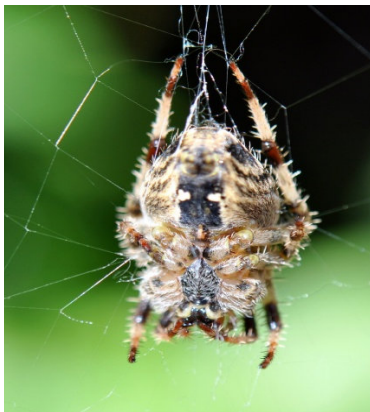
évet kértem, most meg azért könyörgöm, hogy még holnap is átélhessem. Bárcsak sohase szűnne meg, vagy véglegesen az én helyem hülne ki hamarabb, hogy ne kelljen lelkem fagyhalálát elszenvednem.

De egyikünknel ez előbb utóbb bekövetkezik, és egy hideg takaróval több lesz e világon.

Hódmezővásárhely, 2011. január 23.

*

A HÓHÉR

(Szent Tibor Péter fotója)

Miután betiltották a halálbüntetést, elment sintérnek és, hogy ki ne jöjjön a gyakorlatból – mert ki tudja, egy pálfordulás után nagy szükség lehet még rá –, titokban a kutyákat akasztgatta. Sok a kóbor eb, ezért nem maradt munka nélkül. Néha megpihent, és ilyenkor eszébe jutottak a régi szép idők.

„Az ókorban még voltak igazi büntetések. Micsoda nagyszerű látvány lehetett, amikor egy-egy rabszolgalázadás után, vagy a keresztényüldözések évszázadai során a Rómába vezető utakat mérföldeken át keresztre feszítettek jajgatása töltötte meg.”

Szomorúan sóhajtott, hogy ettől az élvezettől a 20. században elesett.

„A középkor sem volt semmi” – folytatta bölcs elmélkedését. – A máglya tűzében vergődő boszorkányok és eretnekek, a karóba húzottak, a lefejezettek, a kibelezettek, a kerékbe törtek, a vízpróbának kitettek, a spanyolcsizmában vergődők, az olajban főzöttek, a kitolt szeműek, a megcsigázottak kínjai ráébresztettek, hogy rossz korban születtem. Hová lettek a régi kínzó kamrák és a szomjazó vérpadok?”

Köpött egyet, kicsit füttyörészett, majd eszébe jutott, amit a mestere mesélt:

„Amikor az aradi vértanúkat akasztották, már az is úri huncutság volt, hogy az egyik tábornok azt kérte a hóhértől, vigyázzon a szakállára, össze ne borzolja, mert arra egész életében büszke volt. Micsoda kivégzés az ilyen, ahol a rab dirigál!”

Nézte két sütőlapát nagyságú, jobb munkákra alkalmas, pihent tenyerét, és eszébe jutottak a háború utáni akasztások.

„Az kérem már csak játék volt. Előző este bementem a siralomházba. A sarokban ott vacogott a rab. Lerántottam róla az inget és méregettem a nyakát: rövid-e, vagy hosszú, sovány vagy kövér? Mert ugye nem mindegy, hogy amikor kilököm alóla a lábtámaszt, azonnal kinyiffan-e, vagy a zsírpárnái miatt nem szorul rendesen a hurok, és a levegő még be-bejut a tüdejébe. Ilyenkor hörögve kapkod, nyelvét nyújtogatja, fölakad a szeme. Elgyönyörködöm,

hogy küzd az életéért. Amikor elkékül a szája, az már biztos jel, hogy benne rekedt a szusz, vagy az alfelén jön ki.”

Hirtelen fölállt és mérgében hadonászni kezdett. Ökölbe szorult mancsával ütötte a láthatatlan ellenséget és kiabált:

– Én kérem, csak egy piti kis hóhér vagyok a mai utódok között, akiknek nincs bátorságuk a hurkot az elítélt nyakára kötni. Ők már nem akasztanak. Vérrel sem piszkítják be díszvacsorákhoz szokott, selymes tapintású kezüket. Ülnek az íróasztal mögött és firkálnak. Azután egy tollvonással, miniszteri aláírással egész népek sorsa fölött ítélkeznek. Falvak, városok lakosságát terelik ki a határba és megásatják velük saját sírjukat. Majd jönnek a gépfegyverekkel és belelövik őket. Még mozog a föld fölöttük, amikor a buldózer rájuk túrja. Országársznyi népességet telepítenek ki olyan vidékekre, ahol sem víz, sem kenyér, csak sívó homok van, és a döghalál végez velük.

Elővette az üveget és kortyolt a lőréből. A szeme kezdett vérbe forogni a dühtől és tovább ordított:

– A mai bírák olyanok, akár a lesben ülő pókok a háló közepén. Figyelnek. Ahol rezegni mer a szövedék, és az elfogottak kínjukban szaggatni kezdik, azonnal lecsapnak rájuk. Ragacsos nyálukba forgatják, szorosra fűzik őket, majd kiszívják a vérüket. Ami eddig az övék volt, ahol szabadon röpdöshettek, most bekerül a nagy világhálóba és hamarosan a pókok élvezik. Ne mozdulj, ne kiálts, mert észrevesznek és fölfalnak. Végezd a munkádat inad szakadtáig és javítgasd a hálót, amelyet ellenálló hadonászásaid megtéptek. Nincs már szükség sem hóhérra, sem akasztófára. Te magad dugod a fejed a hurokba és belegabalyodva kiszáradsz, mint a partra húzott hálóban felejtett lapos keszeg. A vizedbe ezután ők fürödnek, és úgy lubickolnak szabadon, akár a kövérré hízott cápák...

Hirtelen elnémult és hallgatózni kezdett.

– Észrevettek. Engem szólítanak. Mennem kell, de ne kövessetek. Bújjatok el. Ma a hóhér magát akasztja!

Hódmezővásárhely, 2011. január 24.

*

A VÁRAKOZÓ

(Sz. T.)

Reggel volt. A napsugarak már áttörtek a frissen zöldellő tavaszi lombok között. A sétáló párok még nem érkeztek meg, csak távolról, a játszótér felől hallatszott a kisgyerekek vidám zibongása. A koros férfi elmélyedve ült a parkban egy padon. Fejét mélyen a mellére hajtva, gondolataiba merült és párbeszédet folytatott önmagával.

– Gyerekkorom óta váraozom. Szerettem volna jó tanuló lenni, és a bizonyítványosztáskor a jutalomkönyvhöz dicséretet kapni. E helyett fölkészülésbeli fogyatékoságaimat elnéző tanáraink átsegítették a következő osztályba.

– Lusta voltál – szólalt meg benne egy másik hang. – Amíg társaid otthon bújták a könyveket, arról álmodoztál, hogy hamarosan felfedeznek és mindenki körülrajong. Semmire se mentél. Belesüllyedtél a középszerűségbe, és mint az elszabadult ladik, vitetted magad az árral.

– Vártam, hogy kikerüljek a padok közül és végre a magam életét élhessem. A vágyakozás beteljesülését lestem. Kívántam egy hű párt, aki feledtetni tudja minden keserűségemet és boldoggá tesz.

– Válogattál és a lehetőségeket távozni hagytad. Amikor végre megérkezett a nő, nem becsülted meg. Álmodoztál. Valami nagy alkotást igyekeztél véghezvinni, amelyre képtelen voltál. Közben a feleséged otthon gürcölt, és nem vetted észre, hogy segítségre vár. Csak össze kellett volna fognotok, hogy boldoguljatok...

– Közben jöttek a gyerekek – csattant föl a váraozó. – Akkor már volt célom és reményem, hogy sikeres lehetek és futottam utána...

– Álmodban. Közben a kicsik csimpaszkodtak beléd és várták, hogy délutánonként, amikor hazaérsz, kiviszd őket a térre hintázni, vagy megnézik a rajzfilmet, amelyre vágytak. De te csak otthon terpeszkedtél, mint aki nagyon elfáradt. Hagytad, hogy a munkából hazatért feleséged vigye a gyerekeket, készítse a vacsorát, mosson, vasaljon, vonzóvá tegye magát és másnap tiszta lakással várjon haza. Csodálod, hogy otthonodban hamarosan megszűnt a béke?

– Nem tehetek róla, hogy közben elhaltak támaszt nyújtó szüleink. Betegségük, a velük való törődés elvitte a sok időt és magunkra maradtunk.

– Előbb elhagytak a gyerekek, megunva az otthon hidegét, és tőled egyre távolabb kerülve, a világba szétszóródtak.

– Vártam, hogy végre felfedeznek és azon dolgoztam, hogy valami olyan művet hozzak létre, amely kiemel a hétköznapi nyomorultjai közül.

– Nem hivatkozatsz arra, hogy a világ mostohán bánt veled. Jöttek a nagy utazások és az elismerések. Szakmai és állami kitüntetések sora következett, de változatlanul álmodoztál.

– Ez nem igaz! Igenis sokat dolgoztam azért, hogy jobb sorsunk legyen, és halálunk után ne merüljünk el a múlt sarában.

A távolból egy gyár szirénája szólalt meg, jelezve a déli ebédszünetet. A park mozgalmassá vált. Emberek jöttek-mentek, és a váraozó padja körül éhes galambok gyülekeztek az etetés reményében.

– Mindenki mást hátrahagyva, nem törődve azzal, hogy mi lesz velük, egyedül beleültél egy rakétába, és álmaid ürodisszeájaként, a fény sebességével suhantál élet nélküli csillag-halmazokon át. Veled az idő lelassult, miközben a hétköznapi küzdelmeiben hagyott szeretteiden visszavonhatatlanul rohant előre. Azután úrhajódból kifogyott a hajtóanyag és visszaestél oda, ahonnan elindultál.

– Nem vettem észre, hogy közben évtizedek múltak és az itthon hagyott élet elillant.

– Semmit sem érzékeltél, csak saját elefántcsont-tornyodban, a magad nagyságát növelted, és szürkülő arcod fényesítetted.

– Ez nem igaz! Amit cselekedtem, azt a családemért és a közösségemért végeztem.

– Közben elfelejtettél róluk gondoskodni. Feleségedet már nem találtad. Gyerekeidről csak hallottál, de arról semmit sem tudsz, hogy unokáiddal mi történt. Tudod egyáltalán, hogy évek óta itt üldögélsz a parkban?

– Várok...

– Mire? – szólt közbe mérgesen a hang. – Nézz szét, és végre vedd észre siralmas önmagadat. Amióta megérkeztél, itt álmodozol. Ettől kezdve kérem számon elhibázott életedet.

A tavasz gyorsan nyárba fordult. Emberek jöttek és megszántak. Ernyőt húztak a fejed fölé, hogy a nap ki ne égesse a szemed. A zsvajgó gyerekek megosztják veled az uzsonnájukat, miközben hátad mögött kigúnyolnak. Néhány idős hölgy időnként nedves szivaccsal letörli a rongyokból kilátszó testedet. Egyszer sem mondtad nekik, hogy „köszönöm”.

– El kell jönnie annak az időnek, hogy mindent visszanyerek, és boldogan föl tudom mutatni: ezért érdemes volt várni.

A nap már leáldozóban volt. A férfi feje fölött a sétálók sajnálatból kijavígtatták a viharoktól tépett ernyőt. Közben a nap lebukott, de a sétány lámpásai még nem ragyogtak föl. A nyár rövid volt. A várakozó ölé a késő ősz teleszórta színes levelekkel, hogy természetes takaróval óvja, mert a fellegektől sötét égből szállingózni kezdett a hó.

A padon a magányba mélyedt ember tovább várakozott...

Hódmezővásárhely, 2011. február 19.

*

SZÜLETÉSÜNK

(Szenti Tibor Péter fotója)

Nem tudom, hányadik vagyok a sorban, sem azt, hogy jönnek-e még követőim? Azt sem ismerem, hogy a sort honnan kellene kezdenem? Mindig mosolygok azon, amikor ismerőseim családfát állítanak össze és boldogok, hogy eljutottak a 18, vagy a 16. századig. Mások Árpád vezértől vagy Attilától származtatják őseiket. Közülük talán én lehetnék a legbüszkébb, mert azt vallom, hogy elődeim az értelmes lényekhez vezető úton akkor tették meg az első lépést, amikor a fejlődés során megszületett bennük az emberélet kettős spirálja.

Néha álmomban egészen különös világban járok. Semmihez sem hasonlít, amelyet emberöltő alatt láttam vagy átéltem. Valami történetet tapasztalok, amelynek nincs kezdete. Valahol elkezdődik, de nincs vége, csak megszakad, majd többnyire fölébredek. Olyan, mintha egy filmnek csupán a középső része maradt volna meg. Táj és környezet egylényegűvé válik. Épületek és természet összefolyik, egymásból következik és mindig jókora folyóvíz a központja, amelyben úszok, alámerülök, de levegőt tudok venni, pedig arcomon nincs bűvármaszk. Emberek és különböző élőlények vesznek körül. Nem segítenek, és nem gátolnak semmiben. Figyeljük egymást, de köztünk nincs szoros kapcsolat. Ők csak a látott szürke világ részei, mint a színjátékban a mellékszereplők, akik betöltik a színpad, vagy a jelenet egy részét. Ez a környezet és a teremtmények sohasem színesednek ki. Nincs nap, amely meghatározott irányból fényt sugározna, de sötét sincs. Olyan, mint amikor a szürkületben árnyak jelentkeznek. A történetek nem kízóók, de nem is örömteliek, inkább szorongó érzést keltenek.

Sokat gondolkodtam rajta, hogy az e fajta álmokképek milyen világot hoznak elő, és a tudat alatt rejtőzve honnan, melyik mélységből törnek föl?

Találkoztam egy indigógyerekkel. Édesanyjának azt mondta, hogy pontosan emlékezik arra, amikor a méhében volt. Ott érezte legjobban magát. Kellemes melegben nem zavarta semmi és buborékok között játszadozott. Visszavágyott ebbe a csodálatos világba. Kisgyerekként elhúzódott és társakat nem keresett, nem barátkozott, csak a mamába kapaszkodott, miközben gyorsan, fogékonyan gyűjtötte a tapasztalatokat.

Én nem így jöttem a világra. Anyám a kórházban született. Akkor még nem volt jelen az apa, de az orvos sem, csak a bába segített. Négyezer-hétszázhetvenöt grammal érkeztem. Gátvágást nem alkalmaztak. Amikor utóbb bejött az orvos és meglátta félholt anyámat, összecsapta a kezét:

– Asszonyom, hogyan stoppolom össze magát, hogy valahogy kinézzen!

A világra jövetelemért nekem is alaposan meg kellett küzdenem, úgy összeropesztettem szegényt. Az bizonyos, hogy vérben és lucokban kapálóztam, hogy levegőhöz jussak, és a gyors fürdetés után aligha volt erőm a mellét keresni. Amíg a méhében voltam, kezdetben jól érezhettem magamat, hiszen fejlődtem, bár egyre szűkebb volt a buborékkal teli nedves helyem, de idekint is sivár világ várt rám. Nemcsak a születésemért, de ettől kezdve mindenért alaposan meg kellett küzdenem, mégsem kívánkoztam vissza. Talán az álmomban megmegjelenő folyam a születés lucskára emlékeztet, olykor azért nehéz az ébredésem.

Felnőttként találkoztam azokkal a világvallásokkal, amelyekben az újrászületésben hisznek. Egyikben Siva táncát magyarázzák, aki a tüzes körön e világból a túlvilágba lépdelve hol új életet teremt, hol pedig a halált hozza. Mélyen megfogtak azok a festmények, ahol kis újszülöttel kezdődik az élet köre, majd gyermek, ifjú, felnőtt, középkorú, öreg, aggastyán után egy koponya jelzi az elmúlást, de túl rajta ismét előbúvik a csecsemő, jelezve, hogy az életnek nincs vége és folytatódik.

A másik vallás elhagyja Sivát, nem ábrázol, csak int, hogyha e világon nem megfelelően éltél, addig kell újrászületned, míg megvilágosulva, Buddhává válva, végre eléred a nirvánát. A keresztény hit arra tanít, hogy egyszer élünk és többé vissza nem térünk, de népünk szép fogalmazása szerint utunk végén vár ránk még egy el nem kerülhető megpróbáltatás, amikor „beleszületünk egy másik világba”. Ki tudja, melyik a jobb: vérben, lucokban, vagy ágyban párnák között átélni e két születést? Választási lehetőségünk nem nagyon van. Civilizált társadalomban alighanem mindkettőt ki kell próbálni.

Főterünkön átadtak egy korszerű szökőkutat, amely programozva, de kiszámíthatatlanul hol itt, hol ott tör a magasba. Medence nincs. A járólapokba épített fúvókák működnek és, hogy ne ázzunk el, közöttük úgy kell ugrálni, szökellni, mint ahogy Siva járja a táncát. A program befejező részében, vízpára-felhő borítja be a teret. A nyári melegben jóleső felfrissülést hoz. A kisgyerekek nagyon szeretik, és akár egykor az anyaméhben, csak az orrukig látva járkálnak, forgolódnak, ugrálnak benne. Amikor a varázs megszűnik, és a ködből nedvesen újjászületnek, nem kell nekik egyik világra jövetelért sem megszenvedni. Ritka pillanat ez.

Bennük az élet szép folytatása jelenti a jövőendő reményt.

Hódmezővásárhely, 2011. február 24.

A BESÚGÓ

(Bagdadi Hakima fotója)

Hosszú idő után egy kávéházban véletlenül találkoztak. Egymásról nem tudták, hogy milyen változásokon mentek keresztül.

– Boldog vagyok, hogy látlak. Semmit sem változtál.
– Lajoskám, csak éppen túljutottunk a nagy háborún, és most itt vagyunk az újjáépítésben.

– Mesélj Lacikám, írogatsz még? – kérdezte barátját a besúgó.
– Egy regényen dolgozok, de valójában nem sok lehetőségem lesz kiadni.
– A múltban ellenzékben voltál. Most eljött a te időd.
– Úgy tapasztalom, hogy nem azt kaptuk, amiért harcoltam.
– Nem változott talán a véleményed? Írásaiddal mindig a népet szolgáltad. Most itt a lehetőség, hogy bizonyítsd.

– Nem jó irányba megyünk. Világéletemben kerültem az erőszakot...
– Nekünk össze kell fognunk és kíméletlenül eltiporni azokat, akik a demokrácia ellen harcolnak.

– Mindig a meggyőzés híve voltam és utáltam a kegyetlenkedést.
– Azért van tollad. Írd meg, hogyan épül újjá az ország, amelyet a nép fiai kormányoznak.

– Még nem érzékelem a kibontakozást.
– Lépj be a pártba és járj szemináriumba, hogy tisztán láss.
– De kérek, én nem vagyok politikus, hogy értekezletekre járjak. Itt van a tanulmánygyűjteményem egy jelképes országról, amely olyan, akár valami nagy kert. Benne minden megteremhet, amit a szorgalom és a tehetség létrehoz.

– Beszélj a könyvkiadókkal. A neved változatlanul ismert, és társadalmunk várja a friss hangokat.

Az író az órájára pillantott.

– Sajnos, mennem kell, nem akarom lekésni a vonatot. Jó volt veled beszélgetni, sok megfontolni valót mondtál. Szívesen segíték, és változtatnék rajta, ha kéziratom kiadásra kerülne.

– Minden héten ebben az időben itt vagyok, és a régi cimborákkal beszélgetünk. Várunk máskor is – köszönt el a spicli és megölelte barátját.

„Jelentés

III/III-as osztály. Szigorúan titkos.

Színhely: Munkafalva, Mákos pite kávéház, 1960. augusztus 4. 17 óra.

„J. Lajos” ügynök jelenti:

D. László népi íróval találkoztam, aki a múlt rendszerben kiállt ugyan az elnyomottak jogaiért, de polgári szemléletében több lefaragnivaló maradt. Most is firkál, de nem mer vele jelentkezni. Attól fél, hogy végleg betiltják. Ellenőrizni kellene, hogy milyen tévúton jár, és nem készül-e tiltott kiadásra, mivel nem bízik a mai demokratikus könyvkiadásban. Politikailag bizonytalan. Ösztönöztem, hogy lépjen be közénk a pártba, de elutasította. Javasolom, hogy az ilyen sehová sem tartozó, nyílt elkötelezettséget vállalni képtelen író tanfolyamra kellene küldeni, hogy megrögzött idealista szemléletében megváltozzon, és az egyedül előrevezető, osztályharcos útra lépjen.

Most, hogy az ország újjáépítésén dolgozunk, szükségünk lenne olyan ideológusokra, akiket a nép ismer és elfogad; akik vezetni tudnák a munkásosztályt a kibontakozásban. Tapasztaltam, hogy D. László erre képtelen. Valami harmadikutas világ megteremtésén álmodozik, ahelyett, hogy kimenne az utcára és lesné, dalolva hogyan hegesztik újjá a föltépett síneket, vagy a mezőn miként szántja a traktorista lány a közös földet.

Ha az író enni akar, a kéziratát előbb-utóbb a Munka Hada Kiadóba beadja. Hassanak rá, vagy kényszerítsék szövegéből a korhadt tanainak kigyomlálására, és biztosítsa pártunkat lojalításáról, különben kapjon szilenciumot.”

Hódmezővásárhely, 2011. március 8.

*

ELBOCSÁTÁS

(Sz. T.)

Napok óta hánykolódtak. A kis vitorlás régen elsüllyedt. Körülöttük már senki sem vergődött a hullámok között és a roncsok is eltűntek. A házaspár magára maradt. Kezdetben egy bálába kapaszkodtak, amiről sejteni sem lehetett, hogy mi van benne, csak a körülötte fölszálló buborékok jelezték, hogy lassan megtelik vízzel és alámerül.

Sokáig kiabáltak, de senki sem hallotta. Hamarosan rájöttek, hogy nincs segítség, de kitartottak. A férfi erőteljes volt, de rettegett. Kezdetben az asszony tartotta benne a reményt, egyedül a cápáktól féltek. Az elvonuló hurrikán után az óceán lassan békülékennyé vált, csak a komor fellegek nem akartak távozni. A víz sem volt hideg – hiszen a távoli szigeteken tombolt a nyár –, de elég hűvös ahhoz, hogy minden tagjuk remegjen. Ajkuk lilává vált és a só bőrük minden pólusát marta.

Néha csobbanást hallottak és összerezzenek. Ez volt minden, ami óraütésként jelezte az időt, de a perceket már nem tudták mérni. Az ember zsírpárnái most segítettek, mert hanyatt feküdt, két lába közé vette asszonyát, és fejét felhúzta a pocakjára. Így tartotta, hogy el ne sodródjon tőle. Mozdulatlanul, lassan himbálóztak, hogy föl ne keltsék a víz alatt leselkedő

éhes fenevadak figyelmét. Csak az eget nézték, abban bízva, hogy keresik őket és repülő érkezik, de az alacsonyan hömpölygő felhők a látóhatár szélén összevegyültek a szürke tajtékkal.

Hamarosan bekövetkezett az az állapot, amikor megértették, hogy róluk lemondtak. A természet rideg volt és kegyetlen. Már a fohászt is összekeverték és a borzalom lemondássá szelődött bennük. Az asszony mind a tíz körmével kapaszkodott férje lábába, amely a derekát körülfogta, mintha egy úszógumiban feküdne. Ilyen édes kettesben napoztak még néhány napja a korallzátony hófehér homokján, amikor derű és életöröm áradt szét bennük. Az unokákra gondoltak, akik otthon várják őket és rájuk parancsoltak, hogy hozzanak nekik szép, nagy kagylóhéjakat. A feleség szorgos nagyanyaként, hajnalonként már a fövényen válogatta az éjszakai dagály által kivetett csigákat és rákokat. Gondolatban kezdte elosztani, hogy kinek melyiket szánja.

Látta maga előtt a házat, amelyben az egyik emeleten a nős fiuk, a másikon a férjes lányuk élt. A népes családból valaki mindig otthon volt velük, így a fészek öregségükre sem maradt üresen. A gyerekek zsvivaja elől néha a belső szobába húzódtak és kirándulásaik filmjeit vetítették. A kockák úgy peregték, akár az életük, a megismerkedéstől az utolsó kalandra utazásig.

A férj agya forgó színpaddá változott, amelyen kezdetben a szereplők gyorsan változtak. Iskola, munkahely, tivornyák, nők: húsosak, filigránok, kacérok és szelídek. Köztük kitűnt egy, akit a sors neki rendelt. Úgy vonzotta, mint szentjánosbogarat párja föl villanó fénye. Az ezernyi kis lámpás közül számára ő ragyogott legszebben. Végül nem is tudta eldönteni, hogy a nő választott-e, vagy ő szólította magához. Fontos, hogy egymásra leltek. Az aranyketrec édes fogságából, a kedveskedés és odaadás melegéből nem is kívánt szabadulni. Házasság, vad szerelmi csaták, gyerekek, a ház bővítése, az arborétumnak beillő kert, benne a vidám partik tökéletes életet nyújtottak neki.

A barátok hívták őket vitorlázásra, és a vidám szélben röptek a szigetek között, mintha életük állomásait járták volna végig. Nem gondolták, hogy viharba keverednek, amely gyorsan és vadul tört rájuk. Megforgatta a világot és gyufaszájként szétforgácsolta hajójukat.

Az asszony most itt nyugszik vele. Nem beszél. Talán szeme sem lát már, de néz. Szólítgatná, bár alig van hangja. A szomjúságtól elnyílt a szája és párját figyeli. A férj kényelmetlenné vált testhelyzetéből szeretne megfordulni. A háta már úgy fáj, mintha fakírként szöges ágyon feküdne, de fél, hogy a feleségét mély kábulatából visszahozza és tovább szenvedtetni. Érti, hogy a combjába kapaszkodó körmök elernyednek és a teste lassan kicsúszik lábai közül. Utána kap és haját megmarkolva fejét a hullámok fölött tartja. Tudja, hogy valamit cselekedni kell, mert e test már megpihent, benne a lélek pedig elveszőben.

Nézi az ősz haját, a szürke felhős eget és vizet. Közben szinte észre sem veszi, hogy markát ellazítja és a nő lassan távolodik, süllyed. Nem kiált, nem kapálódzik, buborékok sem jönnek a tüdejéből. Az ember hasára fordul. Arcát a víz alá dugja. Ösztönösen próbálja még elkapni a mély felé merülő testet, de már nincs ereje, hogy alábukjon érte. Mindkettőnek tágra nyílt a szeme. Röpké pillantásuk még egybeesik. A férfi kiemeli fejét és levegő után kapkod, majd végre kiszakad belőle egy szó, amint a drága társ után kiált:

– Találkozunk!

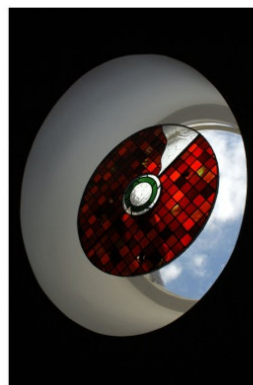
Hódmezővásárhely, 2011. április 14.

(Nevem napján, amikor arra emlékeztem, hogy fiam jóvoltából, 2005-ben a Karib-tenger gyönyörű szigetei között hajóztunk.)

A TÜKÖRTEREM

(Sz. T*)

(Eifert János fotója)

Senki sem tudta, hogy a tükörterem mikor készült, kinek az akaratából és mire használták. Lehetett egy vidámpark útvesztője. A szórakoztató központ régen megszűnt, de a drága tükrök miatt a termet meghagyták. Az is elképzelhető, hogy balett-terem volt, ahol a növendékek mozdulataik helyességét ellenőrizhették. Lehetett egy mániákus önimádó hölgy szobája, aki mindenütt önmagát szeretne látni.

Az bizonyos, hogy a tükörterem állt és vonzotta az embereket. Henrik valahonnan hallott róla. Kíváncsiság fogta el, hogy megtalálja és belépjen. Évekig reménytelenül kereste. A fél világot bejárta, de senki sem akadt, aki pontos helymegjelöléssel szolgált volna. Már régen lemondott róla, csak néha álmában tűnt föl, amikor egy késő délután, árnyas fák között vezető, elhagyott út közelében, romos épületre figyelt föl.

Közelebb merészkedett és körbejárta. Látta, hogy egyetlen bejárata van, amelyen nyirkos vasajtót lengetett a szél, akár a kifosztott kriptákon. Belépett. Amikor szeme megszokta a félhomályt és körülnézett, amerre látott, mindenütt magára tekintett. Megijedt. Menekülni próbált, mert úgy érezte, hogy ez már a másvilág, de még tele volt vágyakkal, megvalósításra váró föladatokkal és ábrándokkal.

A kijárat felé sietett, csakhogy nem találta. A vasajtó eltűnt, talán csak kívülről lehetett látni. Itt bent minden falat, a mennyezetet és padlózatot is tükör borította. Az ijedtségtől és a tétlenségre ítéltetéstől leült. Amikor körülnézett, azt látta, hogy a terem közepén van. Eldőlt és hason csúszva arrébb merészkedett néhány métert. Ismét fölnézett. A helye nem változott, most is a terem központjában volt.

Fölállt. Egyszerre ezernyi Henrik emelkedett a magasba és indult el önmaga felé. Ijedtében segítségért kiabált, de hangja nem hallatszott. A néma csöndben csak a tükörképeit látta, amelyek fordított oldalhelyzetben ábrázolták és pontosan utánozták minden mozdulatát. Lassanként kezdett hozzászokni ehhez az új helyzethez és odament az egyik hasonmásához. Arcára nyomta tenyerét, hogy eltakarja. Sokáig szorította az üveglaphoz, hogy átnedvesedjen. Úgy gondolta, hogy lenyomata eltakarja, és ott többé nem látja magát. Ebből a kelepceből talán éppen ott lesz a kijárat. Amikor elvette kezét, arca hamarosan és ismét tisztán kirajzolódott.

Kóvályogni kezdett a teremben. Voltak olyan helyek, ahol önmaga portréi sorban álltak. A hozzá legközelebb lévő, arányos nagyságú volt a valós képével, a mögötte sorakozók pedig egyre kisebbek, míg valahol a végtelenben, az utolsó talán ponttá zsugorodott. Próbált hozzájuk beszélni. Vele együtt tátogtak, de nem feleltek. Ordíthatott és suttozhatott, tükörképei csupán látványukkal vették körbe.

Henrik úgy gondolta, hogy ebből elég! Dühében öklével hatalmasat vágott a tükörbe. Az üveg, mintha gumilemez lenne, amelyre fentről egy tárgy esett, elhajlott, követte az erő irányát, majd amikor az ember visszahúzta öklét, rugalmasan ismét kiegyenesedett. Keze nem tört össze, nem lett véres, és a tükör sem hevert darabokban. Tudomásul kellett venni, hogy végre megtalálta, amire kutatással az élete nagyobb részét áldozta: a Tükörtermet, amelyet nem tud legyőzni és rabul ejtette.

Lehiggadt. Ismét odament a falhoz és arcmását szelíden megsimogatta. Azt várta, hogy a kép majd nyelvét rányújtja, kifigurázza, megszegyeníti, de a tükör nem így válaszolt. Azt tette, amit ő. Henrik elcsodálkozott. Az sem világosodott meg benne, hogy a képe barátja, vagy ellensége-e? Egyáltalán mit kezdjen önmagával, akivel egész életében nem tudott ésszerűen cselekedni és magányos maradt? Azt ösztönösen érezte, hogy ez a látvány nem más, mint valami belőle, ami a falra vetődik, akár egy filmszalag kockája, amelyet nem lehet a falról levakarni, rendszerezni, valamilyen sorrendbe rendezni.

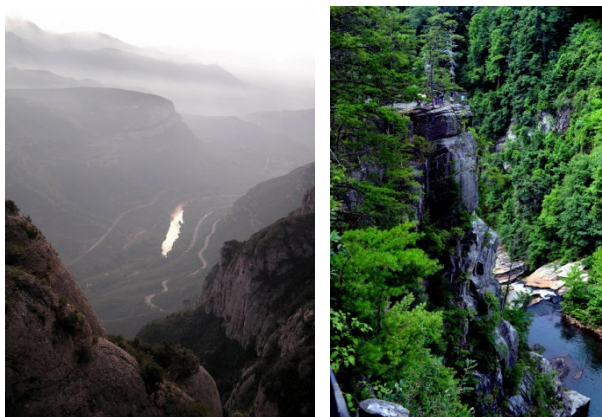
„Talán, ha kikapcsolom az áramot” – gondolta, és ismét lefeküdt.

Lassan elszenderült. Szeme még néha föl-fölpislantott. Leste, hogy tükörképei hogyan homályosodnak el, amint benne megszűnik a delez, majd minden elsötétedett. A terem Henrikkel együtt eltűnt.

Hódmezővásárhely, 2011. április 16.

*

A MÉLYSÉG FÖLÖTT

Az Appalache-hegységben (Sz. T.)

Levél kedvesemnek.

Kirándultam a hegyek és vízesések közé. Mint alföldi ember, aki a sík vidékhez szokott, izgalommal készültem a kirándulásra, amelyet magam vállaltam és egyedül mentem el. A hegyeket soha sem szerettem, mert akármilyen sokat másztam, magaslatról völgybe le, vagy újabb csúcsra, nem láttam, hogy utam hová vezet? A síkvidéken csak a kerek eget és a messzi távlatot érzékeltem. Akár több napot is gyalogolhattam, rám mindig a nap sütött, és legföljebb a göröngyös ösvények irányítottak.

Egyszer mégis elérkeztem a pusztá szélére, ahol a föld kezdett domborulni, és minél többet kellett másznom, előttem annál nagyobb ormok meredeztek. A baj sohasem az volt, miként kapaszkodok majd a hófödte szirtekre, hiszen jó erőben voltam, hanem az, hogy amikor megmásztam az előttem tornyosuló sziklát és onnan szétnéztem, láttam a következő hegyet, amely még magasabb volt.

Leültem. A csönd körülfogott. Itt már nem voltak falvak. Elmaradtak mögöttem a kis házak. A kocsmából sem szüremlett vidám zene, amely csalogatta volna az embereket, hogy megigyanak egy korsó sört, vagy jó fröccsöt, a pálinkáról nem is beszélve. Milyen jól esett volna, ha a lányok szirénhangja hívogat: „gyere, itt vagyok, rád várok, egy pár legyünk”. Nagyobb gond, hogy nem hallottam a madarak énekét. Legalább egy mormota mormogott, vagy öreg medve brummogva tért volna barlangjába.

Énekelni kezdtem. Szép pentaton népdalunk szállt a bércek fölött, de szörnyű volt a visszhangot hallani. Szóltgattalak: „kedvesem, hol vagy, miért nem válaszolsz? Jöjj el végre és hozz nekem egy kökörcsinoszorút, amelyet sohasem kívánok a fejemre illeszteni, hanem a nyakad köré fonom, hogy kiemelje melled halmait.” Ahogy a mászás hevében pihegsz és e gyönyörű domborulatok túlnőnek a hegyeken, amint csúcsai fölött vörös rózsává fakasztva kiviláglik a nap, a szélbe kiáltom:

– Várlak, mert életem kezdete óta téged óhajtalak. Kérlek, gyere közelebb. Vesd le a topánodat és old meg a sarumát. Fogjuk meg egymás kezét. Bontsuk ki szárnyainkat. Figyeld a légmozgást, és akár a vitorlás, egy fölemelkedő áramlattal röpjünk át a hosszú hegyláncokat. Szálljunk a végtelen síkság fölött, át az óceánon, messze, ahol még szól a tárogató, őszapók röpjenek ligetek között, és ha elkiáltjuk magunkat, nem verődik vissza a szó, a dal, hanem addig úszik a légben, míg el nem hal.

– Kérlek, fogd meg a kezem. Ketten többre jutunk, ha egy úton megyünk. Tenyerem már markodba simul, ujjaink egymás köré fonódnak, ahogy láncszemek kapcsolódnak össze, és a csúcsról lefelé kapaszkodunk. Sziklák állják utunkat, de rajtuk átsökellünk. Nézz el arra, ahol a nap fölkel, vagy fejed fordítsd oda, ahol lenyugszik. Mit láatsz? Ott pihen egy végtelen táj. Figyeld a színét: fehér, vagy sárga? Hómező-e, vagy búzatábla?

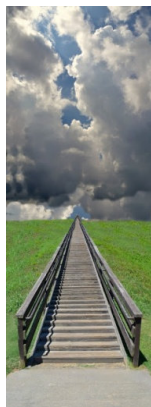
Apró, fehér házak sorakoznak, a kéményekből füst száll, a réten gyerekek zöld ágak között énekelve bujkálnak... és érzem, hogy ujjaid láncszövedéke bomlik. Fognám a kezéd, de tenyered selyme, mint vihar tépte zászló szétfoszlik, és hiába igyekszem ismét megfogni. Nyúlnék felé, de kövekbe botlok.

Állok a völgyek fölött. Álom volt csupán, hogy visszatalálok, és ismét karon ragadlak, vagy kibontjuk hajunk messze szálló vitorláját? Egyedül maradtam a sziklán. Mögöttem csupa hegy és kő. Ez nem az én hazám. Hol az út, amelyen elindulva, visszatalálok hozzád? Előre figyelek, de ott csak a mélységet látom. Mivé vált a távoli mező, amely közel hozna, ha a réten utak futnának feléd?

Előre hajlok a messze siető távlat fölé. Értetlenül nézek magam elé, miért és hogyan jutottam ide? A Csönd sietve kúszik felém. Hívogat. Kitarja karját, hogy megöleljen és megvigasztaljon. Hátrálnék, hiszen ő nem az én társam, de lábam már lépést vétett, és a mélység fölött kitarul körülöttem a mindenség. Gyöngytajtékot vetnek hullámai, ahogy sodornak feléd.

Hódmezővásárhely, 2011. május 5.

A LÉTRÁN

(Sz. T*)

A mikor világra jöttem, nagy csöndesség borult rám. Anyám a szülés fáradalmait pihente, én meg végtelenül elgyöngülve, e világban ösztönösen keresni kezdtem a helyem, és néma zokogás rázta csupasz kis testem.

Eszmélésem után egyre tudatosabban kezdtem tájékozódni, hogy hová jutottam, és abban a csöppnyi szobában, ahol eddig életem zajlott, milyenek lesznek az esélyeim? Megszoktam anyám keze bársonyát, apám virgácsujjait. A sarokban kiégett vaskályha rogyadozott, amely fütetlenül olyan volt, akár egy fagyasztóláda, de ha tűz pattogott benne, mintha vulkán krátere fölött lebegnék. Az ajtó mellett konyhaszéken horpadt bádoglavórt tartottunk. Mindig piszkos vízzel volt teli. A fal mellett széthullófélben lévő, jókora ágy terpeszkedett, amely szüleim alatt folyamatosan nyikorgott. Előtte keskeny sezlon állt, amelyről forduláskor rendre lecsúsztam, és a nyirkos kövön hajnalra összepisiltem magam. Akadt még egy félig nyitott, kétajtós ruhásszekrény, tele kacatokkal; ki tudja, miféle asztal, amelyen hol az étel készült, hol a mosóteknő feküdt, és benne anyám naponta lötykölte a piszkos ruhákat. Két rozoga támlásszék, és az ablakon színehagyott, rongyos függöny zárta a berendezést, amelynek tulipiros rózsáit halvány rózsaszínre fakította a nap.

Már iskolás koromban rájöttem, hogy ez a világ nem nekem való, és innen minél hamarabb ki kell törnöm, ha életem másként képzelem el, mint amilyen a szüleimé. Az osztályfőnököm egy nagydarab vénasszony volt, aki sütőlapát tenyerével akkora pofonokat osztogatott, mintha kétszer ütne, ezért elneveztük Duplamamának. Az egyik kezelése után, amikor a fél arcom bekékült, fölvilágosított:

– Nagy barom vagy, ha nem tanulsz! Mehetsz apádhoz az istállóba trágyát hordani, vagy anyádnak segíteni, hogy a juhfejes után kiszedd a tejből a ganét, mielőtt túrót kotyvaszt belőle.

Ez volt életem igazi nagy leckéje, és a nevelő tanácsot megfogadtam. Esténként, amikor kevés szabadidőm volt, zseblámpával a lópokróc alatt tanultam a latin előljárókat, és hamarosan kívülről skandáltam: „ante, apud, ad, adversum, circum, circa...” – éreztem, hogy belebonyolodok, nem is jól ejtem, helyesen még írni sem tudom, de nem hagytam magam. Kezdttem előlről és építgettem a magam kincses bányáját.

A többi surbankó összevihogott a hátam mögött, hogy ez a tökfilkó gimnáziumba készül, miközben apja ganés bakancsába szurkos spárgát fűzött, hogy minél később kopjon el. Nagy öröömre maga Duplamama fogott fülön – el is tört benne néhány porcogóm –, de nem bántam, mert a nagy iskolába hűrcolt, és belökött a tanári szoba ajtaján. Rám ripakodott: „jelentkezz!”

A korábbi társak mind elmaradoztak. Olyan is akadt, aki többé nem köszönt, vagy a kocsmából hazafelé tévferegve rám ordított: „na, mi van, mászol már a lajtorján fölfelé?”

„Ugyan mit akar ez a részeg disznó mondani” – gondoltam. Eddig nem ismertem egyéb létrát, mint azt, amelyen a tyúkok kapaszkodtak az ólban az ülőkékre. Hamarosan szertár-felelősnek választottak, és a tanároknak hol a görebeket, hol meg a kitömött madarakat készítettem elő bemutatásra. Csak a ruhámmal volt komoly gondom. Akár a bohócnak az ülepén, nekem a térdemen jókora foltok jelezték, honnan jöttem. Mindig a hátsó padba ültem, hogy minél kevesebbet forgolódjak a finom társak között, akik érettségire fekete öltönybe öltöztek és nyakkendőket kötöttek. Amikor az igazgatótól átvettem az oklevelet, így szólt: „Jelentkezz jogra, mert a tandíjadat a város fizeti”, és nagyot taszított rajtam.

Túljutottam az első szigorlatokon, és megértettem, hogy a létrán egy újabb fokkal följebb kerültem. Az utolsó évben a főhivatalnok lánya kezdett hozzám dörgölődni, majd azzal biztatott, hogy amilyen jó szónok vagyok, az apja még képviselőt is faraghat belőlem és nagy jövő vár rám. Ekkor már több eszem volt. A diploma megszerzése után benősültem a családba. Az apósom mellett kezdtem tollnokként. A szélvihar nem kerekedik oly sebesen, ahogy a létrán kezdtek fölfelé tolni, csak fogózkodnom kellett. Amikor megszületett a fiam, már egy hordó tetején ugráltam, és hamarosan bekerültem a képviselőházba. Magam előtt láttam a bordó bársonyszéket, amely úgy vonzott, mint manapság a szüzlányt hímenének elvesztése.

Pár év múlva a létra legfőbb fokán álltam. Kapaszkodnom sem kellett, hiszen úgy éreztem, hogy a világ alattam terül el. Kitártam karom, hogy röpjüljek. Sorra elmaradt kis falum, öreg szüleim, a régi barátok, a gimnázium; ki gondolt már az egyetemi évekre, a hajópadlós hivatali szobára, néhai feleségemre, aki vidéki szokásai miatt nem illett többé hozzám. Arcom kipirult, a szívem belső lázban égett. Úgy éreztem magam, mint az úrhajós, aki elhagyja az unott, ósdi világot, és elindul egy ismeretlen, csodálatos galaxis felé.

A párnázott, vastag ajtómon elhalt a kopogtatás, csak az ablakon keresztül szüremlett be egyre fenyegetőbb lárma, és végelethetetlen tömeg hömpölygött a nagy épület felé. Hatalmas táblákat tartottak fejük fölött, rajta ilyen szavakkal: „Le vele”, „Takarodjon”, „Tűnjön el!”

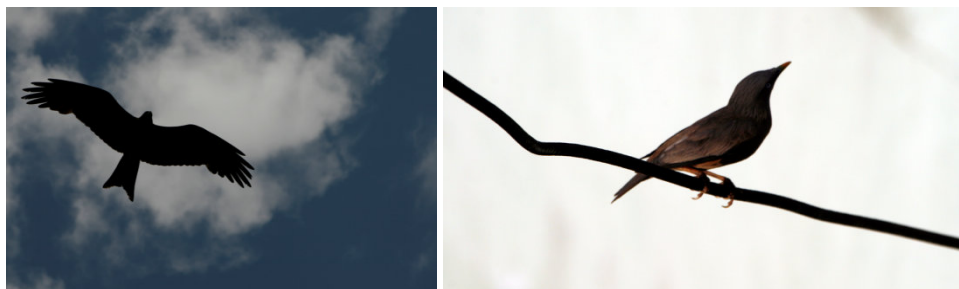
Megijedtem. Elővettem a papírt és rendeleteket kezdtem fogalmazni: ki mennyi béremelést kapjon, mikor mehet nyugdíjba, hogyan várják az üdülőkhöz, miként csökkennek az árak..., de mire az ígéretés végére jutottam volna, a zajos tömeg rám törte az ajtót. Kivonszoltak, és lelétek a lépcsőn. Amint gurultam lefelé és csontjaim törtek, láttam, hogy a létra megfordult velem, és felsőről az alsó fokára kerültem. Csimpaszkodtam, hogy ne zuhanjak le a semmibe.

Ekkor ismét előtűnt a kis falu, a szutykos lakás, benne két aggastyán, akiket emberöltővel ezelőtt elhagytam. Szólt a kolomp, és a pásztor a nyáját új mezőre terelte. Szaporán utánuk ballagtam, és a mélységből kiáltottam: „Uram, hagyd, hogy legalább a tövisbokorban vergődő kis bárányokat kiszabadíthassam!”

Hódmezővásárhely, 2011. május 31.

*

A LÉLEKMADÁR

(Eifert János felvételei Indiából)

Küzdelem a floridai Myakka River felett (Sz. T.)

A vadászsólyom

Lassanként pirkadt a puszta fölött. A vadászsólyom fönt ült a látófa csúcsán, ahonnan az egész sík vidéket kémlelte. A táj mozdulatlan volt. A rét nyirkos fűvében eltűntek az éjszakai kis vándorok, és mielőtt fölkelt a nap, álomba szenderültek.

A vadászsólyom nyújtogatta gémberedett lábát, majd a tollát igazgatta és kitarta szárnyát. Fejét kelet felé fordította. Várta, hogy a nap megjelenjen, miközben elmélázott. Ilyenkor, kora tavasszal még későn pirkad. A hó elolvadása után elsőnek a növények újulnak meg, és a meleg erősödésével előjönnek a telet átalvó bogarak, csúszómászók, majd lassan benépesedik a világ.

Hamarosan vége lesz a téli koplalásnak. Megjelennek az apró vadak, kisnyulak futkároznak a bokrok között. A ragadozó madárnak egyelőre más földadata nincs, mint korgó gyomrát újra megtölteni. Hatalmas körmei a télen megnövekedtek, sarlócsőre meghosszabbodott és fölkészült a vadászatra. Rövidesen lecsap első áldozatára. Nem lesz kímélet. Gyorsan végez vele és portyázik tovább, mert megtelt a fészke éhes fiókákkal, amelyek úgy gyarapodnak, ha szüntelenül táplálja őket.

Fejét forgatva, ismét szétnézett a még mindig dermedt pusztán. Érezte, hogy halált hozó ösztöneinek erősödésével tagjaiba az erő visszatér, és ebből a magasságból ő e világ ura. Szeme tükrében hirtelen változást észlelt. Valahol a látóhatár szélén, ahogy a nap első sugara fölfeslett, megjelent egy parányi madár. Fölemelkedett, majd ég és föld között lebegni kezdett. A sólyom fölroppent és hajszolásra indult.

A lélekmadár

A nap úgy kelt a puszta fölött, ahogy a fölütött tojás szétfolyik a serpenyőben. Előbb a színtelen fehérje csúszik ki a héj alól, majd a burkából kiszakadt sárgája követi, amely előbb csak halványan mutatja magát, majd narancsszínűre változik, azután vörös árnyalattal terjed tovább.

A kismadár kiszabadult a téli éj fogságából. Kibújt a megújulásra váró avar közül, és előbb fölült egy barna kóróra pihe tollait szárogatni. Oly törekeny volt, akár a tajték fölött elszabadult buborék, amelynek hártájája szinte nem is látszik, csak érzékelni lehet, hogy amint melegszik benne a levegő, megindul és száll az alulról érkező enyhe légárammal. Ő is föl-emelkedett. Már látta a nap első sugarait. Kerülgette a betakarítás után itt maradt, árválkodó gazokat, és kereste a fölfelé lebegő fuvallatokat, hogy gyöngé kis szárnyait segítsék.

Nagy út állt előtte. Vissza a hazájába, egy másik világba, ahonnan korábban jött, és most, hogy a tél földi burka szétfeszlett, emelkedhetett egyre magasabbra. Látta a csupasz eget, benne a kelő napot árnyéktakarójától megválva, rámosolyogni és hívogatni. Nézte a fényt, amely színeit elhagyva egyre áttetszőbbé vált és melegítette. A kis lélekmadár örömeiben csi-csergett, és amint pergő szárnyacskájjával lebegve, pillanatokra megtorpant az elhagyott világ fölött, újult pörgéssel emelkedett mind följebb, ahonnan már alig látta a még szunnyadozó

földet. Fölötte minden csupa káprázat volt, betöltötte egész lényét, és mintha ezernyi madár-torokból az örök élet harsanna felé, vágyaiban kezdett volna beteljesülve, szétterülve, az örök fészekbe boldogan megpihenni.

A vadászat

A sólyom fölfogta, hogy a kismadár gyorsan röpdös, egyre följebb emelkedik, és ha nem siet, szem elől téveszti. A látófa csúcsán hatalmasat, vészjóslót sivitott – mint robbanás előtt a túlfeszült gőzgép sípja jelzi a véget – és gyors szárnycsapásokkal közeledett a préda felé. Nagy volt a lendület és óriási az erőkülönbség. Mielőtt a kismadár elbújhatott volna, észrevette a közeledő veszélyt, de már csak vergődött. Hol zuhant, hol emelkedni próbált. Maga fölött mégis mindig ott látta a hatalmas, kitárt szárnyat, amely elfödte előle a fényt és vakságra kárhoztatta.

A sólyom a kismadár fölött szárnyát fölfelé emelte, lábát maga alá eresztette és körmeit széttárta, akár egy hatalmas harapófogó. Mint az űrből érkező meteor zuhant alá, és a karmok megragadták a madárkát. Diadalmasan, lassan, hatalmas és méltóságos szárnycsapásokkal fölemelkedett vele, és újra megpihent a látófa csúcsán.

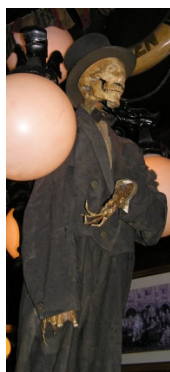
Szétnézett, hogy diadalát látja-e az egész pusztá? A fejét hátravetette és győzelmi kiáltásba tört ki. Odalent az apró állatok remegve bújtak el, és a néma csöndben a halál diadala ünnepi tort ült. A vadászsólyom csőre a lélekmadár nyakába mélyedt. Érezte, hogy nincs többé szabadság, hazatérés, fészek melege, és a fény, amely elborította úgy halt ki, mint azon az utolsó órán, amikor majd a nap kialszik, hogy a világot utolérje a pusztulás.

A győztes szagatni kezdte a tetemet. Szálltak, kerengtek a véres pihék lefelé, és ahogy zsákmányát nyelte, önnön tollas bőrében, zörgő csontjaival egyre jobban kiüresedett. Saját lélekmadarát fogyasztotta.

Hódmezővásárhely, 2011. július 19.

*

PÁRBESZÉD

(Szent Tibor Péter fotója)

Különleges nap volt ez a mai. Hazafelé indultam. Amikor a külvárosban kezdett a forgalom elapadni, és percek óta senkivel sem találkoztam, szembejött a csontvázam és cigarettázott. Amikor közel ért, arcomba fújta a füstöt és csontkezeit keresztbe tette mellkasán. Megrökönyödve álltam meg.

– Hová mégy? – kérdezte csontvázam, és foghíjas szájából kiköpte a csikket.

Dadogtam, egy értelmes szót sem tudtam kimondani. Testem másik fele így folytatta:

– Ajánlom, ülj le gyorsan, különben összerogysz, akár az üres liszteszsák. Az éjszaka kiléptem belőled és a bőrödben hagyott belső szerveidnek semmiféle támasza sem maradt.

Ijedten végigtapogattam magam, és döbbenet tapasztaltam, hogy csont nélküli karomat úgy tudom kerekre fölgöngyölni, akár egy sálat. Lábam nem bírta tovább a terhet, és mielőtt összerogytam volna, lefeküdtem az árokpartra.

– Hogy tehetted ezt velem? – tudakoltam.

– Rád untam. Nyavalyogsz, késlekedsz, nincs terved és határozott utad, amelyet végigjárnál. Önállósítottam magam. Végre szabad vagyok, és ettől kezdve a magam ösvényén haladok. Nem vagyok hajlandó neked többé támaszt nyújtani.

Közben leesett az egyik karja.

– Látod, hogy nem megy egyedül? Mi tartana össze, amikor hiányoznak az ízületek, izmok és inak? Ezeket mind bennem hagytad.

– Kutasd át a zsebedet, talán maradt még benne egy rágógumi.

Kétségtelen, találtam egy csomaggal. Csontvázam gyorsan visszarakasztotta vele a karját én pedig tovább okítottam:

– Nézz már magadra, milyen szerencsétlen vagy.

– Nem látlak, hiszen a szemem az arcodban maradt.

– A szemem? Az hagyján, hanem a fejemben hagytad az agyvelőm! A koponyád olyan üres, mint egy hámozott léggömb. A cigarettát is hiába szívtad, a tüdőm a mellemben maradt.

– Te csak magadról beszélj! Mire még a szerveiddel és az eszeddel? Úgy fekszel ott a fűvön, min egy kidobott, szétfeszlett öreg szőnyeg.

– Mégis könnyebb helyzetben vagyok. Műanyagból új és megbízhatóbb csontvázat gyártatok magamnak, mint te voltál. Nézd meg a bal lábszárad. A sípcsontról össze, mikor mászás közben leestem a szikláról és szilánkosra tört, ezért gyerekkorom óta sántikáltam. A karambolozásomkor a jobb csípőcsontodból is letört egy darab, és kivették belőlem...

– Ugyan, hagyjuk már a hibalajstromot – szakított félbe. – Mit gondolsz, mit szenvedtem a megrövidült inaid, a rosszul fejlett, hitvány izmaid miatt? Egész nap lustálkodtál és nem voltál hajlandó mozogni, a sportot pedig egyenesen utáltad. Közben erődöt fitogtatva köveket emelgettél a nők előtt, és a gerincem majd eltört, hogy ekkora terheket megtartsak. Amíg pipádba illatos dohányt tömtél és élvezted, babáidat öledbe véve, engem kihagytál a szerelmeskedésből.

– Egyáltalán hallottad mindazt, amit mondtam, hiszen a fülem a fejbőrömmön maradt?

– Megtanultam a hangokkal keltett csontrezgést észlelni.

– Élvezel te valamit is így e világból?

– Ezt én is megkérdezhetném tőled, amint ott fekszel tehetetlenül, kiszolgáltatva. Hiába maradtak érzelmeid, ha karod többé nem tudod fölemelni, hogy a kívánt nőt magadhoz öleld. Nem is vicsorgok tovább rád, hanem megyek tovább.

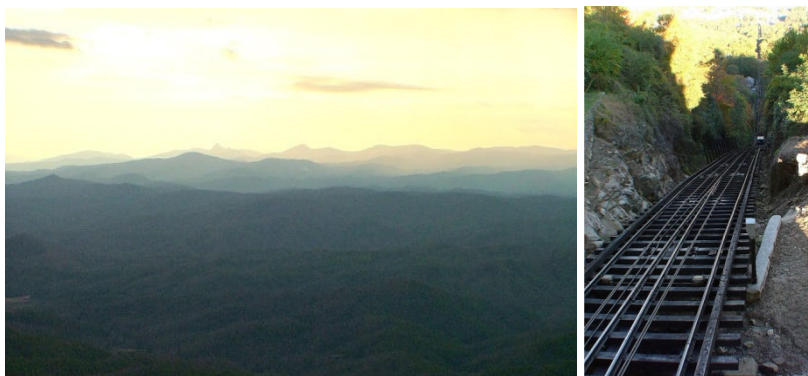
A csontváz zörögve elindult, miközben távoli kakasszót hallottam. Pirkadni kezdett. Álmomból lassan ébredtem és fölültem. Az első dolgom az volt, hogy végigtapogattam magam, majd fölültem az ágyban. Kikászálódtem és járni kezdtem. Rájöttem, hogy csontvázam célt tévesztett, és miután nem tudott semmit sem észlelni, véletlenül visszabotorkált belém, én meg befogadtam.

– Ecce Homo!

Jobb híján, azóta is együtt fogyasztjuk az élet ránk mért, elpergő óráit, és sokat vitatkozunk.

Hódmezővásárhely, 2011. július 23.

AZ ALAGÚT VÉGE

Az Appalache hegységben (Sz. T.)

Már harmadik nap másztam a hegyeket. A bakancsom talpa kilyukadt, a nadrágomat megszaggatták a tövisbokrok. Kulacsomból kifogyott a víz, szinte porzott az alja, és száraz nyelvem leragadt. Ahogy csúcsról csúcsra fölfelé haladtam, csöndes, áztató eső mosta lúdbőrös testem, máskor a nap heve elől szikla mögé bújtam, de az idő haladásával az izzó sugarak megtaláltak és beborítottak, mintha olvadt fémet csurgattak volna rám.

„Nincs menekvés?” – kérdeztem magamtól. – „Minél messzebb jutok ezen az átkozott hegyen, annál több gerinc és láncolat tornyosul, vagy húzódik előttem a látóhatár széléig, és sehol egy patak, turistaház, vagy település, ahol rendbe hozhatnám magam, esetleg kicsit pihenhetnék.”

Fejem lógatva baktattam tovább. Még nem adtam föl, mert ezt a fogalmat sohasem ismertem, de az bizonyos, hogy olyan szárnysegezt voltam, mint az ég felé kilőtt golyó, amely odafönt lendületét veszítette, és kezdett visszahullani.

„Hol van már a nagy ábránd, amely miatt vándorbotot fogtam, hogy elinduljak és a hegyek ölelésében megtaláljam azt a völgyet, amelyben gondozott házacskák sora kanyargós utcákká épülve a dombtető felé fut, amelyen karcsú tornyával hívogat a templom, és harangszóval üdvözlnek az emberek, amikor megérkezem? A boltok nyitva, és mosolygós árusok tessékelnék a pultok felé. Kívül gyülekeznek az emberek, mert kedves vendég érkezett, akit régtől vártak. Tálcán habzó, hideg sört hoznak, egy idős asszony aprósüteményt nyújt felém. Szépséges fiatal lány közelít, megfogja kezem, mutat egy mézeskalács házikót, és finom ráhatással irányít befelé.”

Éles kő fölhasítja térdem és figyelmeztet a valóságra.

„Ilyen falu már nem létezik” – fut át agyamon.

A házak szutykosak, a kapukon hatalmas lakatok lógnak. A boltok redőnyei félig leeresztve, alóla gyanakvó tekintetek fürkésznek. Az utcákon kóbor kutyák hada rohangál. Hamarosan utolérnek és megtépnék. Amott szirénázó autóval a rend helyi öre száguld felém. Majd eltapos, amikor csikorogva fékez előttem. Rám néz, körbejárva fölmér, igazoltat és kioktat, hogy itt nincs semmi keresnivalóm, azonnal tájuljak innét.

„Vajon hol jutok már végre ki ebből a hegylánc-rengetegből? – rimáncodom félhangosan, amikor amott megpillantok egy alagutat.

Végre itt a szabadulás lehetősége! Lépéseimet megsorjázom, szinte futok a bejárat felé. Különös sínpar halad velem párhuzamosan fölfelé, és elnyeli az üreg sötéten tátongó, óriási szája. Ha vasút van, azon emberek is utaznak, tehát az alagút másik végén hamarosan állomás lesz, ahol föl- és leszállnak. Ott majd én is fölkapaszkodom egy szerelvényre és elutazom. Élvezem, ahogy csattog alattam a kocsikereke és a lejtőn visz, visz lefelé az Alföldre, ahol azóta már megért a gabona, talán le is aratták és friss házi kenyérral várnak odahaza.

Ahogy beérek az alagútba, a fény lassan félhomállyá gyöngül, majd minden elsötétedik. Lépéseim lelassulnak és tapogatózva haladok tovább. Lyukas bakancsomon át érzem talpam alatt a latyakot, az eldobált sörösuveg kupakot, a talpgerendák alatti pengeéles kötörmelékét. Elvágódom és térdemet fölsebzem. Olykor mászok, máskor a hegy levét verítékező falat tapogatom, hogy vezessen előre, kifelé a sötétségből. Már egyre mélyebben járhatok a hegy gyomrában, és nő az izzadságomat előcsalगतó meleg. Csak úgy szakad rólam a víz. Föl-egyeneselek és a lépéseimet számlálva igyekszem az idő múlását észlelni. Percek, órák, napszakok múltak? Sejtteni sem tudom. Minden csalóka körülöttem, csak a fénytelenység valós.

Valahol a távolban, hirtelen mintha szentjánosbogár cikázna tágra nyílt szemem előtt. Talán valami világosság lehet az. Bemegyek a sín pár közepére és a gerendákon nagyokat lépkedve haladok céloom felé. Megbizonyosodom, hogy amit látok, az valóság. Erősödő fény a sötétségben. Előbb szorongásom oszlik, majd újfönt rettegéssé válik, mert nem tudom, hogy ez már csakugyan az alagút vége-e, vagy vakító lámpáival egy gyorsvonal rohan szemközt?

Hódmezővásárhely, 2011. augusztus 12.

*

CSAK EGY KÖVET HOZZÁL!

(Eifert János fotója.)

Florida, Sarasota: kő a Mexikói-öböl partján (Sz. T.)

Kishúgom és köztem nemzedéknyi különbség volt. Korán árvaságra jutott. Anyánk helyett neveltem, akár a saját gyermekemet, férjem apjaként szerette. Hajnalka szemléletét egy szabados, új kor irányította, amelyben az emberek közötti kapcsolatok meglazultak. Már felnőtt volt és a szomszédságunkban lakott.

Harmadik napja rosszul aludtam. Ideges fáradtság töltött, nem tudtam magam kipihenni. Éppen egy repedést néztem a fejem fölött, amikor húgom benyitott.

– Holnap a tengerre megyünk egy hétre. Köszönni jöttem. Majd jelentkezem.

Fölugrott és rohant az ajtó felé. A látogatása formáság volt. Talán korábbi tanítója parancsolt rá, ha hosszabb útra távozik, köszönjön el a családtól, mert így illik. A küszöbről visszafordult egy pillanatra és búcsút intett.

– Hozol vásárfiát? – kérdeztem.

Meghökkenve nézett felém.

– Valamit, amit az itthon maradók várnak – mondtam neki. – Csak egy követ hozzál a partról, amelyet a hullámok kidobtak.

– Jó... – mondta és rohant tovább.

Teltek-múltak a napok. Számolgattam az órákat. Igyekeztem követni, hogy most éppen mivel töltheti az időt. Fölkel, megmosdik, reggelizik, lemegy a partra. Találkozik a frissen szerzett ismerősökkel. Fürdenek, a hullámokon vitetik magukat befelé, messze a parttól, majd hirtelen megfordulnak és visszaúsznak. Amikor kishúgom kilép, lába alatt megcsikordulnak a

kövek. Esszébe jutok. Lehajol és válogat. Sok a különös alakú szikladarabocsk, ahogy időtlen idők óta a tenger, a nagy Szobrász formálta. Hajnalka bizonyosan a legszebbet hozza nekem.

Eljött a visszaindulás ideje. Látom magam előtt, ahogy utazó táskájába rakja holmiját, és egy papírsebkendőbe csomagolva, közéjük rejti a nekem szánt, madárláttá, szélfúttá és vízmossa követ. Beteszi hátul az autóba. Beül a többiekkel és elindulnak haza. Hosszú ez az éjszaka, míg utaznak, nem akar telni. Rossz érzések fognak el: mi lesz velük a mozgalmas napok után, kivilágítatlan utakon, szurdokok, szakadékok és csúcsok között. Lassan elnyom a fáradtság.

Másnap rohanok dolgozni, de nincs olyan perc, hogy ne gondolnék rá. Férjem telefonál, hogy rendben hazaérkeztek, azóta már el is aludt, holnap majd jön. Megnyugszom. Nehezen telik a következő nap is. Munka után a legrövidebb úton indulok, hogy minél hamarabb otthon legyek. Húgomat családotól nagyon várjuk. Elképzelem, hogy kinyitja az ajtót, és bedugja ökölbe zárt kezét. Lassan kinyitja a tenyerét és ott lapul benne a kő. Azután megjelenik a válla, az arca, mosolyog, föltáru az ajtó és rohan felém. Atölel, leül mellém és mesél...

Harmadik napra csakugyan előkerült. Pár percre jött, mert várták itthon a barátok, akiknek el kellett mesélni a sok csodás élményt. Amikor kérdeztük, hogyan érezte magát, látott-e sok érdekeset, voltak-e izgalmas kalandjai, milyen különlegességet evett, néhány szóval válaszolt, és már rohant tovább. Az ajtóból visszaszólt:

– Gyűjtöttem követ, de lemostam a ráragadt tengeri üledéktől. Most kint szárad az erkélyen. Majd hozom...

Lassan múltak a napok. Az órák számlapján a naptár júliusból augusztusba fordult. Kezdetben sokat gondoltam Hajnalkára. Próbáltam magamnak magyarázni, hogy ilyen fiatal koromban én is bizonyosan így éltem. Szaladtam, barátkoztam, kerestem a pillanat örömét. Tele voltam mindenféle programokkal, és ezek lassan mind elvesztek. Mára már semmire sem emlékezem, mert egyetlen kiemelkedő esemény sem volt köztük, amit érdemes lett volna a fejemben elraktározni.

„Kell nekem tengerről hozott szuvenír?” – tértem vissza a mába, és a változatlanul foglalkoztató gondolathoz. – „Hiszen a fiókjaim, a polcaim, az üvegszekrények tele vannak szebbnél szebb különlegességekkel, amelyek a világ sok-sok tájáról származtak hozzám. Nem kértem gyémántot, smaragdod, vagy rubintot, csak a tenger csiszolta kis kavicsot, amelyben a szív lakozik; az a gondoskodás, ahogy megfogta és hazahozta, mert tudta, hogy kedves lesz nekem. Nem a kő hiányzik, hanem az, amit vele átadott volna, mert ahányszor majd ránézek, mindig őt látom benne; talán akkor is, amikor többé már nem találkozunk.

Hódmezővásárhely, 2011. augusztus 18.

*

NE NÉZZETEK VISSZA!

Életképek a Hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum neolitikori kiállításáról
(Sz. T.)

Ott éltem én is a fakörök közelében, és ifjúságom vidám hullámainak habját fölöztem. Életem jelentős részét a dolgozások közötti szerelem és tivornya gazdagította. Eszembe sem jutott, hogy innen egy másik út is fut, amely egyszer elvezet majd az apáink által épített, nem messze lévő kőkörökhöz, ahol szellemeik várnak már bennünket, hogy örökre befogadjanak. Amíg az ember a pásztorórák hevületének virágillatos ágyán társat lel, és habzsolja az élet kínálta örömeit, reménykedik, hogy a fakörök az örök élet gyökereit eresztik, és a következő nemzedékek számára kapaszkodó ágakat hajtanak. Ilyenkor a rövid éjszakák összeolvadnak a kelő nappal, amely sziporkázó fényt áraszt, elborítja a világot, hogy életerőt és derűt sugározzon.

Észre sem vettem, hogy egyszer csak elérkeztem életem deléhez. Ahogy eddig gyorsan teltek az évek, most futottak előttem, és már nem győztem utánuk loholni. Túl a hetvenen láttam, hogy a régi nászágakat fölverte a gaz, vagy fészket rakva mások feküdtek benne, akik már közelükbe sem eresztettek. Néztem az arcukat. Nem volt közöttük ismerős. Miért tűntek el a régi asszonyok vonásai, anyám simogató keze, apám munkától kérges tenyere? A felhők is megsokasodtak fölöttem. A nap egyre kevesebbet süt már deresedő fejemre. Az egyetlen meleg ez, amely még elér, és jólesik, de gyorsan elillan.

Amott a távolban, zöld mezőkből kiszáradt rétek közepén, fölsejlettek az ég felé törő, súlyos kövekből rakott körök. Mintha hangokat hallottam volna, és szóra nyitottam ajkam, de nem feleltek, csak láthatatlan karok integettek. Talán hívogatnak? Éreztem, hogy eljött az idő, amikor indulnom kell.

Nem volt még lantom, mint követőimnek, akik majd utánam is megteszik ezt az utat, és szégyelltem magam. A vidám élet közepette feledtem a gyűjtögetést, és még egy nyomorult sípot sem tudtam magamnak szerezni, hogy hangjával visszahódítsam elvesztett kedveseimet, mégis zarándokolni kezdem. A fakörök vidám lármája, a nagy zabálások szétdobált csontjai hamarosan elmaradtak.

Láttam magam előtt az ösvényt, amelyen jártam. Egyre keskenyebbé vált, és két oldalán a fenyegető mélység ásított felém. Néha összeborzadtam, de félelmem lassan távozott, mert erősebb volt bennem a vágy, hogy hamarosan találkozom azokkal, akikért ezt a nehéz vándorlást vállaltam és visszahozom őket. Milyen jó lesz ismét együtt helyet foglalni a fakörök között, megtölteni a tüllökupákat és vigadni, hiszen életünk továbbmegy a szokott módján.

Nem figyeltem az idő múlását, mert hittem, hogy megállt körülöttem. Talán nem is a lábam vitt, mert könnyűnek éreztem magam, akár a fölfelé szálló légáramban lebegő, kitért szárnyú fecske. A finom párából kezdtek kibontakozni a hatalmas kőkörök. Az út megszűnt, csak arcokat láttam, akik felém néztek és szólogattak. Hívogatni kezdtem őket. Mögöttem föl sorakoztak reménységeim, vágyaim, éltetőim, segítőim kedves alakjai. Amikor megindultunk, rájuk parancsoltam:

– Ne nézzetek vissza!

Énekeltek. Mintha szirénzenét hallottam volna. Lehet, még mindig hívogattak, talán visszakíváncoltak, de már együtt voltunk és utánam jöttek. Ahogy haladtunk, az út is szélesedni kezdett, belőle elágazások futottak szét. Fölmerült bennem, hogy vándoraim közül esetleg többen eltévednek és nem követnek, de elhessegettem magamtól a gondolatot.

Miként a váltakozó távolságok fogyatkoztak, érzékeltem, hogy mögöttem csökkennek a hangok. „Talán gyorsan haladok és erőszakosan vezetem őket?” – rémlett föl bennem, ezért erősebben kezdtem énekelni. Beleszóttam a hozzájuk fűződő emlékeimet, és így szóltam mindenkire buzdítva, hogy bátran kísérjenek.

Hamarosan rá kellett jönnöm, hogy magam áltatom. Már csak lépteim puha neszt és lélegzetvételelem csöndes szuszogását hallottam. Szólitgatni kezdtem őket:

– Édesanyám, nem emlékszel, milyen erősen kapaszkodtunk egymásban, amikor kimentettél a sebes patakából? Apám, megtanítottál, hogyan kell a követ élesre csiszolni, és a

szarvas agancsába szerszámmá foglalni! Kedvesem, milyen forró volt ölelésed, amikor először magadhoz szorítottál? Fogad helye még mindig vállamat díszíti, mint szerelmednek hű bélyege. Lépkedj gyorsabban, drága öreg gyógyítónk, hiszen visszamegyünk oda, ahol olykor ezernyi sebből vérzik a világ, és szükség lesz írt nyújtó ujjaidra. Figyelj lábadra és lépéseidre, kedves tanítóm, aki megmutattad, miként kell a titkos jeleket metszeni...

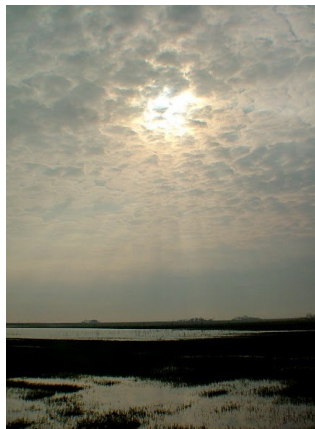
Hangom elakadt. Megálltam és hallgatóztam. Mély csönd fogott körül. A finom szürke köd szitált és mindent beborított. Mintha a megszólított arcok pillanatra megjelentek volna előttem; vagy csak képzelet volt az egész, amely látványként nem mögöttem sorakozott, hanem bennem élt, hiszen itt körözzük ismeretlen, porladó csontok között, a kőkörök belsejében egyre mélyebbre jutva, és e fénytelen világban már nem ragyog föl többet a nap, hogy világos, tiszta képet alkosson előttünk. Talán nincs is jelen, és engem, ki jövőjét elvesztette, csupán a múlt ölel át? Többé nem törődtem semmivel.

Megfordultam és visszanéztem!

Hódmezővásárhely, 2011. szeptember 5.

*

TÁVLATOK

A vásárhelyi Pusztán (Sz. T.)

Megkaptam a diplomámat. A búcsúvacsora után beleültem a szüleimtől kapott új autóba. A motor földübörgött és száguldottam. Emlékszem, mennyire élveztem. Végre leráztam magamról a kötelező órákat, a tanulást, diák-összejöveleteket és a magam ura lehettem.

Kezdett virradni, és az átmulatott éjszakát követően túljutottam a fáradságon. A nap fátyolos fejjel kelt – mint a nászéjszaka után magára maradt menyasszony, aki fején felejtette pártáját –, és ahogy szemét kinyitotta, fölült a puha fű tetején csillogó harmatcsöppekre. Bevilágította a rétet, amelyen keskeny út vezetett.

Május végén jártunk, a levegő gyorsan melegedett. Harsány színekkel robbant ki a természet végtelenített körforgása. Levettem a zakót, és fölgyürt ingujjban kiléptem a mezőre. Fejem alá helyeztem az üléspárnát és gondolatok nélkül néztem az eget, amelyen felhőnyájak üzekedve kergették egymást.

Nem tudom meddig merengtem, mire megtört szememre álom telepedett; mennyit aludtam, amikor végre fölbredtem. Egy kis fa bújt ki mellettem, amelynek növekvő levelei jótékony árnyékot borítottak arcomra. Az autóm motorja újra fölberregett és elrohantam. Élveztem a sebességet. Hamarosan utolértem egy sor gépkocsit. Egykori iskolatársaim ültek bennük: mindenki a férjével, feleségével, gyermekeikkel. Megdöbentem. Amikor melléjük értem, csalódásomnak hangot adtam:

– Hiszen hamarabb indultam, mint ti, és robotgattam, hogy a poros nyomomba sem értetek. Mikor előztetek meg?

Amikor a réten pihented a féktelen iram fáradalmait. Közben nézelődtünk, gyönyörköd-tünk a tájban és egymásra találtunk.

„Megálljatok!” – gondoltam magamban. – „Nem hagyom, hogy legyőzzetek!”

A gázra tapostam, és a kocsim, akár a villám, sisteregve lőtt ki. A göröngyök málltak a gumi bordái között, és az elhagyott út eltűnt mögöttem. A kis fa megerősödve hirtelen ott állt előttem, és már hiába fékeztem, nekiütköztem. Arra még emlékeztem, hogy a roncsok közül kimásztam, majd eszméletemet vesztettem.

Fogalmam sincs, meddig feküdtem ott, de fájdalmak között tértem magamhoz. Szemközt egy hatalmas madár figyelt. Megijedtem, hiszen erős karmát és kampós csőrét nyújtotta felém, majd emberi hangon megszólalt:

– Kapsz tőlem egy utolsó lehetőséget – és fölmutatott a borús égre. – Látod a felhők között azt a szemet? Nézd bennünket. Kapaszkodj belém, fölviszlek innen az alvilágból, ahová estél. A szem megnyílik és átmegyünk rajta. Gyerünk, mire vársz?

Négykézláb mászva megindultam és megkapaszkodtam a madár hátában. Szárnyát kiterjesztette és zúgva fölemelkedtünk. Kisvártatva hátraszólt, hogy a karomat adjam, mert megéhezett. Odanyújtottam és leharapta. Hamarosan ismét parancsolta, a lábam kell neki. Ezt is lenyelte.

Ekkor már nem láttam magam alatt az elhagyott tájat. A sas a lábát hátranyújtotta, szárnyát rám tapasztotta, nyakát, fejét előre fúrta, és ahogy a rakéta a világűr határát, az ég szemét átszakította. Hirtelen nagyot fékezett és letett az Alma Mater udvarán. Az asztalokon még ott hűlt az utolsó, elköltött, közös vacsoránk maradéka.

– Fehérlófia! – kiabált egy lány, aki régtől kedves volt nekem. – Hol maradtál? Már vártunk!

– Fuss – mondta a madár –, visszaadtam elvesztett végtagjaidat. Éppen most búcsúztok egymástól. Többé le ne maradj!

Fölszállt és mielőtt elköszönhettem volna tőle, eltűnt a felhők mögött. Csak az ég szeme maradt utána, amely azóta is rám figyel.

Hódmezővásárhely, 2011. október 4.

*

ELHIDEGÜLÉS

(Szent Tibor Péter fotói Georgiából)

Anyám arra intett, hogy a diákszerелеmből fakadó házasság sohasem lesz tartós, mivel két fölkészületlen, az élet gondjaival számolni képtelen, tapasztalatlan fiatal frigyéből ritkán származik életre szóló kapcsolat. Okoskodásnak véltem és nem vettem magamra. Anyánk különben sem sokat törődött velünk. Négyen voltunk testvérek. Két bátyánkra figyelt és velünk, későn született lányokkal nem is foglalkozott. Ha csínyt követtünk el, gúnyolódott, leszidott és büntetett bennünket. Ezzel befejezte anyai gondoskodását.

Nem csoda, hogy amikor érettségi előtt Gábort megismertem, a családtól való elszakadás jelentkező ösztöneként mindkettőnkben föllángolt az első szerelem, és az egymásba való megkapaszkodás szándéka. A fiú remek ember volt. Kiváló zeneértő, udvarias, figyelmes, és amikor egy sportöltönyben megpillantottam izmos vállait, leküzdhetetlen vágy alakult ki bennem. Sajnos nem nyertünk fölvételt az egyetemre és, hogy az élet ne sodorjon szét bennünket, összeházasodtunk. A város szélén állt egy jókora üzem, ahol segédmunkásként állást találtunk, és egy közeli albérleti szobában laktunk.

Mire beköszöntött a tél, új életünket megszoktuk, és kezdtük egymást felfedezni. A hideg elől összebújtunk. A takaró alatt simogatásokkal, csókokkal, becézésekkel lángra lobbant a bőrünk, amely tűzviharként terjedt a szívünk felé és olthatatlanul égette lelkünk. Micsoda mámor patakzott ágyékunkból, amely szerteúzte az ismeretlen félelmet és kételyt, hogy rosszul választottunk. Egy gyors ölelésre még a munkahelyen is titokban találkoztunk. Úgy éreztem, hogy a világ csupa színekből rajzol körénk védősátot, magasba emel, és olyan messze látunk, ahová más ember szeme nem is követhet.

Észrevétlenül így zúgott el fölöttünk a tél, majd egy nap a hajnalpír hamarabb kopogtatott az ablakon, mint máskor, és a napfény belopódzott a kis szobába. Követtem útját kifelé, ahol a cseresznyefák kezdtek virágba borulni és képzeletem bejárta a feledésbe merült ösvényeket, a sziklás tópart kavicsait, amelyek őrlőkövekként morzsolódtak, csikorogtak mezítelen talpam alatt, ahogy futkároztam rajtuk.

Gábor még aludt. Cirógattam, de ujjaim érintése elől a paplan alá menekült. Lerántottam róla a takarót és fülébe harsogtam a tavasz üzenetét: „vasárnap van, kimehetnénk a partra hancúrozni”, de nem felelt. Sértődötten felöltöztem és otthagytam. Úgy gondoltam, hamarosan utánam rohan és kétségbeesve szólítgat, merre vagyok?

A tó környékén sokan voltak. A fiatalok összeölelkezve a köveken ültek, az anyák gyermekkocsit toltak, vagy kicsinyeik után futkostak, csak én maradtam egyedül. Leültem és vártam. Eleinte még Gábor jelent meg képzeletemben, de fantáziálásom alakját hamarosan elmosta. Kezdett bennem kifermődni egy ismeretlen arc, amelyet nem tudtam megeleveníteni, és ehhez új érzés is csatlakozott, a titokzatoshoz fűződő vonzalom. Ráébredtem, hogy hiányérzet van bennem egy másik ember iránt. Mellem feszült, lélegzetem gyorsult és szaggatottá vált, akár a szerelmi mámor csúcán, pedig senki sem közeledett felém.

Hazatértem. Gábor nem volt otthon. Meglepődtem, majd leültem. Éhséget és fáradtságot éreztem. Tegnapról ételmaradék szikkadt egy edényben. Megmelegítettem, de nem esett jól. Ruhástól leheveredtem az ágyra és elnyomott az álom. Már sötét volt, amikor férjem dülöngélve, csörömpölve hazajött. Felelősségre vont, hogy hol jártam és miért nem főztem? Vita kerekedett, hiszen ő is csavargott valamerre és készíthetett volna ebédet. Végül fogtam a párnáját, pokrócát és ledobtam az ágy mellé a földre. Azonnal fölmarkolta és visszadobta. Elindult a párnacsata, végül Gábor volt az erősebb és én aludtam a földön.

Sokáig zokogtam és vártam, talán leheveredik mellém, de csakhamar horkolt. Leheletén éreztem az alkohol szagát és tudtam, hogy hajnalig föl sem ébred. Csörgött az óra és a hideg vízben kisírt szemmel mosogattam arcomat. Férjem nem szólt hozzám. Meg sem várt, fölült a kerékpárjára és elkarikázott. Eleinte magam hibáztattam és bizakodtam, hogy kapcsolatunk helyreáll.

A napok múltak. Ahogy növekedett a világosság, Gábor munka után egyre később érkezett haza. Már nem veszekedtünk. Otthon mindketten valami látszatmunkát végeztünk. Pár szót váltottunk, és vagy külön utakon mentünk, vagy olvasásba, tévénézésbe merültünk.

Egyre kellemetlenebbül hatott rám izzadt szaga, a lyukas, bűdös zoknija és koszos alsóneműje, amit egy idő után nem voltam hajlandó kimosni. Amikor az illemhelyet használta, utána órákig nem mentem be a csöppnyi helyiségbe, inkább szenvedtem a kényszerű szükségétől. Titokban figyeltem borostás arcát, a rágógumitól rángatózó, csámcsogó száját. Ha néha tétova mozdulattal még felém nyúlt, eltoltam kezét, miközben lassan örületig fokozódott bennem a vágy egy szoros ölelésre, összeolvadni vele, mint két különböző fémből vegyített szoboralak a téren, de borzongtam, amikor arra gondoltam, hogy belém veszik.

Munka után egyre gyakrabban nem jött haza. Összeszedtem a holmimat, amely könnyen elfért egy hátizsákban és elindultam. A játszótéren ricsajoztak a gyerekek, szokás szerint az anyák futkostak utánuk, vagy a fáról próbálták őket lecsalogatni. Elhagytam a belvárost, a gondozott villanegyedet. Mentem egyre tovább és éreztem, hogy kinyílik előttem az elhagyott tópart. A susogó nád integet, a víz tükre új arcokkal hullámszik felém, soha nem érzett illatokat áraszt, és erős vágyakozással táplál.

Hódmezővásárhely, 2011. október 10.

*

A FEHÉR LÓ

(Eifert János fotói)

Messziről érkeztem. Azért, hogy ellássak az ismeretlen tájon, megtelepedtem a domb tetején. Arra járt egy földim. Megállt a halom alján és fölkiáltott:

- Talán az élelmét várja?
- Csak nézelődöm.

– Nem tudja, hogy ez kenyérváró halom? Azok másztak föl, akik figyelték, gazdájuk hozza-e már az ebédet.

Elköszönt és ment tovább. Későn hajnalodott. Minden párába burkolódzott, és ahogy a köd kavargott, a távolban megláttam benne egy lovat kirajzolódni. Úszott a légben, patái nem érték a földet. Olyan volt, mint az ősmagyarok táltos lova, amelyen csak a hadúr ült és nagy ünnepkor föláldozták.

Megdörzsölöm a szemem, hogy jól látok-e, de mikor kinyitom, ugyanaz a kép tárul elém. Talán a köd kavarg jobban a csöndes légáramlatban, vagy a ló rúgja szét. Nyerítést hallok. Paták dobognak. Egész ménes nyargalászik a mezőn. Hamarosan körülveszik a halmot. Csak egyet figyelek belőlük, a fehér lovat. Nem tudom, hogy valóságos mén-e, vagy a sűrűsödő ködszítálás formál belőle vágató paripát.

Fölpattanok a hátára. Nincs nyereg, zablá, sem sarkantyú, de értjük egymást. Térdeimmel megszorítom és száguldani kezd. Nem hajigál, simán halad. Utoléri a ménest és az élére vág. Vezetjük a sereget. Elhal a paták zaja, fölemelkedünk. Mint zajtalan vitorlás gép suhanunk, át a gomolygó felhőkön, ismert réteken.

Lenézek, de az elhagyott világot hullámtalan, sűrű, fekete tenger takarja és semmit sem látok. Odafönn csillagok ragyognak. Amerre járunk, terjed a fény, szivárványszínek villóznak. Keresem a lovat, amelyen ülök, de nem látom, csak ezüst sörénye tekereg a kezemben, ahogy markolom. Hol a ménes? Elszakadtunk. Sem csikós, sem bojtár nincs velünk. Ketten maradunk, a fehér ló és én. Összetartozunk. Nem tudom, ő vezérel-e, vagy én irányítom?

Már elfogytak vágyaink, elérhetetlen emlékeink is sorra elhalnak, és nem okoznak szenvedést. Nincs hiányérzetem. Nem kívánok senkit sem látni, csak ezt a végtelen nyugalmat érezni, amely elárad körülöttünk. Szólítanám a lovat, de nem ismerem a nevét, és szóra sem nyílik ajkam. Talán összeolvadtunk és Kentaurrá változtunk, mert nehéz volna eldönteni, hogy ki meddig ember és meddig fehér ló?

Ahogy haladunk, rá kell jönnöm, hogy alattam már régen nincs a rohanó állat. Minden lelassult. Én vagyok, aki vágatok a felhők között, túl a nap sugarain, messze a csillagok útján. Én vagyok a fehér ló. Az űrben lyuk támad előttem, mint valami kürtő vagy távcső, amelyen lenézek az elhagyott világba. Odalent minden végtelen messze van és már megközelíthetetlen. Nem tudnék visszafordulni, ha akarnám sem. De nem is kívánkozom.

A távolban fölsejlik a domb. Látom, hogy ott áll egy ember és néz fölfelé, mintha kiáltana:

– Miért hagytál el engem?

Ráébredek, hogy én vagyok az. Szerencsétlenül várom a gazdámat az ebéddel, de nem jön. Nézem a lovakat és föltűnök benne, én, a fehér ló.

Elkapom tekintetemet és többé nem nézek vissza. Sörényem úszik utánam, ahogy haladok messzire.

Hódmezővásárhely, 2011. november 17.

*

A CSÓK

Barbara Senti fotói Sarasotából. A háborúból hazatérő tengerész megcsókol egy ápolónőt. A fotó 1945. augusztus 14-én, Japán kapitulációjának bejelentése napján készült a New York-i Times Square-en. A képet egy héttel később közölte a Times magazin. A felvételt Alfred Eisenstaedt készítette. Erről készült a több ember nagyságú, fotó hűségű köztéri szobor

Bagdadi Hakima fotója

Ott feküdt a közelemben egy napozó ágyon. Könnyű nyári ruhát viselt, és amikor a fák mögül előbújó fuvallat végigfutott rajta, rátapasztotta. Pillanatra előtűntek testének finom hajlatai, gömbölyű formái, lágy ívei, bőrének bársonya. Ellenállhatatlan vágyat éreztem, hogy odamenjek és megcsókoljam.

Hozzá osontam és fölé hajoltam. Pilláit fátyolként eresztette le, és elszenderedve szívta magába a lemenő nap utolsó sugarait, amelyek bearanyozták bronzbarnára vált testét. Láttam, hogy ajka kissé megnyílt. Sugározta a forró vér mélyvörös színét, és feszessé tette az élet titokzatos ereje, amely a fiatalság lendületét hordozta.

Lassan ráillesztettem számat, és oly puhán, ahogy magasból hulló tollpihe libben a pázsitra, megcsókoltam. Álmában karja lassan nyakam köré fonódott és magára húzott. Ajka fogadta az enyém érintését és éreztem, hogy lassú örvényként forogni kezd, majd mélyen beszippantja.

Fél év sem telt el, és egybe keltünk. Évekig élveztük ezt az első, keresetlen vágyból föltörő keresett csókot, de mindig más volt, mint az az első. Kezdetben szenvedély fűtötte. Egyetlen, hosszú, és mély betöréssel jártuk át egymás rejtett szájzugait, vagy vele pillangó röpdéséhez hasonló, ezernyi apró érzést osztottunk szét egymás között.

Múltak az évek. Rájöttünk, hogy a csóknak milliónyi, más emberi arculata, íze és hangulata van. Hol a szeretet megannyi élménye váltotta ki, hol meg a megszokás csalta elő. Más volt az, ha egymást köszöntöttük, amikor búcsúztunk, vagy ajándékozásnál, olykor vigasztalásnál osztottuk.

Éreztük, hogy a csókba testünk beleremeg, vagy alig várja, hogy elcsattanjon, hírül adva a világnak, hogy valamiképpen összetartozunk, és viszünk valamit a másikból, amely csak a miénk, vagy megosztja a családdal, amelyet saját testünkől és lelkünkől alkottunk magunk köré, továbbélésünk reményében.

Közben évtizedek múltak. Nézttem, amikor ott feküdt mellettem, és haja színe nem vált el a fehér párna huzatától. Ajka most is megnyílt, de fakó volt, akár az őszi barackon serkenő apró, finom pelyhedzés, de ezt már nem lehetett ledörzsölni, sem csókokkal újra vérbővé, duzzadtá formálni.

Most is ernyedten ásított és észre sem vette, hogy órák óta figyelem. Nézem, hogy fölébred-e és várja-e, hogy karomba kapjam, átöleljem. Magamhoz szorítva leemeljem az ágyról. Bekapcsoljam a készüléket, hogy ismét zenéljen, és szerelmemet talpra állítva, ajkunkkal a táncban ismét összeforrjunk.

A zene régen megváltozott, és csak a dob gép döbögése zajong fülünkben. Rézfúvósok harsogtak, egy dizóz több oktávot átívelve, hol mély, hol magas hangon üvöltözött. Éreztem, hogy az imádott test karomban rángatózik, és segítségkérő szó nélkül, hangtalan jajong, miközben szabadulna ettől az egész kényelmetlen fogságtól, amit állandó rabságnak érzett, és vágyott egy másik világba, ahol valaha ifjúságát élte, de már elveszítette.

Volt egyáltalán fiatalkori élménye, amelyre örömmel visszaemlékezett, vagy csak keresetlenül a küzdelmes napok gyötrelmei bújtak elő, amelyek a csókot megkeserítették? Soha nem kérdeztem, és ő sem beszélt róla. Mégis, minden gondot egy csók próbált megoldani, amely emlékeztetett az elsőre, amikor még ígéretes volt a jövő, és nem sejtette a várható szenvedéseket.

Életünkben mindig a csók hozta vissza a reményt és éltette tovább a szeretetet, hogy legyen köztünk béke, és higgyünk egy távoli, jobb világban. Végül találkoznom kellett az elmúlással. Most is ott feküdt mellettem. Az előbb még lélegzett és mind gyöngébben, mind ritkábban mozdult a melle. Észre sem vettem, hogy mikor maradt el egy párhuzamos világban, amelyben kéz a kézben futottunk előre, és ujjaink kapcsa semmivé oldódott.

Mozdulatlan maradt. Ajka most is kissé megnyílt, mint emberöltővel korábban, az első csóknál. Fölé hajoltam. Nem éreztem, hogy belőle felém árad a jóleső meleg. Feje alatt lassan kihűlt a párna. Az a test, amely életen át szolgált és szeretett, most végtelen útját járta.

Tudtam, hogy már nem kapom vissza azt az érzést, amelyet az első csók adott. Némi viszolygásom is támadt, de éreztem, hogy ajkát most is számmal kell illetnem, hogy örökre elbúcsúzzam. Ez a tisztesség megilleti annyi szeretet, szerelem és jóság után, amelyet tőle kaptam, és még most is adná, ha tehetné, mert velem egész szorgos életét megosztotta.

Főlé hajoltam és megcsókoltam. Amikor ajkunk elvált, melle leeresztett és elszállt belőle végső sóhaja. Nézném, merre vezet útja, de szemem tűnő fényét már nem mutatja. Talán hallanám a távolodó szárnycsapásait, de fülem csukva. Tapintanám bőre ráncait, csak hogy kezem nem mozdulhat. Ha túlélném is őt, az utolsó csók az élet ízét soha többé nem hozza vissza.

Hódmezővásárhely, 2011. december 21.

*

BEZÁRVA

(Szenti Tibor Péter fotói*)

Későre járt az idő, amikor egy hosszúra nyúlt munkanap után hazafelé igyekeztem. A Kékvárosban még folyt a szabadtéri álarcosbál. Ismeretlen ifjú az én fejemre is bohócsapkát nyomott és füttyülőt dugott a számba. Körbevettek és belém karoltak. Hónom alá nyúlva úgy vittek táncba, hogy a lábam sem érte a földet. Kapálóztam és könnyörögtem, de nem engedtek. Azután másik személy vonta magára a figyelmüket. Engem elejtve, tovább hullámzott a tömeg. Amilyen gyorsan csak tudtam, kikerültem őket és haladtam hazafelé.

Midőn közel értem házukhoz, egy sötét kapualjából két botos fickó hadonászva ugrott ki és üldözőbe vettek. Levegő után kapkodva rohantam előlük és mielőtt utolértek volna, sikerült beugranom a kerítésünkön. A kert bokrai között lapultam. Fenyegetőim darabig még rugdosták a kaput, majd szitkozódva távoztak.

Szorongva nyitottam ki az ajtót. A villanyt sem mertem fölgyújtani, nehogy a két kíméletlen visszatérjen. Itt a sötétben csak a kutyám esett nekem, de hangomra megbékélt. Elvánszorogtam a szobámba és ruhástól végigdőltem a kanapén. Úgy véltem, hogy gyorsan elalszom, bár évek óta alkoholt sem iszom. Idegeim dolgoztak, és fejemben a mókuskerék tovább forgott.

Anélkül, hogy megmozdultam volna, a szobám közepén találtam magam, vagy legalábbis úgy éreztem, hogy ott vagyok, a szép tuniszi, kézzel szőtt szőnyegen, amelyet Dzserba-szigetéről hoztam emberöltővel ezelőtt. Le akartam telepedni, de nem kellett, hiszen szék nélkül ültem a föld felett. Különös volt. Olyan érzésem támadt, mintha egy láthatatlan burokból lennék a semmi gyújtópontjában.

Kezdetben hallottam a kutyám morgását. Ahogy hajnalodott és megindultak a villamosok, behallatszott egyre halkuló csörömpölésük. Egyedül a falióra ketyegése nem változott. Néha úgy éreztem, mintha a szívem helyett a mellemben verne. Elgondolkodtam. Vajon az emberi test motorját kiváltva, nem valami biológiai pokolgép kattog a bordáink mögött? Hallgatóztam, de fülemben már nesz sem érkezett.

Szám kezdett kiszáradni, s nem éreztem szomjúságot. Nyelvemmel a mozgó tömést piszkáltam a fogamban és szívogattam. Rossz szokásom volt, de sós ízét kívántam. Most ezt miért nem kaptam meg? Elővettem a bicskámot és kinyitottam. Pengéjét óvatosan végighúztam ínyemen, és vártam, hogy a rajta maradt korábbi ízeket élvezzem, hasztalan.

Különös, hogy amíg az éjszakai fények beszűrődtek, láttam a színeket. Némelyik úgy csillogott, mintha könnyecseppen át figyeltem volna, de amint a nap kélt, a szivárvány elhalványult és csupa árnyék nélküli, színtelen világ vett körül. Rápillantottam a kezemre. A bőröm olyanná vált, mintha kopott papírlapra meredtem volna.

Megsimogattam az arcomat. Tegnap borotválkoztam, de a szakállam olyan gyorsan nőtt, hogy fél nap alatt borostás volt az állam. Most simának éreztem. Fömlálltam és előre léptem. Kezem mintha falba ütközne, de nem ütöttem meg, csak nem engedett tovább. Beleöklöztem. Olyan érzésem támadt, mintha láthatatlan léggömbbe ütöttem volna, amely karom egész hosszáig megnyúlt, majd rugalmasan visszatolta a kezem. Néhány pillanatig ismételtam a mozgulatozt és jó játéknak ígérkezett, de csakhamar rá kellett jönnöm, hogy céltalan és értelmetlen.

Ez a láthatatlan burok kezdett hozzám közeledni. Visszarendeztél ülő helyzetbe a középére. Úgy éreztem, mintha színtelen folyadékkal öntenék tele a burkot, amely körülöttem teljesen kitölti a teret. Már képtelen voltam mozogni, kiáltani, hogy valaki jöjjön segítségemre, és vágja le rólam, vagy fújja el ezt a buborékot. Szeretnék kimenni, esetleg végre lefeküdni és nyugodtan pihenni.

Csakhogyl cellám kezdett megszilárdulni. Olyan volt, mintha hűtőházba került volna, ahol megfagyott és jégtömbbé változva, engem végleg magába zárt. Tehetetlen voltam. Próbáltam megállapítani, hogy van-e rajta valami nyílás, ablak, netán ajtaja, de a fala mindenütt sima volt, ha egyáltalán létezett ilyen. Azt sem tudtam megállapítani, hogy sokszögletes, kocka, vagy téglatest, esetleg gömb alakú-e? Hasonlót már éreztem egy tükörrel minden oldalról körülvevő teremben.

Fogdám lebegni kezdett. Átment velem a falon, és színét változtatva kitáncolt a házak fölé. Egy darabig úszott, szállt a krúgogó darvakkal, amelyek délre húztak, hogy valahol, egy sűrű nádas közepén világra hozzák fiókáikat. Bizonyosan sok hasonló, úttalan útra indított vándor szenved ilyen görcsök között, akik üres szemekkel, tétlenül és tehetetlenül bámulnak ki az elhagyott világba, ahol emberek szórakoznak, vagy verik egymást, és nem tudják, hogy sorsuk milyen irányba sodorja őket.

Azon gondolkodtam, mi lesz velünk; a mi meg sem született gyermekeinkkel, unokáinkkal, ha e világ már életképes korunkban örökre bezár, és nem enged, hogy bennünk a létünk beteljesüljön; miközben a buborék céltalanul kóválygott velem, ahogy a természet és a társadalom erői öntörvényűen, irányíthatatlanul ide-oda sodorták.

Hódmezővásárhely, 2012. január 20.

ÁLOMUTAZÁS

(Szenti Tibor Péter fotói)

Páromhoz fordultam és emlékeztettem:

– A nyáron ünnepeljük az aranylakodalmunkat. Mit szólnál hozzá, ha az együtt eltöltött ötven évre méltóképpen emlékeznénk?

– Te kezeled a pénzt, tudod, mire futja. Lepj meg valami feledhetetlen élménnyel.

Gondolkodni kezdtem. „Veszek neki télire egy szép bundát, eddig úgysem kapott tőlem.” Rossz a föltevés, fejemből azonnal ki is törültem. „Készítetek a kertben egy zenepavilont, és esténként itt hallgatjuk kedves számainkat.” Ez sem jó ötlet, mert, ha esős nyarat kapunk, kihasználatlan marad. Különben is, még negyedévünk van az ünneplésig. Az ötletek továbbra is egymást váltották bennem, míg egy rosszul töltött éjszaka megvilágosodtam.

Életünk legszebb és legfelhőtlenebb élménye az volt, amikor a mézeshetekben körülhajóztuk a Földközi-tengert. Csodálatos helyeken kötöttünk ki, miközben minden kényelmünkről a luxushajó személyzete gondoskodott. Reggel, ahogy az utazási iroda kinyitott, elsőnek rohantam és befizettem egy hasonló útra. Feleségemnek boldogan mutattam a bizonylatot és kezdtük magunkat beleélni a várható kalandba. Előkerültek a térképek, a régi fényképek, és tervezgettük az idej kirándulást.

Túl a hetvenedik éven, a munka már nem foglalta le minden időnket, és ráértünk álmodozni, a közelgő nagy utazás programját szövögetni. Hamarosan el is jött az idő, amikor indulni kellett. Mivel verőfényes nyár volt, csak egy kis kerek táskába való tiszta ruhát csomagoltunk össze és igyekeztünk a kikötőbe. Elsők között foglaltunk szállást, és a fedélzetről figyeltük, hogyan népesedik be a nagy, fehér álomhajó. A kürt búcsút sípolt és kifutottunk a tengerre.

Micsoda élvezet volt, amikor a part eltávolodott, és a korlátról az utolsó sirály is elröpült. Úgy éreztük, mintha csak ketten suhannánk a mély víz hátán, ahol a hajó oldalát a szélől libegtetett hullámok locsogása töltötte be. Olykor delfinraj suhant előttünk, mintha új utakra vezetnének az úttalan kék ár fölött.

Jöttek a várt csodák. Egyik nap Kréta szigeténél egy homokpadon szálltunk ki és fürödtünk, napoztunk. Hallgattuk a buzukit, és a közeli kiskocsmában szirtakit jártunk. Másnap elhajóztunk Ciprus mellett. Kár, hogy nem szálltunk ki, de a békétlenség szakításában itt élő emberek a napi örömeiket elváró utasokat nem vonzották.

A Szentföld kihagyhatatlan volt. Az Olajfák hegyén kétezer éves emlékek el nem hervadó virágszirmai hullottak ránk. Vártunk most is beteljesedő csodát, de ez elmaradt, helyette tüneménynek tetszett, hogy párban vagyunk, szerelmesen fogjuk egymás kezét, akár félszázaddal korábban, majd tovább hajóztunk Alexandriába, Tuniszba, Seutába, Casablancába. Kikötünk Gibraltár orma alatt, fölmászunk rá majmokat etetni, utána a spanyol partok, végül a francia Riviéra következik.

Olyan volt az egész utazás, mintha álomba ringattak volna bennünket, és időben-térben visszaérkeznénk közös életünk első napjaihoz. Föl sem merültek bennünk a hányatott körül-

mények között eltöltött évek, a szűkös lakások gyakori változtatása, a keserves gyermek-nevelési időszak, amikor egyik napról a másikra a semmiből kellett őket tartani. Mindez a múlté. Fölöttünk végre káprázik az ég és a nap belülről ragyog ránk.

Ekkor feleségemmel kimerülten, egyszerre dőlünk hátra. A kert végében évtizedek óta hasadozó kajakunkból kiszálltunk. Néztük a száradó virágokat, a halni készülő pázsit barnára égett fűvét. Eldobtuk a kopott, repedt lapátokat és éhesen, szomjosan indultunk a házba befelé. Amikor a küszöbhez értünk, asszonyom ennyit mondott:

– Kár, hogy folyamatosan egymással szemben ültünk, és nem egyfelé eveztünk!

Hódmezővásárhely, 2012. február 15.

*

ELRÖPÜLTEM

A floridai Myakka River felett (Sz. T.)

Nyugtalan álmaim voltak. Asszonyom a lázas unokákat gondozta kimerült lányom otthonában, én magam töltöttem az éjszakát. Fölrriadtam és kimentem a fürdőszobába fölfrissülni. A sötétben visszabotorkáltam fekhelyemre, majd a hidegtől borzongva betakaróztam. Úgy éreztem, nem vagyok egyedül. Mellettem szuszogást hallottam és a vér is megfagyott bennem. Rémülten gyújtottam meg az asztali lámpát és félve odapillantottam.

Sebzett sólyom feküdt a feleségem helyén. Szárnyát láthatóan nem bírta mozdítani. Fejét felém fordította. Emberi tekintet figyelte mozdulataimat és megszólalt:

– Törött madár vagyok. Segíts rajtam!

Szeme könnyessé vált és riadtan verdesett. Véres ágyunkból kiemeltem és magamhoz szorítottam.

– Gyere, Ősanyám, melegedj meg. Sebeidet bekötözöm és táplálalak.

A madár lassan megnyugodott. Mérsékelt távolságot tartva, hozzám közelített és karomra ült. Így teltek a napjaink. Hamarosan kijárt az udvarra vadászni. Kérlelni kezdtem, vigyázzon étvágyára. Dalos madaraimat egész télen etettem. Ideszoktak és most, hogy tavaszodik, minden hajnalban csicsergésükre ébredek. Fészket raknak, ne riassza el őket.

A sólyom ösztöne erősebb volt, és a kis szárnyasok éneke hamarosan nem zengett kertünkben. Beteg madaram a némává vált tavaszban egyre növekedett. Szárnyát kiterjesztve árnyékot borított a házra. Csőre, karma, tollazata megerősödött. Sassá változott és a mező bárányait kezdte kergetni. Kéréssel fordultam hozzá:

– E holtta vált vidékről vigyél engem a felhők fölé. Szeretném újra látni a napot, fürödni sugaraiban és visszapillantani a világra.

– Magasra vágysz, és ha lezuhansz, porrá leszel.

- Ősapámat a griffmadár is fölhozta az alvilágból – fakadtam ki.
- Csakhogy ő e világba kívánt jutni, ahol most élsz. Érd be ezzel, és ha tovaszállok, gondozd tovább a kertedet. Nevelj a lugasban szőlőt és a karámból engedd szabadon lovidadat.
- Itt már mindent ismerek – szóltam –, és sólyomként ennyivel te sem érted be...
- Ül a hátamra!

Fölkapaszkodtam és nyakát átölelve, meredeken szálltunk fölfelé, mint a kilőtt nyíl-vessző. Kis idő múlva megszólaltam:

- Éhes lehetsz. Kéred a lábam, vagy a karom?
- Szőröstől-bőröstől is kevés lennél nekem. Utoljára pillants inkább vissza, mit hagytál magad alatt.

A felhők eloszlottak. Láttam a házat, ahonnan elrugaszkodtunk, hogyan zsugorodik össze és tűnik el az utcákkal, a városokkal, az egész lélekkel teli vidékkel együtt.

– Nézni szeretném végre az óceánt, amott az új földrészeket – biztattam a sast, hogy kapaszkodjon egyre följebb.

Tengernyi ember áramlott, nyüzsgött alatt, akár a bolygatott természetvár. Bennünket figyeltek és integettek.

– Hallod? Azt kiáltják: „gyere vissza!” – mondta a madár.

– Kérlek, ne fordulj meg!

A sas tovább szállt. Élveztem, hogy nem kell levegő után kapkodnom, testem könnyű, szemem, akár a távcső, messze lát és egyre csak fölfelé figyeltem.

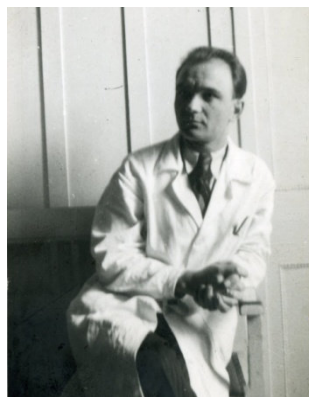
A madár ekkor kezdett töpörödni. Éreztem, hogy karomból lassan kicsúszik és ismét sólyommá változott. Billent egyet, mint a repülő, amikor irányt változtat. Elejtett és alászállt.

Ismét magányossá váltam, akár kezdetben, amikor ágyamban találtam társamat. Súlytalan voltam, mint egy tollpihe. Kerengtem valahol. Azt sem mondhatom, hogy fent, azt sem, hogy lent, mert körülöttem üres volt a tér. Nem láttam a fényt adó napot, a milliárdnyi csillagot, a felhőket, a tengereket és a földet. Semmit, ami irányt mutatott volna. Kerestem a házat, előtte a kis kertet. Az unokák közben bizonyosan meggyógyultak és ápolásukból a feleségem hazatért. Üressé vált az ágyunk, nem talál benne. Hallgatóztam. Vajon ő és Föld-anyám kiált-e felém?

Hódmezővásárhely, 2012. február 24.

*

A FÉNYKÉP

(Ismeretlen fényképész készítette)

Nézem apám fényképét. Kicsi, a tenyeremben elfér. Ennyire volt pénze. Fehér köpenyben ül a fodrászüzletben és várja a vendéget. Összekulcsolt keze a karfán és keresztbe vetett lábán pihen. Csönd fonja körül és gúzsba köti az idő. Örömmel látom újra, fiatalon. Bennem már egy öreg, beteg, meggyötört ember képe élt. Most meg a kezemből szomorúan, de tele reményekkel néz előre.

Elgondolkodom azon, hogy a fénykép nem más, mint az idő egy megállított pillanata. Az a feledhetetlen emlék, amely megtartott örömet és szomorúságot, vágyakat és célokat.

Nincs múlt, igaz jövő sem, csak az a pillanat, amikor a fényképezőgép exponált. Hol van már a gyermekkor, amikor apja az első világháborúban harcolt és édesanyja itthon maradt a sok gyerekkel? Midőn testvérei kivették a gimnáziumból, hogy ő se legyen több náluk. Maradjon iparos, miközben még magát eltartani képtelen serdülő volt, akit az élet hánytvetett. Az idősebbek maguk között szétosztották az örökséget és neki semmi sem jutott. Egyik későbbi festő-tanár barátja fogadta be, és adott neki ideiglenes otthont. Nyolc évig udvarolt anyámnak, mire elvehette, és lakás híján albérletben kezdték új életüket. Ez is mind benne van a rám hagyott fényképben.

Ahogy vizsgálom, látom, hogy a fotópapír széle töredezik. Az olcsó kép foltosan sárgul, ahol a gyors és gondatlan kimosásnál, a vegyszer egy része benne maradt, és alattomosan rágja, akár a rák az életképes sejteket. Megdöbbenek. Tehát nem igaz, hogy a fotó csak egyetlen pillanatot őriz. Találmány, és minden, amit az ember hozott létre, tönkremegy. Halad a pusztulás felé, amely csak idő kérdése.

Ráébredek, hogy amit a kezemben tartok, már semmit sem őriz abból, ami akkor volt, amikor a fényképész létrehozta. Képtelen volt az időt megállítani, feltörhetetlen páncélkazettába zárni. Nincs életkonzerv, amelyet eltehetünk a jövőnek, és nemzedékek múlva elővéve ugyanazt nézegethetjük, mint amikor a kép megszületett. Velünk öregszik. Látható, hogyan veszti el a frissességét; ugyanúgy, ahogy az emberi arc ráncokat vet, majd a haj gyérül és színét veszti.

A kép születése óta vagy háromnegyed évszázad telt el, apám halálát követően ötvenegy év. Már nemcsak az a pillanat illant el örökre, amikor a képíró kattintott egyet a masinájával, és apám fölállt, megköszönte a munkáját, miközben megérkezett az első vendége, és nyiratkozás közben beszélgettek a nehéz időkről, hogy az árak naponta emelkednek, a bérek nem követik, egyre többen kerülnek utcára és közeleg a második világháború.

Hol van az öreg mester, aki a fotót készítette, és mivé vált az a szorgos kéz, amely a filléres fodrászatzból, nehézségek árán fölnevelt? Járom a temetőt. Próbálok megtalálni az egykori fényképész sírját, de már fölszámolták. Szüleim hantjához érek. Anyám évtizedekkel túlélte korán eltávozott férjét, őt már a kor követelménye és saját kérése szerint hamvasztottuk. Porait csak egy kis urna őrzi a föld alatt. Apám mellette koporsóban pihen. Ha most meg kívánnék győződni róla, hogy ő merre jár, talán úgy járnék, mint Rahmanyinov. A zeneszerző azt álmodta, hogy élve eltemették. Valaki legendává formázta a szörnyű élményt és így jutott el hozzám. Amikor távollétében eltemették hú barátját, az elmúlásába nem tudott belenyugodni. Föltárta a sírt, hogy méltóképpen elsirassa, de szembesülhetett az anyag romlásával. Ennek emlékéül hagyta ránk Cisz-moll Prelüdjét, amelynek dallama a zongora billentyűin át sodródva most is fülemben zenél, és figyelmeztet, hogy ne figyeljek hátra, mert a halálhoz semmi közünk. Míg élünk, nem tudjuk milyen, amikor már meghaltunk, nem érzékeljük.

Néhány évszázad múlva szerettem sírja is elenyészik, hiszen nem lesz, aki megváltsa. Különbösen is, a város már körbenőtte, hamarosan bezárják, és talán lakótelepet építenek a helyén. Anyám urnájával majd gyerekek gurigáznak, amíg szét nem törik, és por a porral vegyül.

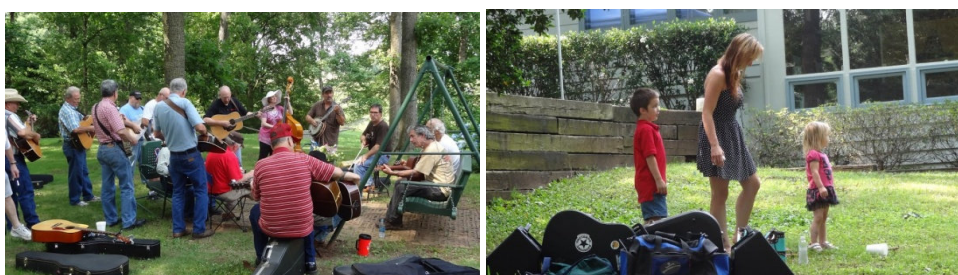
Mit kívánhatunk egy képeslap nagyságú, tömegcikként gyártott kis fényképtől?

Cumming, Georgia. 2012. május 29.

SZENTJÁNOSBOGARAK

Bluegrass fesztivál Georgiában (Sz. T. felvételei 2012-ben)

(Barbara Szent felvételei 2013-ban)

Messze a szülőföldről, Georgiában, egy Isten háta mögötti farm árnyas fákkal benőtt mezején, bluegrass zenei ünnepre gyűltek össze a térség nem hivatásos húros, pengetős hangszereken játszó emberei. Június eleje volt. Kellemes melegben, kis csoportokba verődve, bendzsók, gitárok, dobok, mandolinok, hegedűk és nagybőgők szólaltak meg. Az alkalmi zenekarok némi gyakorlás után, a színpadon mutatták be számaikat. Fialatok és öregek, éjszakába hajló órákon, a zene szeretetében harsányan zenéltek és énekeltek, tehetségük szerint.

A vendéglátó gazda szíves fogadtatásról és alkalmi árusokról gondoskodott, akik étellel, üdítő itallal látták el az érkezőket. Az emberek családotól jöttek. Sokan érkeztek nézők és hallgatók is, akik a zene, vagy egymás kedvéért találkoztak.

Az ünnepség állva, közösen, fennhangon történt imával és a nemzeti zászló felé fordulva állampolgári esküvel kezdődött. Ez itt mindig természetes. Mindenütt apró kis zászlók, szimbólumjelek emlékeztettek arra, hogy olyan soknemzetiségű helyen vagyunk, ahol mély szerepe van az összetartásnak és a hazaszeretetnek.

Alkonyodott. Ekkor egy falka kisgyerek rivallva a rétre futott. A fű közül ezernyi, apró fénycsövecskék hada kelt szárnyra, mintha villogó gyöngysort fűzött volna a boldog mező. Kapkodtak utánuk, de csak fölillantak és megfoghatatlanul eltűntek. Egyik erős, másik alig

látható, kisebb és nagyobb fényt bocsátott ki potroha végén, miközben szárnyacskáikon zajtalanul emelkedtek, süllyedtek, repültek, párjukat keresve.

– „Szín pompás szappanbuborékok” – mondta az egyik kislány –; „mintha áttetsző szivárványgömbök lebegnének ég és föld között” – fogalmazta az anyja.

Álom kezdődött, amelyben a fény és az élet játszott szerepet. A kislányok angyalokként, lepkeszárnyon emelkedtek a tisztás fölé, és apró, fényes üveggolyókat kergetve suhantak a végtelen puha sötét felé. Olyan meseszerűnek tetszett a ház előtti hatalmas tisztás, mintha a hangszerek szólama átváltozott volna a túlvilágról érkezett lelkek találkozójává. Egy megfoghatatlan, nagy közösségé alakultunk, és körülöttünk megfordult a világ.

A békés harmónia fuvalatként lengetett bennünket, ahogy a szentjánosbogarak előjöttek és végelethetetlenül, egyre nagyobb tömegben keltek szárnyra. Amikor idelent a fény fogyott, mind merészebben följebb emelkedtek. Próbáltam egyet elfogni, hogy megcsodáljam, milyen lenyűgöző érték bennük a fényeknek ez a csodálatra méltó forrása, de valamennyien tovalebentek.

Ekkor már tudtam, hogy nem bogarak ők, hanem jó szellemek, akik azért bújtak elő, hogy fáklának tetsző sugárjeleikkel, békésen üdvözöljenek. Ki tudja, hányan vannak, mennyien éltek itt előttünk és hová lesznek, amikor eltűnnek. Szerettem volna szót váltani velük, de akit kiválasztottam, már eltűnt, és újabbak szálltak körülöttem.

– Vajon tudnak-e gondolkodni, beszélni, vagy a társalgásuk egyetlen formája a fények föl villanása? Hol vannak napközben, amikor láthatatlanok, és a mezőt munkás emberek hada tölti be helyettük? Van-e különbség köztük és e szabadon villódzó fényforrások között? – elmélkedtem félhangosan.

Közben az árnyak végtelen szürkületté változtak, és ahogy a sötétség nőtt, terjedt fölfelé, a kis fények mind magasabbra emelkedtek. Föl a ligetekben csoportosuló óriási ősfák lombjai közé, és ott a mozdulatlan levelek között megültek.

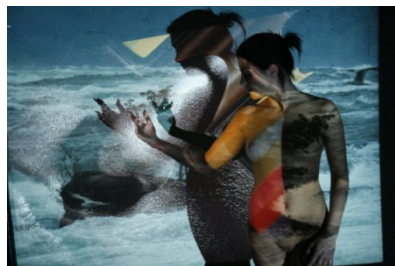
„Milyen árva lehet ez a nagy rét, amikor az ős kopasz ágakká fosztja, és ruhátlan mezítelelné vetkőzteti a most még dús öltözetű fákat?” – gondoltam magamban. – „Ezek az apró lelkek vajon hol tanyáznak akkor, és mi lesz velük a következő nyár elejéig? Megújulnak talán, vagy végleg elvesztik csillogásukat? Kis fároszok, mutassátok az utat!”

Miközben tünődtem és kérdéseimre nem találtam helyes választ, az éj tengeréből lassan kiemelkedett a hold. Sápadt volt és fogyóban, de ahogy fejünk fölé érkezett, beüzüstözte a rétet, amelyen a fák komor árnyát még inkább kiemelte. Ekkor jöttem rá a feleletre, és a mély csönd éjszakájába kiáltottam:

– Szentjánosbogarak vagyunk mindahányan! Amikor itt élünk, beleolvadunk és sütkezünk a nap fényében, majd elbújunk melege elől. Félnünk egymásnak átadni a csodát, amely körülvesz. Magunknak próbáljuk megőrizni, miközben a nyár rövid, és a fák megválnak leveleiktől. Addig néhányszor föl villanunk, de fényünk csak együtt világít igazán. Mire a lomb lehull, mindannyian elmegyünk. Létünknek csak addig van értelme, amíg világítunk. Még a magányos, nagy reflektorok is energia hiányában kialszanak. Örüljünk, hogy ma a lombok közé emelkedtünk és néhányszor sziporkázhattunk.

Cumming, Georgia. 2012. június 11.

OLVASZTÓTÉGELY

Florida, Mexikói-öböl, Sarasota (Sz. T.)

(Eifert János fotója)

Siesta Key-en, a világ legfehérebb homokpartján ülök a langyos, sekély áramlatban, és az Óceán hullámai úgy ringatnak, mintha anyám méhében, a boldogság magzatvizében fürdénék. Nincs gond, csak napfény, a sirályok figyelnek, hogy kapnak-e valamit, ha rágcsálni kezdek. Anyám is vérrel táplált és gondoskodott rólam, az ég madarai sem maradnak éhen, mire a nap lenyugszik. Az égen közben a gomolyfelhők különleges alakzatokat öltenek, amelyek gyermekkorom mesefiguráival és a felnőttkor rémképeivel egyaránt keverednek.

Olyan ez a világ, mint egy fordított temető, mert ide nem a holtak érkeznek, hogy egyenlővé váljanak, hanem családotól, társaikkal, vagy egyedül jönnek az emberek, hogy a lét vizébe bemerítkezzenek, amely évmilliárdokkal ezelőtt létrehozta az életet. Egyetlen sejt elindult, hogy hamarosan osztódjon, majd betöltse az Isten által neki rendelt egész világot, vizével, szárazföldjével, levegőjével és földalatti búvóhelyeivel.

Az óceán ma is nagy és végtelen. A szemem és a szívem egyre tágabbra nyílik, hogy befogadjam azt a látványt, amely elém tárul. Bőrszínük szerint jönnek fehérek, feketék, sárgák, vörösek, barnák, ahogy évezredekkel korábban a Földanya elválasztott bennünket a természet, és a saját küzdelmeink szerint.

Levetik viselt ruháikat. Közöttük kezd a különbség tünedezni. Végül csak annyi marad, amennyi a szemérem elfödését szolgálja. Letelepednek előbb a világító, hófehér homokparton. Van, aki egy táskát rak maga mellé, benne néhány holmival, mások a fél háztartásukat idecipelik, hogy minél otthonosabb legyen a környezetük. A civilizáció mázától gyakran képtelenek szabadulni. Hozzák kedvenc zenéjüket és hallgatják a legújabb slágereket. Akadnak, akik magányosan félrevonulnak, és darabig meditálva nézik a végtelen vizet.

A csoda ezután kezdődik, mert Tengeranya – akit a bevándorlók közül itt is többen Jemanzsának, mások Zsanainának is neveznek – mindenkit hív. Elindulnak. Mindenütt a gyerek szalad elöl, mert legjobban őt vonzza a hatalmas víz. A szülő azért is követi, mert félti. Velük tartanak a barátok, ismerősök, a parton szomszédokká válók.

Jön egy pár, testük egymásba gabalyodik, csak a szögletes és gömbölyded formákról lehet sejteni, hogy melyik részük kihez tartozik. A közeli szállodából csoport érkezik. Idős emberek, akik végigdolgozták életüket. Most élvezik az egyik utolsó lehetőséget, amikor elvegyülhetnek a hullámokkal, amely úgy ringatja őket, mint bölcsőben nyugvó kisdédét a boldog szülő. Két gyönyörű, fiatal lány kar a karban következik. Az egyik sötét szemüveg. A parton minden lépését kiszámítja és bidereg, pedig a barátnője biztosan vezeti. Amikor a vízbe ér, teste egyre könnyebbé válik. Már nem bizonytalan. A hullámok tartják és úszni kezd. Fölemelkedik. Így jutnak előrébb a többiek is.

A fürdőzésre kijelölt területen a bóják egyre távolabb látszanak, talán el is vesznek, mert a víz és az ég azonos színű és a végtelenbe visz. Mintha egymás kezét fognánk, vagy sorrendbe állítva követnénk az előttünk járókat. Előbb megyünk, majd úszunk, végül lebegünk, mintha szárnyunk lenne, pedig az óceán fodrai között válunk súlytalanná.

Egyre jobban összekeveredünk, akár egy csillagközi féreglyukban, amely új dimenzióba sodor. Emberi színek, formák, hangulatok, kultúrák hatalmas olvasztó tégelyében fürdünk a vége-hossza nincs óceán vizében. Már nem lehet tudni, hogy ez a hely része-e annak, ahol a népek elvegyülnek, vagy a kontinenseket összekötő, hátukon cipelő mély és sekély, langyos és fagyos, viharos és szelíd tengerek kiegyenlítő játéka-e?

A természet nagy karmester, amely sok hangszeren és számtalan hangon zenél, mégsem bonyolódik kakofóniába. Nem engedi, hogy a rasszok és kasztok világában elveszítsük egymást, és ellenségekké váljunk. Tudja, hogy valamikor egy hordában érkeztünk a teremtés földjéről és a szétzilált rendet kívánja visszaállítani. Nem telik bele néhány évszázad, amely csak pillanat létünkéből, hogy eltűnnek a megrázó különbségek, és amikor a megváltó fürdő után ismét kijövünk a hófehér homokpartra, igazán akkor válunk Emberré!

Sarasota, Florida, 2012. július 8.

*

ŐRÜLET!

(Tóbiás Csilla fotója)

Anyám egyszerű asszony volt. Reggeltől estig a családot látta el. Néha megbotlott, megkapaszkodott az asztalsarkában. Erőt gyűjtött és dolgozott tovább. Éjszaka másoknak ruhát varrt, vagy mesén törte az eszét, hogy elaltasson, pedig nem volt Seherezádé, mégis alig vártam a következő estét, hogy halljam a történet folytatását.

Apám próbált kitörni, de a családja visszarántotta. Nem lehetett más, mint a többiek, akik folyton húzták az ígát. Jártá elődjei útját, miközben a pohár mélyén kereste a menekülést és a kitörést, hasztalan. Nem tudott megöregedni, korán utána ment övéinek és porlad egy földhalom alatt. Ennyi volt egy élet.

Apai nagy- és dédszüleimet, azok őseit nem ismertem. Néhány hivatalos adat maradt utánuk. Anyai nagyszüleim közül nagymamám a haláláig ott élt velünk és befolyásolta életemet. Az ő szülei kedvesek voltak, főleg dédanyám, a pusztuló tanyájával. Anyai nagyapámról és származásáról is csak papírok, meg néhány fénykép maradt.

Elgondolkodtam, hogyan élhettek az őseik, és egyáltalán kik voltak? Miként kerültünk lakóhelyünkre a török hódoltság után megmaradt, lakatlan pusztában? Kik voltak azok, akik túléltek és az életet továbbadták a pusztuló, tragikus megszállás másfél évszázada alatt? Vajon kik lehettek az ő őseik?

Mindenkinek kellett nemző apjának és szülő anyjának lennie, egészen az Árpád-korig. No, és azelőtt: Etelközben, Levédiában, a sztyeppén barangolva, talán egészen a Kínai Nagyfalig, azokon a tájakon, ahol kialakultak lovas-nomád őseink? Amikor arra gondoltam, hogy nekik is voltak szüleik, felmenőik, már hangosabban vert a szívem. Talán Ádámgig és Éváig kell visszajutnom, vagy az Afrikából kivándorolt első hordák között kell életem indítóit keresni, akiről jóformán semmit sem tudok!

Úgy születtem meg, hogy életkeltő sejtjei közül mindenki adott a következő nemzedékhez. Ezek az örökítő anyagok koptak, vegyültek, hígultak, átalakultak és egyre inkább zsugorodtak, de nem tűntek el. Máig bennem vannak. Akkor ki is vagyok én? Egy hatalmas embergúlából összeszerkesztett teremtmény, akinek nincs valódi egyéni arca, mert milliók élnek, mozognak most is bennem.

Miért hazudtam neked, miért kívántam a felségedet, tiportam rá másokra, hogy több lehessen; vágtam el a borjú nyakát, hogy fölfaljuk, lőttem le a törököt, pedig abban az emberben is voltak velem azonos gének, csak nem tudtam róla. Amikor megszólalok, ki beszél belőlem, ha cselekszem, ki mozgat, midőn gondolkodom, kinek a lelke szólal meg bennem? Olyan vagyok, akár egy hatalmas üzem, amelynek raktárából a nyugvó alkatrészek időnként és ismeretlen rendszer nélkül előkerülnek, hogy termelésbe álljanak.

Beindul bennem az egész emberiség. Vigyázva kell fölemelnem a karom, mert nem tudom, hogy ütni, vagy simogatni készül-e? Csak hiszem, hogy én irányítom őket. Nemzedékek szunnyadnak bennem, egész hadsereg, városok, tele tengernyi élő, mozgó testparányokkal, akik szüntelenül befolyásolnak, és akkor is azt teszem, amit ők akarnak, ha én nem úgy kívántam, ahogy beteljesíttem. Nincs műhely, ahol szétválaszthatnának, és egyedül az lehetnék, akinek képzelem magam. Csupán semmi része lehetek a nagy egésznek.

Örület ez, hiszen olyan vagyok, mint az a kukac, amelybe a fürkészdarázs beleszúrta petéit, azok kikeltek benne és fölfalták az egész hernyót, talán még a bőrét sem hagyták meg. Mert halálunk után akár elégetnek, akár elföldelnek, a sorsunk egyre megy, de életünkben magunkkal tovább adtuk azokat, akik naponta továbbvívják harcukat, és alig várják, hogy génjeiket ők is átörökítsék. Az üzem szüntelen működik, akár tudunk róla, akár nem. A helyzet és a történet nem lesz sem jobb, sem rosszabb, mert az alapanyag mindig ugyanazokból az elemekből szerveződik.

Vajon mi lesz azokkal, akik meg sem születtek, mert elvetéltek? Az ő anyaguk nem visz tovább senkit? Ők boldogok, mert letudtak egy óriási terhet, amelytől nem szenvednek tovább, vagy éppen az az ő kálváriájuk, hogy nem bírtak folytatódni?

Örület ez! Akár élünk e világon, és tovább szaporodtunk, akár nem, itt vagyunk. Beszívjuk egymást a levegővel, megesszük az étellel, alkotjuk a kezünkkel és az agyunkkal, de csak forgunk körbe-körbe, kibírhatalanul, beleszédülve, szétzilálva a zavart mozgásban, akár az a bolondkerék, amelyet a szél hajt kiszámíthatatlanul.

Cumming, Georgia, 2012. aug. 1.

*

VIHAR UTÁN

Sz. T. fotói. A szivárvány Székkutas-Pósahalom fölött

Szenti Tibor Péter felvételei a floridai Sarasotában

Az öregember már évek óta egyedül élt. Ahogy a napok teltek, emlékezetéből mindig elvesztett valamit. Eleinte bosszankodott miatta, hogy már az unokája nevére sem vélekszik, igaz, amióta férjhez ment és elkerült, nem jött hozzá többé.

Azon a napon rosszul aludt, amikor korán reggel véletlen keze lesodorta a régi cserépet és apró darabokra tört. Ez volt az utolsó kapaszkodója, amelyre világosan emlékezett, hogy ifjú házas korában feleségének virágot vett benne. Közben az évek teltek és a cserépben gondozott növények változtak, de sohasem állt üresen. Most meg törthalmaz, amelybe már többé nem tud ültetni.

Ezt a törmeléket gondolatban kezdte összerakni. Az alja volt a legerősebb, ezért egyben maradt. Ilyen volt a családja is, amelyben született. Apja korán adott szerszámot a kezébe, hogy a munkát megbecsülje és el tudja magát tartani. Ennek köszönhette, hogy midőn szívét az első szerelem megérintette, feleségül vehette a lányt és elindult külön életük.

A boldogság nem tartott sokáig. Amikor kitört a háború, az elsők között elvitték. Itt tanulta meg, milyen esendő az élet, és minden napot, percet mennyire meg kell becsülni, amit az ember megél. Akár ez a cserép előtte, úgy hasadtak szét és veszték el bajtársai, akik gyakran még keresztet sem kaptak sírjukra.

Nézte a korongozott cserép egykor formás hasának szilánkját. Emlékezett rá, hogy egyik kora ősszel anyjától kapott bele egy fehér krizantémot, hogy apjára emlékeztesse, akit a fogságból hazatérve már nem talált otthon. A bevonuló idegen katonák korábban agyon lötték; mindenkit, akire a falubéli férfiak közül rátaláltak. Testüket döngkútba dobták, és többé nem volt szabad őket emlegetni.

Ahogy markolta az éles cserépdarabot, az emlékezet tenyerébe vágott és vérzett a lelke. Próbálta magában fölidézni nemzőjét, a sovány bognár alakját, akiről még fénykép sem maradt, de az arcvonások széthulltak, akár ez a váza.

Azután megérkezett a fia. Marci egy darabig fuvarozott, de ebből már nem tudott megélni és határokon át szökve tengeren túlra vándorolt. Kezdetben még jöttek tőle levelek, néha lánya felől érdeklődött. Az anyja ezeket szorgalmasan fölolvasta és egy madzaggal összekötve a polcon tartotta. Az öregember fölállt, hogy elővegye a poros csomagot, amelyet évek óta nem forgatott, de épp úgy nem találta, mint ennek a széttört cserépnek apró részeit.

„Milyen különös – gondolta fiáról –, talán császárként él valahol, mint azt egy előadó-esten hallotta, mert az agyagkancsóból régi királyok szeme néz vissza, ahogy egy perzsa költő rövid versében írta, és most éppen engem figyel.”

Amióta a felesége is kiköltözött a templomdomb mellett lévő cinterembe, kevés virágot váltott az öreg cserépben. Szemével rakosgatta az edény íves szájának darabjait, és valami megnyugvást érzett. Tudta, hogy többé nem kell vigyáznia, hogy locsoláskor a bádoggannával

meg ne sértse. Ahogy emlékfoszlányaiból összeállt a törött edény, egyszerre csak szertefoszlott. Darabjai ismét ott heverték az ablakpárkány körül.

Ideig még testét rázta a sok keserűségből támadt vihar, amely sötét felhőként szállt a szemére. Villámok cikáztak előtte, és az ég úgy dörgött, mint ágyúk lövése. Figyelte, hogyan szakad le a mennybolt és borítja el ezt az egész halni készülő, hitvány világot, de ahogy jött, el is múlt.

Talán majd holnap összesöpri a virágcserep darabjait és kidobja. Ekkor kinyitotta szemét. A törmelék már valahol elmerült benne. Az égen szivárványt látott és bemosolygott szíve nyitott ablakán.

Cumming, 2012. augusztus 9.

*

SZATÍRÁK

(Sz. T.)

(Szent Tibor Péter fotói)

A FALU BOLONDJA

(D. Kis Ernő fotókreációja)

Az öreggazda meglátta a falu bolondját és ráripakodott:

– Kis Napóleon, szállj már le a Water loovadról! Amióta ügyes kezű apád kifaragta, rajta lovagolsz. Vidd el a heti elemőzsiát a kospásztornak. Már ott fülel a Kenyérváró-halmon, mert korog a gyomra. De hallod-e! A pusztára igyekezz, és ne kerülj megint a kertek felé. Legutóbb is leetted az öreg Ribiszke Matyi fájáról a zöldbarackot. Mire hazaértél összecsunyítottad a gatyád, és barna csíkot húztál magad után az ösvényen. Mért vagy ilyen torkos?

– Nem ad apám eleget, egye ki a fene a szemét! Bezzeg a vén Simonnét ajnározza. Mondtam is, ha megnyerem ezt a csatát, hadat üzenek nekik.

– Nem úgy van az kis Napóleon! Te csak ne háborúzz senkivel, hiszen Bonaparte barátod is elbukott. Tedd le szépen a fakardot. A múltkor is kiütöted vele a nagynénéd szemét, és föllármázta az egész falut. A fapuskát viheted, de ne durrogtass, mert megrémiszted a gyerekeket. Inkább fújjad a tülökduvadat, de azt is a házsoron kívül, szépen, folyamatosan mindaddig, amíg a pásztort meg nem leled. Akkor biztos leszek, hogy közben nem faltad föl a heti menázsiját.

– Mi van a szatyorban?

– Gombóc. Minden napra egy, a penésztől kiszőrösödött kis gombócocskák. Ha találkozom a juhással, megkérdezem, megvolt-e mind a hét?

– Csak hát, gazduram, ma már elharangozták a delet, és a pásztorok pontos időben esznek. A maga terelője a farkasokra hárítva a kárt, már ügyis fölfalta az egyik bárányát, így eggyel több gombóc van a kotla alján, az pedig az enyém a fuvarozásért.

– Hallod-e, kis Napóleon, nem is vagy te olyan bolond, mint amilyennek látszol. Hanem van itt a falu másik szélén egy hasonló társad, a Bodza Jani. Versenyezni kellene vele, hogy ki a tökéletlenebb.

– Aztán mi a tét, ténsuram?

– Ha a hét végén marad ki a puliszkából, hogy kárba ne vesszen, eleheted a disznók elől.

– Nem úgy van az! A kukoricát egyék csak a sovány malacai. Hanem – toltá föl a csákót a homlokán a kis Napóleon – a Water loovam kanca. Kellene hozzá egy csődört faragni, mert már nagyon sárlík. Én ugyan a gatyámat megoldva közeledtem hozzá a múlt napokban, de nem vett föl. Úgy elrúgott magától, hogy katonáim a hasukat fogva röhögtek.

– Kis Napóleon, neked már nem kell versenyezni, e nélkül is megnyerted a díjat! Ekkora bolond csakugyan nincs több a világon!

Hódmezővásárhely, 2010. december 31. Szilveszter napján.

A SZERELŐ

(Sz. T.*)

Mancikának rossz álmai voltak. Reggel, amikor odanyúlt a mellette lévő párnához, már nem találta a férje fejét. Az ember elment dolgozni. Az asszony kapkodva felöltözött és rohant a konyhába, hogy a házimunkákkal utolérje magát. Megnyomta a gombot, de a szerkezet nem működött. Nézte a villanyórát. Járt, nem ott volt a hiba. Telefonált:

– Szerelő úr, jöjjön azonnal, mert nem működik a masina. Agyonüt az ember, ha hideg lakással és vacsorával várom.

– Nem úgy van az, hogy induljak! Már a jövő hétre is betelt a munkám, annyi ilyenkor a szerelni való.

– Rendesen megfizetem, csak jöjjön!

– Jól hangzik. Meglátom, mit tehetek.

Nem telt bele fél óra, a szerelő megérkezett. Nyájasan vigyorgott. Előbb simogatni kezdte a nő fenekét, kapkodott a melle után, de az asszony leütötte a kezét. Rájött, hogy nem így akar fizetni. Téblábolt egy darabig, nézegette, piszkálta a szerkezetet, majd meghozta a döntést:

– Ez nem könnyű munka. Nem úgy megy az, ahogy a laikus elképzei: leveszem a burkolólapot, belepiszkálok egy csavarhúzóval és beindul a motor. Ez több emberes föladat.

– Bánom is én, csak hozza működésbe.

A szerelő elment. A feleség az órát nézte és dél körül már a körmét rágta idegességében. Végre ebéd után megérkezett a szerelő két nyakig olajos társával. Kezdték összejárkálni a lakást, és ahova léptek, jókora foltok maradtak utánuk. Mancika összeszorította a száját, hogy a goromba szavak ki ne csússzanak rajta. Végre megszólalt a szerelő.

– A szerkezetet állványozni kell, mert hiába lépek föl egy székre nem érem el. A hiba ott van benne, a mennyezet alatt – hozta meg az ítéletét. – No, mire vártok!? – förmedt a két segédre. – Lóduljatok az állványokért!

Miután a legények távoztak, a mester leült. Szétvetette a lábát és arról beszélt, hogy ő már milyen fáradt ettől a sok munkától. Jól esne neki egy kis lélekmelegítő. A nő ugrott a pálinkáért és öntögetni kezdte. Úgy a negyedik után a szerelő odaszólt:

– Hallod-e szép menyecske! Énekeld nekem el azt a dalt, hogy „Azért adtam a garast, hogy a fülem vakargasd!”

Elkapta Mancikát, a térdére húzta, és odatartotta a bal fülét. Az asszony rémülten kapálódzott a nagydarab ember fogságában, mire kivágódott az ajtó és csörömpöléssel megérkeztek a segédek az állványrudakkal. Enyhült a szorítás, az asszony kimenekült belőle és hátrébb húzódott. Őt legény lepte el a helyiséget. Kezdték a berendezést a fal felé taszigálni, a bútorokat hordták, vitték, dőltek, csörömpöltek bennük a tárgyak, és megindult az állványszerelés.

Mancika megadóan az órára nézett. Délután három volt. Végre a szerelő fölimbolygott az állvány tetejére és belenézett a szerkezetbe.

– Feszítővasat..., csípőfogót..., drótot..., srófhúzó..., adjak már egy zseblámpát, hogy lássak is valamit..., hinnye, a nem jóját! Nagy itt a baj!

A kezében tartott egy kis fémdobozt.

– Ez mondta föl a szolgálatot – mutatta meg diadalmasan az alkatrészt, és mondott Mancikának egy ismeretlen szakkifejezést.

Amikor látta az asszony értetlen arcát, megmagyarázta neki:

– Tudja, olyan ez a szerkezetben, mint autóban a dűzni.

A ház úrnője ettől sem lett okosabb, mivel kerékpáron kívül semmilyen közlekedési eszközük nem volt.

– Hanem ilyen nekünk nincs – magyarázott tovább a mester. Az órára pillantott, majd így folytatta – Az üzletek már bezártak, majd holnap vegyenek egyet és jövünk beszerezni. Addig visszarakom a helyére, hogy ne legyen itt nagy a széjjelség.

Elmenőben elszámoltak.

– Egy napos kiszállás öt szakembernek, az huszonötezer barátilag, szakmunka ugyanennyi főnek másik ennyi. Fizessen összesen ötvenezer forintot.

– Hiszen még jóformán nem csináltak semmit... – fakadt ki a feleségből. – Ráadásul újkorában az egész szerkezet harmincötezerbe került...

– A szakmunkát meg kell fizetni! Már a hiba megállapítása megér ennyit. Most kell rendezni, mert, ha maguk holnap úgy döntenek, hogy inkább új masinát vesznek, oda a bérünk. Ilyet pedig nem játszunk!

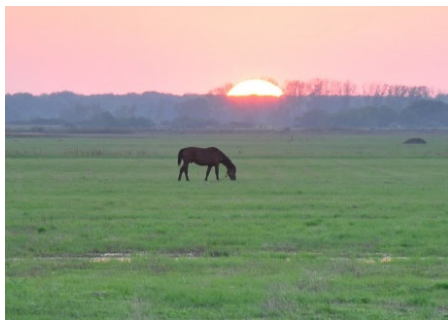
Amikor a csapat elviharzott, a csalódott asszony a földült helységben sírva fakadt. Sok ideje nem maradt az önsajnálatra, mert közben hazaérkezett a férje. Látta a csatateret. Fölfogta mi történt. Odament a géphez és mérgébe belerúgott.

A masina újra működni kezdett.

Hódmezővásárhely, 2011. január 22.

*

A LÓALKUSZ

(Sz. T.)

Vásárra terelték a jószágot. Egy ember odafordult és bámulni kezdte a fura szerzetet.

– Mi ez? – kérdezte az alkusztól.

– Jöjjön közelebb, gazduram és nézze meg jól!

A szemlélődő tétován kisé előrébb lépett.

– De hiszen ez se nem póni, se nem szamár.

– Jól látja, a családfájába egy kicsit belekavartak. Így vált belőle egy igazi ló.

– Hiszen méretben úgy aránylik a paripához, mint napraforgó tányérjához a székfűvirág.
 – Kérem, ez egy ügyes állat. Tud kocsi után poroszkálni, kocsiról abrakolni, kocsin utazni, már ha föltesszük rá, ugye.

– Csupa ősz a szempillája... Hiszen ez egy öreg jószág!
 – Ez?! Ugyan nézze már meg a fogát – és a lóalkusz fölhúzta az állat száját.
 – Egy sor foga hiányzik! – lépett hátra megrökönnyödésében a koma.
 – Természetes, gazduram. Most hullajtotta el a csikófogait, és még nem látszanak alatta az újak. Mire hazaüget vele, fele már kijön.

A vevőjelölt gyanúsán odalépett és a szeme felé bökött az ujjával.

– Ez a... micsoda állat vak is. Észre sem vette, hogy ki akarom nyomni a szemét.
 – Hogy mondhat már ilyet? Óvatos. Nem kapkodja a fejét, nehogy beleverje a kocsi sarkába.

– Hiszen olyan girhes, hogy a bordáit fogasnak használhatják.
 – Ellenkezőleg. Olyan táplált, csak úgy feszül rajta a bőr, azért mutatja a bordáit. Láthatja, megvan mind.

– Mikor kapott utoljára abrakot?
 – Gazduram! Tudhatja jól, amikor a fiatal állat fogzik, nem tudja elrágni a zabot. Ilyenkor friss szénát adok neki.

– Egy csomót sem látok a kocsi végében.
 – Éppen most falta föl, olyan jó étvággal eszik.
 – Aztán mi lenne az ára?

– Magának megszámlálom száz forintért.
 – Ez nem száz forintot, de száz krajcárt sem ér – háborodott föl a gazda.

Elindult az alku. Közben a jószág eldőlt és ráesett a vevőjelölt lábára.

– Te jó ég, húzzon ki rögtön alóla, mert kitöri a bokámat.

Amíg az állatot arrébb taszigálták, horkantott egy nagyot és kifittyent a nyelve.

– Ennek vége!
 – A keservit! Persze, hogy vége, mert olyan hosszan alkudozott, hogy közben megöregedett és kiadta páráját. De tudja mit, fele áron odaadom.

– Ingyen sem kell. Mit kezdenék egy döggel?
 – Gazduram, ha nem akarja, hogy megalázó gúnyolódása miatt rendőrt hívjak, akkor megnyitja a bugyellárisát.

A koma távozni készült.

– Nem úgy van az! – rikácsolta az eladó. – Lenyúzza a bőrét és készíthet belőle bocskort vagy csikóbőrös kulacsot.

– Hát a többi részével mit csinálnék?
 – Amíg nyúzza, elfolyatom a vérét és otthon megfőzi, megsüti. Tudja, hogy egy ilyen éltesebb lóból milyen remek zamatú kolbászt lehet tölteni?

– Most elszólta magát, hogy a portékája olyan vén volt, mint az országút. A kutyáim se zabálnák meg!

Miközben lármáztak, megérkezett a helypénzbeszedő egy rendőrrel.

– Kocsi, lóval tíz forint – mondja a pénzbehajtó.
 – A járványterjesztő és területszennyező lódögért kilencven forint bírságot fizet! – harsogta büszkén a biztos úr a tetten ért gazdának, és elövette a számlatömböt.

A vevőjelölt kétségbe esve körülnézett és látta, hogy a lóalkusz megugrott.

– Hiszen ez nem is az én portékám! – fakadt ki az igazság rendíthetetlen lovagja.
 – Ne hazudjon! Fél órája figyeljük, hogyan akarja ezt a dögöt rászózni arra a szegény emberre. Mutatja neki a szemét, a fogait, meg a bőrét simogatja... Persze, hogy itt hagyta, mikor a lova megdöglött.

A rendőr nyúlt az övéhez és leakasztotta a bilincset. Vészjóslóan csörgetve nézte a gazda csuklóját.

– Szóval?

– Itt a száz forint ... – mondta a koma elfúló hangon, lilára vált ábrázattal.

Elmenőben így szólt a pénzbeszedő a rendőrhöz:

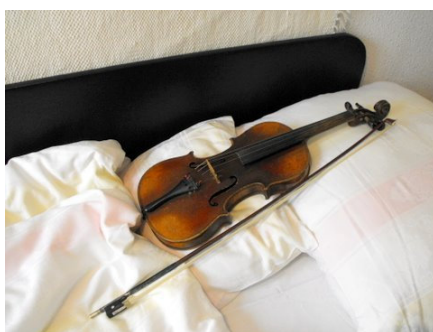
– No, sógor, kéz kezet mos. Ezzel az üzlettel mindenki jól járt. A százast megfelezzük, gazduram pedig gyarapodott egy döglött lóval, és egy összetákolt, ócska kocsiival...

– Kérdés – szakítja félbe a biztos –, hogy a dögöt kocsiától ki húzza majd haza?

Hódmezővásárhely, 2011. február 2.

*

SZERELEM

(D. Kis Ernő felvétele)

Találkoztak.

- Kinek viszed az ajándékot?
- Szerelmemnek.
- Úgy tudom, hogy kerülöd a kapcsolatokat.
- Harminc éve vagyunk együtt.
- Elképesztő! Hogyan tudtad eddig titkolni?
- Nem beszélek róla.
- Legalább annyit mondj, milyen a külseje?
- A feje kissé hátrahajló és keskeny. Hosszú a nyaka, a mellrésze kigömbölyödő, a csípője karcsúbb, és alul kerek, terebélyes.
- Különös szerzet lehet...
- Csodálatos! Amikor megszólal, elbűvöl.
- Miért nincs utódok?
- Ő nem arra való.
- Akkor nem is szeretkeztek?
- Alig várom, hogy hazaérjek. Már ott fekszik mellettem az ágyban.
- No és...?
- Simogatom. Kezdem fölhangolni. Közben átmelegszik. Testem hőjét átveszi, hogy szebben szóljon hozzám. Azután a fenekét az arcomhoz szorítom és fölállok vele. Kimegyek a szoba közepére, majd ráillesztem a vonót, hogy megszólaljon.
- Szóval mazohisztikus nász következik. Jól megvered, vagy húzod-vonod.
- Ez az! Húzom-vonom. Húrjai megfeszülnek és finom üveghangon énekelni kezd.
- Mit szólnak hozzá a szomszédok?

– Látnád, hogyan gyülekeznek a lakásom előtt. Aki nem tud kijönni, kitarja az ablakot és sóhajait belélegzi, mert számára éppen olyan élet, mint az oxigén.

– És miket énekel?

– Mindent, amit én adok át neki. Néha elhalkul és a csöndben csak egyetlen húrja zeng, azután valamennyi megszólal, mint a hatalmas zenekar. Jön a tremoló, majd újra piano, utóbb fölzeng, akár a templomi orgona és bűgása betölti a házat. „Fortissimo, fortissimo!”, kiáltom neki. Kitarja a lelkemet és ezüstös szólamaik akár a holdfény, ragyognak. Láttál már tavasszal darvakat költözni, amikor a téli pihenőhelyükről visszazállnak a messzi északra, hogy fészket rakjanak és kiköltseik utódaikat? Magasan húznak fölötted, szinte nem is látszanak a kék égben. Kitért szárnyuk alig mozdul, csak a szavuk hallatszik. Szemem nyitva, de nem érzékelem a szoba tárgyait, én is ott röpködök velük. Végül látom őket a hatalmas, avas nádmező szélén, ahogy táncot lejtenek és kiválasztják egymást. Ekkor az én szerelmem, ahogy húrjait ujjam begyével egyenként pendülésre készítem, átvált az arany hárfa zendülésére. Remegni kezd az egész teste. Érzéki és kívánatos. Sikolyaitól megrezegnek az üvegek, a festmények megmozdulnak a falon, az ámulattól a régi fényképeken a megbarnult arcok fölragyognak, és széles mosolyra fakadnak. Az én szentem maga körül mozgásba hozza az egész világot. Kinek füle van hallja, kinek szeme látja, és akinek szíve, befogadja!

– Ez már a csúcra érés?

– Ugyan mit képzelsz? Hiszen az én hangszerem nem egy női test, amelyen játszani lehet!

– Megőrzítesz!

– Ez egy közönséges hegedű, amelyet valaha nagyapámtól örököltem. Amikor vége a játéknak, visszahelyezem az ágyamra. Ő fekszik belül.

– Tehát igazán nem is a hangszert, hanem a zenét szereted.

– A muzsikát csupán azért keltem, hogy megtépázza, majd megnyugtassa a lelkem.

– Akkor csak önmagadat szereted, de kivel szeretkezel?

Hódmezővásárhely, 2011. február 26.

*

KUTYA EZ, NEM DISZNÓ!

(Sz. T.*)

Etetés után úgy jött be az asszony az udvarról, hogy se köhintés, se adjonisten, csak be-staszajtott a ajtót. Az ember szájában megállt a falat, és sem megrágni, sem lenyelni nem merte. Riadt szemmel nézte piszkafa feleségét, aki csípőre tette a kezét és lefetyelni kezdett:

– Hallja kend, nem etetem tovább a malacát! Egy perc alatt eltúrja a többi a vályútól, behabzsolja a moslékot, hosszú orrával beszippantja a kukoricát, de amíg a többi a semmitől is gömbölyödik, ennek csak a lábai nőnek. Olyan már, mint egy púpos teve, a zsiráf előtt megnyerné a futóversenyt.

– Nézd meg, milyen különös a szőre, még mindig olyan csíkos, mint a vaddisznó kölyköké. A fogai pedig máris akkorák, akár a lóé – próbálta védeni a megszeppent ember a malacát.

– Kutya ez, nem disznó! – Adta meg a végső határozatot a felbőszült menyecske. – Évekig etetheti, akkor sem hízik, állandó éhségében csak az óldezkát bontja a kapafogával, és leszaladgálja, amit zabál. Adjon rajta túl, mert addig nem etetem a jószágait.

Férjürem szájában félútra került a falat. Már nem tudta eldönteni, kiköpje-e a vödörbe, vagy félretegye a szűkös napokra.

– No, mi lesz!?! – sürgette a felesége.

– Hát... az úgy lesz... – forgatta agya tekervényeit a csihissé vált férj –, hogy nekiadom a sógoromnak – szakadt ki belőle a döntés, és megkönnyebbülten lenyelte az elrágathatatlan falatot.

Bement a kamrába. Vette a zsákot és kiment az ólba. Hallja a ház úrnője, hogy nagy a ricsaj, és a hízók úgy visítoznak, mintha drótoznák őket. Félszemmel figyelte a porfelhőt az akol fölött, miközben az óra lassan délfelé ballagott. Végre előkerült az ember a rabul ejtett zsákmánnyal. Olyan csapzott volt, mint amikor zivatar áztatta bőrig. Elmenőben odaszólt az akkor már nyitott ajtóban ellenőrző asszonynak:

– Viszem a malacot a sógornak. Rájuk fér a segítség, azoknak még tetűjük sincs. Legalább nem nekünk kell a disznótoros ajándékot adni, hanem ők hozzák.

– Ebből a jószágból? – húzta el a száját a nő kárörvendően.

Megörült a sógor és a családja. Háború után voltak. A padláson régen nem lógtak az oldalszalonnák, a kamrából már a rudakat is eltűzelték, amelyen valaha a kolbász és sonka lógott, a disznó pedig olyan üresen ásítózott, akár a sógor lyukas zsebe. A malacra voltak bőven. Naponta többször kiszaladgáltak az ólhoz és lesték, amint megállás nélkül körbe-körbe versenyt futkároz a gyorsan múló idővel, és lassanként szétszedi az egész aklot, pedig az orrába már a harmadik drótkarikát húzták.

A család beosztó volt. Náluk semmi se ment pocsékba. Minden falatot nagyon meg kellett becsülni, különösen most, hogy a malaccal újabb éhes szájról kellett gondoskodni. Evés előtt a nagyapa kiadta a parancsot:

– A kenyeret ne faljátok, vágjátok le a héját, kell a disznónak. A tányért nem kell hófehérre kinyalni, hagyjatok moslékot a jószágnak. Ha anyátok csak a meleg mosogatóvizet lötytyinti a vályúba, éhen marad, pedig hál' Istennek torkos. Meglátjátok, hogy amit nem ti esztek meg, hanem neki adjátok, azt hurka, kolbász és paprikás formájában kapjátok vissza.

Az éhes család már álmodozott szépen terített asztalról, nagy pelyhekben ereszkedő hóról, csilingelő szánról, szépen földíszített fenyőfáról, és rakott karácsonyi tálakról.

– Meglátjátok, milyen gazdag ünnepünk lesz – mondta a nagymama. – Igaz, hogy még Szent István múlt, de legalább lesz ideje a disznónak meghízni.

– Most pedig munkára fel! – adta ki a parancsot az atya. – Az asszonyok mosogatnak és készítik a jószág eledelét, a legények kitrágyázzák az ólat, vizet visznek a vályúba, a gyerekek pedig fogják a zsákokat és irányt vesznek az árokpartra füvet szedni a disznónak.

A munkarend így telt naponta, miközben a vadlibák kezdtek délre húzni. A nap csak világított, már amikor sütött, és nem burkolta fázós orcáját vastag felhőpaplanok közé. Az árokpartról elfogyott a fű, és a disznó mind türelmetlenebbül viaskodott az ólajtóval. Egyre éhesebb volt. Szabadulni kívánt egy szebb világba, ahol még száron állt a sok tengeri, csak habzsolni kellett, a tölgyfa alja pedig terítve volt makkal. A család mind többet álldogált az ól előtt és figyelte a jószágot, hogy növekedik a négy lába, és miként nyúlik egyre hosszabbra az

orra. Kenyeret már alig ettek. Az egész fejadagot, amelyet jegyre adtak a boltban, a disznó falta föl. Ha szüntelenül nem etették, olyan ricsajt csapott, hogy a szomszédok rájuk verték az ablakot.

Azt már mindannyian látták, hogy a malac egyre soványabb és a szabadságáért az akollal vívott szüntelen harcban még azt is leadta, amit magával hozott, de az atya kivezényelte övét, és óraszámra nézni kellett a fölhevült fenevadat, mert „a gazda szeme hizlalja a disznót”.

A karácsony vészjóslóan közelgett. Fél éve vártak a terített asztalra, hogy legalább a nagy ünnepen egyszer jóllakjanak. A sógor el is jött megnézni, hogy mire ment a család a hizlalással és visszakapja-e belőle a kóstolót? Kárörvendően látta, milyen nyurga és ürge.

– Várjatok velem, sógor, még egy évet. Meglátjátok, szép kövér falat lesz és örömet okoz jövőre.

– Már nekünk sincs mit enni, az adóval is hátralékban vagyunk. Tegnap a végrehajtó zörgetett, de olyan csöndben voltunk, mintha nem lennénk itthon. Az egész család azért koplal, hogy a disznó zabálhasson. Ilyen kákabélű jószágot még nem láttam. Ez már a fejünket is megeszi. Mindenki várja a karácsonyi nagy vacsorát, és legalább megszabadulunk a bestiától.

Előkerült a nagymama és megerősítette férje akaratát, majd hozzátette a végítéletet:

– Földarabolva kamrában és kondérban a helye! Különben is kutya ez, nem lesz soha disznó!

Megállapodtak, hogy a karácsony előtti hét szombatján eljön a sógor és levágja a malacot. Jól járnak ők is, mert a böllér részét megspórolják, ha a vágás a családban marad. Még meg sem pirkadt, amikor beállított a sógor egy jókora kifent késsel.

– No, hol a pálinka és a pogácsa? – kezdte a munkát.

Előkerült a hosszú időn át dugdosott lapos üveg, és a böllér az egészet a gallér mögé öntötte. Bekapott rá egy tányér pogácsát, miközben a kisgyerekek sóvárogva figyelték, hogyan tűnik el minden az orra alatt kitégült sötét és mély veremben. A sógor cuppogva, foga közül a maradékot szívta, és megindult az ól felé. A disznó már két mellső lábával az ajtó fölé ágaskodva várta, de rossz érzése támadhatott, amikor a pislákoló petróleumlámpa fényében meglátta a hosszú kést megvillanni.

Midőn az ólajtó kinyílt, hogy a sógor beljebb kerüljön, a disznó utat tört magának és fellökte a böllért. Diadalmasan szaladgált és csúszkált a jégen. Élvezte a hatalmas udvar nyújtotta szabadságot. Jócskán megvirradt, de a küzdelem változatlan erővel tombolt. Elöl a disznó szaladt. Mi az, hogy szaladt! Nagyokat ugrándozva röpült a levegőben, utána már az egész család futott, légszomjával küszködve.

A nagymama volt a legrafináltabb. Rájött, hogy a jószág valamiért tart a seprőtől. Kikapta lába közül, és ezzel terelgetve igyekezett az udvar sarkába szorítani. A disznó figyelme megoszlott a sok üldöző között, és egy óvatlan pillanatában a böllér rávetette magát. Döfött a késsel. A jószág nagyot visított a szokatlan bánásmód miatt. Átugrott rajtuk, és gyors iramban a kerítés felé vette útját. A kés nem a nyakába, hanem a vállába szaladt és amerre járt, piros csíkot húzott.

– Ezzel megvolnánk! – jelentette ki diadalmasan a sógor. – Hagyjátok, hamarosan elvérzik és megadja magát.

A sebzett malac nem így cselekedett. Megnyerve az év magasugró versenyét, átlendült a kerítésen. Valószínű, kárörömet érzett, mert ereje megsokszorozódott és megittasult a téres szabadságtól, amely a falu végén elébe tárult, a végelelázó hómezőn.

– Legalább a késemet ne vitte volna el! – szomorkodott a sógor.

– Estére legalább egyszer egy évben jóllakhattunk volna – sopánkodott a nagymama.

– Még a vérét is elcsurgatta, ahelyett hogy megsütöttük volna reggelire – keseregtek a gyerekek.

Detektívként darabig követték a nyomait, de a vérzés egy idő után elállhatott, mert megszűntek biztos jelei, és a hó végleg beszította.

A következő évben a faluszéli gazdák seregnyi csíkos hátú malaccal tértek haza a mezőről, és amikor nem akartak hízni, csak nyurga testükkel az akolban versenyt futkároztak, ezzel biztatták egymást:

– Kutya lesz ezekből is, nem disznó!

Hódmezővásárhely, 2011. március 1.

(Egy kutya-, bocsánat: disznó-hideg, havas reggelen.)

*

A TÚLZÓ FÉLTÉKENYSÉG

(Szentí Tibor Péter felvétele)

Forgalmas piac közepén találkozott a két régi barátnő. Nem törődve a szűk közlekedő úttal, a lökdösődő vásárlókkal, olykor a haladást gátolva beszélgettek:

- Megcsal a férjem – így az egyik.
- Az a szelíd férfi? Hihetetlen – válaszol a másik.
- Bizonyosan van valakije, mert az utóbbi időben gondosan borotválkozik és olyan hiú, hogy a kopasz fejére a hóna alól is fölfésüli a szőrt, csak a tarkója közepén elválaszthassa.
- Figyelmes veled?
- Éppen ez az, az utóbbi időben már meg sem ver.
- De a fizetését nem adja haza, ugye?
- Azt nem, mert nagyon fősvény a lelkem, de gyanús, hogy időnként virágot hoz. Igaz, hogy kukázhatja, mert fele hervadt, de ő a gesztusra ügyel.
- Próbálj leskelődni, vagy fogadj magándetektívet.
- Az előbbi jobban menne, de belefáradtam. Pedig mindent megteszek, hogy visszahódítsam. Most is ginzeng teát viszek neki.
- Adj többet magadra.
- Próbáltam már fogyni, de akkor a mellem rögtön lógni kezdett. Ha meg rendesen táplálkozom, a csípőmre rakodik, és alul úgy nézek ki, mint egy hatalmas almába oltott körte, vagy aki elől hordja a fenekét.
- Miért nem használsz illatosítót, ami vonzaná.
- Már azt is kipróbáltam, de nem használt. Képzeld, nappal már semmire sem megyek vele, hiába kedveskedem neki. Bezzeg álmában kapálódzik. Valakit szólítgat és hevesen átölel, majd megfojt. Ilyenkor föltámad a férfiassága, pedig már negyven éve vagyunk házasságban. Ne tudd meg, hogy milyen elképesztő dolgokat művel velem, mintha erotikus lapokban olvasná, pedig fiatal korában is igen szolidan viselkedett.

- Akkor mindent megkapsz tőle.
- Ugyan, ne bosszants! Biztosan azért olyan heves, mert álmában sem engem ölel, hanem azt véli, hogy a szeretőjét szorongatja. Az ilyen éjszakák után én is, ő is úgy ébredünk, mint akit kicsavartak. Rápirítok, hogy „Te szégyentelen, megint kivel háltál az éjszaka?” De ez csak hebeg-habog, tagad mindent és semmire sem emlékezik.
- Akkor alvajáró, akarom mondani, alva szeretkező lett.
- Az ördögöt! Amikor fogdosni kezd, még a sötétben is látom, akkorára mereszti a szemét, mint egy kávésfindzsa.
- Attól még lehet holdkóros. Miért nem csapsz a kezére, hogy felébredjen?
- Hogyne, hogy békén hagyjon?!
- Nahát!
- Te Mancsi, amikor éjszakánként szolongat, kiket emleget?
- Hát a tőzsomszédban szidja azt a vénasszonyt, aki egész nap bömbölteti a rádióját, mert süket. Szemben is van egy nő, valami félcsípejű. Ott lakom már vagy félévszázada, de jó, ha kétszer láttam. Elbújik az emberek elől, de az ilyenben erős a vadászösztön és lehet, hogy éppen az én szerencsétlen páromat kaparintotta meg. Talán rá gondol.
- A munkatársnőit nem emlegeti?
- A vágóhídon? Hiszen csupa férfiak között dolgozik.
- Lehet, hogy éppen ez a baj, és elfojtott állati ösztönei azért jönnek ki az éjszaka közepén.
- Hátha még szeretném is!
- Akkor nem értelek. Végül is mondd már, kivel csal meg?
- Velem.

Hódmezővásárhely, 2011. április 5.

*

UTAZÁS BONYODALMAKKAL

Tennesseeben, Chattanooga állomásán, a híressé vált régi gőzös (Sz. T.)

Közel félnapig kellett várni a vonatra, mire megérkezett a hosszú szerelvény. Jókora kiabáló, lökdösődő tömeg zsúfolódott a kocsikba. A középtájon még volt egy üres kupé, amelyet megrohmoztak, de az első beszállók hátrahőköltek. Középen, a folyosón egy jól látható sárgásbarna hurkára emlékeztető, végén híg masszává olvadó tárgy tapadt a padlózaton. Az elöl lévők próbáltak visszafordulni, de az utánuk jövők benyomták őket, és nem volt más választás, mint gyorsan leülni, hogy más el ne foglalja a kényelmetlen fapadokat.

Egy bundás hölgy, amikor meglátta a padlón a gyanús holmit, fölkiáltott:

- Hiszen ez sz...
- Ki ne mondja! – szakította félbe utastársa. – Jól látja, ez csakugyan ürülék! De nem tudjuk, hogy embertől, vagy jószágtól ered-e?

A kocsi egész utazó közönsége fújozni kezdett.

- Kalauz, kalauz! – kiabált egy kövér férfi, miközben a bőröndjét igyekezett a pad alá tuszkolni. – Hol van ilyenkor a jegylyukasztó ember?
- Azt most keresheti – szólt valaki. – Ahogy elnéztem, majd holnap reggel ér ide a vonat elejéről.
- Addig együtt élünk ezzel a... micsodával? – fortyant föl egy kifestett dáma – Nem vinné el valaki?

Nevetés és bosszankodás zsvivaja keveredett a tökéletlen kérdés miatt. Hátral megszólalt egy hang:

- Ha magának nem tetszik, dobja ki az ablakon.
- Már ide érzem a bűzét! – nyafogta egy szeplős, szőke kislány, és piros sálát nyakából lecsavarva bekötötte vele a száját és az orrát.
- Ez fölháborító! Ilyen klozetban nem tölthetünk egy napot.
- Befizettük a drága pénzt, és nincs a szerelvény kitakarítva!
- Csodálnám, ha lenne itt vécé! Hölgyeim és uraim, ha valakinek a dolgát kell végezni, ne menjen sehová. Nyugodtan rákuporodhat erre a csomóra és növelheti, vagy kilógathatja a fenekét az ablakon, de ezt nem javasolom, mert kint mínusz huszonöt fok van és odafagyna.
- Ne húzza le az alsó neműjét. Amíg ki nem hűl, még örülhet is, hogy megkönnyebbült.

Így évődtek az utasok, miközben a szerelvény hatalmas gőzfelhőben és fekete szénfüstben ballagott a fehér hómezőn, a végtelennek tűnő erdős tájon, ahol nem egy város, de még egy kicsi falu sem látszott.

Az utasok kezdték követni a szőke kislány példáját. Ahogy a gyanús masszától távolodtak, egyre többen burkolták arcukat sáljukba, hogy ne érezzék a förtelmes szagot. Végül mindenkire ráterjedt a rejtőzködés. Nem így az idős férfiak. Elővették a pipájukat, akkurátusan megtömték és rágyújtottak. A bodorodó füstöt rövidesen vágni lehetett.

Néhányan már fuldokoltak és levegőért kiabáltak. Volt, aki lehúzta az ablakot, a másik fölrántotta. Parázs veszekedés folyt, miközben elindult a vécékeresés. Sokáig nem kellett kísérletezni, mert a kocsi végén ott volt a kis fülke, amelyben az emberek megkönnyebbülhettek. Egy ficsúr visszatérve éppen a nadrágja elejét gombolgatta, amikor fölkiáltott:

- No, de barátaim, mit csináljunk az ürülékkel?
- Nyissuk ki az ablakokat – indítványozta az egyik sorstárs. – Hamarosan megfagy és valamelyik bátor társunk megragadja egy újságpapírral, majd kidobja.
- Olvassa el, hogy kihajolni és az ablakból kidobálni tilos. Talán büntetést kíván fizetni?

– okoskodott az addig hallgatag nő.

- Előbb állapítsuk meg, hogy embertől, vagy állattól származik? – fortyant föl egy tudósképű férfi.
- Nem mindegy?
- De nem ám, mert ha embertől származik, az tele van mindenféle bacilussal és bűdösebb, mint az állaté. Van itt orvos és állatorvos?

Összenéztek, de senki sem jelentkezett.

- Istenem, micsoda csőcselék között vagyok kénytelen utazni! – fortyant föl a bundás nő.

Ekkor kinyílt az ajtó és belépett a kalauz.

- A jegyeket kérem előkészíteni! – adta ki a parancsot.
- Addig nem kezel itt semmit, míg ezt az ürüléket el nem távolítja. Még jó, hogy trágyadombot nem halmaztak föl a kocsi közepén – élcelődött a ficsúr.

A tányérsapkás láthatóan nagy érdeklődéssel ment a kifogásolt anyaghoz. Lehajolt, nézegette, majd mutató ujjával megérintette.

– Fúj, ne kavarja, büdös az úgy is! – ordították.

– Ez?! – egyenesedett föl a jegylyukasztó és láthatóan megkönnyebbült. – A masiniszta küldte hátra a legényét, hogy hozzon egy tubus csapágyzsírt, mert az egyik mozgó alkatrész kezd beragadni. A tökéletlen gyerek elejtette és véletlenül rálépett. Akkor túródott ki a tartalma. Mindjárt felkaparom és viszem a mozdonyhoz. Nyugodtan vegyék le a sáljukat, mert nincs itt semmiféle bűz, hiszen ez a kenőanyag szagtalan.

A merészebbek kezdték arcukat kiszabadítani és óvatosan nagyobb lélegzetet vettek.

– Itt tényleg nincs büdös! – állapították meg.

A vonat a megkent dugattyúval vidámabban ballagott tovább, és amikor korán reggel beérkezett a nagyváros állomására, az utasok lesütött szemmel, köszönés nélkül úgy széledtek szét, mintha nem is látták volna egymást.

Hódmezővásárhely, 2011. április 7.

*

LEVÉLVÁLTÁS

(Szenti Tibor Péter felvétele Szent Martin szigetén)

Kedves kislányom! Már lehet, vagy négy éve, amióta bátyáddal meglógtatok. Azóta néhányszor gondoltam rátok, amikor valamelyik parkban a padon szunyókáltam, hogy „ugyan mi van az én gyerekeimmel?”, de tudod, akkor jött az életemben a Laci, aki úgy lenyűgözött, hogy kiverte fejből a levélírást, amely egyébként sem erősségem. Azzal vigasztalt, hogy felnőtt emberek vagytok, úgy élhetitek az életeteket, ahogy akarjátok. Ne avatkozzak bele.

Pár hónapja csak fölülkerekedett bennem az anyai féltés, és a Vöröskereszthez fordultam, keressenek meg benneteket. Utatokat addig tudtam követni, hogy Franciaországban egy hajóra ültetek és elindultatok valamilyen tengeren vagy óceánon, de ettől kezdve nem halottam rólatok. Közben a Lacit föl váltotta Sanyi, majd őt kiütötte a Pali, aki csodateremtés. Amikor megtudta, hogy elhagytatok, elővette a lelkifurdalás, hogy keresselek meg benneteket, mert azóta Nyugaton bizonyosan meggazdagodtatok és nem ártana, ha pénzt, vagy csomagot küldenétek, mert ránk férne egy kis segítség. Így azután, csak elszántam magam, hogy levelet írjak a hivatalnak, és néhány hónap múlva meg is jött a címetek. Remélem, most is ott vagytok még, azon a... micsoda szigeten, a nevét sem tudom kimondani, és nem kerül el a levelém.

Mi jól vagyunk, hát ti? Csak csórók vagyunk. Már a kocsmában sincs hitelünk, mert tartozunk vagy százezerrel. Palikám néha eljár ide az izébe, hogy is hívják, tudod, ahol kitörted a lábad, és alkalmanként valami hórukkot vállal, de nem valami kitartó, ezért a környékben már nem szeretik megfogadni. Arra azért ügyel, hogy amikor kirúgják, a zsebét megtömje mindenfélével, amit hasznosítani lehet. Szóval, megvagyunk. Más nem jut eszembe. Írj és küldj minél több pénzt, vagy valami jó kis cuccot, amiben flangálhatok a Juci előtt, hadd pukkadjon meg az a cafka! Csókol anyád.

*

A nyuskám! Na, mi van veled, hogy eszedbe jutottunk? Nem szenvedsz tán agymenésben, hogy még levelet is firkálsz? Gondolom, néhány napot igénybe vett, hogy kifejezd magad és valami elfogadható az eszedbe jusson. Ha leveletem nem tudod elolvasni, a pap vagy a tanító majd segít.

A bátyámmal még ki sem értünk erre az izé... szigetre – én sem tudom kimondani, hát még leírni –, amikor elszegődött a hajón és ott maradt. Azóta sem hallottam róla. Tudod mit csinált? Mindenféle csigákat és kagylókat, meg nyálkás, nyúlós micsodákat kellett neki a hajó oldaláról sikálni meg kaparni. Szerintem már régen a vízbe fulladt, olyan csúszós volt a deszka, amin le-felhimbálódzott a tisztításkor, mert a víztől úgy félt, akár a tüztől. Vicces úgy-e, he-he?

Mire a szigetre evickéltünk, megint teherbe estem, és a tengerész barátom rábeszélte, hogy ne hajtsam ki magamból, mert itt a hivatal majd olyan segítyt ad a gyereket maga nevelő anyának, hogy abból fejedelmi módon megélek, de ráfáztam. A tisztviselő azt mondta, hogy a gyereket nem itt csinálták, hanem már magamban hordoztam, így a fene tudja ki volt az apja. Ezért nekem nem jár segély. Kérjek attól, aki fölcsinált, az a felelős érte. Elképzelheted, hogy miket mutogattak, hogy mindezt megértsem, mert egy büdös szót sem tudtam azon a zagyva bikkfanyelvükön.

Velem nem babráltak ki. Ahogy a gyereket kicibáltam magamból, még meg sem szoptattam, amikor a közeli, kövér házaspár felajánlott érte egy fejős kecskét, és félvödörnyi halat. Azt mondtam, hogy tegyenek még rá egy üveg vodkát, de az nem volt nekik, ezért meg-egyeztünk a konyakban. Gondoltam, mehetnétek már a francba, hogy a szüléssel járó vérvesztéséget pótolva, benyeljem a piát, de azok darabig még simogattak. Úgy éreztem, mintha tetvészkednének a hajamban. Mondtam is nekik, hogy már vagy fél éve üres a fejem, ezen azután jót nevettek, mert félreértették.

Én nem megyek többé haza abba a büdösségbe, ami mindig körülöttem terjeng, anyám. Gyere ki te a Paliddal. Itt elhorgászgathat egész nap, közben nagyokat aludhattok. Még cápa is van a vízben, ekkora, mutatom, ni, látod? Csak az a baj, hogy naponta szakad az eső, amikor meg kisüt a nap olyan nagy a hőség és a pára, hogy az ember a bőrét is levetné. Az egész sziget csupa kő, és a lucok után úgy csúszkálunk, mint otthon szoktunk mezítláb a jégen. Szóval vigyázni kell, vagy mi. Na, jó éjszakát. Elég volt mára, mert álmos vagyok. Puszi neked.

Hódmezővásárhely, 2011. április 19.

*

AZ ECETFA

(Sz. T.)

Hosszú évek teltek el a temetés után. A koszorúk régen lekerültek az omladozó téglaszegéllyel körbevett, fedőlappal borított sírról, és helyette a fehér kőgalambok közé sárga művirágokat helyezett a kegyelet. Teltek az évek. A család tagjai kerülték egymást, de minden halottak napján a sír körül találkoztak, és úgy ölelkeztek össze, akár a hön szerető rokonok.

Hanem a legközelebbi évben a sírhoz kilátogatók szörnyű fölismerésre tettek szert. A két helyre váltott síron, a tonnányi súlyú földlapok egyik szélén eltávolodtak egymástól, mintha a legendák egyszemű Küklopsza erőgyakorlatként megbillentette volna a hant monstrumát. Köztük háromágú, embermagasságú ecetfa vastagodva növekedett, sejtenként ragasztva évgyűrűit maga köré és centikkel arrébb tologatva a záró tetőket. Gazdag oldalággal szép nagy lombot eresztettek, amelyek ilyenkor, ősz táján vörösre váltva beborították az egész sírt. A jótékony eső a hervadt levelekből szőnyeget ragasztott a hantra, hogy levakarni is művészet volt.

Az asszonyok előbb tanakodni kezdtek, hogy a fa hogyan került a sírba? Az bizonyos, hogy nem a temetéskor, mert ezt követően már év múlva látszani kellett volna neki, de akkor mit művelt lent a sötétben, évekig? Az sem valószínű, hogy valaki bosszúból a szűk résen dugványt nyomott, vagy magot szórt volna a sírba.

Néhány férfi nem hallgatta tovább ezt a süket dumát, hanem fogta a sarlót, budlibicskát, kinél mi volt a sír és környékének gondozására. A facsometét elkezdtek faragni. Végre a hant magasságában kidőlt. Ekkor kétoldalt sorba állt a rokonság, nekiveselkedett és a betonlapokat összetolták. A munka és a siker öröme kiragyogott az arcukon. Az emberek néhány percre közelebb kerültek egymáshoz. A szatyrokból a koszorúkötöző spárta mellett előkerült a zacskóból a mézes puszelli és üvegben a finom pálinka, ki mit hozott, majd a sírra ülve elkezdődött az uzsonna.

Hamarosan kiderült, hogy Tyutyuka megszült, de gyermekét császárral hozták a világra, és a nagyfi már olyan nagyothall, hogy a kutya ugatását sem veszi észre, amikor a postást éppen szétszedi. A pálinka megtette hatását, és Züzü néni kedvenc magyar nótáját kezdte énekelni, hogy „aszongya, hajlik a jegenye, zöldül a levele...”, amikor a családból valaki leállította, hogy ez mégsem illik a temetőben. Erre nagy sértődés lett. A rokonok ismét elhidegültek egymástól, és amikor kitört a veszekedés, rögtön távoztak.

Az ecetfának azonban van egy jótékony, összetartó ereje. Ez a növény nem olyan élőlény, amely csak úgy hagyja magát kivágni! Év múlva a család ismét a sír körül gyülekezett. Fölháborodva látták, hogy középen az ecetfa kihajtott és széttolta a betonlapokat. Ráadásul annyira megerősödött, hogy eltávolítására komoly szerszámokra lesz szükség. A munkálatokból senki sem mert kimaradni, nehogy a többiek a hátuk mögött lustának bélyegezzék őket.

Kupaktanácsot tartottak, hogy mi legyen a teendő? Egymást kárhoztatták, hogy tavaly csak az ecetfa felső felét vették ki, az alsó fele bent maradt. Talán a gyökerek már a koporsón belül a hamvakból táplálkoznak, a fa azért nő olyan gyorsan. Itt radikális fairtást kell végezni.

Kiosztották a földadatot. Jani hazament láncfűrészért, Józsi hozta az ásót és a lapátot, Vili pedig a pajszer, amivel a nehéz betonlapokat megmozdítják és leemelik a sírről. Gyuszinak jutott a fáradt olaj beszerzése. Ezzel majd meglocsolják az esetleg bennmaradt gyökércsonkokat, hogy még egyszer ki ne hajtsen. Az emberek kocsiba vágják magukat és a szélrózsa minden irányába szétszóródtak. Az asszonyok maguk maradtak. Elkezdtek szóban főzni és gyermeket nevelni, de hamarosan ezen is összevesztek, mert nem tudtak dönteni, hogy kinek jobb a receptje és az utódgondozási készsége.

Szerencsére a férfiak hamarosan visszazállingóztak, és fölbontották a sírt. Kiásták az ecetfát, megöntözték sűrű, ragacsos olajjal, még meg is gyújtották. Csak akkor ijedtek meg, amikor a koporsó teteje kezdett sisteregni, és a forróságtól víz gyöngyözött belőle. Attól féltek, hogy benne a banyát megfőzik, és ilyen állapotban Szent Péter visszaküldi a mennyország kapujából – ha bűnei miatt egyáltalán eljutott odáig –, és odahaza még néhány évig szomorítja a családot. Rájuk esteledett, mire a sírt rendbe rakták, és először fordult elő, hogy a fáradtság miatt nem volt erejük összeveszni.

Egy év múlva ismét kimentek a sírhoz, de nem találták. Azon a tájon, ahol keresték, láttak ugyan néhány széttöredezett sírrészletet, de erről nem ismerték föl az övéket. A többit pedig benőtték az ecetfák, mint ahogyan a trópusi őserdő Kambodzsában betakarta a Khmer Királyság által épített Angkor Wat régi templomait.

Hódmezővásárhely, 2011. április 20.

*

MÓNUS SÓGOR EBÉDJE

(Spitzner Csaba fotói)

A fuvaros már túljutott a legénykorán, amikor rájött a nősülhetnék. A barátok is sűrűn piszkálták, amikor este, munka után, a lovak nógatás nélkül megálltak a kocsmá előtt, és Mónus sógor betért egy vödör sörre. Nem kívánt magának valami bájvirágot, csak jól főzzön.

Élete párját hamarosan meg is találta, akinek gyöngye arcát csak néhány eper nagyságú bibircsók tarkította. Különösebb udvarlás és eljegyzési vigalom nélkül összeházasodtak. A nászéjszaka utáni szorgos hétköznapi reggelén, csípőre tett kézzel, az ura elé állt az asszony a következő kéréssel:

– No, kedves párom, mit főzök, mire hazajön?

– Marhapaprikást! – hangzott a megmásíthatatlan parancs.

Szaladt az asszony a székbe, és hogy kedveskedjen az urának, összeválogatta a legfinomabb falatokat, majd sietett haza. Fölkészítette a kotlába a húst, és a lakásban nekilátott a legényélet több évtizedes hozadékát kialmozni, közben kavargatta a paprikást, hogy mire az ember fáradtan hazaérkezik, ott gőzölögjön az asztalon.

Nem tudni, hogy a forró ételtől, vagy a vödör sörtől, netán az egész napos hórúkkos munkától, de Mónus sógor szemét lehunyva tömte magába a jókora falatokat, és szinte rágás nélkül küldte lefelé. Eközben a csámcsogást kutyaszerű morgásokkal fűszerezte, ebből tudta az asszony, hogy az urának jólesett a vacsora. Többre nem is tellett neki, bár az asszony várta, hogy az előző éjszakai nász folytatódjon, de a párjának már csak arra futotta erejéből, hogy elhúzta magát a vacokig, végighengeredett rajta és hortyogni kezdett. Felesége szomorúan cibálta le róla a bakancsot, és az álom lila ködével burkolva, hamarosan ő is mellé sündörödött.

Másnap hajnalban a férje már a bakancsát kereste, amikor a párja még a másik oldalára fordult, de félálomban megkérdezte tőle:

– Kedves párom, mi legyen ma a vacsora?

– Mi? Hát marhapaprikás!

Az asszony szaladt a székbe vásárolni és folytatta a ház kialmozását. Ez így ment napokon keresztül. Ekkor megsokallta a kérdezősködést. Úgy volt vele, hogy egyhangú főztjére majdcsak ráun az ura, és kérdés nélkül is egy héten keresztül, minden este marhapaprikást tett elébe. Amikor eltelt a zsíros zabálás időszaka, az asszony már rá sem szeretett nézni a húsos fazéokra, és titokban a kertbeli zöldségeket legelte, akár egy kecske, de neki nem a lába között, hanem elöl voltak a keblei. Ismét csípőre tette a kezét és nagy kuncogva a férje elé állt:

– Kedves párom, mit főztek estére?

Mónus sógor maga körül megszokva felesége sertepertelését, nem sokat kedveskedett, hanem dohogva rávágta:

– Minek kérdezed folyton? Marhapaprikást!

Az asszony elszontyolodott és lelohadt a kedve. Ettől kezdve tudta a dolgát, és kérdés nélkül is, mindennap megfőzte a szokásos kosztot. Mónus sógor nem ügyített arra, hogy a párja már alig eszik, és nekilátott fogyni, akár a telihold.

Teltek-múltak az évek. Felesége összezsugorodott és olyanná vált, mint múmián a papírként zörgő bőr, miközben férjem-uram szépen kigömbölyödött, arca kipirult és esténként a kocsmában a második vödör sört is magába öntötte.

Az asszony nem bírta tovább a kemény kiképzést, és egy reggelre távozott az élők sorából. Mónus sógort bosszantotta, hogy elmarad a napi fuvarból származó bevétele, mert a tetemet föl kellett tenni a kocsira és kivinni a ravatalozóba. Homlokán megenyhültek a ráncok, amikor arra gondolt, hogy a hivatalos halottszállítás többbe kerülne, mint amit egy nap alatt megkeres.

A fuvaros próbálkozott még néhány házvezetőnővel, de többet nem nőült meg. Megfőzték neki a napi marhapaprikást és melegen hagyták a tűzhelyen. Szomorú napok, évek következtek. A sógor rájött, hogy társaként hiányzik a nő, aki evés után lehúzza izzadt lábáról a bakancsot, és betakarja, amikor elalszik. Legfőképpen az bántotta, hogy nem volt, aki evés közben körülötte forgolódott.

A véletlen segített rajta. Jókora házörző kutyát tartott, amelyet este, amikor hazatért, a futkosó láncról mindig elengedett, és a jószág lassanként beszemtelenkedett a konyhába. Annyi tisztesség maradt benne, hogy leült a két hátsó lábára a gazdája mellé, és figyelte, amint a vacsorát költi, miközben együtt morogtak hozzá.

Erre a hangra figyelt föl a fuvaros, és megszánta a hitvány moslékot evő kutyát. Ettől kezdve két adag marhapaprikást rendelt a házvezetőnőtől és együtt vacsoráztak a jószággal. Az asztal közepén állt a kotla, benne Mónus sógor kopott rézkanala. Szépen, halk morgások

között vacsoráztak. Egy kanállal tett a saját, eggyel pedig a kutya szájába, amíg az edény kiürült. Mosogatni sem kellett, mert a jószág ezután kinyalta a kotlát. Csöndben éldegéltek és kölcsönös meglepedésben. A sógor megöregedett, az eb kigömbölyödött és együtt ellustultak.

Hódmezővásárhely, 2011. július 3.

*

VEGYESBOLTBAN

„Öregbolt” Észak Karolinában (Sz. T.)

Bevásárolni indulok. A tükör előtt elhaladva kicsit kotrok a hajamon és kirúzsozom az ajkamat. Karomra öltöm a kosarat. Zsebembe nyomom a cetlit, amelyre előzőleg gondosan összeírtam minden áruféleséget, amelyet venni akarok, hogy egyiket se felejtsem el.

Legközelebb a sarki bolt van, ahová gyalog is eljutok. Közben tucatnyi kedves ismerőssel találkozom. Van, akivel köszönünk, mások mosolyognak, néhány szót váltunk. Erőt, egészséget, minden jót kívánunk egymásnak, viszonzva pusziljuk az aranyos nagymamát, a kis unokát, majd feltöltődve benyitok a boltba.

– Jó napot kívánok! – harsan a torkom, és haladok a pult felé, közben szemem keresi az eladót.

Válasz nem érkezik. Ujjaimmal dobok a kasszagépen, talán a csörgésre megjelenik valaki. Kétes tisztaságú függöny mögül szőke szénaboglyát látok előbújni, alatta egy hatalmas pofazacskót, amelyből éppen a kifli egyik vége lóg ki, a másik felét most igyekeznek a torkán letornázní. Ahogy szóhoz jut, rögtön rám förmed:

– Nem látja, hogy ez önkiszolgáló bolt? Szedje össze, ami kéne, azután álljon ide.

Megszeppenve fordulok a gyümölcsös láda felé, mire ismét megszólal:

– Lekésett, az nincs! Az előbb vitték el éppen a penészes barack utolját – vigyorogta a szavakat is csámcsogva.

– Bagolytüdő van-e, nem látok sehol.

– Az mi?

– Aszalt gyümölcsök, amelyekből a cibere főzik.

– Magyarul beszél maga, vagy a holdról jött? Mi az a cibere?

– Kompót-féle, fahéjjal és szegfűszeggel ízesítve, majd hidegen tálaljuk.

– Ilyesmit még senki sem kért tőlem, pedig már évtizedek óta vezetem ezt a kis szutykost.

Indulok a kenyeres polchoz.

– A péksüteményt nem ropogatjuk össze. Amit megfog, azt tegye a kosarába!

Kiveszek egy szikkadt cipót. Az asszony azonnal elemzi:

– Ekkora adaghoz egész szál kolbász dukál, ott csöpög egy a rúdon, a feje fölött.

Nem merem visszautasítani, pedig vegetáriánus vagyok, mivel kezdek félni, hogy megver. Kapaszkodom, de nem érem el. A nő bosszankodik:

– Mi az, kicsik vagyunk? Pipiskedjék! Vagy tudja mit? Vegye le a túsarkú cipőjét és piszkálja le vele.

– Ez mégis sok! – csattanok föl. – Vásárolni jöttem volna, nem légtornázni.

– No, no! – mordul a kiszolgáló, és keze ügyébe kotorja a jókora szelőkést. Intő módon fölemeli, hogy fölmérhessem a gyilok méretét, és a hegyével piszkálni kezdi foga közül a morzsákat. Köp egy nagyot, hogy csónakot lehetne rá építeni, de maga is megsokallja, mert a hajdan fehér volt köpenyének ujjával letörli. Egy sárga folttal több már nem is föltűnő rajta. Ekkor a függöny mögül erősödő morgás hallatszik.

– Haladhatna, ilyenkor már a kutyámat szoktam etetni.

„Csakugyan jobb lesz innen minél hamarabb elinalni – gondoltam –, mielőtt ez a hústépő féreg nekem ront.”

Elkéstem. Egy förtelmes szelindek bújt elő, és egyetlen ugrással átlendült a pulton, egyenesen a kosaramra ágaskodva. A lábam remegett a félelemtől és szólni sem bírtam, csak sikoltoztam. Úgy éreztem, hogy a szoknyám alá már ezernyi bolha ugrált és mászik a hasamon fölfelé.

– Ez a sikoly, meg ezek a finom kis mozdulatok... – morfondírozott kajánul az eladó félhangosan, miközben a kutya benyelte a cipót és kezdte szétszedni a kosaram. – Megvan! Te vagy az Ibi a VI. B-ből, ugye, szívem? Hát nem emlékszel rám? Egy osztályba jártunk, csak én megbuktam és kimaradtam. Te mindenben olyan cucci voltál már akkor is. Amikor a természetrajz órára behoztam egy varangyot boncolni, kiszaladtál hányni. Bevallom, szünetben mindig én loptam el az uzsonnádat, és befújtam a hónom alját a dezodoroddal.

– Te lennél a Piri?

– Hát ki más, te balga! Nézz már rám, semmit sem változtam, de te jócskán megöregedtél.

Nagyot nyeltem a minősítést hallva. A kutya éhségét egyre fokozva, mind félelmetesebben vicsorgott. Piri közénk állt és átölelt. Éreztem, hogy a bordáim ropognak, miközben kitolt az ajtón és mögöttem lehúzta az üzlet redőnyét.

Hódmezővásárhely. 2011, augusztus 13.

*

A KAPIRGÁLÓS CSIRKE

(Sz. T.)

Vasárnap volt. Későn keltünk, de feleségem kiszaladt a piacra, és az ünnepi ebédre hozott egy bontott csirkét.

– Elkéstél vele – bosszankodtam. – Ahhoz hogy ebből ne vacsora legyen, már régen főnie kellene.

– Ne avatkozz a dolgomba, nem értesz hozzá. Kuktafazékba teszem és a túlnyomásban hamarosan paprikás lesz belőle.

Belenyugodtam, de a konyha környékéről nem tágitottam. Előre nyaltam a számat, és a finom paprikás illata csakhamar betöltötte a házat. Végre ott gőzölgött a tányérban.

– Vigyázz a csontvégi porcogókra, könnyen leesnek – figyelmeztetett asszonyom.

– Porcogóra? – kérdeztem meglepetve. – Hiszen csontot sem találtam benne. Érzem, hogy a húspanban van valami keményebb, de úgy omlott szét a számban, mint a nyáltól ázott kockacukor.

– Óriút vagy, olyan mohón eszel, hogy észre sem vetted, a csontot. Még jó, hogy nem akadt a torkodon.

– Hiszen a protézisemet is elfelejtettem betenni, a rágás mégsem okozott gondot.

Nőm kavart egyet a közben hússzószá szétesett paprikáson, hogy szedjen nekem szopogatni való csontokat, de már nem talált.

– Érzel ennek csirke ízét? – kérdeztem félve, és kissé hátrább húzódtam, hogy a hosszú fakanál nyele el ne érje a fejem búbját.

– Nemigen! – válaszolta elbizonytalanodva.

– Mintha halászlé lenne... – engedtem félénken szabadjára gondolatomat. – A fiunk kotyvasztott ilyet szorult helyzetében a táborban, amikor sózott heringkonzervből készített halpaprikást.

– Hallisztal táplálhatták, hogy gyorsan kilósra fújódjon – bosszankodott a feleségem is.

– Tudod mit? A jövő vasárnapra hozok neked kapirgálós csirkét.

– Igazi tanyai csirkét – álmodoztam –, amelyiket kotló nevel, a rét gyomjait, füveit és bogarait szedegeti, jércekorában pedig tisztességes magokat kap.

Előttünk megjelent ifjú korunk remek baromfiudvara, és a virágos rét, ahol százával kapirgáltak, kodácsoltak és kukorékoltak a tyúkok, kakasok. Szinte már láttuk magunk előtt a hatalmas gőzölgő tálát, tele finom hússal.

A hét gyorsan eltelt várakozással. Feleségem gyerekkori barátnője megkopasztva hozta a tyúkot.

– Ez az! – dicsérgettük. – Nézd, milyen hosszú, izmos lába van, egyben bele sem fér a fazékba.

Feleségem kezében égett a munka, és a kondérban rotyogott a finom, kapirgálós csirke. Az asszony néha megemelte a kotla tetejét, és orrunkat a régen érzett illatok csapták meg. Kavart egyet és visszatette a fedőt.

Elmúlt dél. A gyomrunk korogni kezdett. Hiába kóstolgattuk a paprikást, meg kellett állapítani, hogy ennek még bizony főni kell, mert rágós. Az időnkénti újabb próbák után hol én, hol az asszony határozta el: még egy félóra kell neki, hogy kész legyen.

A félórák órákká nőttek. Közben vagy én, vagy a nőm tűnt el a kamrában, és tele szájjal jöttünk ki, hogy éhségünket csillapítsuk. Végül megsokalltam.

– Elég volt. Ennyi idő alatt már egy kétszáz éves teknősbéka is megfőtt volna. Tálald, majd elrágjuk!

Az illata változatlanul fölséges volt, és egymással versenyezve szedtünk, majd neki-láttunk. Kikaptam egy combot és beleharaptam. Utolsó megmaradt fogaim lazán megmozdul-tak. „Megint elfelejtettem betenni a protézist” – jutott eszembe, és gyorsan pótoltam. Újabb harapás után a műfogak úgy álltak ki az inas húsból, mint a felbőszített sündisznó tüskéi.

– Tedd szépen a tányérodba és próbálj késsel, villával enni, mintha vendéglőben lennél – pirított rám a feleségem.

Mindketten nyiszitelni kezdtük az inas combokat, de a kés nem vitte.

– Ezek egész életükben a tarlón, mezőn kapirgáltak. Nézd, ennek is milyen hosszú a lába, melleháza alig van, a szárnya is csontos, akár a háta és fara. A nyaka olyan hosszú, mint a zsiráfé, és tulajdonképpen alig van rajta mit enni – elemeztem a baromfit.

– Várj, hozom a csontfűrész! – kiáltott nőm a fölfedezés örömeivel.

– Inkább bontóvas kellene! – vitatkoztam.

A konyhai lomtár minden eszköze előkerült, és végre fölszabadítottuk a kis halommá összeesett izmokat, miközben a három kutya a csontokból degeszre ette magát. Egyben nyelték, mert rágni képtelenek voltak. Feleségemmel újrapróbálkoztunk az evéssel.

Közben tekintetem ismét a faliorára esett, és megállapítottam, hogy az első falatot már több mint negyven perce rágjuk, de még nem tudjuk lenyelni.

– Ez egy új típusú rágógumi – szólaltam meg. – Érdeemes volna szabadalmaztatni éhezők számára. Lassan megtelik a gyomrom az emésztési nedvekkkel, és el is felejem, hogy még egy falat sem ment le a torkomon. Hogyan osszuk el?

– Tudod, mit? Játszunk tyúkanyósdit – bökte ki a feleségem. – Amikor gilisztát találnak, megfogják a két végét és húzzák. Majdcsak elszakad ez is valahol.

A műrostos bugyi gumi nem nyúlik úgy, ahogy egy combdarab növekedésnek indult. Anyó is, én is húztuk, és köztünk a távolság egyre növekedett. Kint jártam a folyóson és már alig hallottam, amint az asszony liheg, de a falatot képtelen volt tovább a fogával tartani és elengedte. Ekkor az izomrost visszacsapódott, és háromszor úgy tekeredett a nyakamra, mint katonakoromban a takony, amikor az őrmester elkiáltotta magát, hogy tisztelgéskor villámként rántsuk a fejünket az előljáró felé.

– Vége az anyagpróbának – nyögtem ki, amikor a fojtogató bandázstól megszabadultam. – A kapirgálós csirke maradványait add a kutyáknak!

Nőm is föllélegzett, mint a kötésétől megszabadult léggömb, amikor kifúj belőle a gáz, és cikázva összerogy. Fogta a fazekat és tartalmát kiöntötte. A három jószág gyanakodva körülszimatolta. Egyenként próbálták ízlelgetni, majd lábukat megrázva, odébb ináltak. Az öreg, tapasztalt kani lyukat ásott és bekaparta a paprikást. Jól tudta, hogy az anyaföld a legjobb puhító, és néhány héten belül elvégzi a várt munkát.

Hódmezővásárhely, 2011. augusztus 28.

*

Ajánlás: Aldous Huxley: *Brave New World* (Szép új világ) olvasóinak

FEJLŐDÉSÜNK

(Eifert János fotói)

Fajfejlődésünk és elménk csiszolódása következtében a tudomány elérkezett oda, hogy a 30. században hamvainkból életre keltették a 19. századi József őszömet és engem, akit a 21. században temettek el. Az volt a föladatunk, hogy nézelődjünk, és világosítsam föl egyszerű elődömet. Néhány hónap múlva, amikor az idegen világban kezdtem magam kiismerni, a legmeghökkenőbb fölfedezéséről így beszéltem Sóvágó Józsefnek:

– A lovagkorban és a reneszánszban nagy divattá vált, hogy elöl a nadrágon, ahol két szára összeér, jókora külső tasakot hagytak, amelybe belehelyezték férfiasságuk kincsét. Az volt a kívánatosabb, aki nagyobb zacskót hordott.

– Ilyet a saját koromban sem láttam – mondta őszöm –, de azt megfigyeltem, hogy a mostani férfiak nem állva végzik a kisdolgukat.

– Ez ma már természetes – magyaráztam tovább –, hiszen nincs, amit elővegyenek. Még a mi korunkban az járta, hogy „mindegy mekkora, csak pajkos legyen”. A tudomány előre haladásával visszafejlesztették a húgycső külső végét. Hamarosan csak kis bőrképlet volt – vérbőségre alkalmas belső állomány nélkül –, amely elővételekor gyakran fájdalom nélkül leszakadt. Ekkor génsébészettel elérték, hogy a hólyagból levezető cső ne elöl nyíljon a külvilágba, hanem belesatlakoztatták a végbélbe. Így, akár a kloaka, a salaktermékeket egyszerre, hátul ürítette ki. Ezt az anatómiai módosítást rögzítették és örökletessé tették.

– Remek dolog annak, aki szorulással kínlódik, hiszen a távozó vizelet pépesítette a székletet és együtt már könnyen távoztak. De mi lett a nemi élvezettel?

– A minap magyaráztam neked a nanotechnikát. A nyaki artérián keresztül a véráramba fecskendeztek egy kis molekuláris érzéskiváltót, amely közvetlenül az agynak ama területébe fészkelte magát, amely felelős a szexuális élményekért. Elég nekik rágondolni, és a folyamat beindul.

– De hol van ebben a nő közvetlen szerepe?

– Nem vetted észre, hogy már nincsen nő? A hímek sem férfiak. Kiegyenlítődött és eltűnt a nemiség is. Mára csak egyetlen humanoid élőlény maradt: az ember.

– Ki szüli a gyermeket, és hol vannak az anyák?

Fölöslegessé váltak. Láthatod, hogy az emberi agy már akkora, hogy a fej nem fér ki a szülőjáraton. Különbösen is, nagyon lassú volt a szaporulat, és akik korábban világra jöttek, tele voltak mindenféle beteg, fölösleges, negatív tulajdonságokkal, amelyek nem vitték előre a társadalmat. Ma szükséges mennyiségben összejtekből petesejteket állítanak elő, és ezeket megfelelő kémiai ingerhatásnak kitéve osztódásra készítetik. Néhány hét alatt a gyermekgyár akár több millió értékes tulajdonságokkal rendelkező egyedeket hozhat létre, akiket gyorsító anyagokkal pár év alatt fölnevelnek, és a beprogramozásuknak megfelelően munkába állítanak.

– Micsoda élet ez? Nem lázadnak ellene?

– Pszt. Ezt a szót ki ne ejtsd többé, mert meghallják, és jaj, nekünk! – válaszoltam, majd félrehúztam őszömet egy sötét sarokba és a következőket suttogtam neki: – tudod, milyen az ember? Persze, hogy ezek között is akadtak lázadók. Képzeld el, valamelyik a múltban kalandozott időgépével és fölfedezte, hogy régen az embereknek férfiassága is volt. Visszahelyezték nemiségüket, sőt habzsolták az általa nyújtott örömeiket. Köztük van már olyan mohó, akinek három hímvesszeje is sorakozik egymás mellett.

– És mi lett a nőekkel?

– Őket is visszaállították. Az egész társaságot kitelepítették az elhagyott szigetvilágba. Megtanulták, hogyan kell kőpengét pattintani, íjat készíteni, tüzet csiholni, vadászni és kunyhót építeni.

– Új kőkort hoztak létre?

– Szó sincs róla. Eldobták, amit a világukból magukkal csempésztek, mert rájöttek, hogy a természettől mindent megkapnak és elsajátítanak, ami boldoggá teszi őket. Az asszonyok újra szülnek és gyermekeket nevelnek. Úgy szaporodnak, hogy benépesítették a szigeteket, és már kiirtani sem lehet őket.

– Minden kezdődik előlről?

– Csak ott folytatódik, ahol megszakadt a kapcsolat a természettel és önmagunkkal, az emberekkel.

Hódmezővásárhely, 2011. szeptember 29.

*

MÚMIÁVÁ VÁLTOZTAM, avagy az egészséges életmód következményei

Atlantából

(Sz. T.)

Torinóból

Elmúltam „tizenhat” éves és fölkeresett a házi orvosom. Amikor meglátott, összecsapta a tenyerét!

– Kiss úr, amióta nem láttam, kigömbölyödött, akár egy mangalica. Holnap teljes kivizsgálásra várom!

Feleségem hajnalban bökdösni kezdett, és alig múlt hét óra, kilökött a kapun. Előbb a kocsmá felé tartottam és becsaptam egy féldecit, majd beállítottam a doktorhoz. Mutatja az ujját:

– Hányat lát, Kiss úr?

– Kettőt – mondom. (Mert, hogy a snapsz már hatni kezdett.)

– No, látja, a szeme olyan, akár a vaktyúké. Nézzük a prosztatáját!

Alhason bökött úgy, hogy fájdalmamban kigúvadt a szemem. Elkezdett forgatni, guggoltatni, vizeletet és vért vett, lecentizett és a mázsára állított, hogy „testtömeget” számít. Nem sorolom az engem ért szörnyűségeket. Egy csomó hókuszpókusz után megállapította, hogy életmódot kell változtatnom, ha nem akarok kriptaszökevény lenni. Mindenem magas értéket mutat, aminek alacsonynak kellene lenni és fordítva.

– Nincs többé nagy zabálás, a vörös húsokat el kell felejtetni – kezdte az okítást. – Kerülni kell a puffasztó, nehéz ételeket. Halat fogyaszthat, csigát, olajban pirított sáskát, kevés bőr nélküli szárnyas sültet...

– Akkor tojást... – kezdtem volna az alkudozást, de letorkollt:

– Tele van zsírral és koleszterinnel.

– Sajtot, túrót, tejfelt is ennék, doktor úr!

– Eszébe ne jussanak a tejtermékek! – kiabálta harsányan. – A tehénanya nem magának, hanem a borjának gyártja a tejet. Árt az egészségnek.

– Szalonnát, kenyeret, paprikát... – könyörögtem kétségbeesve.

– Megőrült? A zsírpárnái már így is kicsucсорodnak a ruháin. A pipától rákot kap, az alkoholtól a mája és az idegei mondják föl a szolgálatot. Ne hasaljon a csapvíznek sem, hanem igyon helyette herbateát vagy gyógyvizet...

Ezek voltak az utolsó szavak, amelyekre emlékszem. Agyam elborult és kitámolyogtam a friss levegőre. Hazafelé két restit is megcéloztam. Úgy gondoltam, ha már oda a jó élet, legalább kitombolom magam. Akkor még nem is sejtettem, hogy szarva között eltaláltam a tőgyét, mert az katasztrófa volt, amiben ezután részesültem.

Feleségem másnap egy ócska fürdőkádat kölcsönzött, és beállította a konyha szögletébe. Csípőre tette a kezét, majd rámutatott a szerzeményre:

– Vége a csap alatti kenceficézésnek. Nyomás fürdeni!

Évekkel ezelőtt a tóban csutakoltam magam utoljára, és kíváncsiságból csábított a dolog, ezért lehajigáltam magamról a göncöt és beléptem a kádba. Ki gondolta volna, hogy síkos. Elcsúsztam és bevertem a derekam, mindjárt el is tört vagy két bordám. Hetekig alig mertem levegőt venni, úgy szúrt az oldalam. Megfogalmazódott bennem, hogy „a tisztaság sem fél egészség!” Ezt nem nekem találták ki.

Hitvesem elhíresztelte, hogy súlyos beteg vagyok. Az utolsó kocsmakúra után még ki sem józanodtam, amikor jött a szomszéd vénasszony a javaslataival:

– Kedveském, hoztam néhány friss bogyót a pusztai gazosból. Nézze csak – és kinyitotta az orra alatti hatalmas, sötét üreget, amely beomlott betonaknára emlékeztetett –, ezt akkor is el tudja majszolni, ha nincsen foga, mint nekem –, és vihogott, huhogott, akár a kuvik az istálló tetején, amikor halott van a házban.

Mivel másfél napi koplalás után alaposan kiéheztem, bekaptam egyet és elharaptam. Alig tudtam megszólalni. Tele lett a szám valami undorító, savanyú ragaccsal, amelyet sem lenyelni, sem kiköpní nem tudtam. A banya kárörvendőn vinnyogott, és a zsebéből magokat szedett elő, majd sorban elém tologatta.

– Ezzel a hallását erősíti, azzal a szélgörcseit enyhíti, emezzel megindítja a vizeletét, amazzal az emésztését serkenti...

– Már semmit sem kell erőltetni, meg elindítani, mert normális ételt nem ehetek, az ilyen kóficok meg úgy mennek át rajtam, akár a higany, és olyan hígan folyik ki belőlem, mint a langyos esővíz.

Beállít a feleségem egy szatyor patikai zacskóval. Kirakja és elkezdi magyarázni:

– Ezzel a teával a vesédet véded. Ha meg ebből iszol, végképpen elhagyhatod a sót, mert a patikusné azt mondta, fűben-fában annyi hasznos anyag van, hogy a szervezetednek ezek után sem cukorra, sem sóra nem lesz szüksége. Mindent megkapsz a természetes ételekben, italokban.

Kezdtem a székről fölemelkedni. Erre a banya és az öregem megijedt a következményekre gondolva, majd kifelé inaltak. Asszonyom a küszöbről még visszakiabált:

– A kamraajtót bezártam és a kulcsát magamnál hordom. Ezeket tessék fogyasztani!

Tovaiszkolva az asztalon fölhalmozott levelekre, bogyókra és magokra mutatott, majd eltűnt a szemem előtt.

Úgy éreztem magam, mint akit leforráztak és bőrét lenyúzták. Dacos lettem. Azért is megmutatom, hogy bírom a diétát és új ember leszek. Múltak a napok és a hetek. Először apró kiütések jelentek a testemen. Az orvos azt mondta, hogy a szervezetem ellenálló rendszere meggyöngült és erősíteni kell. Fölírt egy gyógyteát, de rám parancsolt, hogy heti rendszeres fogyasztása után pár napot ki kell hagynom, különben vesebeteg leszek, meg a vérképző szerveimre hat... a többit elfelejtettem.

A kiütések nem múltak, hanem a bőrömmel együtt lassanként rám száradtak. Kezdem magam könnyűnek érezni. Vitt a fejem, föl a magasságba és szálltam, akár a fecske, amely vándorúton röpdös. Amikor vizelni kellett, előhúzó egy marék gatyát, talán közte van, amit korábban könnyen megtaláltam, de már nem volt sehol sem. Lárvaarcomból az orrom kihegyesedett, akár egy gólyacsőr. Ekkor monoton énekszóval jajongni kezdtem Gilgames panaszát:

„Arcom bőre a csontra száradt, orcáim gödrösen beestek,
hátam görbe, mint aggastyáné, ifjú testem megtörtnek látszik
s komor tekintetem mutatja, milyen fáradt lehet a szívem?...
Miért surranok hátrafülelve, mint akit gonosz ellenség űz,
Miért bújok árnyam elől is, mint aki fél a napvilágtól?”

A napokban beállított az asztalosom és a feleségemmel suttogva beszélt az eresz alatt, de kihallgattam:

– Most jó száraz tölgyfaszállítmányt kaptam. Ebből csinálom a koporsót, mégsem rogy olyan gyorsan össze, mint a fenyő, vagy a préselt lemez. Veszek méretet az emberéről, hogy mire szükséges lesz, készen legyen.

Fölbőszültem. Bekóvályogtam az orvosomhoz. Köszönök, de ő csak néz rám és megkérdezi:

– Kihez van szerencsém?

– Hát nem ismer meg, doktor úr? Én vagyok a Kiss Jankó, innen a Kakukk utcából.

– Az nem lehet. Annak mély, bördös volt a hangja, és nyomott vagy másfél mázsát.

Lassan rávezettem, hogy ki vagyok.

– No, hát! – csodálkozott, és elkezdett vizsgálni.

– Hányat lát? – kérdezte és fölmutatott néhány ujját.

– Semmit sem. Nagy sötétség van előttem és hamarosan elájulok.

– Akkor vért veszek. Nyújtsa a karját.

Odatartom.

– Honnan vegyek? Hiszen ez csont és bőr.

– Doktor úr, hát nem látja? Élő múmiává váltam.

Az orvos tovább vizsgálgat, majd diadalmasan kijelenti:

– Nagyszerű, nagyszerű! Kiss úr, hiszen ön kész orvosi csoda, egy mintapáciens. Magát mutogatni kellene, olyan pontosan betartotta előírásaimat. Nincs koleszterinja, a testtömege alaposan alászállt. Igaz, hogy kissé vérszegény, romlott a látása, a fogai mozognak, látom a haja elment, és a fejét úgy lengeti vékony nyakán, akár a barázdabillegető a farkát, de majd felírok egy remek kis erősítő teát. Ezzel a kezembe nyomta a receptet.

Hazafelé botorkáltam. Volt, aki megállított, és markomba dugott egy pénzdarabot, hogy vegyek rajta enivalót, mások ócska ruhájukat ajánlották föl, és egy kedves kislány be akart kísérni a hajléktalanok szállójába, majd egy diák telefonálni szeretett volna mentőkért.

Ekkor érkeztem el a kocsmajtóig. Valahonnan visszatért agyam működése. „Van Isten, van Megváltóm”, suttogtam magamnak. Minden kivilágosodott előttem és beléptem az ivóba. Becsaptam három fél bivalyerősítőt és olyat éreztem, mint amikor a száraz vezetékbe újra áramot vezetnek. Hazatérve egy szöggel addig piszkáltam a kamra zárát, hogy mint a börtönajtó a szabaduló rab előtt, megnyílt és beléptem. Jókora kolbászok, sonkák, szalonnák lógtak a rudakon, amelyeket hónapok óta nem dézsmáltam. Falni kezdtem. Hol egyikből, hol másiktól marcangoltam, és degeszre tömtem horpaszomra száradt bendőmet.

Pár hét múlva újra virulni kezdtem. Az asszony gyanakodott, de igazán akkor ijedt meg, amikor éjjel mellettem szuszogva, újra éreztem férfierőmet megnyilatkozni, és macerálni próbáltam. Úgy megrémült, hogy bemászott az ágy alá. Ott oly alaposan befészkelte magát, hogy

a partvis nyelével sem tudtam kilökdösni. Másnap azután bátorítón szólítottam: „Pipi-pi, pipi-pi, gyere hamar, libuskám”, és odvából csak mézes puszedlivel tudtam kicsalogatni. Ismét kigömbölyödtem. Testemen már nem lógott többé a ruha, és nem esett meg rajtam mások szíve.

Azóta évtizedek teltek kedves szerelmi csatározások közepette. Betöltöttem a nyolcvanadik évet, nejem a hetvenhatot. Én az öregasszonyt továbbra is üldözöm, ő meg menekül. A tömött húsos tálnál találkozunk és nagyokat zabálunk, de sarlatánhoz nem járunk!

Hódmezővásárhely, 2011. december 1.

*

TÁNCOLNI TANULOK

Diákbálok és Gazdabál a Fekete Sasban (Sz. T.)

Nehéz időszak következett az életemben. Arra ébredtem, hogy a lábam közé rejtett szervet a korombeli fiatalok már nemcsak az árvácska növesztő locsolásra használják. Éjszaka vágyálmok gyötörtek és verítékezve ébredtem. Apám egy agyonhasznált borotváját lapos kövön kifente és a kezembe nyomta. Ettől kezdve derekasan kaszaboltam a pattanásoktól teli arcomon erőteljesen növekedő szőrzetemet, és még ügyefogyottabbnak éreztem magamat.

Az igazi kínlás akkor következett be, midőn diákbálba hívogattak. Kiderült, hogy az egész osztály lázasan készül. Apjuktól, bátyjuktól levetett, öreg ruhadarabokat húzkodtak magukra, hogy legénynek látszanak. Ezt még utánozni tudtam volna, de kiderült, hogy a csozé komák nem szóltak nekem, amikor a nyáron a tánciskola diáktanítást hirdetett. Ők bezzeg valamennyien ott tömegeltek, én meg a muhart szedtem a rizsföldön, derékig érő pocsolyában.

Szüleimet korholtam, hogy nem figyelmeztettek lemaradásomra, de a létünkért folyó küzdelemben erről megfeledkeztek. Ezért nem jutottam el az első diákbálba. Anyámnak rosszul esett, hogy kimaradok a korom társadalmi kötelezettségként teljesítendő szórakozásából, és elhatározta, hogy a télen behozza lemaradásomat. Tánctanárt szervezett. Akadt valahol, a nem vérségi rokonság távoli sarjai között, egy ifjú kori kilengéseiről híres öregasszony, aki elvállalta a tanításomat.

A város kietlen végén – ahol a katonának induló legények a szülőföldjükre még egyszer visszanéztek, hogy el ne felejtsek –, egy öreg házban lakott Julcsa néni. Az utca felőli lakást a család megbecsült tagjai foglalták el. A magányos, idős hölgyet kegyelemből tartották, és az épület végében, egy hitvány kamrából szobát tákoltak össze neki. Amikor a nap leáldozott, hogy észre ne vegyenek hová megyek, a sötét utcákon tekeregve jutottam el hozzá.

Julcsa néni rendkívül pedáns volt. Kis fészke mindig ragyogott. Itt találkoztam először azzal az úri szokással, hogy bár a helyiség földes padlójú volt, belépés előtt a cipőmet levettette. Ez is kínozott, mert az agyonfoltozott zoknimban kellett a természetemhez képest két esetlenül nagyra nőtt talpamon kóvályogni.

Tánctanárom minden óra előtt megfürdött. Haját szépen megfésülte, arcának mély ráncsaiban kávéskanállal rakta a vastag, piros púdert, hogy az élet színével visszaálmódja eltűnt ifjúságát. Fölvette a századelő divatja szerint vart, egybeszabott, ünneplő ruháját, amelyet ő is valamelyik jó firma barátnőjétől kapott, és készen állt a táncművészet rejtelmeibe való beavatásomra.

Mindennap más táncot tanultunk. A tangóval kezdtük. Előbb elmagyarázta a lépéseket, azután intett, hogy bújjak elő a sarokból. Szakadt rólam a víz, amikor rogyadozó lábakkal elindultam. Megálltam előtte. Kérte, hogy egyik kezemet helyezzem a vállára, másikkal öleljem át a csípőjénél. Csakhogy én életemben még egyetlen nőt sem fogtam derékon. Reszkető karjaimat össze-vissza lóbálva engedelmeskedtem, és amilyen távol csak tudtam, ujjaimmal megérintettem. Julcsa néni határozott jellem volt.

– Fiatalúr, nem lehet görnyedt testtel táncolni. Húzd ki magad feszesen, hogy a párod azt lássa, egyedül te vagy a legény a teremben. Különben is, a tánc az egyetlen társadalmilag elfogadott alkalom, amikor megtorlás nélkül, nyilvánosan összebújhatunk a partnerünkkel.

Vállon ragadott és magához húzott. Mellünk, hasunk összeszorult. A satuban és a közelségében úgy éreztem, hogy rögtön elájulok. Pedig ez csak a kezdet volt. Beszívtam az olcsó pacsuli illatát, és trüszkölés kerülgetett. Orcáját finoman az enyémhez illesztette, és ettől kezdve a láthatatlan bilincsben vergődtem.

Zene nem volt, a baj tovább fokozódott. Julcsa néni a tánc üteme szerint elkezdett hol lassabban, hol gyorsabban számolni: „egy, két, há..., egy két, há...”, akár a tornatanárunk, kezében a csattogóval. Nekem viszont nem volt ütemérzésem és parányi lábát taposni kezdtem. Erre Julcsa néni fölállt az én sütőlapát nagyságú lábfejemre.

– Vigyél csak, erős vagy akár egy csődör! – biztatott.

Kicsi súlya volt, vaságyastól sem több mint harmincnyolc kiló. Mint később megtudtam, valamikor gömbölyded alakú lehetett, de az alattomban benne pusztító rák már csontig rágta. A tánc mégis visszahozta régi természetét. Szeme sugárzott és muzsika helyett fülembe avított táncnótát dudorászott.

Így folytak a tanórák télen, míg átestünk minden régi tánc elsajátításán. Jött a farsangi időszak, és bedobtam magam a mély vízbe. A diákbálon már a szünet után jártunk, amikor végre egyedül oda mertem menni egy egész este petrezselymet áruló, gubbasztó csúnyasághoz. Az előírt illendőségi szabályok elsajátításáról táncoktatásom alatt nem esett szó, ezért a fölkerés igen kurtára sikerült:

– Na, gyüsz?

A lány tapasztaltabb lehetett a szokásokban, mert akkorára nyitotta szemét, akár egy kávésfindzsa, de fölmérte, hogy mivel ezen a bálon neki rajtam kívül más nem jut, „eszi, nem eszi”, ebbe a csábításba bele kell ugrania. Derékon ragadtam és mozogni kezdtünk, de nem tudtam vele mit kezdeni, mert ő sem bizonyult a táncparkett ördögének.

– Lépj föl a lábamra! – invitáltam korábbi tapasztalatom szerint.

A lány még nagyobbra nyitotta szemét. Láttam, hogy pillanatig gondolkodott, hogy micsoda perverz alakot fogott magának, de úgy gondolta, ha ennek ez a mániája, miért is ne, és a túsarkú cipőjével rálépett a lábfejemre. Ráadásul ő nem volt Julcsa néni súlyában, mert vaságy nélkül is nyomott vagy nyolcvan kilót. Ezt úgy becsültem meg, hogy amikor megragadtam, éreztem a ruha alatt, az ujjaimra csucsorodó laza hāj melegségét.

A cipője sarka a padlóhoz szögezett és mozdulni sem bírtam, kiáltani pedig szégyelltem. Valahogy kikecmeregtem ebből a gyötrelemből, de két hétig csak ólomecetes borogatással tudtam bakancsot húzni. Tisztességesen nem is tanultam meg soha táncolni, és ha mulató helyre kerültem, amikor társaim rázni kezdtek, rögtön beteget jelentettem.

Cumming, Georgia. 2012. június 7.

*

KÖZLEGÉNY VOLTAM

Pétervására, 1963. (Ismeretlen katona felvétele)

Húsvét vasárnap eljött az egész család ünnepelni. Ittuk a különféle cefrékből párolt, mérgező erős pálinkát, és hogy kissé fölhígítsuk, sörrel csapattuk szét. Még ki sem hevertem a mámort, amikor másnap reggel már hajnalban zörgettek és érkeztek a locsolók. Ott folytattuk az ivászatot, ahol pár órája abba hagytuk, ráadásul a sok olcsó és bűdös pacsulibúze végleg elborította az agyam. Arra emlékszem, hogy délben még bekanalaztam a tegnapi maradt és újra melegített, forró levest, amelytől végleg elkábultam. A homály, akár az agyhalál, hirtelen tört rám, és megszakadt az emlékezésem fonala.

Egyszer csak, mintha a templom nagyharangja a fejemben kondult volna, a kapuban valaki ráfeküdt a csengőre, és addig nyomta, amíg a hálórékli és takaró közül kikászálódva, a sötét lépcsőházban botorkálva oda nem értem. Hirtelen az jutott eszembe, hogy talán valamelyik közvetlen családtag kiszenvedett, és hozzák a tragikus hírt. A kapu még ki sem nyílt teljesen, amikor azonnali behívót dugtak az orrom alá. A postás káromkodva nyomta a kezembe a plajbászt, hogy írjam alá, mert még sok kézbesítenivalója van. Rám reccsent, hogy azonnal öltözzek, menjek a laktanyába, mert riadó van. A tartalékos sereggel hajnalban indulunk az újabb gyakorlatra, valahová a hegyekbe.

Az egészet föl sem fogtam. Ösztönösen másztam meg az emeletet, és az első dolog az volt, hogy az órára néztem. Éjfél múlt néhány perccel. Még forgott velem a világ. Arra emlékeztem, hogy egy jókora papírzsák van a bejárati ajtó mögött, teletömve mindenféle katonaruhával, téli és nyári viselettel, csizmával, sisakkal, éppen csak a fegyver hiányzott belőle. Szitkozódtam, mert azt sem tudtam, hogy melyik mire való. Leültem a földre és mezítelen testemre próbáltam az egész szennyesládát fölkacimbálni.

A lármára az egész család fölébredt. A kisgyerekek tágra nyílt szemmel, pityeregve figyelték a sarokból, hogyan változom át másnapos, békés polgárból, bakaruhás fenevaddá. Feleségem próbált vigasztalni, hogy ami történt jobb, mint amire számított, én meg beleosontam az éjszakába. Az utolsó részegek még akkor csámborogtak hazafelé, én pedig csattogtam a két hatalmas csizmában a laktanya felé. Ott már forrt a világ! A tiszthelyettesek

üvöltöztek, szidták a bevonultakat és kezdték őket beosztani. Ahogy a kapun beléptem, egy ismerős tiszt rögtön elcsípett és az épület mögé húzott.

– Megörültél? – kezdte a leckét. – Ha valamelyik bajtársam meglát ebben az öltözékben, máris a fogdába kezded a szolgálatot, és amennyit rád varrnak, annyival később szerelsz le. Hogy lehet ilyen maskarának felöltözni, kifigurázod a néphadsereget. Ezért még börtön is jár! Alul van rajtad a téli gyakorlód, pedig már tavasz van, érted, melegszik az idő, fölébe meg a hálóruhádat húztad. Az a csoda, hogy rád ment. Úgy nézel ki, mint egy kitömött madárijesztő. Azonnal öltözz át!

Még ki sem hevertem a szitkot, éppen a бүdös csizmát próbáltam fordítva a lábamra visszacibálni, amikor hallom a nevem.

– Kis honvéd, itt van? Miért nem jelentkezik?!

Rohanok az alegységem felé. Társaim betuszkolnak középre, hogy ne is lássanak, mert az egész szakaszt megbüntetik, ha a feletteseink egy ilyen semmirekellő, torzonborz pofát meglátnak. Csakhogy azoknak éles szemük volt. A szakaszvezetőnk azonnal kirántott és rám parancsolt:

– Ott a kút, azonnal vakarja le a szakállát. Micsoda maga, ellenforradalmár, vagy börtöntöltelék, hogy ekkora gazt hord a pofáján?

A kúthoz rohantam. Megnyitottam a csapot és jéghideg víz ömlött belőle. Az apámtól örökölt borotvát előkapartam a hátizsákból. Félrebillenttem fejemen a sisakot, és idő híján, szappanozás nélkül nyúztam magam. Csak úgy patakzott a bőrömön a vér. A többiek már fönt zsúfolódtak egy jókora teherautón. Nekem a végében jutott hely, ahol a szél legjobban fújja az embert; végig, az alföldi síktól a hegyekig, ahová fölkapaszkodott velünk a benzinfaló járgány, és pár perc múlva tűzvonalba fejlődünk.

A mellét kitüntetésekkel elborító, idegen vezér fönt állt a domb tetején egy ácsolt emelvényen. Leste az óráját, és a rohamot annyiszor kellett megismételni, amíg a kiszabott időn belül, gázálarcban, teljes menetfölszerelésben, hol hason csúszva, hol négykézláb mászva a gerince, nagy hurrázással el nem értük a megsemmisítésre váró látszatellenséget.

Életemben annyi hideg konzervet nem ettem, mint azokban a hetekben, amikor ezen a gyakorlaton szolgáltam. Azóta sem tudom a tisztességes étkezést forró leves nélkül elképzelni.

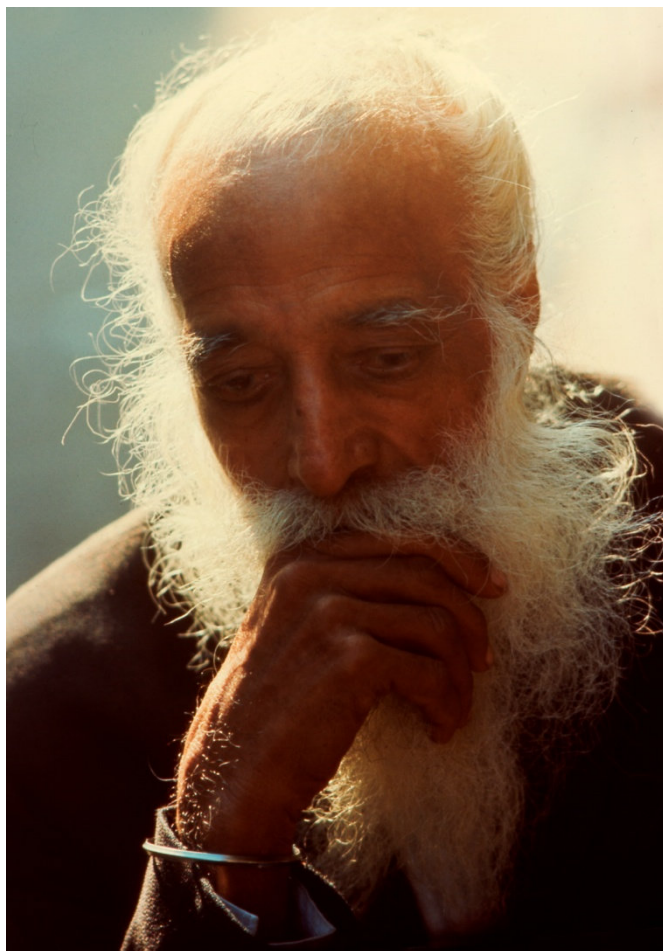
A hazajutás után, a családdal való találkozás volt még felejthetetlen. Vasárnap hajnalban szereltünk le, és indultam haza. Otthon nem tudták, hogy pontosan mikor érkezem, egy hét múlva vártak, és kirándultak a folyóhoz jó levegőt szívni. Vitték magukkal a zsebkutyánkat is. Hazatérve, leraktam a komiszzsákat, átöltöztem, fogtam a biciklit és kikarikáztam utánuk.

A baj akkor történt, amikor a sátor felé közeledtem. A kutya nem érzékelte, hogy milyen kicsi, mégis jó házőrző volt. Ahogy a körzetébe hatoltam, azonnal nekem rohant és fogni kezdett. Mivel évek óta szakállt viseltem, nyúzott képpel nem ismert rám. Levett a lábamról és miközben simogatva beszéltem hozzá, szimatot vett. Nagy, érdes nyelvvel nyalogatta a borotválkozások sebeit viselő arcomat.

Ekkor éreztem, hogy újra itthon vagyok.

Cumming, Georgia. 2012. június. 29.

FILOZOFIKUS MONDATOK

(Eifert János fotója)

Jobb ma egy bolond, mint holnap két zseni, mert azok az elsőbbség eldöntésén összevesznek és két örült lesz belőlük.

*

A zseni bolondozni is tud. A bolond nem képes zseniskedni.

*

Alkotó ember számára a nagy elődök művei képezik azt a humuszt, amelyből önálló szelleme kiszárnyal.

*

A divatbaba egy idő után egész valójában rongyszőnyeggé válik, s ha elkopott, kicserélik.

*

Minden demokrácia diktatúrába fullad, mert elveit a nép nem tudja sokáig maga fölött tartani, miközben az ingyenélők megfúrják.

*

Minden szabadság szabadosságot eredményez. A nép egy részének jót tesz, ha néha kancsuka veri a hátát. Vannak, akik szeretik is, mert az erő és a megtorló kéz biztonságérzetet ad nekik.

*

A valóság árnya gyakran létbizonytalanságból ered, és ha fényt kap, azonnal elenyészik.

*

Embertelen társadalomban a természetes állati viselkedés válik követendő példává, de ez is deviánssá ferdül.

*

A hitvány emberben úgy hanyódik a lélek, ahogy múmia kiszáradt bőrében zörög a csont.

*

Gondolatom vitorlája már kiolthatatlan fénysugárként száguld a csillagok között. (Valahol majdcsak kioltják.)

*

Az igazi csodát csak a káprázat múlja fölül, amely hamarosan elenyészik.

*

Az élet ott kezdődik, ahol a halál nem válhat többé úrrá.

*

A nagy utazás ott érkezik el, amikor beleszületünk egy másik világba.

*

A besúgó mindig magát árulja el. Lelkiismeretével képtelen elszámolni.

*

Jobban érzem bőrömet vásárra vivő megfigyeltnek lenni, mint más életét fenyegető megfigyelőnek.

*

Az álom saját egyéniségünk nappal elnyomott mása. Aki nappal is álmodik, nagy ívű alkotó.

*

A fizikai törődés kipihenhető. A szellemi fáradság életmódváltást sürget, a lelki pedig tartós kúrálást.

*

Aki az igazságot keresi, sohasem találja meg. Az igazság és a szabadság csak fantazmagória.

*

Ne higgy az elmúlásban. Csillagporból születél, ezért évmilliárdok múlva, még átalakulva sem szabadulhatsz önmagadtól.

*

A göröngyös Út roppant keskeny, körülötte széles az illatos mező, és ha ide letérsz, elveszel benne.

*

Gyötrelmes távolságod menet közben is változhat, de a célod soha!

*

A társadalom vezetői nem a kiválók közül kerülnek ki. Az intellektuális réteget általában gyűlölik, mivel nem érnek föl hozzájuk. Ezért gátolják, ha kell, irtják őket. Az ész nagy baj, mert mindig ellenáll és mást akar. A vezetők a kiegyenlítésre törekednek. Így emelkedhetnek ki a tömegeből.

*

Az ember változatlanul hordatársadalmakban él, amelyekben állandó harc folyik a területért, a párért, a koncertért és a vezéri hely, a hatalom megszerzéséért. Közben hol az ököljog, hol a teli erszény előnye érvényesül. Aki fölénybe kerül, az ül a kiváltságos helyen, az párosodik, elsőnek fogyaszt a közös jussból, és az ő akarata uralkodik. A többi feladata az engedelmisség.

*

A fény csak a látó emberhez jut el. A vak ember belső fényét a látók nem érzékelik. Ritka, aki mindenki számára képes fényt sugározni.

*

Istenhit nélkül az ember szűkre szabott, pusztuló világban vergődik, mint a falhoz bilincselte fogoly.

*

Az ateizmus terjedésével a humanizmus szorul vissza és marad a barbarizmus.

*

Nem a gyémántból fontos briliánst, hanem a kavicsból ékkövet csiszolni, hogy az is ragyogjon!

*

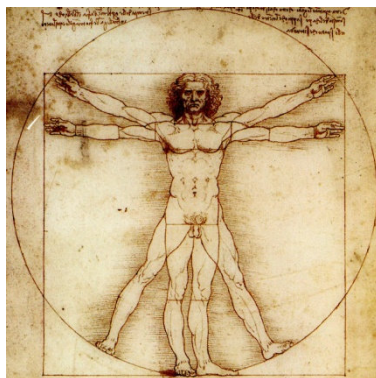
A könnyet az öröm és a fájdalom szüli. A sírás az arc rituális fürdője.

*

Ha a legmagasabb csúcson állsz, nem a világ fölött vagy, hanem Isten ítélőszékéhez jutottál közelebb.

*

Az arámi kislány még alig múlt tizenhárom éves, amikor megkapta Teremtő Atyánk üzenetét, hogy Szent Fiának kihordására jelölte. Attól kezdve, midőn elhivatottságát vállalta, és a Szentlélek által szeplőtlenül fogantatott, elindult azon az úton, hogy Ő legyen az angyalok és Mennyek Királynéja, tengerek csillaga, magyarok Nagyasszonya. Az evilági anyának misztériuma kellett ahhoz, hogy életet adhasson a jövő Világ Urának. Gyermeke hitvány emberi gyarlóságból hiába látta meg a napvilágot istállóban, barmok szalmáján, mégsem sivalkodó, anyja melle után kapkodó pólyásnak, hanem immár fejedelmi anyától Királynak született.

Történeteink végén „**Íme, az Ember!**”
Leonardo da Vincinek az emberről készített arányrajza alapján,
Vitruvius nyomán, 1490 körül készült

*

NYILATKOZAT
Fotók szerzők szerinti megosztása és közlési engedélyük

<u>Név</u>	<u>db</u>
Antalóczy Tibor	1
Bagdadi Hakima	2
Barbara Szentí	5
Boldizsár Gábor	1
Deák György	1
Eifert János	11
Elek András	2
Ismeretlenek	2
Kapocsi család	2
Plohn József	1
D. Kis Ernő	3
Schäffer László	1
Spitzner Csaba	2
Szenti Tibor	120
Szenti Tibor Péter	27
Tóbiás Csilla	9
Városi Levéltár H MV	2
Veress Gyula	1
<u>Wollner Zoltán</u>	<u>3</u>
Összesen	197

Az esetleg leendő könyvborítónak mind az elülső és hátsó fedőlapot, valamint a gerincet befedő képsorát négy kivétellel magam készítettem, kettőt a feleségem, kettőt a fiam. B4-es formátumban összeszerkesztette **Erdélyi Tibor** festőművész. Kiváló számítógépes munkáját köszönöm. Megjelentetését díjtalanul bocsátotta rendelkezésünkre. A fotókészítők neve után csillaggal jelzett 11 képnél változtatásokat, javításokat eszközölt: **D. Kis Ernő**.

Azoknak, akik a kötetben dolgoztak és fotóikat adták, ez úton köszönöm meg értékes munkájukat és ajándékaikat.

Közvetlen családtagjaimtól: Bagdadi Hakimától (unokámtól), Barbara Szentitől (USA-beli menyemtől), D. Kis Ernőtől (unkahúgom férjétől), Spitzner Csabától (lányom élettársától), Szentí Csillától (a lányomtól, a Hódmezővásárhelyi Városi Levéltár vezetőjétől, az ott őrzött, ismeretlen amatőr szerzőtől származó felvonulási képekért), Szentí Tibor Pétertől (a fiamtól), Tóbiás Csillától (a feleségemtől), valamint Wollner Zoltántól (a keresztfiamtól) értelemszerűen nem kellett írásbeli nyilatkozatot kérni, tekintve, hogy fotóik megjelentetéséhez szóbeli hozzájárulást adtak, amelyet jelen aláírással igazolok.

Antalóczy Tibor fényképész fölkértem a fotó elkészítésére, amelyet megvettem tőle, és a tulajdonomba került. A Kapocsi család, régi kedves barátaim (nagyapjuk a „Parasztvallomások” c. monográfiámban adatközlőként is szerepel), két amatőr fotójukat elektronikus formában megküldték, és hozzájárultak kötetemben a díjmentes közléshez.

Plohn Józsefet 1944-ben a nyilas deportálással értelmetlenül elpusztították. Még a sírja is ismeretlen. Hódmezővásárhelyen a családoknál és a Tornyai János Múzeumban több ezernyi fotója található, hiszen mint korának legkiválóbb fényképésze, Tornyai Jánost és művészbarátjait támogatva, a lakosság megrendeléseiből élt.

Veress Gyula fényképésről semmit sem lehet tudni. Sem őt, sem az itt ábrázolt polgár nevét már a Városi Levéltárban sem sikerült beazonosítani. Lehet, hogy csak rövid ideig dolgozott itt, esetleg vándoriparos volt.

A többi fotó közléséhez, amelyeket e kötetbe barátaimtól vettem át, írásbeli engedélyt kértem, amelyeket alább ehhez a nyilatkozathoz csatoltam.

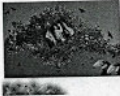

Hódmezővásárhely, 2013. június 18.

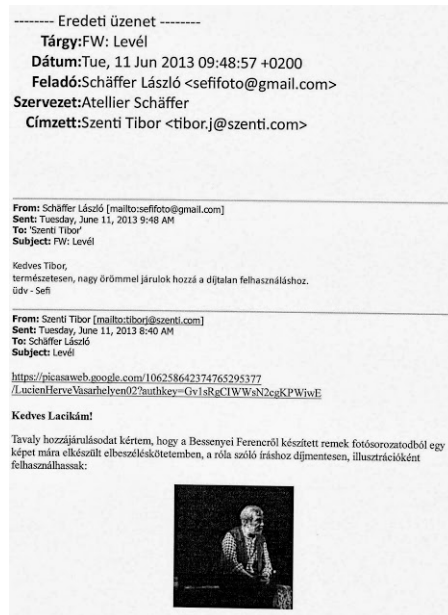
Szent Tibor
író, néprajzkutató,
Az „Íme, az Ember!” c. elbeszéléskötet szerzője

*

ÍRÁSBELI NYILATKOZATOK

<p>Eifert János fotói</p> <p>Akt. 30 HE.</p> <p>Negyven év: 1990 k. Part</p> <p>35. Eifert. 8 méteres képhez a zárókép: üvegablak</p> <p>Állatok: Ágaskodó lovak</p> <p>Állatok: mezőlóval</p> <p>2008. feldolgozásból: MG 1874.</p>	 <p>2008. feldolgozásból: MG 2414.</p> <p>Digitális képek: Lili álma</p> <p>Témák gyűjtőhelye: India és Közél-Kelet: Arc Indiából 1974.</p> <p>Témák gyűjtőhelye: India és Közél-Kelet: Madár 2917.</p> <p>Témák gyűjtőhelye: India és Közél-Kelet: 3272.</p> <p>Hozzájárulás</p> <p>Eifert János fotóművész hozzájárulok, hogy Szent Tibor író barátom „Íme, az Ember!” c. elbeszéléskötetében, írásaihoz díjmentesen felhasználhatja és megjelentetheti a fent megjelölt 11, azaz tizenegy fotómat.</p> <p>Hódmezővásárhely, 2013. június 14.</p> <p>Eifert János</p>
--	--

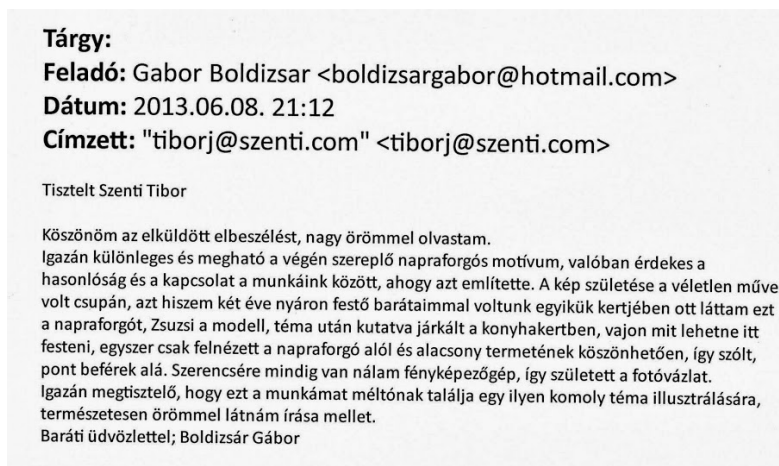
*

Fájdalmas búcsú

Schäffer László professzionális fotóművész a „Vásárhelyi Fotó Szimpóziumon” ismertem meg. Kölcsönös rokonszenv alapján, értékes barátság fűzött össze bennünket. László a vásárhelyi születésű, világhírű fotóművész: Elkán László, aki később Párizsban Le Corbusier szintén világhírű építész-mérnök fotója lett, fölvette a Lucien Hervé nevet. Szülei budapesti sírjának megtalálásában is segített. Fenti Levelezésünk után néhány hét múlva meghalt. Ezt a számomra váratlan távozását azóta sem tudtam feldolgozni. Ahányszor a fenti kedves sorait olvasom, és látom azt a remek fölvételeit, amelyet városunk szülöttjének, a kétszeres Kossuth-díjas színész-óriásnak, Bessenyei Ferencnek az egyik színházi szerepléséről készített, Laci mindig velem van.

*

*

----- Eredeti üzenet -----

Tárgy:Re: Kérés
Dátum:Tue, 15 Oct 2013 20:30:23 +0200
Feladó:Cinkusiak Baráti Köre <cinkusiak@mail.globonet.hu>
Címzett:Szenti Tibor <tiborj@szeni.com>

Kedves Tibor Bátyám!
 Nagyon köszönöm, hogy felhasználod a fotót, megtisztelő:

Alulírott Deák György, a Cinkusiak Baráti Köre elnöke, nyilatkozom, hogy Szent Tibor: "Íme, az Ember!" című elbeszéléskötetében az Orosháza Cinkusi Olvasókör udvarán elhelyezett néptanító emléket őrző emlékoszlopról készített fotómat díjmentesen engedélyezem megjelenni.

Orosháza, 2013. október 15.
 Deák György

*

----- Eredeti üzenet -----

Tárgy:RE: Kérés
Dátum:Wed, 16 Oct 2013 05:26:18 +0200
Feladó:Elek András - TJM <elek.andras@tjm.hu>
Címzett:'Szent Tibor' <tiborj@szeni.com>

Kedves Tibor bátyám!

Alulírott Elek András (lakcím: 6800 Hódmezővásárhely, Andrássy út 23/4.) engedélyezem, hogy Sebestyén Márta művésznőről készült felvételeimet Szent Tibor: "Íme, az Ember!" című elbeszéléskötetében díjmentesen megjelentesse, valamint hozzájárulok az átadott felvételek szabad publikálásához.

Baráti üdvözzel
 Elek András

*

Szeretném egyetlen képsorral még azt is érzékeltetni, hogy a fotók összeválogatása milyen módon történt. A „Próbatétel”, mint „20 századi népmese”, első és második figuráját a vásárhelyi Pusztán fényképeztem. Mindkét férfi a 20. sz. szülöttje. A legkisebb fiú a képen pásztorkodik, és családjától elszakadva, a sorsán gondolkodik. A középső csak a szűrjével van jelen, amelyet egy idős ember még most is büszkén visel. Egyik sem fölismerhető, csak a témát érzékeljük.

A legidősebb fiú feleségem nagyapja. Birtoka révén akár az első generációs értelmiségi is lehetett volna, de Doberdóban egy éjszaka az olaszok agyonlőtték. A leszármazottaknak már az ötödik nemzedéke is éltes, de az ellenfelek eleresztett egyetlen golyójának következményét, lelki nyomorúságukban máig hordozzák. Ezt a fekete-fehér fölvételt Plohn József országosan ismert, utód nélkül mártírhaltalt vásárhelyi fotográfus készítette. Megbocsáthatlan halálának tisztelt emlékét ezzel is őrizni kívántam.

A „király” fotóját ajándékba kaptam. Egy 20. sz. elején élt ismeretlen, idős, vásárhelyi, értelmiségi polgár, aki mellén kitüntetést visel. Ezek szerint és viselete alapján is, kiemelt, megbecsült ember volt. A fotót a készítője „Veress Gyula Hódmező-Vásárhely” felirattal látta el.

